o >
DO rn

Tand

OJ

O M

Cuprins

Cuvânt înainte.....5
Ultima parcelă.....9
Sfârşitul anului 1988.....24
începem anul de pe urmă.....40
O privire în urmă.....49
Ultimul Februarie.....77
Evenimentele se grăbesc.....103
încheierea misiunii.....111
Să ne filmeze îngerii.....129
La Timişoara-pe patul suferinţei.....147
Ultimul praznic de Rusalii.....164
Plecarea în veşnicie.....176

Funeraliile.....192
Epilog.....202
Lista cu lucrările fr. Traian Dorz.....208
Scurtă istorie în date a vieţii fr. Traian Dorz... 213 Mi-aşa de dor (scrisoare imaginară).....223

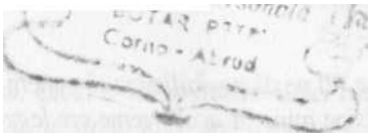

Cuvânt înainte

"Când Tu *pluteşti pe-a' mele valuri din mal în mal se face cale lumina valurilor mele sărută umbra tălpii Tale "* *T. Dorz*

In urmă cu mai mulţi ani, mai precis în toamna anului 1972, după ce venisem din armată şi luasem legătura cu fraţii de la Hunedoara, am fost cooptat într-o echipă de tineri fraţi ostaşi care pregăteau materiale pentru fratele Traian Dorz, căci lucra atunci la Istoria Oastei Domnului.

Reviste vechi, din vremea părintelui Iosif, şi alte documente de mai târziu, erau curăţite şi lipite, apoi grupate pe titluri şi ani. Aceasta, pentru a ajuta oarecum la uriaşa muncă ce o presupune scrierea unei istorii. Spunea fratele Traian că, în decursul timpului, multe documente şi scrisori importante, din diferite motive, s-au pierdut şi dacă nu se făcea atunci ceva, mai târziu ar fi fost imposibil.

Lucrarea aceasta istorică avea să fie opera de căpătâi a fratelui, operă în care, pe lângă evenimentele vremii, prezentate ori descrise amănunţit, abundă idei, interpretări şi cugetări profunde care ar face cinste oricărui mare scriitor şi gânditor creştin.

Lucrul la pregătirea materialelor a prilejuit şi prima întâlnire cu fratele Traian. îl mai văzusem pe fratele demult, înainte de 1959, când, mic copil fiind, mă lua tata cu el la adunările Oastei. Eram foarte tânăr pe atunci, până în 8 ani, şi de aceea mi-1 aminteam doar vag. Acum venise la fiica sa de la Hunedoara şi dorea să ne vadă şi pe noi.

Ne-a vorbit Munci, într-o seară de iarnă, într-un apartament din zona gării, cu o căldură şi o profunzime ce nu le mai întâlnisem niciunde. Cam după o jumătate de oră de vorbire a făcut o pauză şi am înţeles că în

acest *fel ne dă posibilitatea să punem întrebări. Problema care mă preocupa mult pe mine în acea vreme era legată de* ***relaţia*** *dintre omul credincios şi cel necredincios; l-am rugat să ne spună ceva despre relaţia aceasta. Mi s-a părut că i-a plăcut întrebarea mea.*

A răspuns imediat, ca si cum ar fi avut răspunsul pregătit cu mult înainte. Reţin şi acum esenţa: Totul depinde de starea celui credincios. El trebuie să domine situaţia şi nu să fie dominat de ea, să inlluenţeze mediul şi nu să fie el cel influenţat. A dezvoltat larg ideea aceasta.

Impresia pe care a produs-o asupra mea întâlnirea cu fratele a fost puternică şi profundă. Sufletul meu tânăr a fost pătruns de un simţământ ncmaitrăit şi o forţă puternică a prins să mă atragă irezistibil spre omul acesta. Timp de câteva săptămâni am fost stăpânit de o stare emoţională nemaiîntâlnită. Mi se părea că nu mai ating pământul, că plutesc, că zbor pe undeva şi nu mai este nimeni în jurul meu, oricâte persoane păşeau alături de mine pe trotuar. Nu mai vedeam pe nimeni şi nu mă mai interesa nimic altceva decât să-i slujesc Domnului. De asemeni,

începeam să simt tot mai clar şi să trăiesc acea minune care se cheamă părtăşia cu Dumnezeu. Mi-aduc mereu, cu drag şi dor, aminte de acele unice trăiri.
Aşa l-am cunoscut pe omul care nu numai că mi-a marcat decisiv viaţa, dar mi-a şi înfrumuseţat şi fericit câţiva ani buni din ea. Nici nu gândeam atunci că, peste câţiva ani, are să vină la noi, la Hunedoara, pentru câteva zile şi că va fi impresionat plăcut de atmosfera liniştită din casa noastră. Dar poate că fratele a intuit chiar de atunci ceva legat de relaţia ce avea să urmeze. în două săptămâni din vara anului 1978 a lucrat la noi volumul "Mărgăritarul ascuns". 1-a plăcut şi a fost mulţumit că a aflat un loc unde să poată lucra în linişte. Avea să remarce în acele zile: "Niciodată şi niciunde n-am putut lucra aşa de bine ca aici la voi. Am lucrat acum în două săptămâni cât altădată în două luni... sau în doi ani. Mă bucur că ne-a ajutat Domnul să ne cunoaştem mai bine. Ne cunoşteam noi şi înainte, dar aşa, mai de departe:'
La trei sau patru zile după sosirea fratelui Traian a venit la noi în vizită fratele Vaier Irinca de la Cărpiniş. Am înţeles că n-a venit doar să-1 vadă pe fratele, sau într-o simplă vizită frăţească, ci dorea să afle cum
Cuvânt înainte
se *simte fratele Traian în casa noastră. Când a văzut fratele Vaier cât de liniştit şi de bucuros este şi cât de bine se simte între noi, a plecat foarte mulţumit şi aş zice chiar puţin mirat, puţin surprins. Nu se aştepta să-1 afle aşa de bucuros şi dezinvolt. Căci fratelui Vaier nu i-a fost nicicând indiferent cum o duce fratele Traian, cum se simte, de ce ar mai fi nevoie, ce s-ar putea face să-i fie fratelui cât de cât mai uşor.*
Dar nu toţi fraţii l-au înţeles pe fratele Traian aşa cum 1-a înţeles şi cum 1-a iubit fratele Vaier. Nu mulţi au înţeles nici de ce anume a ajuns să stea la^ noi şi se întrebau miraţi neştiind ce să răspundă.
întrebarea aceasta: "de ce la noi?" mi-am pus-o şi eu de multe ori şi nu ştiu nici azi dacă am aflat răspunsul corect. Nu am fost nici mai bun, nici mai harnic, nici mai credincios decât alţii, ci, dimpotrivă, parcă sunt cel mai puţin dotat, în orice privinţă decât toţi cei dintr-o generaţie cu mine, şi nu numai dintre ei. Şi totuşi, "de ce aici?".
... Nu ştiu; a fost o binecuvântare, un har, un dar de la Dumnezeu pe care nu le-am înţeles deplin şi pe care nu le-am meritat.
Numai Dumnezeu ştie. Important este că a fost. Şi după ce fratele a fost o dată în casa noastră a dorit să vină mereu şi nu 1-a oprit nici depărtarea, nici suferinţa, nici altceva sau altcineva. Ci numai moartea.
Un om înzestrat cu o memorie bună şi cu harul scrisului ar fi avut ce depăna viaţa întreagă din cele văzute şi auzite în toţi acei ani minunaţi trăiţi lângă fratele, însă mie nu mi-au fost date aceste daruri nici cu o măsură cât de mică. Cele notate aici, fără nici o pretenţie, sunt o mică parte din cele multe care s-ar fi putut scrie de o pană iscusită, ceea ce nu e cazul la mine.
Le-am scris acestea numai pentru mine... Şi poate pentru unii din cei foarte apropiaţi sufletului meu, care l-au iubit şi ei pe fratele, la fel de mult şi dezinteresat ca mine. Aceştia vor găsi, poate, ceva plăcut, interesant şi folositor în cele spuse aici.
Dar chiar şi dacă n-ar găsi nimeni nimic şi dacă n-ar avea pentru nimeni nici un preţ, totuşi pentru mine cele scrise au un preţ imens deoarece reprezintă partea cea mai importantă şi mai minunată din viaţa mea. Fiindcă ori de câte ori voi reciti o pagină sau chiar numai câteva rânduri,

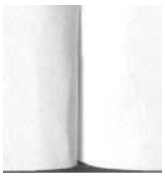

prin puterea amintirii, o suită de imagini dragi se vor perinda prin faţa ochilor minţii şi voi vedea astfel o mulţime de amănunte interesante, ce nu sunt scrise aici şi nici în altă parte, dar care au generat cândva stări duhovniceşti aşa de înalte, trăiri atât de alese.
Iar ceea ce am trăit sau am făcut în acei ani, nimeni nu mai poate acum să-mi anuleze, ori să-mi ia înapoi. Şi ca să nu uit din ele, le-am notat aşa cum m-am priceput. M-am străduit să fac acest lucru cât pot de bine, dar nu am reuşit decât asa *cum se vede.*
Mă rog Domnului Dumnezeu să-i răsplătească fratelui Traian tot binele pe care mi 1-a făcut mie şi pe care eu nu i l-am putut răsplăti. îl rog de asemenea să mă ierte pentru ce ar li trebuit să tac şi am vorbit, şi pentru ce ar fi trebuit să spun şi am tăcut. Ca şi pentru cum am vorbit şi cum am tăcut. Amin.
Slăvit să fie Domnul!
Hunedoara, decembrie 1990.

1

Ultima parcela

"N-aş vrea decât când vine seara să-mi ti sfârşit ce-aveam să fac să-mi pot lăsa-mpăcat povara când aripile-o să-mi desfac."
T.Dorz
Cu inima zvâcnind şi cu mâna tremurând de emoţie ridic creionul încercând să aştern pe hârtie câteva amintiri recente despre neuitatul nostru poet creştin şi frate ostaş, Traian Dorz. Timid, cu emoţia greu stăpânită, mă aplec peste notiţele făcute de fratele şi peste hârtiuţele şi însemnările rămase de la el, încercând, cu vădită stânjeneală şi sfială, să le ordonez pentru a reconstitui în amănunt, pe cât posibil, traseul evenimentelor din ultimul an al fratelui - anul 1989.
însă nu ne putem apropia brusc de acest ultim an, sau ultimele luni, care abundă în evenimente. Unele decurg din ordinea firească a lucrurilor, altele sunt inedite. Este nevoie să ne pregătim sufletele făcând un ocol prin ultima parte a anului precedent şi privind cu atenţie la ultimele lucrări şi acţiuni ale fratelui, pornind de la ele, să încercăm a le înţelege pe celelalte.
Ultima lucrare încheiată a fratelui Traian Dorz este voi.4 din

"Istoria unei Jertfe", şi conţine, ca şi celelalte trei. pe lângă evenimentele istorice ale Oastei şi ceea ce, de la început, autorul anunţă, adică: "Jurnalul meu, memoriile mele, testamentul meu". Multe lucrări i-au rămas fratelui doar în fază de proiect, altele au fost abia începute, iar, cum este firesc la un creator prolific, o lucrare importantă a rămas ncterminată, cam pe la jumătate. Este vorba de volumul de poezii pe a cărui copertă scrie: "Eternele poeme - ultimele poezii" Ultima poezie din volum este:

Tu, care-ntreci închipuirea

Tu, care-ntreci închipuirea tronând în sori de curcubeu, Tu, care-ntuneci strălucirea şi mărgineşti nemărginirea,
Nebănuite Dumnezeu!
Tu, Cel ce eşti din veşnicie, Tu, Cel ce-n veci vei fi mereu, ce-nfricoşată Măreţie e-n tot ce Ţi sc-

nchină Ţie,
Preastrălucite Dumnezeu!
Fiinţa Ta, ori nefiinţa, e-n Infinitul Apogeu, Ţi-urmează vecii elocinţa şi galaxiile voinţa,
Neconcepute Dumnezeu!
Tu-Ţi odihneşti înalt Mărirea în Fericitul Empireu, noi, preamărind Dumnezeirea Iţi aşteptăm sărbătorirea,
Atotputernic Dumnezeu!

10

1. Ultima parcelă

A rămas de asemenea neterminată seria Cugetărilor Nemuritoare. A ajuns doar la caietul 28 cu titlul "Semănaţi Cuvântul Sfânt", rămas la capitolul 26. Erau preconizate a fi 30 de caiete a câte 30 de capitole fiecare.
Lucrul de care s-a preocupat cel mai mult în ultima parte a anului 1988 a fost acela de a finaliza acest volum 4 de Istorie, cu evenimentele la zi. îmi spunea fratele că, pentru a-i da forma desăvârşită unei lucrări, e nevoie ca ea să fie rescrisă de cel puţin trei ori. Regreta că, din pricina vitregiilor vieţii sale, nu toate lucrările le-a putut rescrie de câte ori ar fi trebuit. îmi dădea exemplu voi. 2 din "Apostolul duminicilor de peste an", de care nu prea era mulţumit. Şi mai erau şi altele.
De trei ori a rescris acest volum 4 iar forma finală, dată la sfârşitul anului 1988, diferă mult de prima formă începută la Cluj în 1985. Volumul 4 începe cu anul 1977 şi se încheie cu finele anului 1988. Un foarte important pasaj intitulat "Al patrulea cuvânt", scris la Crăciunul anului 1988, fratele îl aşează ca un fel de motto la începutul volumului. Fiindcă exprimă fidel ideca pe care dorim s-o reliefăm îa continuare, şi nefiind prea lung, îl redăm în întregime:

Al patrulea cuvânt

Slăvit să fie Domnul, acum că am ajuns şi la capătul acestui ogor. în patru parcele mi-a fost măsurat şi împărţit mie de către Bunul meu Stăpân Ceresc câmpul acestei semănături. Şi iată că până ieri am strâns în trei stoguri snopii chinuiţi ai acestei munci, adunaţi cu atâtea sudori şi lacrimi.
Astăzi iată-mă ajuns la a patra şi ultima parcelă, reuşind odată cu venirea nopţii să-mi isprăvesc de strâns ultimul meu stog de snopi (Ps. 126:5-6).
Acum, Bunul meu Stăpân Ceresc, iată aici toată aria mea, cu for *rodul ce mi-a mai rămas după ce şi-au luat răpitoarele prada lor. După ce*

11

ce *mi-au înăbuşit spinii ce era rânduit pentru ci.*
Acum, Stăpâne Milostiv, ia-Ţi lopata curăţitoare şi vântură tontă aria mea! (Luca 3:17)
Adevărule necruţător, ia ciurul tău sfânt şi cerne până va rămâne numai bobul curat şi sănătos!
Apoi vino tu, fiul şi urmaşul Domnului, apleacă-ţi genunchii şi strânge cu încredere. Tot ce a fost pleavă a zburat-o Cel Milostiv şi tot ce a fost gunoi a ars cel necruţător. Ceea ce a mai rămas este numai grâu de treizeci, de şaizeci şi de o sută (Matei 13:8).
Veniţi toţi cei flămânzi, strângeţi şi folosiţi cu grijă şi scumpătatc, căci poate iarna ce vine va fi aspră. Drumul prin pustiul nostru poate ti încă lung... Iar până la Primăvara Dulce mai poate fi mult. Strângeţi şi îngrijiţi să aveţi îndeajuns pentru voi şi să mai puteţi da şi altora.
Să ne vedem fericiţi la Marea Sărbătoare a Paştelui nostru Dorit! (1 Cor5:7)
Slăvit să fie Domnul!
Fr. Traian Dorz La Crăciunul 1988

Privind cu atenţie acest volum 4, ultima lucrare finalizată, vedem în paginile ultimelor capitole,

mai pe faţă sau mai în ascuns, zbuciumul sufletesc ce se accentuase spre sfârşitul anului şi totodată răzbate clar faptul că fratele îşi simţea sfârşitul apropiindu-se. Prin alte câteva fragmente luate în continuare din vol.4, cât şi prin unele scrisori din ultima vreme, dorim să ilustrăm afirmaţia de mai sus potrivit căreia fratele Traian era înştiinţat, cu un an înainte, că viaţa sa pământească era pe sfârşite.
De aceea a căutat să-şi pună toate lucrurile într-o cât mai *mi* rânduială, ca să poată fi gata oricând pentru marea plecare. Şi tot de aceea. în toate scrierile, scrisorile şi acţiunile din ultima vreme, a fost preocupat în mod cu totul special de trei probleme importante:

1. Să-şi ia rămas bun de la toţi aceia cu care i s-au întâlnit cărările vieţii şi să spună fiecăruia un frumos cuvânt de despărţire.
2. Să-şi ceară iertare, în felul său deosebit, de la toţi aceştia şi totodată să-i ierte şi el pe fiecare.
3. Să spună tuturor ultimul său cuvânt.

în acest sens prima adresare o face la instituţia bisericească prin forul ei conducător, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Urmează apoi Instituţia de Stat, Securitatea, cea care i-a fost şi ea "aproape" tot timpul. Iar la urmă se adresează fraţilor ostaşi, întregii frăţietăţi a Oastei Domnului. Mai spune, de asemeni, cuvântul său din urmă unora dintre prietenii ori colaboratorii săi de acum sau de altădată.
Sfântului Sinod îi adresează cuvântul său cel din urmă prin al doilea Memoriu, pentru legalizarea Oastei, din 14 Septembrie 1988. Reproducem aici doar un pasaj semnificativ şi profetic din scrisoarea trimisă Arhiepiscopului Antim Nicade la Galaţi, în urma convorbirii ce au avut o împreună, privitor la Memoriu.
"înalt Prea Sfinţite, Vă mulţumesc pentru bunăvoinţa şi sincera îndrumare. Voi vedea dacă mai este nevoie să mai fac un alt memoriu; cred însă că nu voi mai avea când. Eu vi-1 las pe acesta aici ca sa aveţi bunăvoinţa, când veţi avea timp, să-1 recitiţi totuşi mai amănunţit şi să vedeţi tot ce cuprinde el. Eu am să-1 trimit tot aşa şi la Sf. Sinod, şi dacă vor avea ceva, ori pentru, ori contra, probabil îmi vor comunica. E ultimul cuvânt pe care-1 putem spune, iar după aceasta vom tăcea aşteptând să se facă voia lui Dumnezeu. Dacă încă nu a sosit vremea unei rezolvări, noi vom mai aştepta, un an, zece, cincizeci, o sută, până ce va veni. Fiecare lucru la vremea lui. Nu vrem să forţăm nimic. Aşteptăm..."
Cu acest cuvânt se despărţea de un reprezentant vrednic al Bisericii Ortodoxe Române. Atâţia amar de ani bătuse mai toate drumurile ţării ca să ajungă la uşile ierarhilor căutând să le înfăţişeze acestora adevărul Oastei în cel mai clar, mai demn şi mai înalt mod cu putinţă,

pentru a-i convinge şi a-i câştiga părtaşi, pe cât mai mulţi, la nobila şi sublima cauză a Oastei. însă adesea în spatele uşilor lor îl aşteptase o răceală de gheaţă şi-o tăcere de mormânt.
Ceva mai multă înţelegere a găsit în aceşti ultimi ani doar la Mitropolitul de la Sibiu şi la Arhiepiscopul de la Galaţi. Arhiepiscopului Antim Nica avea să-i mai scrie o ultimă scrisoare datată 20 octombrie 1988, în urma refuzului Sfântului Sinod de a recunoaşte că Oastea Domnului a continuat să existe şi a fost activă după desfiinţarea oficială din 1948, iar acum este vie şi în continuă creştere numerică, negând astfel orice drepturi şi libertăţi pentru Lucrare. Scrisoarea se vrea a fi o mângâiere pentru necazurile ce le-a avut Sfinţia Sa ca urmare a bunăvoinţei ce-a arătat-o faţă de Oaste. Fiind scurtă şi deosebit de importantă, reproducem scrisoarea în întregime.
"înalt Prea Sfinţite Părinte Arhiepiscop, cu cea mai sinceră smerenie şi profundă recunoştinţă, sărut dreapta.

Ca un rob netrebnic care am dorit să-mi fac numai datoria, după cum spune Mântuitorul, vin acum la încheierea luptei în care am căzut înfrânt şi vă mulţumesc pentru că în vâltoarea luptei acesteia, atât de cinstite dar atât de inegale, ne-aţi dat un pahar cu apă dulce şi proaspătă cu care ***ne-aţi*** *stâmpărat setea sufletului zbuciumat, în una din cele mai grele clipe ale calvarului nostru. Dumnezeul Mare şi Drept pe Care, cu cuget curat, ne-am străduit să-L slujim fiecare - respectând desigur incomparabila diferenţă după locul mai mare sau mai mic în care ne-a pus să-L slujim acelaşi Etern şi înfricoşat Stăpân - mâine ne va cere socoteală după talantul încredinţat.*
Mă întorc pe scut, dar cu conştiinţa împăcată. Memoriul, strigătul nostru ultim, rămâne acolo ca un document istoric în faţa viitorului... Şi sunt ^convins că el va apare şi pe masa Judecătorului Veşnic în clipa când

toate problemele vor ajunge la limpezimea finală.
Eu de acum m-am liniştit. Nu voi mai deranja pe nimeni cu privire la acest lucru, în nici un fel. Merg liniştit în veşnicie că, după slabele melc puteri, am tras şi cu un ultim semnal de alaimă crezând că totuşi se va trezi cineva înainte de a fi prea târziu.
Cu acest ultim deranj, Î.P.S. Arhiepiscop, Vă mulţumesc încă o dată, şi dacă şi Î.P.S. Voastră aţi avut de suferit ceva, precum regretatul Patriarh lustinian în 1958, pentru această divină şi dreaptă cauză, gândi-ţi-vă, ca Moş Ion Roata, că în curând vă va săruta împăratul mulţumit şi mulţumitor, iar aceasta va fi o compensare veşnică ***(2 Tim. 2:11-12).***
Livada BeiuşuM, 20 oct. 1988
Cu cea mai profundă recunoştinţă,
sărutăm dreapta, supus fiu duhovnicesc
Traian Dorz."

Răzbate dlar din scrisoare durerea profundă a fratelui că nici acum, când s-a tras "un ultim semnal de alarmă" n-a fost nimeni care să se trezească şi să înţeleagă că trebuie făcut ceva, că acum este momentul. De asemeni, răzbate din scrisoare mulţumirea datoriei împlinite, a conturilor încheiate. Iar liniştea din urma acestor confruntări - "merg liniştit în veşnicie" - o va păstra în continuare pe parcursul zilelor de boală, de slăbiciune şi neputinţă până la marea confruntare, aceea cu solul neînduplecat al morţii. în vederea acestei ultime confruntări, conştient ori dintr-un sfânt instinct profund - numai Domnul ştie - se pregătea, se pregătea mereu.
După ultimul cuvânt adresat Bisericii şi respectabilului Arhiepiscop Antim, avea să urmeze un ultim cuvânt adresat autorităţilor de Stat.
La acea vreme nu înţelegeam că, prin aceste scrisori, se retrăgea încet, cu demnitate şi politeţe din tot acest tumult al discuţiilor şi

persecuţiilor de tot felul. Că se retrăgea astfel din faţa conducătorilor zilei şi încet, încet, avea să se retragă, în modul cel mai natural şi onest, dintre fraţi şi familie până când, aşa cum zicea sora Violeta Iile, "parcă o mână nevăzută se strecura printre diagnostice şi tratamente, fără a i ne putea împotrivi, şi care avea să ni-l răpească".
Către autorităţile de Stat, ultimul cuvânt l-a constituit declaraţia amplă şi detaliată despre viaţa şi activitatea sa din Oastea Domnului, dată în noiembrie 1988 şi cuprinsă şi ea în voi. 4 din Istorie. Desprindem spre ilustrare un pasaj edificator:
"*... Acum, după cum toate au un sfârşit, a sosit şi sfârşitul acesta. Lunile trecute, în câteva săptămâni, am îngropat pe rând, unul după altul, pe încă patru dintre fraţii mei de aceeaşi*

generaţie: Voinea de la Sebeş, llie Marini de la Lancrăm, Tăbăcaru de la Hunedoara, şi Leon de la Bacău, în trei zile s-au dus fiecare. Acum îmi aştept şi eu cele trei zile ale mele şi mă pregătesc pentru ele.
De aceea, vă rog atât pe Dvs., cât şi pe oricine alţii, cu ultima mea putere, să fiu lăsat pe viitor în pace, să mor cel puţin liniştit dacă n-am putut trăi aşa. După 40 de ani, cred că ajunge.
Această declaraţie sper şi doresc să-mi fie ultima în problema aceasta.
De zeci de ani mi s-a controlat tot trecutul şi toate datele vieţii mele şi sper că sunt cunoscut până în străfundul fiinţei mele în tot ce am gândit şi am făcut.
Ca orice om care am lucrat ceva, desigur că am avut sau am putut avea şi greşeli... Rog însă să fiu crezut că n-am greşit voind să fac răul, ci vrând să fac binele pe care n-am ştiut totdeauna să-1 fac, fie din-tr-o pricină, fie din alta, dat totdeauna l-am dorit sincer.
Pentru aceste greşeli prin care am putut păgubi ori întrista pe cineva îmi cer sincer şi din inimă iertare şi înţelegere. Eu însumi am iertat şi iert toate tuturor şi nu voi mai avea niciodată nici o pretenţie faţă de nimeni şi pentru nimic din ceea ce mi s-a făcut, nici în faţa oamenilor,
16
nici în faţa lui Dumnezeu. Doresc să se ştie şi să se reţină asta.
Pentru tot ce se poate să fi făcut şi bine cuiva, la fel nu-mi cer şi nu-mi doresc nici o răsplată, nici înainte de moarte şi nici după ea. Nu aştept nimic mai mult decât am şi primit. Faptele mele mă vor judeca şi mă vor răsplăti odată pe merit, şi pe mine şi pe oricare dintre noi..."'
Atâţia ani de suferinţă, foame şi durere, atâtea bătăi, ameninţări şi vorbe de ocară le iartă pe toate tuturor. Nu poartă pică, nici ranchiună nimănui, ci iertare şi dragoste tuturor, ca şi Cel pe Care L-a avut Model şi Măsură toata viaţa, Cel ce, stând pe Cruce, a zis: "/arfa-/, *Părinte, că nu ştiu ce fac!"*.
într-adevăr nici aceştia n-au ştiut ce fac. Au vrut să-l distrugă, să-l nimicească, dar n-au reuşit, ci dimpotrivă, l-au făcut să lumineze, să strălucească mai puternic în urma atâtor "purificări" pe care le-a îndurat cu bărbăţie. A mers întotdeauna cu faţa spre suferinţă, niciodată cu spatele, niciodată n-a fost laş, niciodată nu s-a lamentat. A stat drept şi vertical întotdeauna şi a privit în ochi şi suferinţa şi asupritorul văzut sau nevăzut. Ne spunea odată: *"Ori de câte ori mă chemau',mă duceam pregătit căn-o să mă mai întorc. Traista mea era tot timpul gata, ca şi mine. Mă duceam pregătit pentru închisoare şi chiar pentru moarte. De aceea, n-am fost laş niciodată. Când eşti pregătit să mori, ce altceva mai rău ţi se poate face?..."*
Iar acum îi iartă pe toţi pentru cât l-au păgubit şi chinuit şi, mai mult, nu cere şi nu doreşte nici o recompensă, nici o compensaţie pentru tot binele ce l-a făcut altora. Nici nu socoteşte pe cineva dator. Cere doar să fie lăsat în pace.
Ce nobleţe sufletească, ce mod înalt şi superior de a se desprinde dintre oameni şi de a se elibera atât de acuze cât şi de elogii, atât de regrete cât şi de satisfacţii, ca apoi, despovărat de toate, să se înfăţişeze slobod înaintea Sfântului Stăpân Ceresc Căruia *"îi voi spune doar atâta: I Te-am iubit - şi voi tăcea", "Şi-atunci o lacrimă de drag/de-Ţi va-nflori-n lumină Ipe veci aceasta îmi va fi /răsplata prea deplină".*
17
Traian Dorz, la capăt de călătorie
La încheierea volumului 4. fratele Traian prezintă, vizionar şi profetic, esenţa crezului său profund privitor la Oastea Domnului. Iar în final îşi ia rămas bun de la Lucrare, precum şi de la fraţi şi frăţietate, încredinţând totul în Mâna Domnului.
"*... Şi cu aceasta, iată că am ajuns, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi la capătul acestor istorisiri, dar nu şi la capătul Istoriei Oastei Domnului. Istoria ei va merge înainte şi va curge mereu cu timpul ei, cu luptele ei, cu roadele ei binecuvântate care, prin harul lui Dumnezeu revărsat peste ea, vor*

ti mereu tot mai dulci şi tot mai frumoase, ca tot ce este ceresc.
Şi când zilele mele s-au dus, şi vorbele melc s-au dus, şi scrierile mele se duc, iată că sunt gata să mă duc şi eu pe urma lor la judecata cea mare şi adevărată a Istoriei şi a lui Dumnezeu.
Cu datoria mea faţă de fraţi şi de Frăţietate, mă duc împăcat căci, pe cât mi-a ajutat Harul lui Dumnezeu şi puterile mele, am căutat să alerg zi şi noapte, cu vreme şi fără vreme, bolnav ori sănătos, ca să-i pot ajuta pe toţi să ajungă la pace, la unitate, la colaborare şi la orientarea cea sănătoasă şi bună în dreapta învăţătură. Cine a *vrut să asculte, s-a fericit. Cine n-a vrut, se va osândi singur. în privinţa asta, simt că nu mai am nici o datorie faţă de nimeni.*
Cu datoria faţă de ceilalţi, de la cei mai mari şi până la cei mai străini şi vrăşmaşi, la fel mă duc împăcat. Am făcut tot ce eram dator şi ***faţă*** *de ei. Nu mai datorez faţă de nimeni nimic. Pot privi şi acum şi în faţa Judecăţii curat în ochii oricăruia cu care m-am întâlnit, ori de care m-am despărţit...*
Şi acum vreau să mă întorc pe totdeauna şi cu toată faţa fiinţei mele în întregime numai spre Tine, Dulcele, Dragul şi Scumpul meu Mântuitor Isus Hristos, cu Care am pornit pe acest drum de la primul meu pas şi cu Care rămân singur acum la popasul acesta cel din urmă.
Nici Ţie nu trebuie să-Ţi mai spun acum nimic pentru că Ţi-am

18

spus *totul, totul, totul, clipă de clipă, loc de loc şi stare de stare până aici.*
Dăruieştc-mi, Te rog,'pentru toate, sărutul milei, al iertării şi al înţelegerii Tale iubitoare şi duioase...
Şi-acuma iată zorii, Furtuna ***s-a*** *sfârşit,*
nc-apropiem de Ţărmul atât de mult dorit;
corabia voioasă nc-o-ndrumă-un Heruvim.
- leivsalime dulce, deschide-tc, sosim!
Isus, Iubitul Dulce, sărută-ne - sosim!"

Acestea le scria fratele Traian în 25 decembrie 1988 şi încheia astfel ultimul său volum din scria "Pentru Istoria unei Jertfe". Aşadar, după ce întinde mâna pe rând autorităţii religioase, apoi celei de Stat, apoi fraţilor şi Frăţietăţii Oastei, se întoarce cu faţa şi cu inima întreagă numai spre Dumnezeu, Cel care i-a pus în suflet iubirea - pe care I-o şi aduce a-cum curată şi întreagă înaintea Sa. De autoritatea bisericească fratele s-a detaşat oarecum simplu, prin al doilea Memoriu privind legalizarea Oastei, iar de autoritatea de Stat cam la fel de simplu prin declaraţia din 5 noiembrie 1988. însă detaşarea de fraţi şi Frăţietate avea să se producă mai greu, în mod gradat, începând de pe la jumătatea anului '88 şi până în ajunul plecării la Timişoara pentru spitalizare, în 29 mai 1989.

A considerat fratele Traian că are datoria să se despartă în mod creştinesc, cu un ultim cuvânt frumos spus cu bunăvoinţă de cele două autorităţi cu care a purtat atâtea lupte şi-a avut atâtea frământări în zbuciumata sa viaţă - şi aşa a făcut. Detaşarea a fost relativ uşoară. Cu fraţii însă, cu Lucrarea, era cu totul şi cu totul altceva. Cele două autorităţi, de Stat şi bisericească, îi produseseră foarte puţine şi rare bucurii, în schimb îi pro-vocaseră multe necazuri şi dureri trupeşti şi sufleteşti. Spre deosebire,Frăţietatea Oastei constituia cadrul spiritual în care fiinţase el atâţia zeci de ani. Şi, mai mult, Lucrarea aceasta el o crescuse şi o modelase cu migală prin forţa spiritului său. De asemeni, prin Oaste, gigantica sa personalitate

s-a putut înfăţişa şi exprima în vasta şi complexa ei dimensiune.
Este adevărat că şi Frăţietatea îi produsese multe întristări şi chiar dureri sufleteşti. însă tot ea îi adusese

nespuse bucurii şi satisfacţii care întreceau cu mult toate necazurile şi întristările. Acopereau şi ştergeau totul... De aceea se despărţea cu greu de fraţi acum.
Trăind multă vreme printre străini, tratat şi înconjurat cu ură în timpul anilor de detenţie de cei ce stăpâneau, după zăbrele, apoi îndurerat de tăcerea şi indiferenţa, celor de afară ce puteau spune un cuvânt de apărare dar tăceau - toate acestea l-au făcut sensibil şi receptiv la orice dovezi de iubire sinceră, fie ele chiar timide. în marea sa dragoste de Dumnezeu, el trăia o nespusă bucurie şi chiar o împlinire ori de câte ori sesiza la cineva o iubire de aceeaşi esenţă aleasă cu a lui.
De asemenea, sufletul său de artist creator tânjea permanent după armonie şi iubire ca un cadru propice actului de creaţie. Neavându-le decât rareori la îndemână, se retrăgea adesea în Templul Dragostei de Dumnezeu, în sanctuarul armoniei şi iubirii din lăuntrul sufletului său prin acel miracol sfânt care este Poezia religioasă. Şi de aici toate lucrurile se vedeau altfel.
Era fratele Traian o personalitate complexă, puternică şi surprinzător de bine conturată în toate dimensiunile ei. Nu ştiai ce să admiri mai întâi la el: harul poetic, darul înţelepciunii, clarviziunea conducătorului, avântul ostaşului luptător, puterea suferinţei şi a jertfirii. La oricare din aceste trăsături priveai căutând o comparaţie cât de.firavă*printre contemporani, doar cu greu şi cu mare indulgenţă o puteai cât de cât afla.
Dominanta trăsăturilor sale pare să fie aceea a poetului-creator îndrăgostit de absolut. Şi pentru că-L cunoscuse de tânăr pe Dumnezeu îşi şlefuise şi-şi înnobilase mult în timp această dimensiune.

O a doua trăsătură, la fel de puternică şi vizibilă ca şi prima, era cea a conducătorului înţelept şi vizionar, a viteazului neînfricat şi temerar, a stegarului erou ce nu dă înapoi în faţa primejdiei, ştiind că până la urmă biruinţa va fi a Domnului.
Şi despre câte altele din atributele personalităţii sale am mai putea mult să vorbim! Dar să ne mai oprim doar la imensa lui putere de suferinţă, la puterea lui de răbdare dusă până la jertfă. Marea şi statornica lui iubire pentru Dumnezeu şi pentru lucrarea Lui au făcut ca şi suferinţa şi durerea, de care mulţi fug, să le preschimbe, prin forţa harului poetic, în imnuri de slavă aduse Domnului. *("Urmele de cuie /în cântări schimbate I steagul fără-nfrăngeri / dus lui Dumnezeu")*
O memorie de excepţie îl ajuta să cunoască o mare parte dintre ostaşi. Cunoştea fraţii după nume, după familii, cunoştea înrudirile şi chiar prieteniile şi simpatiile dintre fraţi. Ştia multe lucruri despre toţi şi întreba mereu despre fiecare ori de câte ori avea posibilitatea. Se ruga pentru necazurile fraţilor, pentru biruinţa Lucrării, pentru tineret credincios şi bun, pentru cei ce cântă, pentru cei ce scriu sau mărturisesc Cuvântul. Concentra în fiinţa lui tot ce avea mai ales, mai înalt şi mai sfânt Lucrarea Oastei.
Oricare frate, care venea în vizită ori cu vreo problem,ă era primit cu bucurie şi cu aşa căldură sufletească de parcă-ar fi fost cel mai bun şi mai drag dintre fraţi. Ore în şir sta de vorbă, dacă era nevoie, chiar şi cu cel mai nou sau mai puţin cunoscut frate. La rândul lor fraţii, ce nu cutezau să mărturisească nimănui altcuiva, nici soţia soţului, nici acesta soţiei, îi mărturiseau lui. Iar el, jertfindu-se pe sine, prelua pe umerii săi o bună parte din povara pe care ei n-o mai puteau purta, ori nu mai voiau să o poarte. Căci el putea, putea întotdeauna, avea timp pentru fiecare întotdeauna, avea răbdare întotdeauna...
Coborârea aceasta până la cel mai de jos nu-i diminua, nici nu-i submina prestigiul ce-1 avea între fraţi, ci, dimpotrivă, îl făcea mai iubit şi

mai respectat de către toţi. Cu cât îngăduia fraţilor să se apropie mai mult de el, cu atât mai mult îl iubeau. (Eu însumi n-am apelat Ia fratele niciodată cu o problemă a mea. însă cu cât I-am cunoscut mai bine, cu atât l-am iubit mai mult şi cu cât îmi era mai apropiat, cu atât mai mult l-am respectat şi preţuit.)
Şi pentru că iubirea era puternică şi reciprocă, se detaşa acum
atât de greu de fraţi.
*

Nu s-ar putea spune că fratele Traian n-ar fi iubit viaţa aceasta sau că ar fi dispreţuit-o. Dimpotrivă, ca orice mare artist, şi el a iubit-o şi a eântat-o, iar în măsura în care a fost posibil, s-a bucurat de ea. însă pentru ase bucura de viaţă i-a rămas mult prea puţin timp. Scria el: *"Şi-acum când toate-acestea le las eliberat I mi-e parcă drag de lumea I în care-am şi cântat..."*
N-aş putea spune dacă, sau cât de mult, ar fi dorit să mai trăiască, însă ştiu că a dorit mult să ajungă acest an jubiliar, 1988. A întocmit "Calendarul Oastei Domnului" şi o carte intitulată "Anul Jubiliar 1988", cuprinzând largi comentarii asupra tuturor sărbătorilor Oastei, din acest an. Apoi, când anul 1988 a venit, fratele a organizat atent şi minuţios fiecare eveniment, participând şi el la fiecare: Sibiu, 10 februarie - 50 de ani de la moartea părintelui Iosif Trifa; Certcge, 6 martie - 100 de ani de la naşterea părintelui; şi Rusaliile, în 30 mai, la Sibiu. Pregătise totul, amănunţit, cu mult timp înainte, aşa încât toate sărbătorile au fost deosebit de reuşite. Mai ales la Certege, la casa părintelui, a fost o sărbătoare unică în care fratele nu s-a cruţat deloc, ci, uitând de boală, a mers pe jos prin zăpadă, cum poate numai în tinereţe mai mersese. Elanul său sărbătoresc era uimitor.
Rusaliile au fost, de asemenea, amănunţit şi îndelung pregătite. Sărbătoarea de la mormântul părintelui Iosif trebuia să le încununeze pe

celelalte două şi să aibă însemnătatea şi solemnitatea cuvenite. Stabilise care fraţi vor vorbi, câte unul din fiecare zonă frăţească a ţării, iar pentru poezii, anunţase pe cei consideraţi a fi buni recitatori să pregătească poeziile pe care tot el le trimisese fiecăruia. De asemeni, stabilise ca un grup de tinere surori să fie îmbrăcate în port naţional şi să stea de o parte şi de alta a mormântului.
Avea să fie acest Rusalii adunarea cea mai puternică şi mai reuşită, mai plină de strălucire din ultimii zeci de ani. Iar după aceea, restul anului parcă n-a mai avut însemnătate pentru fratele. Marea sa dorinţă se împlinise, motivaţia de a trăi căzuse, iar pofta de viaţă slăbise...

Sfârşitul anului 1988

"N-aş vrea decât, când la picioare îţi voi aduce harfa mea, să-mi fi sfârşit a Ta cântare cum Tu ai vrut s-o cânt cu ea" *T.Dorz*

Este luna noiembrie 1988. Fratelui Traian i s-a cerut de către organele de Stat să prezinte un larg raport al activităţii sale din ultimii ani. în ziua de 5 noiembrie a predat autorităţilor o declaraţie în care, pe parcursul multor pagini, sintetizează activitatea sa şi a Oastei din ultima vreme. La o zi după aceasta mă anunţă să merg la Beiuş după el, căci doreşte să vină la Hunedoara.
Pe la mijlocul lunii noiembrie, într-o seară, în timp ce lucra, aici, în camera mică, la cartea "Momente printre monumente", primim un telefon de la Beiuş prin care fratele e anunţat că în seara următoare va veni cineva de departe care doreşte neapărat să-1 întâlnească. S-a hotărât imediat:
- Mâine, după ce vii de la serviciu, mergem până acasă la Beiuş.
Am mers. Am aşteptat seara până târziu, am aşteptat a doua zi până la prânz, dar n-a venit nimeni. Seara am venit înapoi la Hunedoara.
Fratele nu s-a întristat deloc, părea să fie obişnuit şi cu aşa ceva.

îşi făcea datoria lui şi era liniştit, restul era în grija Domnului.
După două zile, avea să-l întâlnească la Cărpiniş pe Vasile Răscol, un creştin penticostal stabilit în Statele Unite de mai mulţi ani. Vasile Răscol avusese o activitate frumoasă printre credincioşii din ţară, până când a fost arestat şi condamnat pentru distribuire de Biblii şi cărţi religioase, iar după eliberare a emigrat. Se cunoştea de mult cu fratele Traian, iar acum, cu venirea în ţară, voia să-l întâlnească neapărat şi-i trimisese vorbă să-l aştepte acasă. Avusese însă unele probleme la graniţă şi de aceea întârziase. îi aducea fratelui veşti şi salutări de la cunoscuţii şi admiratorii de acolo şi, de asemenea, o scrisoare de la pastorul şi prietenul Richard Wurmbrand, cu care fratele colaborase mult în timpul războiului şi după aceea.
Voi reda aici scrisoarea aceasta în întregime, ca apoi să poată fi înţeles mai clar răspunsul fratelui Traian.
.
Mult dragul nostru,
în caăca apocrifă 'înţelepciunea lui Solomon" cap.7 scrie că fiecare din noi a fost zămislit din plăcerea căsătoriei. Noi am fost zămisliţi în plăcere. A fost plăcerea lui Dumnezeu să ne aibă şi servim plăcerii Lui. Să ne străduim totdeauna a-i ti plăcuţi Lui, şi, pe cât cu putinţă, tuturor oamenilor.
Nu-i uşor, fiindcă ce place unor oameni displace altora. Oamenii sunt divizaţi şi în materie de credinţă. Ce unul crede, e eroare pentru mintea altuia.
Rari sunt cei care au ajuns la o treaptă deosebită a credinţei: credinţa care crede totul, *care crede şi ceea ce constituie credinţă a unuia de o mişcare religioasă alta decât a mea.*
împrejurările vieţii mele sunt aşa că am fost în 70 de ţări. Dacă ajungi în America, în Tailanda, Japonia, Camerun, te întâlneşti, chiar şi la creştini, cu o gândire religioasă şi cu o practică cu totul diferite. Unele

lucruri sunt greu de purtat. Eschimoşii cred în renul, nu în mielul lui Dumnezeu. Micii sunt necunoscuţi la ci. Laponii vorbesc de foca lui Dumnezeu, în Noua Guinee, iarăşi (ară fără oi, animalul cel mai preţuit e porcul.
E un şoc pentru noi să auzim cântece în cinstea porcului lui Dumnezeu.
Cântarea Cântărilor e fără crini şi ***trandafiri,*** *necunoscuţi pentru ei, Biblia fără Psalmi.*
în limba havaiană sunt numai 13 litere. 0 Biblie din 5 vocale şi 8 consoane.
Isus nu se poate scrie în Engleză, Jesus-ul lor, cum îl pronunţă ei, nu se poate scrie în româneşte. Mana e Malia în japoneză. Ei n-au pe "r"*. Ş.a.m.d.*
în SUA şi Europa de Vest creştinul de rând nu ştie ce-i un ortodox, cum în România nimeni nu ştie ce-i un ***mormon.***
îţi spun asta ca să înţelegi că avem dificultate în a explica oamenilor ce-i Oastea. Bisericile Ortodoxe Române din Apus n-o pomenesc niciodată. N-a făcut-6 nici episcopul Trifa, n-o face nici părintele Calciu. în nici o biserică ortodoxă apuseană nu se cântă o cântare a Oastei, dar ele sunt cântate în slujbele baptiste şi penticostale.
Dar ei aud mereu că eşti antiprotestant sau, cum se spune în România, antisectar. Nimeni în Apus, nici măcar Papa, nu mai numeşte pe baptişti sau penticostali "sectanţi". Conciliul Vatican II îi numeşte "fraţii noştri despărţiţi".
Dezbinările acestea sunt considerate aici a aparţine timpurilor pasvante. Şi Biserica Ortodoxă Română face parte din Conciliul Ecumenic, în nici o şedinţă nu menţionează dogmele ortodoxe, ci poziţiile marxiste.
Niciunul aici nu înţelege atitudinea confesională antisectantă, de care aud c-o ai. îţi dăunează mult ţie şi lucrării tale. Eu nu sunt în stare să judec fiindcă nu cunosc argumentele în favoarea antisectarismului.
Aici toţi consideră că Biserica Ortodoxă rusă, română şi altele, 26

prezintă nu o poziţie dogmatică ortodoxă. Citim publicaţii ale lor în care proslăvesc guverne care se declară ele însele ateiste.

Tu eşti acolo şi poate poţi judeca mai bine. Eu îţi spun cum arată lucrurile din perspectiva de aici. Scrieri contra unor fraţi iubiţi aici, exact cum eşti iubit şi tu, şi care niciodată nu scriu ori vorbesc contra ta, îţi strică.
Ţi-o spun din dragoste şi din dorinţa de a-ţi servi.
Numai oamenii botezaţi la maturitate cântă aici cântările tale. Aud că-n România e acelaşi lucru. La ortodocşi în biserici se cântă Liturghia. Rar, rar pică o cântare din Oaste.
Dumnezeu să ne dea înţelepciune tuturor. Nici o comoară nu se poate compara cu ea. înţelepciunea de sus e paşnică.
Vă doresc linişte adâncă, că Dumnezeu e pe tron. Ne încredinţăm unor chirurgi să ne taie, deşi nu pricepem ce fac cu trupul nostru. Aşa nori de întuneric înconjoară pe Dumnezeu (Ps.97:2). Noi nu-I pricepem căile dar ne putem încrede.
Dragoste multă.
în Hristos, s.s. Richard Wurmbrand"
Nu ştiu ce stări lăuntrice îi va fi produs, sau ce amintiri îi va fi răscolit scrisoarea căci, citind-o şi fiind cu lecturarea undeva în prima partea ei, fratele Traian a spus doar atât: "Are dreptate Richard".
Venise această scrisoare după ce fratele aflase că în Sfântul Sinod s-a discutat problema Oastei şi că Memoriul său fusese respins cu un argument superficial: "Ce am desfiinţat odată, nu mai înfiinţăm".
Câte drumuri, câte eforturi... Mii de kilometri prin ţară făcuse fratele pe la toţi ierarhii după îndemnul de acum 30 de ani al regretatului Patriarh Iustinian. La început, fiecare îi dăduse unele speranţe, dar în final, când ierarhii au fost toţi laolaltă în Sfântul Sinod, se răsturnase totul. Schimbarea aceasta dură şi neaşteptată 1-a afectat într-o foarte mare măsură

pe fratele Traian. Ca întotdeauna, se angajase total şi de astă dată, în problema normalizării şi reglementării poziţiei Lucrării Oastei în Biserica Ortodoxă. Făcuse deja multe planuri de viitor, discutase cu o serie de fraţi şi-i pregătise oarecum pentru o eventuală întâlnire lărgită cu conducerea Bisericii, într-un cuvânt, sperase din toată inima.
"Mă întorc pe scut" (adică înfrânt) - îi scrisese, plin de durere Arhiepiscopului Nica de la Galaţi, după decizia din Sinod. Iar acum, cam din aceeaşi perspectivă a durerii, avea să-i răspundă pastorului şi prietenului Richard.
"Fraţi preaiubiţi şi scumpi, Psalm 115:15 '
Ce adânc sunt convins că dacă aş putea să vă văd numai câteva ceasuri în care să vă deschid sufletul meu tot, ca în faţa Dulcelui nostru Mântuitor, ce profund m-aţi înţelege şi ce total v-aţi schimba tot felul deformat de gândire pe care v-au făcut să-1 aveţi despre mine, cei care m-au zugrăvit atât de negru acolo. Ce adânc sunt convins că aţi vedea şi aţi regăsi tot atât de curată şi caldă dragostea mea faţă de Evanghelia harului, cum era când ne-am îmbrăţişat pentru prima dată, acum aproape o jumătate de secol... Vă aduceţi... nu se poate să nu vă aduceţi aminte. Richard, Binţea - vă scriu cu ochii scăldaţi în lacrimi şi cu inima zdrobită de felul nedrept şi barbar în care văd că au reuşit să mă zugrăvească, chiar pentru voi care m-aţi cunoscut copil, cei ce nu-L iubesc nici pe Dumnezeu şi nici pe fraţi, fiindcă, dacă ar iubi, n-ar fi nedrepţi faţă de aceste două sfinte şi eterne comori pentru care atât voi cât şi eu am dat tot ce am avut mai scump în fiinţele noastre pe lumea aceasta.
Voi nu vă iubiţi poporul vostru? Sf. Pavel n-a spus el oare cuvinte aproape ca o blasfemie în Romani 9:1-3? Am făcut şi fac eu oare o crimă că mi-am iubit şi eu poporul meu din care "i-a făcut plăcere lui

Dumnezeu să mă zămislească"? - şi că am dorit aproape cu aceeaşi gelozie să fiu chiar şi anatema, socotit deci despărţit de Dumnezeu - numai ca să pot cumva să-1 apropiu pe acest neam nenorocit de Hristos şi Evanghelia Lui, de care toţi mai marii săi de astăzi caută să-1 despartă. Şi nu numai mai marii săi, vrăşmaşii lui Dumnezeu - ci chiar şi fiii Săi care se pretind trimişi ai lui Hristos, prin depărtarea de El, îl condamnă la aceeaşi veşnică osândă a întunericului şi pierzării.

Se poate să fi făcut şi mari greşeli faţă de alţii luptând să mă identific cât mai deplin cu ai mei, spre a le căpăta bunăvoinţa cu scopul ca apoi - şi în acelaşi timp chim- - să-i atrag spre Hristos... Sf. Pavel, marele nostm model apostolic, n-a făcut oare la fel când spunea la 1 Cor. 9:19-23? A făcut oare rău el când a lucrat astfel? Dar fr. Richard însuşi n-a fost călăuzit toată viaţa sa de acest principiu? Sunt oare eu singurul vinovat, condamnat din oficiu, fără nici un drept de apel fiindcă - poa-te-am nedreptăţit pe alţii pentru a-i favoriza pe ai mei? Oare numai eu fac astfel? Am căutat eu oare vreodată să răpesc vreun drept sau vreun suflet al cuiva, spre a mă îmbogăţi pe mine sau pe ai mei în paguba lui Hristos şi a altor fraţi?Nu m-am ridicat decât împotriva furtului spiritual, împotriva procedeului necinstit de a despoia pe alţii spre a se îmbogăţi pe sine. De a se dezbina adunările altora spre a profita de sufletele slabe cu scop egoist, dar cu consecinţe nimicitoare pentru toată lucrarea în ansamblu a lui Dumnezeu. Care dintre fraţii mei sinceri de la baptişti sau penticostali - ca să nu-i amintesc decât pe aceştia care m-au vizitat cel mai des - ar putea spune că au văzut la mine o atitudine antiprotestantă? Şi doar m-au cunoscut destui dintre cei mai aleşi ai lor.

Dacă am folosit şi eu termenul acesta nefast de "sectar" n-am înţeles grosso-modo pe toţi cei care au un alt colorit confesionalei pe acei care, în orice confesiune ar fi, sunt elemente turbulente, fireşti, înguste şi intolerante, nu numai faţă de alţii, ci chiar şi faţă de proprii lor fraţi.

29

Traian Dorz, la capăt de călătorie

Nu apăr popismuV de nici un fel - şi cu atât mai mult nu-i apăr pe aceştia care au acaparat prin fraudă scaunul sfinţilor din instituţia sacră de la noi. Dar dacă aici L-am aflat pe Hristos, nu se cade oare să rămân tot unde m-a rânduit El? Cum aş răspunde mâine în Faţa Lui dacă aş ti dezertat de la postul meu, ori dacă, fiind aici, aş da un sunet încurcat compromiţându-mi chemarea şi Stăpânul?

Nu vreau să amestec necinstit lucrurile şi nici să dispreţuiesc convingerile nimănui anulându-i personalitatea şi negându-i dreptul la o atitudine...

Dar ce să spun despre cel care a început eschimos şi termină a ti african? Sau astăzi este pentru ren iar mâine pentru focă, folosind de fiecare dată argumente convenabile sprea-şi susţine când opoziţie,când alta, total diferită de prima? Acest fel de oameni m-au bârfit cu atâta hărnicie peste tot. Ce bine ar fi făcut dacă ar.ti excelat prin altceva şi nu prin asta.

Dar fie. Vine curând şi ziua când Cel ce ştie inimile va rosti sentinţa cea dreaptă şi va da fiecăruia după faptele lui.

Frate Richard, soră Binţea, acum am să vă spun ce! mai mare cuvânt. Vă rog din tot sufletul să mi-1 credeţi sincer! în câteva săptămâni am înmormântat pe încă patru din fraţii mei de

generaţie: Voinea de la Sebeş, Ilie Marini de la Lancrăm, Tăbăcaru de la Hunedoara şi Leon Andronic de la Bacău, după ce anul trecut am petrecut în veşnicie o altă serie de fraţi aleşi. în trei zile au trecut fiecare...
Acum îmi aştept şi eu cele trei zile ale mele pe care le presimt apropiate. Vreau în faţa Domnului să-mi pun în rânduială întâi primul lucru:
Pentru tot ce v-am greşit într-un fel sau altul, vă rog din tot sufletul meu să mă iertaţi cu adevărat, total şi definitiv, căci aşa doresc şi declar în faţa Domnului că fac şi eu faţă de absolut toţi cei ce au greşit şi ei faţă de mine, orice şi oricând.
. Adică coborârea preoţiei de la misiune la meserie (n.a.)

30

2. Sfârşitul anului 1988

în al doilea rând, vă spun că am revizuit şi mai revizuiesc încă toate lucrările şi afirmaţiile mele în scris ori verbal, care ar putea confirma acuzele celor ce mă învinuiesc. Tot ce ar putea fi pretabil la interpretări defăimătoare pentru cineva - şi mai ales pentru fraţii mei de orice convingere ar fi ei - am şters, am corectat, am înlocuit şi voi căuta să înlocuiesc.
Şi dacă voi fi învinuit de inconsecvenţă mă voi mângâia că am greşit voind să fac binele şi am tăcut vrând să las paguba asupra mea.
Insă dacă m-am apucat să scriu Istoria, acum este prea târziu să las baltă ce am început şi am scris cât am scris. Dar dacă am făcut-o, acum nu mai pot s-o desfac. O poezie o pot scrie cum vreau. 0 povestire la fel. Dar o istorie ori o scrii cum a fost, ori o taci. Dacă o scrii, poţi avea o sută de păcate faţă de oameni; dacă o taci, poţi avea unul singur, dar faţă de Dumnezeu. De acolo nu mai pot şterge... Dar din autobiografia "Mărturia mea", de acolo le-am şters de tot. Lucrarea asta ştiu că este acum în curs de tipărire şi traducere acolo undeva. Aş dori, şi vă rog foarte mult, pe cei care se ocupă de prima variantă a acestui manuscris, să întrerupă totul şi să aştepte noua variantă pe care am corectat-o, în sensul că am înlocuit orice nume şi afirmaţie negativă, rămânând doar ceea ce este şi rămâne definitiv pozitiv şi frumos pentru toţi, călăuziţi de principiul "dragostea acopere totul"! Cred că veţi fi mulţumiţi de asta. în restul volumelor de istorie nu ştiu cum să fac ca să nu las goluri pe care apoi n-aş şti cum să le umplu. Şi să nu las suspendate adevăruri a căror explicaţie aş ascunde-o. Cine se scuză, se acuză.
Nu ştiu dacă v-am putut face să mă puteţi înţelege măcar într-o cât de mică parte. Mulţumesc din inimă Domnului pentru ocazia venirii fratelui Vasile prin care mi s-a oferit descărcarea acestei poveri pe care o purtam din ce în ce mai greu. Am recunoscut că am greşit, veţi recunoaşte că v-am cerut sincer iertare. Eu v-am iertat pe voi, voi mă veţi ierta pe mine Şi astfel Dumnezeu ne va ierta pe toţi. Iar mâine, când ne vom revedea în Faţa Lui ne vom privi fericiţi cu toţii.

31

Traian Dorz, la capăt de călătorie

V-am cerut mult şi multe. Poate prea... Vă mulţumesc - Domnul vă va răsplăti căci nu pentru mine le-am primit ce am primit, ci pentru El.
Am spus şi fratelui Vasile de ce ar mai avea nevoie Lucrarea lui Dumnezeu de aici din partea voastră, a celor de acolo, care mai aveţi încă posibilitatea să ajutaţi... Mai aveţi încă, zic, pentru că nu multă vreme veţi mai avea şi acolo o astfel de posibilitate. Nu peste multă vreme veţi ajunge şi voi acolo unde suntem acum noi. Lucrurile într-acolo merg cu paşi repezi - după cum este scris.
în zadar ne lăsăm noi acum unii încântaţi de euforia asta molipsitoare şi comodă, dar înşelătoare şi naivă. Va *spuneam: răscumpăraţi vremea şi faceţi mai repede ceea ce încă maj puteţi azi, dar pe care mâine*
- acel mâine este ca acum - nu veţi mai putea.
Nu ştiu ce si vă mai spun... aş *vrea atât de multe dar nu mai pot. Simt că îmi moi comtkiulîn*

ultima cerneală. Totuşi, cel din urmă cuvânt pe care vi-1 spun aici - este *primul pe care vi-1 voi spune Acolo: frate Richard, soră Binţea, v-am iubit cu tot sufletul meu şi cu toată inima mea* - *şi* aşa *vă voi iubi pe vecii vecilor. Ce a unit Dumnezeu, nimeni nu va mai desparte - şi ce a fost legat pe pământ, va fi legat şi în ceruri.*
Vă îmbrăţişez cântându-vă cu lacrimi: "Ce *bine-i printre voi, iubiţii şi dragii sufletului meu". Nu vă mai pot scrie de lacrimi, vă îmbrăţişez mult, mult, al vostru iubitor frate Traian Dorz.*
P.S. Am aflat cu mare întristare despre accidentul pe care l-ai avut şi iată-mă îngenunchiat lângă patul unde suferiţi amândoi, alături, cum v-am ştiut dintotdeauna - şi la durere şi la bucurie. Mă rog din tot sufletul meu pentru sănătatea şi fericirea voastră de care are încă atâta nevoie şi Dumnezeu şi lumea asta. Harul Domnului nostru Isus Hristos să vi le dăruiască din plin şi pe totdeauna.

32

2. Sfârşitul anului 1988

Va *rog să nu vă îndoiţi de nimic din cele ce v-am putut spune. Nu pot fi decât în DA.*
Slăvit să fie Domnul! 20. noiembrie 1988
ss.Fr> Traian Dorz"

Scrisoarea aceasta relevă, între altele, o trăsătură profundă a fratelui Traian pe care nu mulţi i-au cunoscut-o, dar care nu poate fi ignorată: capacitatea lui de a-i iubi fără rezerve pe toţi creştinii ce-L iubesc în curăţie pe Domnul Isus, de orice "colorit confesional" ar fi aceştia.
De asemenea, răzbate clar, din cele scrise, dorinţa fratelui Traian de a se despărţi frumos de această scumpă familie împreună cu care împărtăşise multe necazuri dar şi multe bucurii. Fratele Traian vizitase des familia Wurmbrand în anii războiului,când fusese concentrat la Bucureşti şi aştepta să plece pe front. Făcuseră atunci planuri frumoase de lucru împreună, iar după război încercaseră să scoată o gazetă la care să colaboreze ziarişti din toate cultele creştine. A fost o încercare de vis... şi a rămas doar vis.
Ce minunate vor fi fost stările lor împreună în acei ani ai tinereţii lor. Erau tineri, dar cu experienţă, erau dăruiţi cu înţelepciune, erau energici, plini de idei măreţe şi de zel sfânt. Ce bucurie ar fi fost să-i asculţi vorbind în discuţiile lor şi ce roade binecuvântate ar fi putut avea colaborarea lor mai strânsă şi mai de durată,... a. doi oameni mari ai lui Dumnezeu. Păcat că a fost subminată legătura frumoasă a doi oameni aleşi, de interesele mărunte ale unora de pe margine.
Cu toate complicaţiile vieţii de mai târziu care au făcut să se producă şi unele greşeli ale unuia faţă de celălalt - s-au iubit puternic şi reciproc tot timpul. Se bucura fratele acum că i s-a oferit, prin fratele Vasile, prilejul fericit de ase elibera de povara unor regrete şi amintiri de demult şi totodată de a le păstra doar pe acelea cu care va merge înaintea Domnului. De asemeni, se bucura că avea ocazia să se despartă cu un

33

Traian D°rz, la capăt de călătorie

ultim cuvânt de dragoste de această scumpă familie.
(Cu ochii scăldaţi în lacrimi **mi-a** citit scrisoarea înainte de a o trimite fratelui Vasile. Citea şi plângea... Se întrerupea din citit ca **să-şi** şteargă ochii, apoi citea iar, şi iar se oprea... **Mai** corecta o literă, mai punea o virgulă. Ultima parte a scrisorii abia o mai citea de plâns...)
A vorbit mult în scara aceea despre relaţia cu fr. Richard. între altele îşi amintea fratele Traian cum, după război, avusese mari probleme cu tipărirea gazetei. Voise să editeze o scrie nouă a foii "Isus Biruitorul" şi nu avea bani destui. începuse inflaţia şi cu fiecare zi ce trecea, banii pierdeau din valoare. Dacă un lucru costa azi un leu, peste câteva zile costa zece. Leul se devaloriza rapid. Dar gazeta, indiferent de mersul Icului, trebuia să apară. Valoarea ei era mereu aceeaşi, iar necesitatea sporea din zi în zi. Se făcuseră toate pregătirile ca să intre sub tipar, dar nu era cU ce plăti. Având calc la Bucureşti, fratele Traian îi făcu o vizită fr. Richard, şi, ca unui bun prieten, îi spuse tot necazul cu gazeta.

- *Când mă pregăteam să plec* - povestea fratele - *Richard îmi spune: "Hai cu mine". Şi mă duce... Şi mă duce undeva într-un subsoL în nişte beciuri. Era întuneric beznă. Cotrobăie aşa pe întuneric prin nişte lăzi sau dulapuri apoi îmi pune în braţe un sac cu ceva greu în el. "Ţine - îmi spwc. Sunt aici o sută de mii de lei în monede de un leu. Ia-i şi sper să-ţi ajuflgă." Nu ştiu de unde erau banii aceia dar nu mi i-a mai cerut înapoi niciodată. Şi cu ei am plătit tipografia pentru noua gazetă.*

Veniseră apoi alte cerneri iar fratele, copleşit de treburi şi evenimente, uitase întâmplarea aceasta. Acum însă şi-o amintea în amănunt şi parcă-1 revedea pe Richard, cel care 1-a ajutat la nevoie şi căruia voia acum să-i spună un ultim cuvânt frumos, ca unui prieten adevărat.

Am aflat apoi că,în dimineaţa zilei de 20 iunie 1989, fr. Richard şi sora Binţea erau în Israel şi luau masa la restaurantul hotelului "Regele David" din Ierusalim. La aflarea veştii că fratele Traian a trecut în veşnicie

au izbucnit amândoi în hohote de plâns... Doi oameni bătrâni plângeau ca nişte copii... ca nişte copii ai lui Dumnezeu. Şi până a doua zi n-au mai mâncat nimic niciunul.

Acum fr. Richard are peste 80 de ani şi este încă în putere. Zilele sunt în mâna Domnului însă, după mersul normal al vieţii, nu peste mult timp se vor întâlni pe străzile de aur ale Ierusalimului ceresc din Raiul lui Dumnezeu. Şi nimeni şi nimic nu-i va mai despărţi niciodată.

Şirul acestor scrisori de rămas bun. fratele 1-a început ceva mai înainte, cam din vară. Am cules de pe jos din camera fratelui o ciornă mototolită a unei scrisori datată iulie 1988 şi adresată unui alt prieten drag al fratelui, şi anume pastorului Duţu Moscovici şi soţiei acestuia.

"Pentru fr. Duţu şi Maici

Duc în veşnicie, în sufletul meu, cea mai duioasă dragoste şi recunoştinţă pentru voi cu o fericita mulţumire pentru dragostea şi prietenia voastră sincera şi statornică, cum puţine altele s-au dovedit pentru mine. în faţa Domnului voi duce cele mai calde mulţumiri pentru voi şi pentru Alice. Şi veşnic voi fi recunoscător pentru voi.

Mângâiaţi-vă cu încredinţarea aceasta - va voi iubi cu o dragoste nemuritoare.

Maranata *Slava veşnică Lui!*

Mic 1988 *ss. Fr. Traian Dorz"*

într-o seară de decembrie 1988, împreună cu fratele Traian ascultam la radio emisiunea fratelui Duţu. După ce s-a terminat programul, fratele mi-a spus că 1-a întâlnit odată pe fratele Duţu în timpul războiului, în Gara de Nord din Bucureşti. *"Dormeau pe jos. Se refugiaseră din Basa-*

rabia şi nu aveau unde să stea şi nici unde să se ducă. Şi uite cum i-a ajutat Dumnezeu."

Fratele Duţu locuieşte de mai mulţi ani într-o ţară apuseană dar a păstrat mereu cu fratele Traian o legătură strânsă. îşi scriau regulat de sărbători, mai trimitea fr. Duţu câte un pachet cu medicamente, cu alimente, iar când venea în ţară îl vizita pe fratele acasă la Beiuş, şi dacă nu era acolo, îl căuta oriunde ar fi fost. Au fost între ei relaţii calde, iar acum, ivindu-se o ocazie, fratele Traian îl onorează cu frumoasele cuvinte de mai sus: "Duc în veşnicie, în sufletul meu, cea mai duioasă dragoste şi recunoştinţă pentru voi..."

Cele două scrisori redate aici sunt scrise în mod special pentru a spune un frumos cuvânt de despărţire şi pentru a-şi lua un bun rămas de la aceste familii, ca fiind dintre cele mai iubite. Dar şi în scrisori obişnuite, scrise cu diferite ocazii, fratele amintea că s-ar putea ca ceea ce spune acum să fie pentru ultima dată.

Tot mototolită am aflat şi ciorna altei scrisori plina de durere pe care o scria unui frate cântăreţ, în prima lună a anului 1989.

"Preaiubit frate.. Psalm 115:15

lnapoiez cele două casete care mi le-ai lăsat atât de voios la plecare, vineri 13 ianuarie.

Am trecut împreună cu cei ai casei prin pădurea frumoasă a cântării prin care nu mai fusesem de mult şi doream adânc să auzim picurând un izvor, să vedem mişcându-se o frunză, să simţim adiind un vântişor aici unde cântau privighetori şi susurau izvoare proaspete şi dulci.

Dar nici o mişcare de frunză, nici o adiere de vânt, nici un susur de izvor proaspăt.

Păcat.
Am rămas în inimă numai cu ecoul amar al celor ce le-am propovăduit în zadar toţi frumoşii ani ai iui "să ***fim,*** *apoi să facem" - şi cu temerea dureroasă că şi apelul înlăcrimat pe care vi l-am făcut cu ultima putere în noaptea aceea de joi spre vineri - tot în zadar a rămas. Din tot ce am văzut pe* ***faţă*** *n-am constatat până la despărţire că ar fi avut vreo rezonanţă decisivă înlăuntru. Şi mă tem că a fost ultima ocazie.*
Ar fi păcat.
Se poate că cu sunt greşit. M-aş bucura să fie aşa. O să vedem. Domnul să aibă milă de noi. Cu ultimele lacrimi şi speranţe vă îmbrăţişez şi aştept să vină primăvara.
Dacă o voi ajunge aici."

Faţă de ciornă, scrisoarea trimisă era puţin îndulcită pe alocuri. Se vede tot mai clar, pe măsură ce timpul trece, că fratele e din ce în ce mai acaparat de gândul acesta al plecării: "aştept să vină primăvara, dacă o voi ajunge aici".

Şi fără să observăm,din treaptă-n treaptă, urmând şirul scrisorilor, iată că am păşit în ultimul an al fratelui, anul 1989. Dar nu vom merge înainte fără a privi o clipă la ultimele momente ale anului 1988. Aşadar, dintre evenimentele sfârşitului de an ar fi de amintit o seară de înregistrări audio la Cărpiniş, o seară memorabilă; apoi plecarea fratelui acasă, la Livadă, în 16 decembrie. Voia să fie acasă întotdeauna înaintea marilor sărbători pentru a se mărturisi şi împărtăşi. Venea acasă preotul din sat şi-i împărtăşea pe amândoi: pe fratele Traian şi pe sora Mărie.

Fratele Traian se mărturisea regulat, cum de altfel avea să amintească la înmormântare preotul local. Mărturisirea era cam reciprocă,

reieşea tot din spusese preotului, uneori mai mult el, preotul, se mărturisea fratelui.

îmi aduc aminte că, în urmă cu mai mulţi ani, fratele avea o anumită bănuială referitoare la unele acuze grave ce i se aduceau unui preot cunoscut şi apreciat de fraţi pe atunci şi care era el însuşi frate, într-o scară, târziu, m-a trimis acasă la preotul respectiv cu o scrisoare prin care îl ruga stăruitor să vină într-un anumit loc şi la o anumită oră căci dumnealui fiind foarte bolnav şi slăbit, dorea să se mărturisească şi împărtăşească; să aducă şi cele necesare împlinirii acestor taine. Şi astfel, sub forma sfântă a spovedaniei, i-a mărturisit părintelui toată acuza gravă de care sufletul său auzise.

în ziua hotărâtă, 16 decembrie, pornim spre Bciuş. Oprim la Bclejeni, familia fratelui Sabin fiind un loc de popas pentru fratele aproape întotdeauna când mergea acasă ori când venea de acolo. E o familie înstărită şi cu dare de mână, care 1-a ajutat mult pe fratele în nevoile ce le avea. De aceea venea cu mult drag în casa lor, iar ci se bucurau cu toţii şi erau aşa de fericiţi.

S-au bucurat mult şi de astă dată când l-au văzut pe fratele în curte, şi din pricina dragostei şi respectului faţă de dumnealui erau atenţi şi cu mine, poate chiar prea atenţi.

La plecare l-au rugat pe fratele să vină la ei de Anul Nou, la adunare, însă fratele mai fusese invitat şi la Ogcşti, de cealaltă parte a Be-iuşului, şi promisese. Acum era în dilemă, trebuind să aleagă a căror dorinţă să o sacrifice, a celor de la Bclcjcni sau a celor din Ogeşti. A ales să se sacrifice pe sine şi să meargă în ambele locuri. Prima parte a nopţii va fi la Belejeni, apoi când fraţii vor merge la culcare, dumnealui, cu o maşină, va merge în mare grabă la ceilalţi care îl aşteaptă şi cu care va

petrece noaptea până spre ziuă.

Aşa făcea mereu. Se sacrifica întotdeauna pe sine din dragoste pentru fraţi. Avea acum 74 de ani

şi dacă era rugat să meargă undeva la o adunare, la o nuntă, la o aniversare, oricât de departe ar fi fost, nu putea să refuze, mai ales dacă se insista. Alerga de la o nuntă la alta, de la o adunare la alta. Sâmbătă seara, spre exemplu, era la o nuntă în judeţul Sălaj, iar duminică la altă nuntă la laşi, ca să-i mulţumească pe toţi. Sau altădată sâmbătă era la Matca-Galaţi, iar duminică la 300 km. mai spre nord, la Marginea-Botoşani, în dorinţa de a-i mulţumi şi bucura pe fraţi.
Astfel, deşi bolnav grav şi într-o stare avansată de slăbire, fiindcă promisese, a dorit să fie prezent şi la nunta de la Răstolţ-Sălaj, din 13 mai 1989. Dar până atunci avea să mai treacă printr-o lungă serie de încercări. Suntem abia la sfârşitul anului 1988.
39

începem anul de pe urmă

"N-aş vrea decât, când îţi voi cere un loc de-odihnă, obosit, să mi primeşti, cum cu plăcere primeşti un oaspe mult dorit." T.Doiz

întotdeauna ne bucuram mult când fratele Traian venea în casa noastră. Era o adevărată sărbătoare ziua aceea, chiar dacă plecase de la noi doar cu câteva zile în urmă. Mai ales în ultimul timp, chiar şi într-un interval scurt, se petreceau în Lucrare o mulţime de noi evenimente şi, întotdeauna când sosea, ne povestea în amănunt tot ce se mai întâmplase. Apoi ne spunea carc-i programul pentru următoarele zile şi săptămâni.
Erau acestea maniere, era obligaţie, era bucurie - nu ştiu. Ştiu însă că era ceva sărbătoresc în fiecare nouă întâlnire. Mai târziu aveam să înţeleg că era şi acesta un aspect al personalităţii sale.
De câtva timp mă obişnuisem aşa de mult să fie aici, încât atunci când mai şi lipsea, nu-mi găseam locul, parcă nu aveam nici un rost şi nu puteam să lucrez nimic. De aceea, când sosea, mă bucuram mult de tot, toate prindeau contur, avea un rost viaţa, zarea mi se lumina, parcă şi cu sănătatea mă simţeam mai bine.

în primele zile după ce ajungea la noi se odihnea cât de mult putea. Chiar făcuse o remarcă în acest sens, zicând: "Oriunde mă duc, mă obosesc - numai aici mă odihnesc".
într-adevăr, se odihnea mult şi lucra puţin de tot în primele zile. De fapt şi eu îl tot îndemnam să mai lase lucrul, să nu mai lucreze aşa de mult, să se mai odihnească. Iar el aproape de fiecare dată îmi răspundea: "'Odihnă înainte de moarte? Nu! - după!"
• Şi totuşi mă asculta câteva zile - două, cel mult, trei - după care "îşi ascuţea uneltele", cum îi plăcea să spună, apoi cu aluzia: *"No hai, hm bor!* "începea să scrie zile întregi, că te întrebai la un moment dat de unde oare atâta putere de muncă şi creaţie la o vârstă aşa de înaintată.
Mai erau şi unele zile în care fratele era mai trist şi mai îngândurat, lucra mai puţin, vorbea mai mult despre moarte, mai ales de un timp încoace. Dar treceau norii şi când sosea o veste bună sau venea un frate pe care-1 aştepta - uita de toate, se înviora imediat şi de bucurieîi mulţumea Domnului cu lacrimi. Apoi continua în ritmul său susţinut.
Ne-am înţeles cu fratele ca în ziua de 7 ianuarie să merg la Beiuş, ca să-1 aduc la Hunedoara. De obicei mergeam singur, nu luam pe altcineva în maşină, decât în cazuri speciale. Mergeam cu drag întotdeauna, mergeam cântând cu bucurie, mai ales când eram singur, mergând să-1 aduc pe fratele Traian. Şi de aceea drumul nu-mi părea niciodată nici lung şi nici greu, oricât de obosit aş fi fost.
Fratele mă aştepta gata de plecare. Punem bagajele în maşină, mai muke ca de alte ori, iar la plecare, sora Mărie întreabă:
- Mă Trăiene, amu pe cân' te întorci?
- Pe la întâi martie, Mărie. Da' o să-ţi mai scriu. Dacă e ceva, daţi telefon la Nina.
De regulă, stătea la Hunedoara cam trei săptămâni apoi, câte una sau două, acasă ori pe la fraţi. Acum venea la noi pentru mai mult timp.

Intrasem deja în anul 1989, lucurile începuseră să se precipite, însă niciunul din noi nu ne gândeam atunci la moarte.
Zilele următoare fratele le dedică pregătirii înregistrărilor de la Cărpiniş. Invitase pentru scara de 21 ianuarie mai mulţi fraţi tineri, buni cântăreţi şi buni recitatori. Pregătea totul cu migală, totul trebuia cronometrat la secundă, totul trebuia pus întâi pe hârtie - anunţ, rugăciune, cuvânt, cântare, poezie, tot. Şi când toate au fost gata, a venit şi scara de 21 ianuarie.

De fapt, înregistrările acestea, atât cea din decembrie cât şi cea de acum, erau urmarea vizitei din noiembrie a fratelui Vasile Răscol, care adusese ştirea că un post de radio din Apus doreşte să difuzeze, o dată pe lună, timp de 30 minute, începând din luna ianuarie, câte un program religios al Oastei Domnului. Programele urmau a fi întocmite de fratele Traian, cum dorea el, şi a fi înregistrate pe casetă audio. Apoi caseta va fi trimisă prin cineva postului de radio respectiv. Fratele Traian a fost imediat de acord, s-a pus pe lucru şi a programat când anume să aibă ioc înregistrările. Astfel s-au înregistrat în luna decembrie, mai stângaci şi mai timid, două programe a câte 30 minute, pe o parte şi pe alta a unei casete, iar pentru 21 ianuarie urma a doua seric de înregistrări a altor două programe.
Erau acum în jurul fratelui cei mai dragi şi mai iubiţi ai săi tineri ostaşi, atât surori cât şi fraţi, era de asemeni fratele Vaier, erau fraţi care aveau să rămână până la capăt lângă el, până în noaptea plecării definitive.
Şi-a înţeles fiecare repede şi relativ uşor rolul ce avea să-1 aibă, aşa că nu au fost timpi morţi. O stare de bucurie şi de părtăşie, cum rar se întâmplă, a stăpânit tot timpul lucrarea împreună. Fratelui îi dispăruse complet tristeţea din ultimele zile, uitase de boală, de piciorul suferind, iar spre final radia de bucurie. De mult nu-1 mai văzusem aşa de mulţumit şi de fericit ca acum. Seara aceasta a fost poate şi ea una din rarele

bucurii ale vieţii lui. şi, în mod sigur, una din marile bucurii de pe urmă ce i-au mai fost date pentru viaţa asta.
La despărţire, imediat ce nc-am ridicat de la rugăciune, fratele ne-a spus:
- Indiferent ce se va întâmpla cu mine, voi să continuaţi înregistrările acestea.
Glasul său părea a fi profetic.
Ne-am desprins cu greu dintre fraţi ca să revenim acasă la Hunedoara. Zilele noastre împreună treceau aşa de repede. Dar abia se duceau unele,că altele la fel de minunate veneau după ele. Mi se părea că se duc totuşi mult, mult prearepede. **Mai** ales câteva dintre ele aş fi dorit să nu se mai sfârşească-n veci. Una dintre acestea a fost şi seara de înregistrări de la Cărpiniş...
Când era în casa noastră, fratele stătea mult de vorbă cu noi. Mai ales în timp ce serveam masa.ori în timp ce lucram câte ceva ajutându-1. Discutam despre mai toate câte sunt pe lume. De asemeni, discutam o mulţime de lucruri privitoare la fraţi şi frăţietate, însă niciodată nu i-am vorbit de rău pe cineva, niciodată n-am scos în evidenţă, răutăcios, o slăbiciune a cuiva sau vreo greşeală. Chiar şi numai un gând nepotrivit ar fi perturbat atmosfera curată şi plină de pace care domnea în acest loc. De asemenea, pe cât a fost posibil, am evitat să-i aduc veşti rele. Mă temeam de tristeţea ce aş fi văzut-o în ochii săi.
Oriunde mă trimitea să observ un lucru ori să verific o informaţie, concluzia i-o prezentam în haina cea mai frumoasă posibil, iar când aspectul era cu totul negativ, căutam şi atunci măcar o haină mai puţin neagră. însă lucrul acesta trebuia făcut fără a deforma realitatea şi fără a leza adevărul.
Şi reuşeam. Când iubeşti, se poate. Nu-mi îngăduiam să-i aduc ori să-i provoc vreo întristare, ci numai bucurie. Şi fiindcă evitam pe cât

posibil prilejurile de întristare, era aşa de amical şi deschis în discuţiile noastre. Ne spunea de multe ori cuvinte mari, cuvinte profetice. Cele mai multe din acestea s-au pierdut, altele le păstrăm în inimile noastre, iar câteva dintre ele le-am şi notat.
Nu am ţinut un jurnal regulat al zilelor din urmă şi nici al celor dinaintea lor. Notam sporadic

ceea ce reţineam dintr-o discuţie mai deosebită sau dintr-o împrejurare mai delicată. S-au adunat totuşi multe notiţe.
Notam câteodată în jurnal şi din pricină că unele probleme mai delicate şi unele stări mai ambigue nu aveam cui i le împărtăşi. Nu aveam uneori cu cine să stau de vorbă, nu aveam cui să-i cer un sfat, sau măcar o părere. Atunci mă sfătuiam cu mine însumi, îmi încredinţam gândurile unui jurnal şi mărturisindu-le, mă eliberam, punând ordine în ele. Era un jurnal intim, foarte intim la început, dar cu timpul a devenit mai circumspect. .
Mi-am dat seama că rostul meu nu era să dezvălui, ci să acopăr, nu era să vorbesc, ci era să ascult, nu era să fac comentarii, ci să-mi însuşesc concluziile. Totuşi, unele din lucruri au rămas notate, şi din cele notate câteva pot fi spuse.
Iată câteva din notiţele acelor zile de sfârşit şi început de an, când fratele se simţea cam bolnav şi era mai trist şi mai abătut ca altădată. Acum când le revăd îmi dau şi mai bine seama cât de important era tot ce spunea el atunci.

29 noiembrie 1988

Suntem la masă în bucătărie.
- Dacă nu se apucau alţii să spună poveşti despre Oaste, adevărate poveşti, nu mă apucam să scriu Istoria ei adevărată. S-a apucat Fulea, s-a apucat Laie, Iordache a făcut şi el ceva despre înmormântarea părintelui - zice fratele cam supărat.
- A fost bine că aţi început - spune Chivuţa - pentru că dum-

neavoastră aţi făcut-o aşa de frumos şi de plină de învăţătură. Un singur lucru ar mai trebui să faceţi: un manual de şcoală biblică. Circulă atâtea printre fraţi şi parcă mai mult îi încurcă.
- Acum nu mai am putere. E ca atunci când se termină uleiul din lampă. Lumina e tot mai slabă, tot mai slabă, până când deodată se stinge.
După o scurtă pauză continuă:
- Nu m-am gândit niciodată că voi trăi atâţia ani, atâţia amar de ani. Când mă gândesc, mi se parc că sunt aşa de mulţi, că ar fi ajuns pentru mai multe vieţi... Orice început trebuie să aibă şi un sfârşit. Odată cu data naşterii, la Domnul este scrisă şi data morţii noastre, numai că noi nu o ştim. Este bine că n-o ştim? Poate ar fi mai bine dacă ar şti omul când moare... Nu ştiu. 0 să veniţi la mormântul meu cu-un braţ aşa de flori... Unde? Nu ştiu...
- Dar până atunci vor mai trece zece sau douăzeci de ani - zice Chivuţa.
- Trebuie să încheiem secolul acesta, nu-1 putem lăsa aşa ncterminat - spun cu, încercând să mai alung norii, dar fără succes.
- Numai Domnul ştie...
Am vorbit apoi despre cântăreţi, despre fiecare în parte. Are o stare generală de nemulţumire, de dezaprobare - e nemulţumit de toţi.
- Toţi au obosit. Au familii mari, copii mulţi şi nu mai pot lucra. Poate va ridica Domnul dintre copiii lor cântăreţi, cântăreţe...
Ce clipe unice trăim noi aici cu fratele, dar e aşa de trist de-o vreme.

9 decembrie 1988

E mult schimbat fratele. .Mănâncă puţin, vorbeşte mult despre moarte iar celor ce vin să-1 întâlnească le vorbeşte ca pentru ultima dată.
Azi a venit la noi fr. Aurel de la Bucureşti şi i-a vorbit fratelui Traian despre Ioan Alexandru şi de cursurile ţinute de el la Universitate.

- Dacă de zece ani ai mers la cursurile lui. şi zici că ai mers încontinuu, spune-mi cu ce tc-ai ales? Dacă nu vorbeşte el despre naşterea din nou, c ca şi cum te-ai învârti lângă o uşă şi n-ai deschide-o niciodată. E ca-n dialogul surzilor: unul vorbeşte iar cei ce ascultă fiecare înţelege altceva, apoi fac aceleaşi lucruri ca şi mai înainte...

După ce pleacă Aurel, fratele vine în bucătărie cu mai multe scrisori ce i Ie-a adus Nina de acasă. Suntem numai noi. Stând la masă a început să ni le citească. Scrisori felurite din ţară şi din afară. între ele o scrisoare de la o femeie din Felix care spune că mama ei **a** fost la Oaste: "Ea a murit acum 10 ani, zice femeia, **iar** eu îmi dau seama că nu sunt pe o cale bună. Aş dori să vin până la dumneavoastră şi să fac un legământ cu Dumnezeu."

Ce minunată-i viaţa când fratele-i aici!

în ultima perioadă a lucrat mult de tot. A terminat voi.4 de Istorie, a refăcut şi finalizat "Mărturia", dar o carte cu prieteni, cu intimităţi ori altceva de acest fel nu a scris. Un jurnal intim nu a putut ţine. nici corespondenţă intimă nu cred să fi păstrat. De aceea, ca om va fi cunoscut mai puţin, deşi a scris atât de mult. Poezia va fi cea mai edificatoare în această privinţă. Eu l-am putut cunoaşte şi ca *-om.* Ce har mare pentru mine!

28 ianuarie 1989

E sâmbătă seara, ora 8 şi jumătate. Peste o oră se va transmite la postul de radio "Mafanata" prima emisiune a Oastei Domnului realizată de fratele Traian la Cărpiniş în luna decembrie 1988. Fratele a pregătit aparatul de radio şi aşteaptă.

Ora 12 noaptea. Emisiunea n-a avut Ioc. De fapt a fost o emisiune a postului **"Maranata"** dar s-a transmis un congres baptist de acolo.

- Poate că e mai bine aşa - zice fratele resemnat. Dumnezeu ştie ce e mai bine pentru noi. Dacă s-ar fi transmis, cine ştie ce complicaţii ar

mai fi apărut.

Totuşi era profund nemulţumit şi întristat, dar se stăpânea. Lipsa lor de înţelegere i-a produs o adâncă dezamăgire.

1 februarie 1989

Este ora unu noaptea. în camera fratelui lumina încă nu s-a stins. Intru să văd ce face. Scrie.

- La ce volum lucraţi acum?

Se opreşte din scris, închide stiloul şi-1 aşează încet de-a lungul caietului. Pare obosit şi cam abătut. Fără să mă privească, după o pauză lungă, răspunde rar, oftând:

- La volumul 28 din Cugetări.
- Din ce lucrare le extrageţi?
- Din volumul patru de Istorie. Sunt la capitolul 26 din caietul 28. Vreau să ajung la 30 de volume. Şi cam atât. Altă lucrare nu mai am în plan. Nu mă mai gândesc la alta. De fapt cred că nici n-aş mai putea.

Vorbeşte rar, încet, parcă numai pentru sine.

- Ar mai fi lucrarea cu evangheliile - continuă fratele. Pentru aceasta materialul ar fi cam pe jumătate adunat. O parte din meditaţii se găsesc prin gazetele din 1938-1939. Eram atunci singur la redacţie şi publicam săptămânal câte o meditaţie la evanghelii. Şi au trecut de atunci 50 de ani... Cincizeci de ani, domnule. Nu mai e nimeni din cei de atunci, nici Popovici, nici Oprişan, nici Lascarov (a mai numit câţiva). S-au dus toţi.

E o clipă şi o stare aşa intimă şi profundă iar eu sunt aşa de obosit.

- Şi mă întreb la ce bun atâta scris? Cred că am scris prea mult... Măcar dacă îi va folosi cuiva. Poate va folosi.

- Dar din poezii aţi extras cugetări? Sau de acolo nu se poate; acolo-i adevărul în esenţă, concentrat!

- Ar mai fi şi-n poezii lucruri deosebite, dar de unde să mai iei atâta forţă? Ar trebui să trăim câteva sute de ani.

E aşa de apăsătoare starea asta - se gândeşte cu siguranţă la moarte. Am căutat să schimb subiectul şi am zis ceva de o nuntă la Cârpeştii Mici, la care vom merge peste câteva zile.

Nu face nici un comentariu. Schimbarea subiectului nu a căzut bine, coborâsem din starea de meditaţie la lucrurile concrete, emoţia fusese prea grea şi nu o putusem suporta.

Ca să nu las tăcerea să se aşeze greu, continui:

- Am auzit că şi fraţii de la Braşov vor să construiască o casă pentru adunare. Ei chiar că au nevoie. Fac adunări prin apartamente şi nu pot cânta. Eo problemă spaţiul.

- Foarte bine fac. Se profilează tot mai clar un făgaş al Lucrării independent de biserică, ca administraţie. E foarte bine aşa. Ar fi bine dacă în toate centrele mari şi-ar cumpăra fraţii câte o casă. Ar fi bine şi aici la Hunedoara.

- Poate ne va ajuta Domnul şi nouă - zic eu nici convins, nici convingător.

O privke în urmă

"Ce suntem noi, Doamne? Umbră şi părere, un suspin de-o clipă şi apoi tăcere."
T.Dorz

Acum, când anii petrecuţi împreună cu fratele Traian Dorz aparţin trecutului şi amintirii, când absenţa sa mă marchează până la derută şi când ştiu că acele zile minunate nu se vor mai întoarce nicicând - ce a fost a fost - acum caut să înţeleg ce anume m-a făcut să ţin aşa de mult la persoana sa şi care este mecanismul prin care geniul atrage şi captează atenţia multora.

Este o lume nouă, o lume abstractă pentru un intrus, această lume a oamenilor mari, indiferent că e vorba de artişti, oameni de ştiinţă ori bărbaţi de stat. Dacă oamenii obişnuiţi nu sunt identici între ei ci, dimpotrivă, sunt aşa de diferiţi, cu atât mai mult marile personalităţi au particularităţi enorme care îi individualizează şi îi conturează distinct, făcând din ei fiinţe unice.

Tot ce face un astfel de om este deosebit şi unic. Nimic nu face ca un altul; nu repetă, nu imită, nu copiază pe nimeni, ci el inventează şi

crează totul. El, omul mare. are modul său distinct de a fi care se cere respectat. Prin urmare, felul său de a se comporta, cuvintele ce Ic rosteşte, ideile ce le exprimă, deciziile ce le ia, crează în jurul său o atmosferă şi o stare cu totul neobişnuite.

Luciul acesta se întâmplă întotdeauna, dar mai ales atunci când el, omul superior, nu este dator să se supună unor reguli rigide şi obligatorii de conduită şi viaţă. Căci spiritul său fin are nevoie de libertatea şi de liniştea ce o dă încredinţarea că orice faptă ar face şi orice vorbă ar spune nu deranjează pe nimeni şi nimeni nu interpretează răutăcios sau tendenţios spusele ori faptele sale. Ci, dimpotrivă, pentru tot ce face şi pentru tot ce spune este apreciat, respectat, iubit, admirat...

Abia atunci creatorul poate fi el însuşi fără restricţii şi fără rezerve. Şi abia atunci există condiţii concrete, stimulative, necesare apariţiei actului divin şi sublim al creaţiei.

Reuşita actului creaţiei generează la rândul ei o stare de fericire până la beatitudine care dă esenţă şi consistenţă spiritului ce stăpâneşte în preajma geniului. Iar când în preajma Iui se află şi acele persoane care să aprecieze şi să guste imediat şi cu savoare creaţia respectivă, atunci între artistul

creator şi consumatorul de artă se stabileşte o relaţie de aşa natură, că nu mai ştii cine pe cine fericeşte - fiecare la rândul său având nevoie de celălalt. Şi doar atunci când se realizează **împlinirea** creaţiei prin consumarea ei, doar atunci opera creată îşi trăieşte adevărata ei viaţă, şi doar atunci ea, opera, îl fericeşte cu adevărat pe creatorul ei.
în altă ordine de idei, omul de excepţie îşi are obiectivele sale precise, obligaţiile sale multe şi felurite, din care decurge o gamă variată şi bogată de activităţi. Din acest motiv în jurul său se adună o serie de oameni, chemaţi sau nechemaţi, comuni sau deosebiţi, dornici să ajute cu ce pot, sau dornici să obţină avantajele inerente unei astfel de poziţii.
Prin urmare, există două mari categorii: într-una sunt cei ce vin mânaţi de gândul unor posibile avantaje materiale sau al unor ambiţii de

a deveni cunoscuţi şi importanţi. Iar în cealaltă sunt cei pe care nu-i interesează avantajele de nici un fel şi n-au nici scopuri speciale ci vin atraşi ca de o forţă irezistibilă şi imposibil de definit. Ii atrage ceva căruia nu i se pot împotrivi, ceva ca un magnet puternic, ca un destin implacabil. Iar dacă i se împotriveşte totuşi cineva ori dacă evadează după ce a fost atras, acela riscă să devină pentru totdeauna un mutilat spiritual.
Dintre toţi cei ce vin, rămâne fiecare atât timp cât rezistă să facă faţă cu bine cerinţelor şi ispitirilor impuse sau generate de locul ce-1 ocupă. Apoi fie că este concediat cel ce nu corespunde, fie că pleacă singur cel ce constată că nu-şi poate atinge scopul pentru care a venit. Şi rămân astfel mai departe doar aceia care au venit atraşi irezistibil, ca de o vrajă, de către duhul din ideea pe care omul respectiv o reprezintă. Iar dacă şi aceştia sunt prea mulţi, se face obligatoriu o selecţie valorică prin care vor rămâne numai aceia care ştiu şi pot face cel mai bine câte un anumit lucru ce se cere în mod obligatoriu a fi făcut.
Fratele Traian Dorz a fost un astfel de om mare, iar faptul că izvorul puterii sale era Dumnezeul Atotputernic, făcea ca în preajma lui să fie permanent o atmosferă divină atât de densă, încât prezenţa Duhului Sfânt era percepută aproape fizic. Exista în jurul său ceva asemănător câmpului magnetic, care te atrăgea spre el sau, cel puţin, nu te lăsa indiferent - ceva care te răscolea profund de parcă te electriza.
Pluteam şi noi în acest fluid neobişnuit şi aproape că nu ştiam cui să-i mulţumim mai întâi şi să-i fim recunoscători: Domnului sau fratelui.
Chiar şi înfăţişarea fizică a fratelui Traian era cu totul deosebită. Structura sa fizică robustă şi bine proporţionată nu te îndemna să banuieşti că ai în faţă un om al scrisului ci cu totul un alt om - fapt ce-i conferea o anumită doză de mister. Când mergea pe stradă - fie singur, fie însoţit - trecătorii întorceau capul după el şi-1 urmăreau cu privirea. Chiar dacă era între multă lume unde nimeni nu-1 cunoştea, mulţi îl observau totuşi şi-1

Traian Dorz, la capăt de călătorie

priveau cu o neînţeleasă uimire sau o involuntară admiraţie. Oriunde ar fi fost, chiar fără să deschidă gura ca sâ spună vreun cuvânt, nu rămânea mult timp neobservat, iar când mai şi vorbea - captiva, domina şi impresiona pe oricine.
Din aceste motive, şi din altele câteva, aşa cum se întâmplă la oamenii mari, şi în jurul fratelui s-au adunat fraţi diferiţi, cu care a colaborat în activitatea impusă de poziţia sa în Lucrarea Oastei Domnului. Pe unii dintre aceştia i-a căutat şi i-a chemat el, cultivând apoi relaţia cu ei. Alţii au

venit ci singuri şi s-au oferit să ajute, să facă ceva. Iar alţii aparent întâmplător au fost cooptaţi în cercul colaboratorilor apropiaţi.
Timpul şi viaţa au dovedit că cei mai statornici şi mai utili colaboratori n-au fost şi n-au rămas cei pe care el însuşi i-a chemat, şi nici cei ce s-au oferit ei singuri să facă ceva (unii chiar cu prea mult zel), ci aceia pe care o "întâmplare" fericită i i-a scos în cale şi care, la rândul lor, au înţeles importanţa ce-o are momentul şi chemarea respectivă.
Nu era nici simplu nici uşor să rezişti în preajma fratelui Traian un timp mai îndelungat din cauza presiunilor de tot felul ce veneau din partea multiplilor factori din planurile activităţilor complexe. Mulţi fraţi harnici şi credincioşi nu au putut învinge dificultăţile inerente unei con-lucrări de durată, şi s-au retras. Alţii, din pricina ambiţiilor personale şi a scopurilor precise, dar neduhovniceşti,urmărite, au eşuat şi s-au trezit izolaţi şi în imposibilitatea de a mai continua.Numai cine a iubit mult şi n-a avut orgolii sau ambiţii de nici un fel, numai aceluia Domnul i-a dat mandat să meargă mai departe. Doar acei puţini pe care Mâna Domnului i-a împins spre el, aproape că împotriva voinţei lor, şi care au considerat slujirea omului lui Dumnezeu ca fiind componenta principală a destinului vieţii lor, doar aceia au putut învinge totul, rămânând lângă fratele până la capăt, până când prezenţa Domnului i-a concediat ocupându-le El însuşi locul.
Un aşa om mare ca fratele Traian, în tot ce a făcut, ar fi meritat

să afle între contemporani un cronicar la fel de mare, care să stea în preajma sa şi care să consemneze, spre un mai larg şi mai clar înţeles, cât mai multe din spusele ori din faptele sale. O cronică amănunţită şi completă a vieţii fratelui ar însemna o bogăţie imensă pentru oricine, dar mai ales pentru oamenii cu frică de Dumnezeu. însă împrejurările vieţii, care mai întotdeauna i-au fost potrivnice, l-au lipsit şi de acest dar al prezenţei unui analist cronicar şi astfel se face că nu avem, deocamdată, un comentariu competent nici despre minunata sa operă în versuri şi nici despre zbuciumata sa viaţă. E bine? E rău? Nu ştiu. Avem doar comentariile pe care le-a făcut el însuşi şi care se află răspândite prin cărţile sale de pe urmă.
însă acel om se va ivi totuşi odată şi odată. Nu m-am gândit în mod special la el când am mai notat câte ceva în toţi aceşti ani. Am făcut-o mai mult dintr-un neînţeles, dar profund, îndemn lăuntric şi dintr-o necesitate sufletească de a mărturisi cuiva gândurile toate. Acum, când le revăd, înţeleg că s-ar putea ca unele din ele să-i folosească întrucâtva acelui om, când el va apare.
Dintre anii de pe urmă ai fratelui Traian, anul 1987 a fost puţin mai lejer decât ceilalţi şi aşa se face că notiţele mele sunt ceva mai complete. O parte din ele, pe care le consider mai importante şi totodată potrivite să ne ducă înapoi la vremea fratelui şi să ne introducă în lumea sa şi în atmosfera de atunci pentru o clipă, le voi prezenta în continuare pe parcursul acestui capitol. Dat cu grijă mare, căci nu se poate intra oricum în intimitatea lumii sale, nici măcar acum când fratele nu mai este printre noi. Trebuie deci să ne curăţim inimile şi ochii sufletului, trebuie, de asemeni, să călcăm cu grijă ca să nu strivim nimic şi să nu impietăm memoria omului lui Dumnezeu.

Duminică, 4 ianuarie 1987.
"A mai trecut un an din scurta-ţi viaţa şi-acesta-i poate ultimul cc-l ai." (T.Dorz)
Fratele Traian este aici cu noi şi e atât de bine să fie. E hotărât să reia lucrul la volumul 4 din Istorie adică să-1 transcrie, dându-i forma finală. Aştept să văd cum va aborda problema de la Cluj: va lăsa totul ca în prima formă, sau va reconsidera unele aspecte ale problemei.
.Mă simt tot mai implicat în Lucrare. Aş dori ca toţi să-1 iubească pe fratele Traian ca mine, ca Ionatan, ca Gicu. însă îmi dau seama că nu se poate. Aş vrea să nu greşesc condamnând pe cineva. Acum se vede şi mai clar cât de binevenit ar fi acel premiu Nobel pentru pace.
Azi fratele mi-a citit o scisoare a fratelui Opriş de la Batiz, o scrisoare plină de căldură, de felicitare cu prilejul zilei de naştere şi de mărturisire a prieteniei ce i-o poartă de atât de mulţi ani. Scrisoarea 1-a impresionat până la lacrimi.pe fratele Traian. M-a întrebat:
- Ce-ar fi să mergem până la el în ziua de Bobotează şi să-1 felicităm de ziua lui onomastică? Cred că s-ar bucura mult, săracul. Şi el e bătrân şi numai Domnul ştie cât va mai sta printre noi. De ce să mergem noi la mormântul lui plângând şi să nu mergem acum la el cântând ca să-i facem şi lui o bucurie. Câţi ani o avea el acum?
- Anul acesta face 80; c născut în 1907.
- 80 de ani?... Doamne, cum au trecut atâţia ani. Ei, uite ce prilej potrivit. îi anunţăm şi pe cei de la Călan, pe cei de la Simcria şi ne întâlnim cu toţii acolo.

Marţi, 6 ianuarie, 1987
Tabita, generoasă ca întotdeauna, a ţinut să vină după noi cu maşina, aşa că plecăm cu toţii spre Batiz, avându-1 pe Gicu la volan.
- Cu ce începem acolo programul? -întreabă fratele, pe drum. Cu

"La mulţi ani cu sănătate", ori cu o cântare. Sau poate o colindă?
După o scurtă pauză, continuă pe un ton mai vesel şi oarecum amuzant:
- Cântăm o colindă- "O, ce veste minunată". Doar colindă se zice şi după Crăciun. Spunem: noi venim de departe şi nu am ajuns să colindăm pe aici decât acum.
- S-ar putea începe şi cu cântarea "în slujba Ta, Isuse". Cred că ar fi potrivită pentru momentul acesta.
Ajungem la Batiz şi intrăm în casa de la numărul 101. în prag apare moşu', iar fratele Traian cântând "în slujba Ta, Isuse,/ de tineri am pornit", îl îmbrăţişează îndelung şi cu multă căldură. Ce seară a fost aceasta, ce imagine impresionantă! Ce bine era dacă ar fi fost imortalizată, dar s-a pierdut. Fratele 1-a felicitat pe fr. Opriş, urându-i să trăiască atâţia ani cât numărul de la casă...

Vineri, 6 februarie 1987
Duminică, la biserica din Săsciori, am fost primiţi mai mult decât bine. Fratele a intrat în altar şi a cerut voie preotului ca fraţii să cânte o pricească. Preotul a acceptat, iar în continuare, după cântare, fratele a vorbit, apoi s-a rugat; dumnealui conducea programul, iar preotul n-a intervenit. Afară era frig, zăpada era mare. Pe mormântul fratelui Marini, Violeta şi Tabita făcuseră o cruce mare, lată, din multe lumânări aprinse înfipte în albul imaculat al zăpezii. Parastasul la cei 40 de ani de la moartea fratelui Marini a fost cu adevărat impresionant.
Luni, când am venit de la serviciu, fratele asculta la casetofon cenaclul de la Sibiu, din noaptea de Anul Nou. L-am invitat la masă, dar a refuzat, motivând că a mâncat odată cu Chivuţa, când ea a plecat la lucru.
- Am aici casetele cu cenaclul. Două le-am ascultat, mai este una.

Am început să mănânc, dar uşa de la camera fratelui a rămas deschisă şi reveneam mereu ca să ascult mai de aproape câte o cântare. **câte** o poezie... Era foarte frumos acest cenaclu. Fratele asculta din ce în ce mai impresionat, mai copleşit.
Când am isprăvit masa, m-am dus lângă fratele ca să mai vorbim, să ascultăm împreună. Dar n-am putut spune nimic, am văzut că avea ochii roşii de plâns şi toată faţa numai lacrimi. S-a jenat puţin de mine dar nu tare, ştia că-1 înţeleg.
M-am aşezat pe fotoliu, în spatele casetofonului mare ca să nu-i văd faţa, încât să poată plânge în voie. Şi a continuat să o facă multă vreme. Când s-a **terminal** caseta, nu mai aveam cuvinte niciunul. Am ieşit motivând că vreau să mă odihnesc puţin.
Am înţeles acum mai clar cât de mult însemna pentru fratele Traian acest tineret preocupat de poezie şi cântare. Era întru totul creaţia sa, numai a sa. Spusese odată: "Acum nu mă mai ocup de poezie şi cântare, ci mă ocup să formez poeţi, cântăreţi..." Cineva a replicat:
- Dar, frate Traian, poeţii nu se fac, ei se nasc.
- Este adevărat, însă Dumnezeu i-a născut, iar noi trebuie să-i ajutăm să crească, să se formeze.

Sâmbătă, 7 februarie 1987

De mult n-am mai avut o după-amiază aşa liberă cum a fost aceasta. Am citit azi o carte despre viaţa lui Aurel Vlaicu. Ce interesantă este viaţa unui geniu! Alte legi îl conduc, altor autorităţi se subordonează. Se crede că "autoritatea" cea mai ascultată şi mai respectată ar fi *muza,* sau inspiraţia creatoare. însă în cazul fratelui Traian nici *muza* din mitologia greacă nici *ielele* din mitologia populară românească şi nici vreo altă noţiune sau expresie nu definesc corespunzător nici originea şi nici adâncimea bogăţiei lui creatoare.
Noţiuni ca: talent, vocaţie, dar, artă, geniu exprimă fiecare câte

ceva dar nici una nu cuprinde întregul. Poate conştient de acest lucru sau poate instinctiv, fratele* a creat o noţiune nouă, nemaiîntâlnită la alţii în această formă şi nedefinită corespunzător de nici un dicţionar. Dar care reuşeşte să înglobeze în ea mult din ceea ce poetul şi fratele a dorit să pună. Noţiunea aceasta nouă introdusă de fratele poartă numele de *Harfa.*
"Am fost o *harfa plîngătoare I* sortită-n faptul unei seri / pe-a mele strune simţitoare / să plâng a' dragostei dureri", sau "Din *harfa* unei fără seamăn / iubiri aprinse pe pământ / am vrut, cum am ştiut, Isuse, / mai cald şi mai frumos să-Ţi cânt", sau "Să-mi iau *harfa cea de aur I* pentru acest poem divin, / iată Porţile Măriri, / iată îngerii cum vin !", sau "O, harfa mea, ne-apropiem / încet de ultima cântare / a vieţii noastre sfânt poem / se-ncheie-n prag de sărbătoare".
Aşadar, la fratele Traian noţiunea de *harfa* are valenţe nemaiîntâlnite, cu înţeles nou, şi defineşte o stare intimă a sanctuarului său sufletesc făuritor de idei.
Dar cine va putea înţelege vreodată deplin ce-au însemnat pentru fratele versurile:"Căci prin toate trece veşnic / *harfa* mea nemuritoare".
N-am avut, nici măcar în vis, evadări din acestea, creatoare. Cele mai alese clipe ale vieţii mele le-am trăit în adunare sau pe munte. Vorbirea fratelui Gicu Gogan la adunarea de la Sebeş, la comemorarea a 40 de ani de la moartea fratelui Marini, m-a copleşit aşa cum o mai făcuse doar Retezatul, când l-am urcat prima dată.
Trăind în preajma fratelui Traian o bună bucată de vreme, am avut posibilitatea să cunosc ceva din zbuciumul său sufletesc aproape permanent. Am avut posibilitatea să-i cunosc bine calităţile şi să-1 observ în timpul deciziilor mari şi al altor multe evenimente ale vieţii sale. Le-am văzut şi le-am înţeles şi pe unele şi pe celelalte. Şi dacă m-ar între-. ba cineva vreodată pentru care din calităţile sufletului său ori din faptele

vieţii sale l-am iubit cel mai mult, aş răspunde că, oricât de paradoxal ar părea, l-am iubit cel mai mult în greşelile şi în slăbiciunile sale... Deşi rare şi greu vizibile, ele îl făceau accesibil şi uman. Vedeam atunci că şi dumnealui e om, că are şi unele puncte comune cu noi ceilalţi, şi-1 iubeam şi mai mult. Şi aşa îl voi iubi mereu, ca pe un mare om al lui Dumnezeu care s-a plecat şi spre mine pentru o vreme şi care nu m-a dispreţuit niciodată, ci, dimpotrivă, m-a preţuit întotdeauna peste cât aş fi meritat.

Marţi, 24 martie 1987

Doar în trecere s-a oprit fratele pe aici, venind de la Covasna. Era ora unu noaptea şi ne-a aflat dormind. E cam trist fratele. Mi-au spus fraţii din Braşov, care l-au adus, că nu s-a simţit bine deloc, cât a stat la băi. De fapt n-a prea stat să facă tratament, fiind mereu plecat pe la fraţi. Acum venea, de fapt, nu de la tratament, ci de la sărbătoarea literară de la Focşani... îmi spune:

- Trebuie să vorbesc totuşi cu Ionatan. Le-am spus, lui şi celorlalţi care erau cu el, să nu mai vfnă la Focşani, ci să rămână la Găgeni, ca să-1 cruţ pe el. De nu ştiu câte ori l-am tot ferit: ori nu l-am chemat, ori nu l-am pus să spună ceva chiar dacă aş fi dorit sau ar fi trebuit, tocmai ca să-1 cruţ pe băiatul acesta. Dar trebuie să-1 întâlnesc neapărat ca să stabilim la ce să lucrăm în continuare: la albumul mare, sau la Biblia versificată. La una trebuie să renunţăm. Vineri seara îl anunţ să vină la Arad.

Va rămâne, deci, câteva zile, până vineri. Ne-a citit o poezie,"' poate ultima pe care a scris-o, sau oricum una recentă, şi care se referă la nume. Adică dumnealui consideră că numele omului nu-i întâmplător, ci are o semnificaţie şi ascunde multe taine.

Marţi, 31 martie 1987

E iar aici fratele şi ce zile minunate trăim noi împreună; Chivuţa până la amiază, iar eu după masă, îi dictăm ajutându-1 la transcrierea volumului 4 de Istorie. Noi citim aşa cum este scris, iar dumnealui mai

completează, mai taie, mai modifică, mai aranjează unde e cazul, dând forma finală. E o sfântă şi plăcută intimitate în conlucrarea aceasta. Fratele e foarte mulţumit de ajutor, reuşind astfel să transcrie până la 30 de pagini pe zi.

- Fără ajutor, remarcă dumnealui cu satisfacţie, nu aş putea face atât. Norma este de 10 pagini pe zi şi numai un pic de ajutor, ce mult face!

Este foarte interesant tot ce scrie fratele, tot ce adaugă, tot ce modifică. Azi a transcris discuţia cu înaltul Teoctist, Mitropolitul laşului, şi schimbul de scrisori cu înaltul Nestor al Craiovei. E uimitoare diferenţa dintre scrisorile lor; ce scrie fratele şi ce-i răspunde Mitropolitul.

Doamne, lângă cine stau eu!

Sâmbătă, 25 aprilie 1987

De acasă, fratele a venit bolnav. Tuşea aproape încontinuu, dar acum se simte mai bine. Ceaiurile calde, căldura din cameră, tratamentul, încep să-şi facă efectul. Totuşi, oricum s-ar simţi, lucrează toată ziua la Albumul Biblic Colorat.

Ieri am fost liber de la serviciu aşa că mi-a dat să completez cu poze caietele cu Sărbătorile Literare. Dacă eram singur, poate m-aş fi plictisit, dar în prezenţa sa ţi se transmite o parte din entuziasmul cu care dumnealui lucrează, ceva din lupta şi din încleştarea sa.

Lucrând fiecare la ale sale, mai mult tăceam amândoi. însă când fratele ajunge la poza cu viţelul de aur al lui Aron, lucrând la textul poeziei, la un moment dat se opreşte din lucru şi spune, privind gânditor, imaginea din Biblie: .

- Iată cât de repede au uitat israeliţii pe Cel ce i-a scos din robie. "Scoateţi cerceii de aur din

urechile nevestelor, fiilor şi fiicelor voastre şi aduceţi-i la mine", le-a zis Aron (Exod 32:3).
Face o pauză, după care continuă meditativ:

- De atunci preoţii s-au îndeletnicit cu aurul, cu bogăţia - şi până acum e tot la fel. Când ajunge cineva în tagma asta. cât de credincios ar fi, trebuie la un moment dat să se decidă în conştiinţa lui, ori pentru una, ori pentru cealaltă. Şi aproape toţi aleg bogăţia. Părintele losif a fost o excepţie sfântă de la această regulă nefastă. A rămas parcă un blestem peste tagma preoţească boul acesta de aur.
S-a oprit din meditare şi a citit poezia:
"Patruzeci de zile Moise a rămas pe munte sus să asculte şi să-nveţe tot ce Dumnezeu i-a spus.
Iar poporu-n vremea asta a văzut că Moisc nu-i şi-a făcut un bou de aur să se-nchine-n faţa lui.
Aron i-a-ndemnat la asta, săvârşind un greu păcat Dumnezeu, văzându-i astfel, pe popor s-a mâniat.
Greu păcat să laşi pe Domnul şi s-adori un bou greţos. Vai de cine face astfel - îl va judeca Hristos!"
încheiem ziua cu o frecţie la piciorul bolnav.
- De trei săptămâni de când am plecat de aici, n-am mai făcut asta. Ajută mult, totuşi. Omul ar mai avea nevoie şi de mişcare, iar eu stau tot în pat. E nevoie să mai fie pus sângele în mişcare. Domnul vă va răsplăti cât bine mi-aţi făcut.

Luni, 27 aprilie 1987

Azi am coborât împreună cu fratele până la Nina, apoi am mers la profesorul Isac. L-a întrebat Nina pe fratele ce părere are despre viaţa în Univers şi dacă crede că există farfurii zburătoare. I-a răspuns fratele să

citească cap. 9 din Apocalipsa şi atunci va înţelege ce-i cu farfuriile zburătoare.
- Ele există - zice fratele - există acele fiinţe care îşi semnalează pe alocuri prezenţa fără a intra în contact direct cu oamenii. Dar totul este sub controlul lui Dumnezeu, iar când Dumnezeu va hotărî, ei îi vor chinui pe oameni.
I-a mai spus fratele la Nina ca un an de zile să nu mai citească nimic, nici o carte, ci numai Biblia. Citise ea recent cartea "Lumi galactice" şi era puternic marcată de cele citite.

Miercuri, 29 aprilie 1987

Pornim spre Cluj. Mergem la Viorel, apoi la părintele Prunduş, iar a doua zi dimineaţa suntem în cabinetul doctorului Lupu, la Clinica "Clujana". în cabinet mai sunt câteva persoane, iar fratele vorbeşte dezinvolt, cu gesturi largi, despre Naşterea din nou. După un timp, doctorul îi cere să se dezbrace pentru consultaţie.
- Aveţi inimă de leu, zice doctorul după ce-1 consultă cu stetoscopul, atent şi îndelung. Ia să vedem cum staţi cu tensiunea... Tensiune de aviator, domnule Dorz, constată doctorul, zâmbind.
- Mă supără totuşi capul, cam ameţesc, am o stare de oboseală permanentă.
- Vă fac imediat o reţetă, zice doctorul şi începe să scrie. Se opreşte din scris şi spune:
- La americani 90% din populaţia până la 35 de ani a consultat un psihiatru şi tot la ei 30% din cei ce iau medicamente se îmbolnăvesc de pe urma acestora. Ştiţi, când medicul e tânăr, proaspăt ieşit din facultate, şi vine la el un bolnav, îi prescrie toate medicamentele pe care le ştie. Dar pe măsură ce înaintează în vârstă şi se înţelepţeşte, devine tot mai reţinut, prescriind numai minimul necesar. Iar când ajunge bătrân, se gândeşte bine dacă să prescrie un medicament ori să nu-1 mai prescrie.

Şi totuşi el, doctorul Lupu, care nu mai este de mult tânăr îi umple fratelui reţeta cu medicamente.
După-amiază pornim spre Baia Mare.
- Frate Nelu, zice la un moment dat fratele Traian, ştii unde a fost casa noastră de la Sânicoară?
- Nu, nu ştiu.
- Ne abatem numai puţin din drum, la stânga. Nu-i departe. Virăm la stânga (cred că Silvestru, şoferul nostru, ştia).
- Uite, asta-i; dar nu erau atunci blocurile de lângă ea. Eram numai noi aici şi o grădină mare în jur.
Silvestru reduce mult viteza, dar nu opreşte; mergem încet de tot. Amintirile fratelui se derulează cu mare viteză. Nişte foşti vecini îl recunosc şi vin spre maşină, unul chiar îşi ia pălăria în mână. Surpriza şi uimirea sunt evidente pe feţele lor. Fratele le face semn cu mâna, zâmbind trist şi emoţionat. Silvestru vrea să oprească.
- Nu, nu oprim, mergem mai departe - decide fratele, şi mult timp după aceasta nu mai spune nici un cuvânt.
Oprim la Gherla, apoi la Dej, iar seara suntem la Baia Mare, unde în ziua următoare avea să aibă loc o neuitată sărbătoare literară. Neuitată şi prin cântarea lui Paul: "Când împrăştie iubirea..."
De aici, fratele se va duce la Braşov, apoi la Galaţi, apoi la Ploieşti, apoi la Vulcana Pândele, iar joi va reveni la Hunedoara, pentru ca vineri seara să putem fi la Arad.
Biserica.
62
Miercuri, 27 mai 1987
Azi am stat mai mult de vorbă cu fratele despre relaţia noastră cu
- Eu nu cred că Biserica va face vreun gest de bunăvoinţă mai

curajos faţă de noi. Numai printr-o mişcare de forţă s-ar putea smulge de la ei anumite concesii pentru Oaste.
- Da, e adevărat că le este teamă să ne dea nouă o cât de mică îngăduinţă - spune fratele. Dar noi nu am fost obişnuiţi cu acţiuni dure, provocatoare. Nouă Evanghelia nu ne îngăduie lucrul acesta. Singura noastră dovadă că avem dreptate este unitatea dintre noi şi îndeplinirea faţă de Biserică a tuturor obligaţiilor noastre, tot ce ţine de ortodoxie. Ca, din punct de vedere canonic, să nu putem fi acuzaţi de nici o abatere. Evanghelia ne-a închis pe noi în acest cerc al îndatoririlor noastre şi faţă de Biserică şi faţă de Stat.
Doamne, ce memorie slabă am. Dacă aş păstra măcar în inimă ce am auzit azi, atunci nu ar fi totul pierdut. De acolo ar ţâşni la vremea potrivită.
Joi, 28 mai 1987
Fratele e tot mai slab, tot mai obosit, tot mai trist. Orice lucru face, oboseşte mai mult ca altădată. Şi totuşi nu poate sta să nu facă nimic. Când nu are la ce să lucreze, adică după ce a finalizat o lucrare şi nu a început încă alta nouă, atunci se plictiseşte, se tot gândeşte şi se tot întristează. Când lucrează, însă, parcă nici o altă problemă nu-1 mai interesează. Lucrează cu pasiune la orice se apucă, cu o angajare până la contopire. Acum lucrează la forma definitivă a volumului de poezii pentru copii, "Cântă-mi, mamă".
Mi-a dat azi să citesc nişte pagini dactilografiate, pe care le-a adus de la Patriarhie, în care este prezentat punctul de vedere al Bisericii, referitor la Oaste.
- Dacă ceva nu le convine la noi, zic eu întristat, preoţii sunt gata

să ne aplice imediat canoanele cele mai severe. Pot recurge oricând la excomunicare. Ei interpretează canoanele cum vor. iar noi nu avem nici un act şi nici un temei în baza căruia să fiinţăm şi care să apere poziţia noastră.
- Da, poate că e mai bine să nu ştii toate acestea, spune fratele văzând necazul meu. (Parcă ar fi vrut să spună: dacă ştiam cate necăjeşte atâta, nu-ţi dădeam să citeşti.)
- Este adevărat, însă dacă cunoaştem mai bine realitatea suntem şi noi mai atenţi.
- Noi nu avem nici un argument şi nici o armă cu care să luptăm, decât unitatea noastră şi îndeplinirea tuturor obligaţiilor noastre faţă de Biserică. Aceasta e tot ce avem noi ca dovadă că nu ne-am îndepărtat de Biserică, pentru a-i împiedica să ia împotriva noastră vreo măsură canonică.
După o pauză meditativă, continuă:
- Până acum am mers frumos. Ne-am păstrat unitatea şi identitatea noastră. A fost greu, e-adevărat, dar am rămas aşa cum a dorit părintele.
- Eu cred că altfel ar fi curs Istoria Oastei dacă părintele ar fi fost ridicat de către Patriarh la rangul de Episcop. Altfel ar fi stat de vorbă cu Mitropolitul.
Credeam că am spus ceva nou şi de importanţă capitală. Credeam că fratele îmi va da imediat dreptate şi va începe o largă dizertaţie pe această temă sau, oricum, va reflecta puţin asupra ideii. Ar fi fost interesant. însă nu, a răspuns imediat şi parcă iritat puţin de speculaţia şi naivitatea mea.
- Dacă Patriarhul ar fi propus, Sinodul n-ar fi aprobat, iar dacă ar fi fost făcut pe altă cale, Mitropolitul l-ar fi excomunicat iar noi am fi fost scoşi în afara Bisericii. Mitropolitul acesta a fost tare răzbunător. De fapt, poate că o greşeală a făcut şi părintele. S-a grăbit atunci, după ce a fost înlăturat de la gazetă, să-şi dea demisia. Aceasta 1-a întărâtat aşa de tare

pe Mitropolit, că nu s-a mai oprit. Unul a lovit - celălalt a reacţionat prompt şi aspru. Dacă mai aştepta... cine ştie, poate că aşa a fost mai bine. Dacă rămânea cu Mitropolitul, până la urmă ar fi făcut el ce ar fi vrut cu Oastea.

Joi, 4 iunie 1987

Fraţii de la Cluj au anunţat că vin azi la noi să stea de vorbă cu fratele. Când mă întorc de la serviciu îi aflu la rugăciune, urmând să plece. Erau: Vasile, Aurel şi Costel. Ca urmare a discuţiei avute cu fratele, la care eu nu am fost de faţă, plecarea a fost într-o atmosferă neobişnuită şi neaşteptată pentru mine. . Plutea în aer ceva ce nu înţelegeam şi nu puteam să definesc exact. Nu era nici bucurie, nu era nici întristare. Era un simţământ de înţelegere şi respect a fiecăreia din părţi pentru cealaltă. Nu erau supăraţi nicicare şi nici excesiv de bucuroşi, ci erau într-o stare de uimire cum e întotdeauna cineva când i s-a limpezit un adevăr. Aşa erau clujenii şi tot cam aşa mi se părea a fi şi starea fratelui Traian.
Am intrat la dumnealui în cameră şi m-am aşezat pe scaunul de lângă uşă. Tăceam. Atmosfera creată de discuţia avută, precum şi ceea ce văzusem în ochii lor la plecare impuneau acest lucru, adică tăcerea.
Fratele, şezând în pat, tăcea şi dumnealui, gânditor şi privind undeva în gol, ca niciodată după plecarea cuiva. Am deschis vorba întrebând:
- Au venit de mult fraţii?
- De azi dimineaţă de la ora 10 şi ceva.
- Şi de atunci aţi discutat încontinuu? Acum e ora patru.
- De atunci numai am stat de vorbă. Am vrut să-i servesc cu ceva mâncare, dar au refuzat.
- Normal. Nu poţi să mănânci când eşti angajat într-o discuţie importantă.
- Da, a fost într-adevăr o discuţie interesantă. Le-am pus testul acela de sinceritate. Au avut

multe lucruri de recunoscut, altele de justificat.

Au părut a fi sinceri şi i-am crezut.
Vorbea rar fratele şi cu pauze mari. Nu-i făcea de loc plăcere să vorbească mai pe larg despre cele discutate. O făcea doar aşa. în mare. zicând:
- A fost o discuţie lungă şi interesantă. Va trebui pe viitor să fini mai îngăduitori cu ei şi mai atenţi...
Şi a continuat. în această idee, cu alte câteva consideraţii. Atunci, în clipa aceea, am simţit că arc dreptate şi că în continuare aşa va trebui să fac şi eu.
Apoi a spus iar:
- Noi n-am fost destul de atenţi cu oamenii aceştia. Şi parcă regreta acest lucru.

Miercuri, 24 iunie 1987

Ce minunat, Doamne, cât de minunat e să scrii despre fratele Traian! Ce desfătare şi ce uimitor e să te adânceşti în cunoaşterea vieţii şi activităţii sale. Ce zile frumoase trăiesc eu acum.
Scriu şi rescriu mereu şi cred că nu voi termina niciodată... Slavă Ţie, Doamne!

Marţi, 4 august 1987

Joi, 30 iulie, fratele Traian a suferit un blocaj urinar (glob vezical), iar vineri a fost operat de prostată la spitalul din Beiuş. Eu mă aflam în Apuseni, căutând urmele părintelui, împreună cu Ionatan, Gicu şi alţi câţiva fraţi. Am aflat abia sâmbătă, iar duminică am pornit spre Beiuş două maşini cu fraţi.
Doar puţini aflaseră ce se întâmplase şi cei câţiva care erau la spital mi s-au părut puţin cam prea încrezători într-o evoluţie postoperatorie pozitivă. Nu pot crede fraţii nicicum că s-ar putea întâmpla

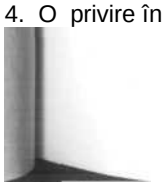
ceva rău cu fratele Traian. Dacă Oastea este a Domnului şi oamenii nu o pot nimici, atunci pe fratele, care e omul lui Dumnezeu, nimic rău nu-1 poate atinge - par să creadă cei mai mulţi dintre fraţi.
Aş fi dorit să văd în faţa spitalului câteva zeci, chiar sute de fraţi care, aflând de starea fratelui şi de evoluţia promiţătoare a refacerii, să pornească a-I cânta Domnului din toată inima în plină stradă, chiar în faţa spitalului.
Dar n-au venit decât puţini şi nu s-au aşteptat unii pe alţii, fiecare plecând la ale sale. Deşi operat doar de două zile, fratele e destul de bine şi ne-a asigurat că programul pentru sfârşitul lunii august rămâne acelaşi, sperând ca până atunci să se refacă.

Sâmbătă, 29 august 1987

Sunt deja în concediu.
Fratele Traian a ieşit din spital.
A sosit răspunsul la cererea mea pentru o excursie în Yugoslavia. E negativ.
Fratele a stat în spital o lună de zile şi în acest timp am fost în fiecare duminică la Beiuş cu" motocicleta, singur sau cu Chivuţa, să văd ce face. Azi însă, aflând că a ieşit, nu m-am mai dus. Am cumpănit mult şi am hotărât să nu mă duc.
Familia fratelui pare să considere că m-am apropiat cam prea mult de dumnealui şi aş putea

deveni incomod. Va trebui să fiu prudent pentru a nu genera un conflict.

Joi, 24 septembrie 1987

Fratele e aici de-o săptămână şi totuşi eu nu am mai notat nimic.

M-am obişnuit oare prea mult cu prezenţa dumnealui, ori poate am obosit?

S-a încheiat concediul de la Felix, primul concediu într-o staţiune

balneară cu bilet pentru 12 zile. A fost ca un vis, un vis frumos ce aş fi vrut să nu se mai termine. Fratele era într-o formă rară, era vesel şi bine dispus ca niciodată. Se însănătoşise aproape complet în cele câteva săptămâni care trecuseră de la operaţie iar acum băile calde completau procesul refacerii.

Mai erau cu noi în staţiune Ionatan şi Violeta, Paul şi Vasile, au mai venit pentru două-trei zile, fr. Vasile cu sora Ani şi alţi câţiva fraţi scumpi. Cu toţii eram în jurul fratelui şi căutam să se simtă cât mai bine între noi. Era o atmosferă adânc relaxantă şi copleşitor de fericită.

într-o zi eram cu fratele şi cu Chivuţa la bazinul de sus de la băile "Apolo". Cineva care privise îndelung şi observase grija şi dragostea cu care îl înconjuram noi pe fratele, 1-a întrebat nedumerit:

- Dânsa e fiica sau nora dumneavoastră?
- Fiică, a răspuns fratele cu un uşor zâmbet tainic.
- Iar dânsul e ginere?
- Nu, fiu, zice fratele emoţionat şi bucuros.
- Aşa ceva mai rar, exclamă persoana respectivă uimită şi derutată. Am dori să se simtă cât mai bine. Asta-i toată bucuria noastră.

Marţi, 20 octombrie 1987

E iarăşi aici fratele Traian şi ce zile frumoase trăim din nou!

Evenimentul săptămânii a fost acela că au venit acasă surorile de la"Cărpiniş. Mi-au făcut o foarte plăcută impresie. Pare că au aflat acolo ceea ce nu au găsit aici suficient, adică sunt apreciate şi iubite mult de cei cu care convieţuiesc. Impresionat de starea sufletească bună a fetelor, i-am spus fratelui:

- Mă tot întreb cum ar trebui să arate Oastea Domnului în Statele Unite? Trebuie ea neapărat să fie ortodoxă? Acolo sunt puţini ortodocşi!
- Oastea Domnului, zice fratele fără o clipă de aşteptare, este o lucrare supraconfesională. Ea nu aparţine unui cult anume, ci este mai

presus de orice şi poate fiinţa oriunde, în orice cult creştin. Am avut atâţia fraţi greco-catolici şi episcopul Iuliu Hosu a salutat intrarea lor în Oastea Domnului. Surorile au zis că adunarea lor de acolo este Oastea Domnului din America.

Azi a venit în vizită la noi un grup de fraţi între care şi Ionatan, iar în discuţia ce a urmat s-a reluat ideea cu caracterul supraconfesional al Oastei.

- Eu am ajuns la concluzia - zice Ionatan - că Oastea Domnului este o etapă istorică prin care trebuie să treacă orice cult creştin.
- Da, o etapă a oricărui cult, repetă fratele cu glas scăzut şi cu privirea vizionară.

Discuţia a continuat aşa de frumos şi interesant că voi regreta mult faptul că n-am încercat cumva s-o înregistrez.

într-o altă zi, nu demult, vorbind despre experimentul de la Galaţi, cu vecerniile misionare, fratele comenta:

- Ne angajăm noi în treaba asta dar nu cu prea mult zel. Este între noi o atitudine de neîncredere reciprocă. Ei n-au încredere în sinceritatea noastră şi îşi consideră periclitată poziţia din pricina zelului nostru evanghelic mare. Iar noi avem atâtea dovezi ale "dragostei" lor pentru noi. Dar ce să facem, mergem cu ei cât putem.

Duminică, 22 noiembrie 1987

A trecut şi săptămâna asta şi tot nu am făcut ceea ce de mult mi-afn propus, adică nişte poze cu fratele Traian, aici în casă, în diferite ipostaze, adică citind, scriind, stând la masă. Doresc aceste poze ca docu-

ment şi ca mărturie a trecerii fratelui pe aici.
Săptămâna asta a fost una foarte frumoasă în care zilnic, venind de la serviciu, l-am aflat pe fratele acasă, lucrând. Acum lucrează la

caietul 25 din seria "Cugetărilor Nemuritoare".
- Să ştii, zice fratele, că a ieşit o lucrare frumoasă. îmi place. 600 de meditaţii scurte, de versete. Ele se completează unele pe altele, dar şi fiecare luat singur are un înţeles.
Caietul 25 este încă o lucrare ce se adaugă celorlalte realizate de fratele în casa noastră. Ar fi bine să am o listă a acestor lucrări în care să nu uit niciuna.
Alaltăieri, vineri, coboram spre Nina, când ne-au depăşit două femei în vârstă care mergeau la braţ, ca şi noi, şi discutau aprins ceva din care noi n-am înţeles nimic. După ce s-au depărtat puţin, fratele spune:
- Cât de străini suntem noi faţă de ceilalţi oameni şi ei faţa de noi. Noi nu ştim cine sunt ei, iar ei nu ştiu cine suntem noi.
Astă seară, venind de la adunare de la Sâmpctru, la intersecţia de la Călan, fr. Fănucu, derutat de farurile prost reglate ale unei maşini ce venea din faţă, a virat prea repede la stânga, înainte de intersecţie, şi a ieşit din carosabil. Şanţul era adânc, dar nu abrupt, aşa încât am scăpat fără să ne **răsturnări)** cu I.M.S.-ul. Din scuturătură m-am lovit puţin la cap.
- Aţi păţit ceva, v-aţi lovit? - întreabă fr. Fănucu pe fratele Traian.
- Nu - zice fratele liniştit şi încurajator - n-am păţit nimic, nu m-am lovit deloc.
După un timp îşi aduce aminte şi de noi, cei din spate, şi ne întreabă dacă ne-am lovit.
- Nu, nimic - zic eu, Şi tot puneam mâna la frunte să văd dacă nu cumva curge sânge.
Când am ajuns acasă, văzând cănu-i nimic grav, ci doar un cucui sub păr, i-am spus fratelui că m-am lovit puţin la cap.
- Şi eu m-am lovit - zice dumnealui - dar n-am vrut să spun atunci.

Am notat aceste lucruri gândindu-mă că a fost o minune că am scăpat aşa uşor. Putea să fie foarte, foarte grav.
Cu fratele Traian m-am întreţinut săptămâna aceasta întreagă într-un mod foarte plăcut şi poate tocmai de aceea simt o oarecare teamă să nu se întâmple ceva care să-1 împiedece să mai vină pe la noi. Prezenţa sa aici e toată bucuria şi bogăţia mea. Dacă n-ar mai veni, am pierdut tot şi aproape că nu mai are viaţa sens. Aş vrea să rămână aici până la capătul vieţii sale, sau a mele. Dar nu trebuie să obosesc, nu trebuie să mă prea obişnuiesc sau. familiarizez. Voi căuta să fiu permanent atent cu tot ce trebuie făcut fără să-mi pară nimic prea mult ori prea greu. Simt că pot face bine lucrarea aceasta. Acesta e talantul meu, unul singur ce l-am primit de la Domnul Isus. Iar dacă nu am mai câştigat cu el alţii zece, măcar să riu-1 pierd ci să-1 întrebuinţez din plin pe acesta unul.
în privinţa lui Chivuţa nu-i nici o problemă. Ea se descurcă bine cu mâncarea, iar în alte **lucruri** nu se amestecă. Eu însă am treburi multe şi e necesar **să** nu obosesc, să fiu proaspăt şi activ tot timpul, fără a lăsa gândul să zboare aiurea.
Vineri, 27 noiembrie 1987
De dimineaţă, obişnuitul "cum v-aţi odihnit, aţi dormit bine?" spus imediat după un "Slăvit să fie Domnul!" rostit zâmbind sincer şi bucuros ca la o nouă şi mare sărbătoare. De fapt fiecare zi cu fratele Traian este o adevărata sărbătoare â bucuriei. Acum când scriu şi mă desparte de dumnealui doar o uşă îmi dau seama bine că mă bucur mult Şi profund în fiecare dimineaţă când

intru în camera fratelui şi-1 găsesc treaz, lucrând.

- Mai greu - zice de data asta fratele - nu m-am odihnit azi-noapte. Aşa e întotdeauna după o oboseală mai mare. Dar, slavă Domnului, a trecut. Oboseala trece, dar bucuria rămâne.
După masă am avut vizitatori. A venit întâi fr. Ariton, apoi fr. Gavrilă cu familia. 1-a primit cu mare bucurie pe fiecare cape cei mai aleşi şi mai iubiţi dintre fraţi. Fratelui Gavrilă i-a dat un exemplar din lucrarea cu înaintaşii, ca dar de ziua lui la împlinirea vârstei de 58 de ani şi 40 de ani de Oastea Domnului.
- Am primit, frate Traian, scrisoarea pe care mi-aţi trimis-o -spune fr. Gavrilă - şi vă mulţumesc foarte mult. Toate scrisorile dumneavoastră le păstrez ca pe ceva de mare preţ şi am să fac un dosar cu ele ca să rămână la urmaşi.
M-am gândit atunci câţi alţi fraţi vor proceda în acest fel. Cred că foarte puţini sunt aceia care au distrus scrisorile ce le-au primit de la fratele Traian. Fratele a scris enorm de multe scrisori, eu însumi am pus sute şi sute la poştă. Odată am uitat să expediez o scrisoare, am uitat-o pe frigider. Mi-am amintit de ea la serviciu şi am venit acasă, am intrat uşor şi am plecat cu ea fără să se ştie.
Mie mi-a scris puţine scrisori fratele dar una din ele e deosebit de frumoasă. însă dacă eu nu pot face un dosar cu scrisori, ca fr.Gavrilă sau ca mulţi alţii, în schimb pot face un jurnal, ceea ce nu poate face aproape nimeni. Nu am material pentru dosar, în schimb pentru jurnal material este din belşug. Numai că, dacă pentru dosar nu-ţi trebuie decât corespondenţă, în schimb pentru jurnal, pe lângă altele, ai nevoie de darul scrisului, care nu-i nici pe departe ceva de ocazie, ci este un dar ales pe care eu nu-1 am deloc.
La întrebarea fratelui Gavrilă "cât costă volumul primit?" fratele
răspunde: 72

- Pentru frăţiile voastre nimic. Sunt aşa dator!
Am constatat, după plecarea fratelui Gavrilă, cât de corect îl evaluează fratele Traian.
Se comportă atent cu fiecare frate, după starea fiecăruia, dar îl cântăreşte exact pe fiecare. De la exaltarea patetică la judecata rece sau la raţiunea pură trece într-o clipă. Conchide apoi:
- Au început să vină şi aici.
- A, nu - zic eu -. Pe fr. Ariton l-am chemat noi (adică eu), iar ei, ei sunt de-ai noştri.

Vineri, 11 decembrie 1987

Sunt deja patru zile de când am fost cu Gicu la Beiuş după fratele. Ne-am întors noaptea, luni spre marţi. Pe drum fratele ne-a povestit ce se mai întâmplase între timp. Ne-a spus că a făcut ordine în lucrurile de acasă, adică a dus la fratele Vasile tot ce era de,dus, inclusiv crucea veche a părintelui, şi că, lucrând din greu, a făcut o hernie mare în partea dreaptă.
- Nu m-aş duce acum la operaţie - zicea fratele. E aşa de frig iarna în spital. Am dat la cineva să-mi facă un brâu ca să mă leg cu el. Sper să fie de folos.
Am mai aflat că operaţia de astă-vară a fratelui, cea de prostată, a început să supureze în locul unde fusese introdusă sonda. Tristă perspectivă. Acum când scriu îl aud cum geme uşor, în camera de alături, şi cum se întoarce în aşternut. Se pare că somnul îi este neliniştit.
De data asta fratele a venit, mai hotărât ca de alte ori, să stea mai mult pe aici fără să meargă acasă. Faptul că a aranjat lucrurile şi a pus la loc aparent sigur ceea ce cu multă muncă şi cheltuială a strâns, îl face mai liniştit în această privinţă şi, desigur, mai detaşat de casă. Va merge la Livadă doar de sărbători, apoi va reveni la Hunedoara.
Au fost azi la noi Emiluţ de la Reşiţa şi apoi Nina; fiecare cu altă

problemă şi preocupare. Aflând că Emil transcrie la maşina de scris cartea **"Baraba",** fratele i-a spus oarecum nemulţumit: - Lasă tu pe Baraba şi ocupă-te de Isus.

Miercuri, 16 decembrie 1987

Mâine fratele Traian va pleca acasă şi eu tot nu am reuşit să **fac** nişte poze cu dumnealui în cameră. Ţin mult la lucrul acesta. Trebuie să strâng materialul cât mai mult pentru a aranja

cândva, dacă va fi posibil, o mini-expoziţie aici la noi în camera mică unde a locuit fratele câţiva ani. Consider o datorie acest lucru.
Consider că are o valoare deosebită orice obiect care îi aparţine fratelui Traian sau care are vreo legătură cu dumnealui. Consider că au valoare orice notiţe şi orice hârtiuţe pe care fratele a scris cu mâna lui ceva.
Căci fratele Traian n-a mai lucrat nicicând, din 1948 încoace, la masa de scris, pe coli ministeriale, în condiţii omeneşti. Gândurile şi ideile sale lc-a notat, după cum a fost cazul, pe cioburi de sticlă, pe margini de ziare, pe bucăţele şi petice de hârtie.
Când **a** venit la noi în 1978 a adus cu sine multe astfel de "ciorne", în trei sau patru mănunchiuri legate cu sfoară. A început să le ordoneze şi să le transcrie. Din ele a ieşit atunci volumul de cugetări "Mărgăritarul ascuns". După ce a transcris ciornele, fratele ni le-a dat nouă să le distrugem.
N-am putut niciodată, nici la început nici mai târziu, să ard ori să arunc vreo notiţă de-a fratelui. Unele le-a ars dumnealui, însă tot ce-a ajuns la mine am căutat să păstrez, să pun bine. Consider ca fiind de valoare orice înscris şi orice obiect care are vreo legătură cu fratele Traian. Am auzit de unii fraţi şi de unii preoţi care au ars sute de cărţi de-ale Oastei sau de-ale altora. Mi s-a părut întotdeauna un sacrilegiu acest lucru.

Ieri şi azi fratele a transcris poeziile din "Albumul Biblic". Azi i-a dictat Chivuţaîn timp ce cu mă odihneam, apoi am înlocuit-o. Doamne, ce zile minunate!

Sâmbătă, 19 decembrie 1987

Joi după-masă, împreună cu Gicu, l-am dus pe fratele acasă la Livadă. Am ajuns cam la ora 10 seara; era întuneric beznă, nici o lumină pe uliţă, iar poarta era încuiată şi nu auzea nimeni să ne deschidă. Am trecut peste poarta de la curtea din mijloc şi am deschis, apoi cu o cheie dc-a mea am descuiat uşa de la camera fratelui. în casă era frig ca şi afară. Foc nu se mai făcuse de când plecase fratele iar acum nu se ştia că venim.
- Ziceai, frate Nelu, că-i frig la Hunedoara în cameră, dar aici ce mai zici? - spune fratele zâmbind cam trist, dar nu afectat.
- E tare frig. Trebuie să aprindem imediat focul. Văd că sunt ceva lemne aici.
- Avem lemne, slavă Domnului! - zice şi se porni să aprindă focul care, după câteva minute, lupta aprig cu frigul din cameră.
Fratele se mişcă prin casă cu dezinvoltură, ca acasă. Totuşi, aces-ta-i mediul lui!
Ne-am înţeles să venim după dumnealui în ziua a doua de Crăciun casă revină la Hunedoara, apoi ne-am rugat împreună la despărţire. Când am ieşit noi în uliţă să plecăm, dumnealui s-a oprit în poarta aceea mare ca de cetate, privindu-ne cum mergeam spre maşină şi făcându-ne cu mâna semn de rămas bun. A continuat să stea în poartă până ce ne-am depărtat, iar la lumina slabă a becului din curte îl vedeam clătinându-şi mâna. Nu mi se părea nicidecum că ne conduce la plecare ci, mai degrabă, că deja ne aşteaptă să venim iarăşi.
Se încheia în acest fel o zi frumoasă şi de fapt se încheia un an, unul din cei mai frumoşi ani ai mei de până acum. Şi poate nu numai ai mei...

Imaginea aceasta cu fratele Traian stând în faţa porţii de acasă o păstrez vie în minte şi acum, când el nu mai «-n lumea noastră. Cu ochii minţii îl văd adesea pe fratele aşteptându-nc să revenim şi mă întreb câteodată de ce întârziem să ne ducem? Şi \pfa de câte ori mă duc la Livadă şi mă apropiu de casă am senzaţia că în forând poarta aceea mare se va deschide, iar fratele va apare zâmbind buc^os în chenarul ei... însă poarta rămâne mai departe închisă amintindu-nd că de acum alta este Poarta în faţa căreia ne aşteaptă fratele Traian.

Acum totul parcă a fost un vis, un vis frumos care a durat totuşi câţiva ani!
76

Ultimul Februarie

"Drumul meu prin lunîea asta l-am plătit cu cât pot dace. Drumul meu spre Cealaltă 1-a plătit Hristos, pe cruce."
T.Dorz

în Istoria Oastei Domnului, luna februarie ocupă un loc important din pricina evenimentelor triste ce au avut loc în ea. A plecat în veşnicie, în luna aceasta, mai întâi părintele Vasile Ouatu în anul 1937; apoi, la un an după el, părintele Iosif Trifa. De asemeni, istoria consemnează ca dată a trecerii la Domnul a fratelui Ioan Marini ziua de 2 februarie 1947, care de fapt este ziua înmormântării sale în cimitirul din Săsciori.
De câţiva ani încoace, de când fratele Traian sta mai mult pe aici, când venea luna februarie parcă un fior rece îmi trecea prin suflet; mă înfiora gândul că tot un februarie ar putea fi şi al fratelui Traian. în 1985 luna februarie ne-a dat mari emoţii: fratele s-a îmbolnăvit grav încât a fost nevoie să-1 ducem pe braţe până la trenul de Cluj.
De atunci, în fiecare februarie eram cât se poate de atent la ce se întâmplă în jur şi mă rugam mai mult şi mai insistent pentru viaţa şi

L

77

sănătatea fratelui. Dar în acest an, 1989, s-au concentrat în luna februarie mai multe evenimente decât altădată, iar eu, prins în ele, am cam neglijat acest bun obicei. Şi acest ultim februarie n-a voit să treacă fără să ne producă mari şi puternice emoţii. Să urmăm aşadar firul evenimentelor din această lună.
Căci începând de acum şi continuând cu celelalte luni câte au mai fost, evenimentele se precipită brusc, se derulează cu mare repeziciune. Mai au puţin timp şi trebuie să-şi facă toate loc
Primul eveniment mai deosebit al ultimului februarie a fost nunta de la Cîrpeştii Mici de Bihor. Fratele Nelu de la Ogeşti, care era naş, îl rugase insistent pe fratele să participe la nunta aceasta; iar fratele promisese. Apoi nunta era în Bihor, zona de obârşie a fratelui şi era o bună ocazie de a-i întâlni pe majoritatea fraţilor din zonă. Prin urmare, sâmbătă 4 februarie ora 15, Gicu şi Estera sosesc la noi cu maşina ca să mergem împreună la nuntă.
Deşi februarie, nunta era totuşi în cort. Iarna fusese până acum destul de blândă, cea mai blândă din ultimii ani, aşa încât nici circulaţia cu maşinile nu s-a interzis în timpul iernii, ca-n anii precedenţi. Iar dacă afară nu era ger, nici înăuntru nu era foarte frig. A fost un adevărat dar de la Domnul iarna asta mai miloasă, parcă ştia şi ea că-i cea din urmă.
Avea să fie o adunare foarte caldă la nunta aceasta. Vorbirea fratelui era aşteptată cu dor de către fraţi şi era, ca întotdeauna, punctul culminant al adunării. Toate vorbirile dinainte parcă nu făceau altceva decât să pregătească adunarea pentru cuvântul ce avea să-1 spună fratele Traian.
Fratele vorbeşte despre nuntă, despre nunţile amintite în Evanghelie şi în final despre Nunta Mirelui Hristos cu Mireasa ce Şi-a câştigat-o prin Jertfire.
Foloseşte fratele limba literară pură, ca întotdeauna în mulţime.
78

L-am auzit uneori,în stări intime şi mai restrânse, discutând cu fraţii din Bihor în graiul pur

bihorean. E-o adevărată desfătare să-1 asculţi vorbind aşa. Acum însă, deşi sunt majoritatea bihoreni, este totuşi mulţime mare, şi se mai şi înregistrează. Dar oricum ar vorbi, fraţii din Bihor îl simt şi îl consideră pe fratele ca fiind de-al lor.
Era totuşi luna februarie. După ora 22 fraţii se cam înghesuiau pe lângă sobele ce se montaseră în cort. Fratele Traian însă era lângă mire, cam departe de sobă şi nu s-a mişcat de acolo până după miezul nopţii, când s-a încheiat adunarea.
Nunta e gata, vrem să plecăm. Dar fraţii şi surorile îl iubesc aşa de mult şi nu vor să plece până nu schimbă cu dumnealui două cuvinte sau măcar o strângere de mână. Aşa că mai trec două ceasuri până să putem şi noi pleca. Până la urmă plecăm, plecăm la Arad, la fratele Moise, unde ne aşteaptă Ionatan, iar de aici vom merge la Hunedoara.
La Arad s-au precizat amănuntele în legătură cu adunarea de la Sibiu din 12 februarie, apoi s-a discutat de posibilitatea unei întâlniri a fraţilor mai în vârstă pentru a clarifica unele probleme între care şi cea a Clujului, a studiului biblic iniţiat de clujeni. S-a stabilit în final data de 25 februarie pentru întâlnirea cu fraţii, iar ca loc al întâlnirii s-a convenit să fie chiar Clujul. Urma ca duminică, la Sibiu, să fie anunţaţi în mod direct fraţii care să participe.
Acum s-a discutat în mod preliminar problema studiului şi s-a citit de către fratele Traian o lungă şi interesantă scrisoare a fratelui Arcadie, primită la sfârşitul anului trecut, în care este sesizată şi problema aceasta a Clujului, cerându-i-se fratelui un sfat.
Dată fiind importanţa scrisorii prin problema pe care o semnalează, în contextul mai larg al unor tendinţe spre extreme ale unora din Oaste, vom reda în întregime conţinutul scrisorii amintite.
79
Traian Dorz, La capăt de călătorie
5. Ultimul Februarie
Preaiubit şi scump frate Traian, ITimotei 4:9-10
Slavă veşnică Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Hristos.
El s-a dat pe Sine însuşi pentru păcatele noastre ca să ne smulgă din acest veac rău. după voia Dumnezeului nostru şi Tatăl. A Lui să tic slava în vecii vecilor. Amin. Gai. *1:4-5.*
Iubite frate Traian*, aţ fi vrut să vin la frăţia ta, dar pentru că posibilităţile mele de a mă deplasa sunt* aşa *de reduse, vă scriu această scrisoare. Vă scriu să vă bucuraţi. Bucuria aceasta vine din cuvântul hotărât spus atunci la Corocăieşti.*
Vă aduceţi aminte de seara aceea. Ce tristă era starea adunărilor de la Bosanci, Caşvana, *Rădăuţi.*
Acum pot să vă anunţ cala Bosanci lucrurile.s-au limpezit. Fraţii sunt împreună. Este o singură adunare, la care iau parte toţi. Filip de la Caşvana, după cum aud, nu mai ia cuvântul în adunare. La Rădăuţi a mers *mai greu. Dar, slavă Domnului, acum şi aici s-au limpezit lucrurile. La sfârşitul lunii noiembrie s-au iertat toţi şi acum merg împreună. De Sfântul Nicolae, în 4 şi apoi în 6 decembrie, a fost acolo o frumoasă adunare. Frumoasă prin dragostea şi pacea din adunare şi prin marele număr de fraţi şi surori. Dacă s-ar ii procedat mai demult* aşa, *poate că s-ar fi limpezit lucrurile mai demult.*
Mare lucru este hotărârea. Când în faţa unei adunări sau a unor suflete tulburate li se pune înainte: ori revin la dragostea şi unirea dintâi, ori vor Fi spuşi la toată ţara - ei nu mai au ce face. Ei sunt nevoiţi la rândul lor să se hotărască. Mulţumesc Domnului că în judeţul nostru toţi au luat hotărârea cea bună.
Mi-aduc aminte de o altă lucrare de limpezire şi hotărâre. După venirea de la închisoare s-a procedat cu toată hotărârea după cuvântul stabilit acolo. Mulţi n-au înţeles de la început şi au pornit *să cârtească, dar*

până la urmă tot s-a sfârşit cu bine. Nu s-au mai cântat cântări străine în Lucrare, fraţii nu s-au mai dus la alte adunări creştine, iar în adunările noastre nu au mai fost învăţături străine de Lucrare.
în felul acesta Oastea a propăşit. Mai târziu, când au venit încercările acelea cu amenzile, nimeni nu a trecut la alte grupări creştihe căutându-şi scăpare. Au rămas statornici.
Ce adunări binecuvântate am avut apoi şi avem şi acum. Chiar situaţiile de la Bosaoci, Corocăieşti sau Rădăuţi nu au fost din cauza învăţăturii, altele au fost motivele.
Dar să revenim acum la nişte lucruri asupra cărora eu nu prea sunt în cunoştinţă de cauză. Din ce am auzit, doar puţine am putut verifica. Iată despre ce este vorba:
Se spune despre unii fraţi din Cluj că au legături cu credincioşii din alte grupări creştine din altă ţară.
Că au iniţiat nişte cursuri în care sunt, pregătiţi predicatori misionari universali.
Că la terminarea cursurilor primesc o diplomă de predicator misionar.
Se spune că de la Cluj pornind, aceste cursuri au loc, sub formă de cercuri, şi în alte localităţi din ţară. Chiar la Suceava este un astfel de cerc şi vin acolo fraţii de la Cluj pentru a ţine cursuri.
Sâmbătă, 3 decembrie 1988, seara, a fost la Suceava Aurel Bocăneală din Cluj.
Acei ce urmează aceste cursuri tăgăduiesc, spun că nu este adevărat, darmi-au spus nişte fraţi că dimpotrivă, este adevărat şi mi-au spus şi numele cursanţilor. Toţi sunt tineri.
Personal nu cunosc situaţia de la Cluj şi din alte localităţi din ţară. Chiar şi pe Valea Trotuşului este un asemenea cerc.
Dar ce provoacă teamă este nu numai situaţia aceasta, dacă este adevărat, ci şi zvonurile care se răspândesc tot mai mult prin ţară că frăţia fa ai *cunoştinţă de lucrurile acestea şi că le sprijineşti. Se aduc frăţiei tale*

acuze că ar fi vorba de unele avantaje materiale.
*Eu nu cred şi resping cu hotărâre şi indignare aceste acuzaţii care vi se aduc. Eu vă cunosc personal. Cunosc pe omul Traian Dorz, pe fratele Traian Dorz, şi pe Traian Dorz-*trimisul *Domnului.*
în tot cc-aţi scris, atât părintele Iosif cât şi frăţia ta eu nu văd că am fi îndreptaţi spre stânga, dar nici spre dreapta. Ci calea de mijloc - Isus cel Răstignit.
Aşa ni s-a spus de la început, aşa am primit şi aşa mărturisim. Singura noastră scăpare e Domnul Isus. Noi, ca indivizi, sau Oastea ca Lucrare, trăim prin Domnul Isus. Tţăim şi biruim. Chiar şi când întunericul e mai gros, când împotrivirea e mai mare, când vrăşmaşii par mai tari, -El poate să ne ducă la izbăvire.
Mi-aduc aminte de ziua de 18 noiembrie 1959. Se terminase procesul, totul era parcă întuneric. 0 lespede grea parcă a fost pusă pe nădejdile noastre. Urma să ne scoată din sala tribunalului. Atunci aţi spus un cuvânt. Şi iată-1: "Dar a treia zi a înviat!".
într-adevăr, am înviat din mormântul unde am fost puşi, nu numai noi, ci întreaga Lucrare a primit o nouă şi mare revărsare de har.
Mulţi din cei ce au suferit atunci, astăzi nu mai sunt. Dar Oastea Domnului trăieşte şi biruieşte, cum a spus părintele Iosif.
Spre stânga nu-i scăpare, Oastea nu poate fi asimilată. Oastea Domnului este acum o "personalitate", ea are identitatea ei.

Spre dreapta, la fel, nu-i scăpare. Ei vor să ne încadreze în comunul vieţii, să ne pierdem apoi în marea mulţime ca după aceea să se termine cu Oastea.
Nădejdile noastre de astă vară ne-au înşelat (cel puţin pentru vremea de acum). S-au spulberat prea repede. După cum de mare ne-a fost bucuria, tot aşa de mare ne-a fost şi decepţia.
Noi am ştiut de la început cum va fi viitorul, dar dragostea trage mereu nădejde. Şi e bine aşa.

Unii zic că nu trebuiau făcute demersuri dar eu spun că a fost bine aşa. Dacă nu ne-am iubi Biserica şi neamul, i-am lăsa aşa; dar dragostea încearcă mereu, mereu bate Ia uşa de unde a fost mereu respinsă.
De sărbătorile Paştelui, ultimul pe care Domnul Isus 1-a prăznuit după Lege, au venit nişte greci care voiau să-L vadă pe Isus. Se spune că ei ar ii vrut să-i propună Domnului să meargă la ei în Grecia.
Domnul nu mai avea înaintea Sa decât câteva zile şi apoi urma răstignirea şi moartea Sa. Ce uşă se deschidea pentru El! Putea pleca cu ucenici cu tot. Sau îşi alegea alţii dintre greci. Omeneşte vorbind, avea scuză. Poporul evreu, la care a fost trimis,nu L-a primit. Putea să înceapă lucrarea Sa printre greci şi de acolo să trimită ucenicii Săi la poporul evreu.
Dar El n-a făcut aşa. A fost trimis la oile pierdute ale casei lui Israel. Nu contează că ei nu l-au primit. El a rămas credincios chemării Sale. De acolo El trebuia să se întoarcă la Tatăl.
Tot aşa şi proorocii Domnului din Vechiul Testament. Unde au fost trimişi, de acolo s-au înapoiat la Cel cc-i trimisese. (Mai marii de atunci au încercat să scape repede de ei.)
Aşa au înţeles trimişii Domnului. Aşa a înţeles părintele Iosif. El a avut aceeaşi soartă ca toţi trimişii Domnului, trimişi la vreme de răscruce. Părintele putea pleca din Biserică, avea motive bine întemeiate. Ce legătură putea să mai aibă cu Biserica, din moment ce el a fost caterisit?
Dar el a rămas credincios chemării Domnului la slujba de profet al neamului său. Oamenii i-au nesocotit ungerea cu care ei l-au uns. Dar ungerea din partea Domnului, a Marelui Preot Isus, i-a rămas. Şi El a rămas credincios acestei ungeri.
Ce har mare a fost statornicia Domnului şi apoi moartea Lui! Lumea întreagă poate să se mântuiască prin Jertfa Sa. Ce mare har e statornicia şi jertfa părintelui Iosif! Nu numai pentru poporul nostru ci pentru multe popoare. Pot fi socotit naiv, dar cred lucrul acesta. Şi nu

numai că îl cred, dar mă şi bucur în nădejdea aceasta.
Acum, când în Răsărit se conturează tot mai clar zorile unor zile în care Evanghelia va ti propovăduită liber, să nu uităm că Oastea Domnului este adusă în Biserica Ortodoxă nu numai pentru Biserica Ortodoxă Română, ci pentru toate bisericile ortodoxe de orice neam. Nu-i de mirare atunci că diavolul, care este vrăşmaşul mântuirii oamenilor, caută să împiedice acest lucru.
Ori abătându-ne spre stânga spre a ne putea căuta scăpare, putem împiedica mântuirea neamului nostru şi a altor neamuri. Oastea Domnului nu are alt drum decât drumul crucii.
Să mergem pe el fără să ne abatem la dreapta ori la stânga. Suntem privelişte pentru îngeri, pentru lume, pentru oameni.
De paşii pe care îi facem acum depinde apoi lumina sau întunericul. Dacă trebuie să suferim - să suferim. Să murim dacă va trebui: jertfa vieţii noastre nu va rămâne zadarnică.
îmi aduc aminte de jertfa adusă în acei puţini ani 1959-1964. Ce întuneric era atunci, dar ce

lumină purtam noi în suflete, acolo, prin stările acelea. Atunci au izvorât acele cuvinte de foc care rămân ca un testament şi cale de urmat pentru generaţiile viitoare: "O, noi ne-am bizuit pe Domnul"! Ce mari biruinţe a adus El pentru Lucrare.
Au trecut de atunci 24 de ani în care Lucrarea Domnului a propăşit. Ce mulţime de suflete au venit la Domnul! Ce generaţie de tineri este acum în Lucrare!
Ce a câştigat preotul Tudor Popescu că a plecat din Biserică, căutând să scape de cruce, căutând linişte şi libertate? El a ajuns cineva! Ucenicii lui îi spuneau: Domnul Tudor.
Se mai pot ei întoarce la chemarea care le-a fost dată la început? Greu de spus. Sf. Pavcl scria corintenilor: "Căci în El ati fost îmbogăţiţi în toate privinţele cu orice fel de vorbire şi cu orice cunoştinţe. în felul

5. Ultimul Februarie

acesta mărturia despre Hristos a fost bine întărită în mijlocul vostru aşa că nu duceţi lipsă de nici un fel de dar în aşteptarea arătăiii Domnului nostru Isus Hristos-' (1 Cor. 1:5-7).
Ce n-am primit noi la Oastea Domnului, sau ce am mai avea lipsă? Avem şi făgăduinţa de la versetul 8: "El vă va întări până la sfârşit".
Să lăsăm cântările, poeziile şi literatura de la Oaste să-şi facă lucrarea lor în sufletul şi în viaţa tuturor celor ce cheamă în vreun fel Numele Domnului, fără să primim literatura altora.
Literatura de la Oastea Domnului face bine oricărui suflet prin lumina şi curăţia ei, pe când literatura altor grupări creştine e bună pentru ei, pentru grupul lor, dar nu şi pentru alţii. Oastea Domnului îl aduce pe Isus cel Răstignit de care au nevoie toţi, pe când literatura lor aduce altora tulburări, certuri, dezbinări.
Iubite frate Traian, să nu crezi că scriindu-ţi aşa vreau să-ţi aduc aminte aceste lucruri. Frăţia tale cunoşti şi le trăieşti din plin. Cuvântul frăţiei tale a fost Cuvântul Domnului. El a fost pentru noi un farsă vedem în perspectivă, el a fost lumină prin stări de bucurie cât şi prin alte stări. In această lumină ţi-am văzut paşii mergând pe urmele părintelui losif şi ale celorlalţi părinţi.
Aştept un cuvânt din partea frăţiei tale faţă de cele ce am auzit şi despre care ţi-am scris, pentru a putea linişti pe aceia a căror nelinişte creşte mereu şi care ar putea de la vorbe să treacă la fapte şi atunci ar fi mai rău.
Şi acum la încheiere, de sărbătorile Naşterii Domnului, care este şi ziua de naştere a frăţiei tale, îţi doresc din toată inima împlinirea dorinţelor şi să vezi personal marea Biruinţă a Domnului în zilele viitoare.
Te îmbrăţişez şi te sărut în Domnul.
Slăvit să fie Domnul Isus Hristos.
Fr. Arcadie
Volovăţ, la 14 decembrie 1988

85

Traian Dorz, la capăt de călătorie

Vreau sa *mai adaug câteva rânduri. Iată de ce: Am primit* ***chiar*** *acum două cărţi cu titlul "Ucenicie în şcoala lui lsus". Aceste cărţi sunt manualele cursul 1 şi 2, 3 şi 4. Doar câteva ore le am, după care trebuie să le înapoiez. Le-am cercetat doar puţin din pricina timpului scurt avut la dispoziţie. Cărţile acestea nu pomenesc despre un trecut al Bisericii. Nu pomenesc despre nici un singur trimis al Domnului în veacurile trecute. De Oastea Domnului sau păr. Iosif- nici vorbă. Se folosesc de Biblie şi trec direct la propovăduitorii de acum, de parcă Biserica şi creştinismul încep cu ei şi ei sunt aceia care zidesc primii după Apostoli.*

Sunt citate ale unor predicatori străini nu numai de credinţa pe care am primit-o ci şi de neamul nostru. Tinerii care urmează aceste cursuri la Suceava sunt dintre cei mai slabi, cu trecut nu prea curat.

Aşteptăm un cuvânt de la frăţia ta. Pe plan local s-ar putea întreprinde o acţiune dar nu vrem să facem nimic fără cuvântul frăţiei tale şi apoi acţiunea aceasta ar fi nevoie să se întreprindă pe plan naţional, deoarece s-a extins în mai multe locuri din ţară.

Lucrarea aceasta, deşi se foloseşte de Biblie şi ar tinde spre o creştere spirituală, totuşi acest duh nu-i va lăsa pe membrii ei să rămână după învăţăturile de la Oastea Domnului. Ei au o cale paralelă cu a Oastei.

Dar nu este ca şi calea dată de Domnul Oastei. Ori fac din membrii Oastei o sectă nouă în ţara noastră, ori îi îndreaptă spre alte grupări creştine existente în ţara noastră.

Gruparea aceasta care a întreprins acţiunea în ţara noastă se numeşte "Navigatorii', aşa cum am citit în manualul 1-2, pag.2 - am subliniat acest nume. Cred că e o mare primejdie. Cei ce ţin aceste cursuri au ieşiri care ar putea să aibă urmări grele pentru Lucrare şi pentru unii fraţi.

Slăvit să fie Domnul!

Fr. Arcadie

86

5. Ultimul Februarie

î] ascultăm atenţi, cei de faţă, pe fratele Traian citind scrisoarea, apoi începe o discuţie lungă, plăcută, interesantă. Ionatan e încântat de felul în care pune fratele Arcadie problema: fără patimă, fără să se pripească. Cere un cuvânt de lămurire de la fratele Traian ca să ştie apoi cum să procedeze acolo în zonă pentru a fi în acord cu ce se face în restul ţarii. Lucrarea Oastei este doar unitară şi trebuie procedat la fel peste tot sub autoritatea fratelui Traian. Fratele Arcadie îşi spune părerea sa, dar doreşte să o ştie pe a fratelui şi aşteaptă un cuvânt de la dumnealui.

Corespondenţa fratelui Traian era foarte bogată. Primea scrisori nu numai din ţară de la fraţi, ci din toată lumea, de la fel de fel de credincioşi. Mai ales în ultima vreme primea multe scrisori din Olanda. Era acolo, probabil, o grupare de credincioşi care auziseră de el şi-1 apreciau mult. Mai ales de sărbători teancul de scrisori sosite era mare de tot.

Le citea pe toate şi, mai repede ori mai târziu, după situaţie, răspundea la fiecare. Oricine i-a scris, a primit şi el de la fratele o scrisoare.

Ca şi atâtor altor scrisori, fratele a răspuns şi acesteia. 1-a scris fratelui Arcadie între altele: *"Nu am fost, nu sunt şi nu voi fi niciodată de acord cu aceste manuale.[...] Privesc cu durere la dezbinările şi pustiirile care s-au făcut şi se mai fac întregite cu cele de la Sibiu. Să rămânem tari, neclintiţi, privind ţintă la Domnul lsus Hristos. Aceasta e calea de mijloc".* Când fraţii de la Comăneşti şi Suceava au devenit nerăbdători şi insistenţi, fratele a decis să aibă loc o discuţie cu fraţii pe tema aceasta. Şi împreună vor lua o hotărâre.

Preocuparea pentru studiul Bibliei nu este nouă în Oastea Domnului. Ea a fost în atenţia fraţilor încă de la început. Chiar părintele Iosif iniţiase astfel de studii biblice cu premii şi tot el îi

îndemna stăruitor pe fraţi să cerceteze Scripturile. Publica părintele în gazetă o serie de [a]rticole despre Biblie în care arăta valoarea inegalabilă a acestei Cărţi. în
87

prefaţa uneia din cărţile sale a scris: *"înfiorat de gândul cât de puţini creştini **plugăresc** în Biblie, eu strig şi de aici, din această carte, cuvintele Mântuitorului: cercetaţi Scripturile! Eu cred că n-am de la Domnul o altă poruncă mai mare decât cuvintele Lui: cercetaţi Scripturile!*
Eu simt cum mă apasă ca un munte de piatră datoria să strig neîncetat porunca Mântuitorului: cercetaţi Scripturile!"
Fratele Traian, de asemenea, a iniţiat, cu mulţi ani în urmă, o şcoală biblică în Nordul Ardealului, la Chiuieşti - o săptămână de curs biblic intensiv pentru fraţii lucrători. Dar cernerile care au urmat au zădărnicit şi această frumoasă iniţiativă.
La alţii însă nu a fost ca la noi. Ei au putut lucra nestingheriţi, şi-au format cadre, au elaborat studii biblice la diferite nivele. Astfel de manuale pentru studiu biblic (asemeni celor de "Ucenicie în şcoala lui Isus") au fost aduse şi-n ţara noastră în foarte marc număr.
Poate atraşi de noutate, poate din dorinţa de a cunoaşte mai mult şi mai adânc Sfânta Scriptură şi neavând la îndemână nişte manuale adecvate ale noastre, ale Oastei sau ale Bisericii Ortodoxe, unii dintre fraţii tineri au început să studieze având ca ghid aceste manuale. Este adevărat că sunt străine de neamul şi de stilul nostru, cum spune fratele Arcadie, însă cu credinţa noastră au multe puncte comune. Fraţii intelectuali, de la Cluj mai ales, le-au acceptat fără rezerve şi au pornit să formeze grupuri de studiu biblic cu fraţi tineri din oraş şi din alte locuri. Acţiunea aceasta, iniţiată fără acordul general al fraţilor, a produs **la început** iritare, apoi împotrivire care treptat a degenerat în repulsie faţă de acest fel de studiu şi faţă de cei ce-1 iniţiază şi susţin. întrucât **problema a** devenit majoră, se cerea intervenţia fratelui Traian.
Dar fratele Traian nu a luat nicicând o decizie la nivel de Lucrare de unul singur, deşi competenţa şi autoritatea ce-o avea i-ar fi permis s-o facă. Dar nu o făcea. Se consulta întotdeauna cu fraţii de răspundere şi ţinea cont de părerea lor. în ultima vreme mai ales, ne consulta şi pe noi
88

în mai toate problemele şi dorea să fim de faţă la întâlnirile cu personalităţi.
La fel dorea fratele Traian să facă şi acum în problema noului val creat de manualele de studiu biblic. Dumnealui va prezenta problema în faţa fraţilor apoi fiecare îşi va spune părerea. Apoi se vor trage concluziile şi se va lua o hotărâre. Frăţeşte. S-a stabilit precis care dintre fraţi vor fi anunţaţi să vină în 25 februarie la Cluj.
De la Arad am venit la Sîmbăteni şi apoi, mai departe, la Hunedoara. Mai este o săptămână până la următorul eveniment, cel din 12 februarie. Fusese la Cîrpeştii Mici prima nuntă a anului 1989 şi în acelaşi timp prima la care participa fratele. La remarca mea:
- Cam devreme au început nunţile anul acesta. Cine ştie la câte vom putea'lua parte?
Fratele a răspuns doar:
- Facă-se voia Domnului.
Şi, ca întotdeauna, şi de astă daţi fratele ajunge la Hunedoara foarte obosit. Şi, ca întotdeauna, are nevoie de două sau trei zile să se refacă după o aşa de mare oboseală. Zicea fratele adesea: "Oboseala trece, dar bucuria rămâne".
Şi trecea oboseala. Se preocupa acum de următoarea sărbătoare, cea de la Sibiu.
Fiind mai blândă iarna, nu s-a pus problema neparticipării fratelui la ceremonia din 12 februarie. Nici nu am adus vorba de aşa ceva. Doar am încercat (şi am reuşit cu greu) să-1 conving să nu vină chiar de dimineaţă în cimitir, ci mai târziu, cam pe la ora 10, ziceam eu. în principiu [a] fost de

acord, însă ora avea să o stabilească dumnealui.
Sîmbătă, 11 februarie 1989, pornim spre Sibiu. Mergem direct la mormânt. Cu fiecare an ce trece, locul acesta devine tot mai sfânt, căci se

sfinţeşte mereu prin rugăciunile şi mulţumirile ce se înalţă aici an de an. Ceva din duhul Oastei planează permanent peste acest loc şi nu poţi să nu simţi puterea duhului care stăpâneşte aici.
Facem o rugăciune lângă cruce, apoi plecăm la fratele Andrei. Seara mai vin fraţi, se încheagă o discuţie interesantă, în care fratele Traian expune celor prezenţi o parte din cuvântul ce-1 va spune a doua zi la mormânt.
Fraţii prezenţi se bucură că-1 văd şi că-1 ascultă pe fratele Traian vorbindu-le, alţii - mai mulţi - se vor bucura a doua zi lângă mormânt, însă nici unii şi nici ceilalţi nu bănuiau că dumnealui se afla acum pentru ultima dată la Sibiu.
Seara târziu, mergem la fratele Fulea, nu departe de fratele Andrei, ca să rămânem peste noapte. De la prime4e cuvinte se observă că fratele Fulea este marcat şi întristat de unele aspecte negative redate în cartea fratelui Traian, "Hristos, mărturia mea", pe care fratele Fulea o citise recent. îi sesisează fratelui câteva din ele, dar o face cu sfială şi cu mult respect, cum se cuvine, fără să reproşeze.
Fratele Traian îi explică de ce a trebuit să procedeze astfel - că istoria nu o poţi scrie altfel decât aşa cum a fost - fără a reuşi însă ca **să-1** convingă pe fratele Fulea. (Dimpotrivă, într-o oarecare măsură poate 1-a convins fr. Fulea, căci în ultima ediţie a "Mărturiei", unele ispecte sesizate în acea seară au fost şterse de către fratele Traian.)
La ora 6 ne sculăm şi suntem gata de plecare.
- La ora 9 şi jumătate vin după dumneavoastră, ca la ora 10 să fim în cimitir. în două ore, până la 12, e timp suficient să spuneţi un cuvânt şi să faceţi rugăciunea de încheiere.
- E prea târziu. Să vii la 8 şi jumătate, ca să fim la 9 acolo. Ajută Dumnezeu.
Nu am mai spus nici un cuvânt. Era inutil.
De dimineaţă a fost cam frig, dar apoi, cam pe când a venif

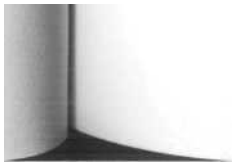
fratele, vremea s-a mai încălzit, a ieşit soarele, era o zi frumoasă, chiar călduţă.
Deoarece fuseseră zile frumoase şi însorite în săptămâna premergătoare **sărbătorii,** s-au pornit spre Sibiu mulţi fraţi din toată ţara. Astfel că la ora sosirii fratelui Traian o mulţime impresionantă, pentru vreme de iarnă, ocupa întreg spaţiul din preajma mormântului.
Şi, cum era de aşteptat, cuvântul de pe urmă îl are fratele Traian. Şi într-adevăr, predica din ziua aceasta avea să fie "cuvântul cel din urmă" spus lângă mormântul părintelui drag.
Rugăciunea încheie programul de comemorare a 51 de ani de la trecerea părintelui în veşnicie. La ora 12 programul se încheiase, dar cel puţin încă o oră a trebuit să mai rămânem în cimitir, din pricina fraţilor care doreau să-1 salute şi să schimbe un cuvânt cu fratele Traian. Nimeni nu pleca fără să-i strângă mâna şi să-1 îmbrăţişeze. Multe îmbrăţişări au fost pentru ultima dată...
Am în faţa mea acum, găsită între hârtiile fratelui, o coală format A_4 împăturată în două, plină cu scrisul său. Conţine schematic vorbirea fratelui, ideile pe care le dez'voltase acolo în predică şi, de asemeni, două strofe de poezie pregătite special pentru a se spune aici: Iată ce-şi notase fratele

pentru această sărbătoare:
"12 februarie 1989
Am venit aici să împlinim trei datorii mari şi veşnice:
1. După porunca lui Dumnezeu, Evrei 13:7
2. După dorinţa părintelui, din cuvântul său testamentar
3. A propriei mele conştiinţe care se simte îndatorată mai mult ca oricare alta, fiindcă pe mine el nu m-a salvat numai sufleteşte, ci chiar şi trupeşte. Când el m-a chemat aici la Sibiu, eu mă găseam ca cel mai singur suflet de pe lume, într-un spital, aşteptându-mi moartea.
Când cineva m-ar întreba ce-a făcut acest om al lui Dumnezeu
91

pentru mine, i-aş spune ca în istorioara acelui credincios pe care părintele său l-a întrebat: «Ce a făcut Hristos pentru tine, ca să vorbeşti despre El atât de mult?»
Treceau printr-o pădure. Şi credinciosul s-a oprit văzând un vierme jos în praf. A strâns nişte frunze şi surcele în jurul lui şi le-a dat foc. Viermele căuta să scape, dar oriunde căuta, era foc. Când a văzut că nu mai are nici o salvare, s-a întins să moară. Atunci credinciosul l-a luai, l-a trecut dincolo, în răcoarea ierbii, salvându-l.
- Aşa a făcut cu mine Domnul - a zis omul. Când nu mai aveam nici o speranţă, El mi-a salvat de moarte nu numai sufletul, ci şi trupul.
Acest lucru l-a făcut Domnul Isus şi faţă de mine. Şi mâna Domnului prin care am fost salvat, a fost acest minunat apostol al neamului nostru şi profet al vremurilor noastre. De aceea, am zis undeva şi am scris:
De-oriunde-aş fi, în ziua asta
să vin în trup,
în duh,
ori vis,
să-mbrăţişez cu flori
şi lacrimi
mormântul sfânt,
cum i-am promis.
Şi-aici, un suflet cu toţi fraţii,
să-mi reînnoiesc
cu foc şi dor
un legământ până la moarte
pe-acest mormânt nemuritor.
92

De 3 lucruri sunt convins aici:
1. Că acest om a fost un profet al lui Hristos.
2. Că Lucrarea aceasta este o Lucrare profetică.
3. Că ea este nemuritoare.
Un om care se iubeşte numai pe sine, când e frig se îmbracă într-o haină groasă şi nu-i pasă de ceilalţi.
Unul credincios, face foc în sobă să se încălzească toţi ai casei.
Sfinţi a mai avut poporul nostru, dar ei s-au izolat ca să se mântuiască numai singuri. Acest sfânt a vrut însă să ne mântuim toţi.
Mulţi au găsit calea personală spre Mântuitorul şi au ajuns la El pe o cale tainică, personală,

izolată de ceilalţi.
Dar părintele nostru a vrut să ne mântuim toţi. După ce a aflat întâi el calea, ne-a chemat şi pe noi, arătându-neo cel mai frumos şi mai clar.
Şi noi, Oastea Domnului, de la el am învăţat mântuirea tuturor, nu numai a noastră, şi de aceea îi chemăm pe toţi."
Aici se încheie notiţa fratelui şi aşa s-a încheiat şi predica sa de la mormânt, cu un elogiu adus părintelui Iosif şi Oastei create de Dumnezeu prin el.
Cu aceasta, fără să ştie, fratele Traian îşi lua - sui generis - rămas bun şi adio de la mormântul sfânt, urmând ca, peste câteva luni, să-1 întâlnească faţă în faţă pe iubitul său părinte.
Altădată scrisese poezii lungi despre adunările de la Sibiu; acum citise două strofe, dar care sintetizează întreaga sa concepţie şi atitudine faţă de acest mormânt.
Cât a trăit părintele Iosif, fratele Traian 1-a iubit cu tot elanul şi cu toată puterea sufletului său. Când n-a mai fost, i-a cinstit mormântul şi a preţuit tot, orice lucru sau amintire ce au rămas de la el. în acest fel au fost nedespărţiţi atât în viaţă cât şi în moarte.
93
Traian Dorz, la capăt de călătorie
După aceste două evenimente (nunta de la Cîrpeşti şi comemorarea de la Sibiu), urma acum al treilea eveniment major al lunii februarie, adică întâlnirea de la Cluj. Fratele a pregătit minuţios desfăşurarea întâlnirii şi a fixat-o într-o schiţă, într-un plan, cuprinzând detalii precise. Şi ce bine a fost că pregătise dinainte toată desfăşurarea.
Vineri seara, 24 februarie 1989, am venit de la adunare târziu. Fratele nu dormea. De câteva zile se simţea cam rău, cam bolnav. Intru să văd ce face.
- Cum vă mai simţiţi? întreb. Facem o frecţie?
- Nu. Tot trupul mă doare. Aşa rău m-am mai simţit numai când am venit de la Covasna.
Semnele suferinţei se vedeau clar pe faţa sa. Mă trimite să mă culc, fiindcă mâine după-masă vom merge la Cluj. Dar cum să mergem în starea asta, mă întreb? în camera fratelui continuă să fie lumină încă mult timp. Până la urmă adorm, dar mă trezesc după câteva ore şi privesc spre uşa fratelui. Se văd raze de lumină. De ce nu doarme oare? Mă scol să văd cum se mai simte.
- N-am dormit deloc -zice. Mă doare cumplit tot corpul, mai ales în zona abdomenului am dureri mari de tot. Mi-e teamă că ar putea fi ocluzie intestinală. •
- în cazul ăsta ar trebui să mergem imediat la spital. Am putea chema salvarea.
- Nu, nu mergem aici. Acum e ora 4. Peste un ceas dăm telefon la Cluj la doctorul Lupu să-i spun şi să vedem ce facem. Dacă-i de acord, mergem până la el. între timp eu mă pregătesc. Du-te să mai dormi puţin.
- Nu mă mai culc. Mă pregătesc şi eu şi pregătesc şi maşina, înainte să plecăm, fratele îmi spune:
- Vezi, sunt aici patru pachete identice. Fiecare conţine... Dacă se întâmplă ceva cu mine, unul îl dai la Florica, unul la Mărie, unul rămâne la voi şi unul la... Datorii nu am niciuna la nimeni.
94
5. Ultimul Februarie
Am răspuns doar un "bine", abia murmurat.
Era a doua oară când îmi spunea ceva de felul acesta. Prima dată o făcuse în spital la Beiuş, la două zile după operaţia de prostată. A cerut să rămânem câteva clipe numai amândoi şi mi-a spus ce să fac cu unele lucruri ale dumnealui care rămăseseră la noi - "dacă se întâmplă ceva cu mine"... Atunci n-a avut urmări precauţia; să sperăm că nici acum.
Peste o oră, după ce fratele vorbise cu doctorul Lupu, directorul de la Clujana, pornim spre Cluj, dar nu pentru a-i întâlni pe fraţi, cum fusese stabilit, ci pentru un consult medical şi poate o intervenţie chirurgicală urgentă.
Până la Cluj sunt cam 180 km. iar diurnul e relativ bun şi bine cunoscut. Cunosc mai toate localităţile pe unde trece şi mai toate curbele periculoase din cale. Mai ales acea curbă din pantă, de la 7km. de Turda, unde acum două săptămâni am derapat grav şi am avariat maşina. .

Vorbim puţin pe drum din pricina durerilor fratelui. Totuşi, un pic parcă i s-a mai liniştit durerea. Ajungem cu bine, doctorul ne aşteaptă acasă. Primul lucru, o consultaţie. Concluzia: nu-i ocluzie intestinală. Respirăm uşuraţi.
- Mergem şi la spital, decide doctorul. Vreau să vă văd şi la ecograf.
La Clinică ne aştepta un medic chirurg pe nume Todor, prieten cu directorul, pe care acesta îl convocase deja în eventualitatea unei operaţii urgente. îl consultă şi el pe fratele; aceeaşi concluzie.
La ecograf directorul insistă mult, sucindu-1 şi întorcându-1 pe fratele. După un timp zice, uitându-se la un rinichi:
- Pe aici a trecut nisip. Apoi continuă investigaţia.
Concluzia finală este că rinichiul stâng a cauzat acea durere cumplită iar aşa-zisul sindrom Kenyu a făcut ca durerea de la rinichi să fie simţită puternic în abdomen.

5. Ultimul Februarie
- Vă amintiţi, întreabă medicul - să fi stat recent undeva în frig? Puteţi face o legătură?
- Am făcut alaltăieri o baie şi am stat cam mult în apă. Şi nu era prea caldă - zice fratele, după timp de gândire.
- Asta este. De afei se trage.
Una din plăcerile vieţii fratelui Traian, care şi-a putut-o permite din când în când, a fost şi aceea de a sta în apă, de a face baie. Poate nu era doar plăcere, ci şi dorinţa de a fi mereu curat, la trup ca şi la suflet. Cert este că-i plăcea mult să facă baie. Ori de câte ori era apă caldă, umplea vana şi stătea plutind în cadă. De fapt, oricui îi place acest lucru; îţi dă o senzaţie de plutire, de odihnă, de zbor.
Când eram acasă, pregăteam noi baia, dar uneori nu eram şi atunci se descurca singur. Uneori vara, când era foarte cald, făcea baie de două sau chiar de trei ori pe zi.
în ultimii doi ani, la sugestia fratelui Ionatan, a venit şi fratele **cu** noi în concediu la Fclix. Era staţiunea pe care o aprecia **cel** mai **mult.** Rămâneam uimit cât de mult timp putea să stea în apă. **Afară era cald, în** apă la fel. Eu nu rezistam mai mult de o jumătate de **oră, în timp ce el** stătea două ore şi după o pauză, alte două. Şi tot **timpul se simţea** nemaipomenit de bine în bazin.
- Când stau în apă nu mai simt hernia, nu mă mai **supără** deloc -spunea stând relaxat în apă.
Mai ales în primul concediu au venit la Felix şi au rămas, fiecare cât a putut, şi alţi fraţi apropiaţi fratelui. Aşa **că** tot timpul era o atmos-, feră caldă şi într-un fel şi în altul, Ionatan şi Violeta contribuind mult la aceasta.
în acele zile mai liniştite de la Felix, fratelui i s-a conturat ideea unei noi lucrări, cu caracter oarecum mai laic, pe care am mai amintit-o. La început a intitulat-o: "Locurile noastre sfinte". Materialul exista: vizitase împreună cu diferiţi fraţi şi cu diferite ocazii o serie de monumente şi

locuri cu importanţă istorică care i-au lăsat o adâncă impresie. Acum s-a conturat mai clar ideea unei cărţi care să le cuprindă pe toate cele văzute, dându-le o interpretare aparte. '
Apar în acest fel, pentru prima dată în creaţia fratelui, poezii ce pot fi recitate oriunde, pe orice scenă serioasă, poezii cu caracter istoric, patriotic, cinstind valorile religioase şi naţionale, atrăgând atenţia totodată că unele din aceste valori au început să dispară.
Avea fratele Traian dintotdeauna o chemare şi o predilecţie sufletească spre poezia populară, spre ritmul şi spre stilul acesteia. însă dedicat fiind din tinereţe poeziei religioase culte în stil clasic şi riguros, fratele Traian a urmat cu consecvenţă, viaţa întreagă^această linie sobră a poeziei, şi astfel nu şi-a exprimat şi nu şi-a valorificat în întregii şi în acest sens, potenţialul său creator.
îi plăcea fratelui doina de jale, îi plăcea poezia populară, îi plăceau colinzile din popor. Uneori, dacă era în cadru intim şi dacă se afla bine dispus, când yenea vorba de poezia populară recita artistic, cu gesturi largi şi expresive versuri ca: *"Cine-a zis doina, doina I arsă i-a fost inima"* sau *"Lung îi drumul Clujului I dar mai lung i-al dorului / drumul Clujului să gata I al dorului niciodată..."* Şi ochii săi albaştri i se umezeau de lacrimi.
Fără această carte, din care dăiiî'ca exemplu doar versurile: *"Carele cu boi plăvani I duc istoria prin ani*

/"de la daci,peste romani" sau *"Troiţă maramureşană, I nu ne lăsa şi nu te du, /Rămâne ţara prea orfană I dac-ar mai fi să pleci şi tu./ Cu tine-ar merge mioriţa I şi nani-na I şi lerui-ler I şi ni s-ar stinge luminiţa I şi-n cel mai tăinuit ungher.",* fără versuri ca acestea, imaginea spectrului poetic şi al celui sufletesc a fratelui Traian ar fi incompletă, iar o latură bine determinată a personalităţii sale W" fi rămas insuficient pusă în lumină.

0 bună parte din poeziile şi eseurile care aveau să alcătuiască volumul "Momente printre monumente" au fost create în acele neuitate "momente" de la Felix.

Dar să revenim la Cluj; directorul Lupu decide că fratele va rămâne internat câteva zile şi va face un tratament intensiv pentru rinichi, îl însoţim până la salonul 21 din Chirurgie, urmând să-i aducem cât mai repede cele câteva lucruri strict necesare. La plecare, fiind cu fr. Victor, îl întâlnim pe doctor urcând spre salonul fratelui, având în mână un pliculeţ cu medicamente pe care ni-1 arată discret, ca pe ceva miraculos.

- 11 tomnim pe unchiu' - zice el într-o ardelenească pronunţată, arătându-ne, precaut, pliculeţul. Şi, într-adevăr, [il]îl tomneşte", căci după două ore, când am revenit lângă dumnealui, se simţea vizibil mai bine. Adică dispăruseră durerile din abdomen şi se localizaseră în zona rinichilor, însă diminuate. Se putea acum mişca mai în voie şi se piitea prevedea o evoluţie favorabilă şi o refacere uşoară.
- Consideraţi că ar trebui să amânăm discuţia din seara asta, de vreme ce s-a întâmplat aşa încât dumneavoastră nu mai puteţi fi de faţă?
- Nu, n-o amânăm. Domnul ştie de ce s-a întâmplat aşa. Poate că aşa-i mai bine. Fraţii să se întâlnească, să stea de vorbă şi să vadă ce-i de făcut. Am întocmit un plan de desfăşurare; ţi-1 dau să-1 ai. L-am dat şi lui Ionatan. Caută să înregistrezi ceva. Avem în bagajul nostru casetofonul mic şi două casete goale. Dacă nu poţi înregistra tot, măcar ce-i mai important.

Avea să fie sfatul acesta frăţesc unul din puţinele sfaturi ale Oastei, din 1930 încoace, la care nu a participat fratele Traian.

Pe la ora 6 seara, sosesc fraţii la Casa de Adunare a Oastei Domnului din Cluj şi se aşează instinctiv în două grupuri separate. într-o

parte sunt fraţii din Cluj, adică fr. Vasile, Aurel şi Costel -iar lângă ei mă aşez eu, aici fiind o priză unde instalez casetofonul (Care până la urmă nu-mi va fi de mare folos, fiindcă erau vechi casetele şi tot mereu se blocau, aşa încât am renunţat).

în celălalt grup sunt fraţii moldoveni: Nicolae Mihai, Iacobuţ, apoi câţiva tineri, iar undeva mai la mijloc fr. Ionatan şi fr. Moise. Ceva mai târziu soseşte fr. Vaier şi se aşează lângă mine.

Cel care va conduce desfăşurarea discuţiilor va fi fratele Ionatan şi o va face respectând cu

sfinţenie programul stabilit de fratele Traian. Iniţial veniseră mai mulţi fraţi din Cluj, dar au fost rugaţi respectuos să rămână doar aceia care erau înscrişi pe lista dată de fratele. Autoritatea sa era incontestabilă.
Se conturau mai demult în Lucrare două tendinţe: una mai liberală, reprezentată de fraţii intelectuali din Cluj şi de unii simpatizanţi ai lor din Braşov, Galaţi etc, şi o tendinţă conservatoare, reprezentată în special de fraţii bătrâni din Moldova.
Primii vor mai multă libertate în relaţiile dintre Oaste şi cultele neoprotestante, mai mult acces la literatura lor, la metodologia lor de studiu, la posibilităţile lor de informare.
Nu mai au răbdare, ca fraţii bătrâni, să aştepte ani de zile Ia uşa unei biserici până va binevoi un biet preot s-o deschidă. Vor pregătire, competenţă, organizare, acţiune.
Ceilalţi, mai în vârstă, vor păstrarea Lucrării în tiparele consacrate şi dovedite în timp ca viabile, fără acceptarea vreunei modificări de poziţie. Nu vor literatură străină de Lucrare, nu vor legături cu alte culte creştine căci se produc tulburări în adunare. Ci, dacă se poate, reîntoarcerea la vechile obiceiuri bune şi străbune ce au fost statornicite de la început.
Acestea sunt două curente principale şi, cu toate deosebirile dintre [e]le, se pot totuşi armoniza în dragoste, ca să nu creeze probleme mari sau,

lucru şi mai grav, dezbinări. Este fapt dovedit că liberalii şi conservatorii pot convieţui împreună în bună înţelegere. Cu atât mai mult în cazul de faţă, când la bază este învăţătura creştină iar scopul final e mântuirea sufletului. Problemele care apar între curente nu sunt niciodată prea mari încât să nu poată fi aplanate şi depăşite.
însă marile probleme le crează extremiştii,o şi ai unora şi ai celorlalţi. Căci unde apar tendinţe diferite, acolo apar şi extreme ale acestora, care sunt mai greu de controlat.
Extremiştii liberali vor să o rupă total cu vechiul, cu înaintaşii. (Ce înaintaşi, noi suntem înaintaşii noştri, - a zis unul dintre ei.) Tradiţia, formele sunt considerate ceva învechit şi depăşit de care nu mai are nimeni.astăzi nevoie.
Ceilalţi extremişti, conservatoriştii, vor mai multă ortodoxie în Lucrare, de fapt practicarea strictă a unor obiceiuri mai mult sau mai puţin ortodoxe. Vor Lucrarea mai apropiată şi mai dependentă de biserică şi mănăstire, de fapt preluarea unor practici mănăstireşti şi para-mănăstireşti.
Şi unii şi ceilalţi sunt periculos de activi, de harnici şi insistenţi în a-i convinge şi pe alţii că ceea ce vor ei e normal şi că aceea, a lor, e linia cea bună a Lucrării. Ele, extremele, reprezintă cu adevărat o problemă. Şi pentru a dezamorsa tensiunea care a început să crească, are loc discuţia de azi.
întâlnirea începe, cum e şi normal, cu o rugăciune. Apoi discuţia decurge calm, frumos, frăţeşte, ca în faţa Domnului. Vorbesc mai întâi fraţii din Moldova, arătându-şi nemulţumirea lor faţă de noul studiu biblic iniţiat de clujeni, sau mai bine-zis, cu ajutorul lor. Se referă la modul neprincipial în care s-a încercat introducerea acestuia pe scară largă în Lucrare. De asemenea, îşi exprimă unele nemulţumiri cauzate de modul în care a fost condusă o nuntă de la Marginea-Botoşani, din toamna trecută,

la care au participat mai mulţi fraţi din Cluj.
Fraţii de la Cluj răspund pe rând fiecare şi sunt dezarmant de sinceri în răspunsul lor şi îngrijorător de fermi în depoziţia lor. Afirmă şi susţin că nu au nimic de ascuns, că vor să colaboreze şi să conlucreze cu fraţii. Ar dori să fie la Cluj întâlniri regulate şi mai dese în care să se stea de vorbă şi să se pună lucrurile la punct. însă în ce priveşte studiul biblic, ei sunt hotărâţi să continue.
De pe o poziţie neutră au vorbit: fr.Moise, fr. Vaier şi eu, îndemnând fiecare la unitate şi ascultare. De fapt atmosfera era de aşa natură că nu îngăduia altceva. Cu siguranţă, acolo în spital, fratele Traian mijlocea la Dumnezeu pentru reuşita întâlnirii. Şi avea să fie cu adevărat o reuşită, o dovadă cum se pot înţelege între ei şi trăi în pace şi dragoste oameni atât de diferiţi.
Credeam atunci puternic că vor înţelege cu toţii imperativul vremii, că cele două tendinţe principale se vor

armoniza unindu-şi forţele pentru combaterea elementelor extremiste şi iresponsabile, şi dintr-o parte şi din cealaltă. Credeam puternic că dragostea de Dumnezeu şi de Lucrarea Lui va reuşi să frâneze aceste tendinţe spre interacţiuni distructive, astfel ca Lucrarea să fie un edificiu cu proporţii armonioase în înfăptuirea sa.
In acest spirit s-a încheiat întâlnirea şi cu această încredinţare mă despărţeam de fraţii prezenţi la discuţii. Aceeaşi încredinţare o păstrez şi acum, şi o voi păstra mereu, că Lucrarea are în ea forţa necesară mergerii înainte prin ea însăşi, că are resurse suficiente ca să depăşească stadiul actual al lipsei unei personalităţi reprezentative, că Dumnezeu a investit în ea o mare încredere, care nu-I poate fi înşelată.
A doua zi dimineaţa, duminică, 26 februarie 1989, sunt în salonul fratelui pentru a-i relata cele fctâmplate la sfat. în duhul său fratele simţise, ca răspuns la rugăciune, că şa va fi, că nu poate fi altfel.
Pe la ora prânzului, am pornit spre casă împreună cu fratele

Vaier. Se încheia astfel luna februarie şi nu trecuse fără să ne dea mari emoţii. Credeam totuşi că am depăşit momentul critic în problema rinichilor şi că în curând va reintra totul în normal.
Fratele a rămas două zile în spital şi apoi altele două la fratele Victor. Joi seara, 2 martie, era iarăşi la Hunedoara. Mi-am aminti! atunci că-i spusese sorei Măria la plecare că va merge acasă pe la întâi martie... Era complej refăcut când a venit, sau aşa părea, şi a privit întâmplarea aceasta ca pe un incident care, odată trecut, nu va mai crea probleme, însă va trebui să se ferească de răceală.
Mai târziu, când fratele nu mai era, pe o bucăţică de hârtie am aflat o notiţă-copie a unei dedicaţii scrisă atunci pe vreo carte ce i-o făcuse cadou unui doctor. Iat-o.
'V-Sale Domnului Dr.
şi stimatei Sale Familii.
în semnul unei înalte cinstiri
pentru nobila şi competenta bunăvoinţă
întru alinarea suferinţei multora-
dintre fiii acestui neam atât de răbdător,
- printre care şi mie.
Cu îndatorată recunoştinţă s.s Traian Dorz
Clujana -Chirurgie
Feb.-Martie- "l%9.

Evenimentele se grăbesc

"Solia vieţii mele-apuse tot mai cu greu cărarea-şi suie cu bine-n Mâna Ta, Isuse, sfârşitul slujbei să şi-1 puie."
T.Dorz

Odată trecută criza de rinichi, revin în atenţie toate planurile de viitor imediat, făcute înainte de îmbolnăvire. Şi revine astfel la rând o invitaţie mai veche la un botez în Maramureş, ce urma să aibă loc peste vreo 10 zile, în 12 martie.
Dar abia trece o săptămână şi lucrurile se precipită. în seara zilei de miercuri, 8 martie, primim un telefon de la o familie din Oradea, care îl cheamă pe fratele să vină cât mai curând până la ei ca să-i comunice ceva urgent şi important.
- Vin luni - zice fratele. Luni vom fi acolo, venind de la Cluj. E târziu luni?
- Bine, venim mâine seară la ora 9. După ce închide telefonul, îmi spune:
- Cred că-i vorba de cineva de departe, care vrea să ne întâlnească,

nu mi-a spus exact. Trebuie să mergem mâine până la Oradea. Plecăm după ce vii de la serviciu, trecem şi pe acasă. în cinci ore suntem acolo, cu cât mai oprim. Eu o să rămân la ei şi o să plec mai departe la Cluj, iar apoi la Botiza. Tu te întorci acasă, până dimineaţă ajungi.
A doua zi, joi 9 martie, pe la orele 16, fratele mă aştepta îmbrăcat de drum şi cu bagajul făcut.
Este oare o impietate dacă aruncăm o privire în traista fratelui? Cred că nu. Acum o putem face. Oricum, tot nu avea nimic de ascuns faţă de fraţi, nici înăuntru nici înafară. Şi apoi o facem cu gândul bun de a-i

reliefa simplitatea şi simţul practic.
Bagajul fratelui era aproximativ acelaşi tot timpul şi se compunea din aceleaşi lucruri strict necesare pe care le purta cu sine. Oriunde pleca, din geanta ori din traista sa nu lipseau: mersul trenurilor (plin cu tot felul de notiţe, de scrisori şi reţete), lanterna sa întotdeauna funcţională şi cu o baterie de rezervă, o pungă cu medicamente, un prosop, o pijama, iar într-o pungă de plastic cele necesare pentru bărbierit.
Buzunarele de la haină şi pantaloni purtau şi ele câteva lucruri utile şi necesare a fi mai la îndemână: Noul Testament, stiloul, ceasul de buzunar, ochelarii, un briceag pentru diferite întrebuinţări; iar în mână, oriunde pleca, purta nelipsitul său baston.
Mai purta în geantă întotdeauna ultima lucrare terminată sau cea la care lucra încă (căci întotdeauna lucra-la câte una sau chiar la mai multe) iar în buzunar mai ţinea o agendă cu însemnări, cu adrese, numere de telefon etc. Atât.
De douăzeci de ani purta cam aceiaşi pantaloni, primiţi în dar de la o soră din Ierusalim, şi o haină care de mult se învechise. Cu greu îl puteam convinge să îmbrace un costum nou şi numai când mergea la o sărbătoare deosebită se lăsa înduplecat. Şi ori de câte ori insistam noi să mai ia cu dumnealui o haină mai groasă sau un jerseu, ne recita zâmbind,

versurile: *"Nemaifiind pe lume I decât un călător I cu cât duc mai puţine I pot merge mai uşor..."*
Indiferent că pleca la Simeria sau la Galaţi, sau dacă ar fi plecat la Ierusalim sau la Manila (locuri unde a dorit să ajungă), bagajul şi ţinuta sa erau, sau ar fi fost, aproximativ aceleaşi. Nu purta niciodată mănuşi sau umbrelă, sau alte lucruri ce nu-i erau de neapărată trebuinţă. Şi pentru că ducea cu sine puţine lucruri, era imediat gata de plecare oriunde şi niciodată nu-i lipsea nimic.
Pornim spre Oradea. Până la Beiuş drumul îmi este bine cunoscut. Nici un drum din ţară nu l-am umblat atât de mult ca acesta (exceptând drumul până acasă la Ruşor). întotdeauna l-am făcut cu drag, cu bucurie, ştiind că la capătul lui mă aştepta fratele Traian. Sau îl făceam ca acum, împreună cu fratele.
Nu bănuiam că drumul acesta îl voi mai face împreună cu fratele Traian doar de trei ori. Apoi îl voi face singur, ori poate cu alţi fraţi, mergând la mormântul fratelui, "cu un braţ de flori", cum spusese dumnealui.
Deocamdată însă mergeam la Oradea fără să ştim ce ne aşteaptă acolo. Ne oprim la Livadă apoi plecăm mai departe, însoţiţi de sora Florica. Ajungem cu bine. Iată ce se întâmplase:
Primiseră la Oradea o invitaţie oficială pentru fratele Traian de a participa la un congres biblic internaţional pentru evanghelizarea lumii, la Manila, în Filipine, în luna iulie 1989. Iată, în traducere, fragmente din cuprinsul invitaţiei la congres:
"Lousane II în Manila, Congres Internaţional pentru Evanghelizarea Lumii, Iulie 11-20 -1989.
Dragă Rev. Dorz
Salutări în Numele Domnului nostru Isus Hristos. în numele Comitetului Lousane pentru Evanghelizarea lumii, ne

face plăcere să vă invităm cu participant la Lousane 2 în Manila, la al doilea Congres Internaţional pentru Evanghelizarea Lumii...
Credem că Dv. veţi avea un rol vital în ce priveşte rezultatul acestui Congres...
Noi ne rugăm ca să puteţi participa împreună cu noi la Lousane 2 şi împreună cu alţi 4000 de lideri creştini de pe glob, pentru a plănui viitorul Bisericii din punct de vedere strategic.
Dumnezeu să te binecuvinteze în continuare..."
In sfârşit, după o viaţă întreagă pusă în slujba lui Dumnezeu şi a Evangheliei Sale, se găsesc aceşti străini de departe să aprecieze munca, jertfa şi competenţa evanghelică a fratelui Traian şi-1 invită, împreună cu alţi 4000 de conducători religioşi la o discuţie, la o analiză şi o strategie asupra evanghelizării lumii, la un congres internaţional. Frumos gestul lor, căci, invitându-1 pe fratele la congres, arată că ei recunosc existenţa de drept şi de fapt a Oastei Domnului şi o apreciază atât pe ea cât şi pe cel ce-o reprezintă. Străinii aceştia au făcut ceea ce trebuia de mult

să fi făcut ai noştri, Biserica noastră sau creştinii ceilalţi din ţară. Ei niciodată nu l-au invitat la o întâlnire a lor, la o conferinţă a conducătorilor Bisericii Ortodoxe în cadrul căreia activează Oastea. Şi nici ceilalţi creştini din ţară carc-şi zic "fraţi" nu au făcut un astfel de gest. L-au făcut însă acum străinii.
Pentru creştinismul din România în general şi pentru Biserica Ortodoxă în special, fratele Traian a făcut ceea ce nimeni nu a mai făcut vreodată. Iar acest merit enorm al dumnealui s-au aflat să i-1 recunoască aceşti străini de neamul nostru şi de Biserica noastră. însă Dumnezeu e Cel care le ştie şi le controlează pe toate, şi El va răsplăti odată şi unora şi celorlalţi.
Pentru informaţii suplimentare în legătură cu congresul, mergem la pastorul baptist din Oradea, doctorul Gheorghiţă. Intrăm într-o casă

mare, cu o intrare impozantă. Primirea o face soţia pastorului, o femeie distinsă şi foarte amabilă. Pastorul apare după câteva minute de aşteptare (poate aşa cere eticheta). Purta un costum negru, de seară, impecabil, era proaspăt bărbierit, nu în papuci de casă ci în pantofi lucitori.
Discordanţa dintre ţinuta lui şi cea a fratelui, cu pantalonii săi de culoare verde închis, cu fâşul negru peste haină, cu şoşoni în picioare, cu traista într-o mână şi cu bastonul în cealaltă, - oricât de lipsit de spirit de observaţie ar fi cineva, izbea puternic şi semnificativ privirea. Dar, aşa a fost întotdeauna şi vina nu era a nimănui...
Doctorul Gheorghiţă părea să nu ştie mare lucru despre congres.
- Sunteţi invitat şi dumneavoastră, frate Gheorghiţă? - întrebă fratele.
- Nu. Eram acolo când s-a întocmit lista şi m-a întrebat R... "să te pun şi pe tine pe listă?". I-am răspuns că n-are rost, că oricum n-o să-mi aprobe să plec. Ştiţi, pe mine mă lasă să plec doar arunci când au ei nevoie de ceva. Aveau nevoie aici la Oradea de un aparat medical complicat, şi m-au întrebat dacă le aduc unul în situaţia în care mă lasă să plec în America pentru o lună de zile. Le-am adus trei aparate ultraspeciale.
Soţia pastorului ne-a adus apoi pachetul ce-l lăsaseră pentru fratele nişte străini care trecuseră pe aici: ceva alimente, cafea şi un casetofon mic pentru înregistrări bune. Plecăm.
Fratele a rămas în Oradea, la familia ce sunase la Hunedoara, urmând ca a doua zi să meargă la Miliţia Judeţeană pentru obţinerea formularelor de paşaport. Apoi după-masă va pleca la Cluj, iar în ziua următoare, sâmbătă, mai departe la Botiza. Duminică se va întoarce la Cluj, apoi Beiuş pentru un timp.
Eu şi sora Florica ne-am întors împreună la Livadă. M-am culcat în camera fratelui, am dormit o oră şi jumătate, după care am plecat la Hunedoara, ajungând acasă cam pe când trebuia să plec la serviciu. Regret mult că n-am fost liber vineri şi sâmbătă, ca să-l fi însoţit pe fratele

până la capăt, l-ar fi fost poate mai uşor iar eu aş fi fost mai liniştit.
Peste două săptămâni, după înţelegerea ce am avut-o împreună, în 23 martie am pornit iar spre Beiuş, pentru a-1 aduce pe fratele la Hunedoara. în 25 martie era programată la Cărpiniş o seară de înregistrări a încă două programe religioase ale Oastei pentru difuzare la acel post de radio din Occident. Fratele pregătise totul în amănunt, ca şi data trecută, însă întâlnirea aceasta urma să nu mai aibă loc. Iată ce se întâmplase:
Se dăduseră cam prea multe telefoane şi se zvonise cam prea mult în legătură cu ceea ce urma să

se facă. Drept urmare, s-au sesizat autorităţile de la Simeria şi i-au atenţionat pe fraţii implicaţi să se abţină de la orice întâlnire.
Totuşi fratele nu era omul care să se teamă de ameninţări. Decide să mergem până la Simeria ca măcar să-i întâlnim pe cei ce vor veni ca să nu li se pară că au venit degeaba şi că pe noi ne-a apucat frica. Plecăm, însă la intrare în Simeria ne aşteptau două maşini cu miliţieni şi civili, şi ne-au oprit doar pe noi din câte maşini treceau pe şosea. Ne-au cerut actele tuturor celor din maşină, adică mie, care eram la volan, fratelui Traian, de lângă mine, şi soţiei, care era în spate. S-au uitat la acte, au verificat amănunţit starea tehnică a maşinii, au controlat în habitaclu şi în portbagaj, căutând ceva de care să se lege, ceva în neregulă. N-au aflat nimic, eram mai "curat" şi mai în regulă ca întotdeauna. Şi de câte ori fuseseră atât de multe în maşina asta - numai Domnul ştie. însă atunci nu mă controlase nimeni. în timp ce miliţianul cotrobăia prin portbagaj', eu îi mulţumeam din toată inima lui Dumnezeu.
Negăsind ceva de care să se lege, ne-au dat drumul, însă o maşină a lor ne-a însoţit, la câţiva metri în urmă, până ce am urcat dealul sorei Cristina. Acum urmărirea nu se mai făcea discret, ca altădată, ci pe faţă şi parcă în mod voit ostentativ.
Fratele a stat de vorbă cu cei sosiţi şi le-a explicat de ce nu putem merge la Cărpiniş, i-a îmbărbătat să nu se teamă deoarece "până

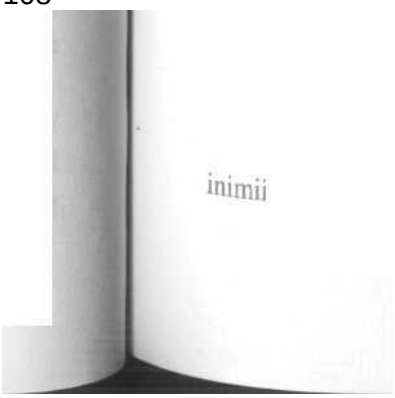

suntem noi liberi, vouă n-o să vă facă nimic."
Am stat cam o oră, apoi am plecat şi iar am fost urmăriţi de maşina verde a miliţienilor. La bariera de pe şoseaua spre Sîntuhalm, maşina lor a oprit chiar în urma noastră. Aici era o situaţie ambiguă, creată anume ca să-mi ridice permisul de conducere. Semibariera automată era deschisă, dar mai era o barieră metalică manuală de rezervă şi aceasta era închisă. Am oprit eu, au oprit şi ei urmărindu-mă ce fac. Văzând că n-am de gând să trec şi că se mai opresc în urmă şi alte maşini, au ocolit bariera şi au trecut mergând încet spre Sîntuhalm. Cineva, care a coborât dintr-o maşină oprită în spate, a dat la o parte bariera manuală, a urcat la volan şi a trecut. După el am trecut şi eu.
La Sîntuhalm la intersecţie maşina verde aştepta; a venit în urma noastră, cam la 100 m., până ce eu am oprit în faţa blocului. însă despre urmărirea aceasta nu i-am spus nimic fratelui decât peste câteva zile când, circulând atent prin oraş, mă convinsesem că nu sunt urmărit în continuare. Nu ne-am făcut nici un fel de griji după acest incident.
Şi din nou suntem împreună cu fratele Traian pentru un timp, dar nu chiar lung, deoarece se decisese ca pe la 1 aprilie, sau chiar mai repede, să plece la Cluj pentru operaţie. La întoarcerea din Maramureş spre casă, când era şi fr. Ionatan cu dumnealui în tren, i s-a strangulat hernia şi a avut dureri cumplite, aşa încât s-a decis să se opereze.
Dar nu era acesta singurul motiv care a determinat decizia, ci mai era şi perspectiva plecării în

Filipine. Dorea să se opereze ca să poată merge mai liber la Manila. Considera că nu poate face un drum aşa de lung în starea aceasta, aşa că se va duce Ia spital la Cluj. De ce la Cluj, nu Ştiu. Eu tot îi spuneam de Beiuş şi de doctorul Mureşan, la care dumnealui răspundea că are la Cluj atâţia prieteni care îl tot cheamă.
Nu se exterioriza decât în parte, dar înţelegeam bine că în taina sale dorea enorm să meargă în Filipine. Spunea:

- Chiar dacă aş şti că mor pe drum, dacă îmi aprobă să merg, mă duc. Las" să afle lumea cine a fost părintele losif şi ce Lucrare dumnezeiască este Oastea Domnului.
Nu-şi făcea griji în legătură cu aprobarea plecării. Considera că datoria sa este să completeze fonnularele şi tot ce se cere pentru paşaport, cât despre viză - Domnul va îngriji de acest lucru.
Ar fi meritat din plin ca după o aşa viaţă să poată ieşi, măcar o dată, în faţa lumii, cu toată bogăţia de înţelepciune, de har şi de putere pe care o adunase în fiinţa sa.
Dar se vede că nu i-a fost dat să meargă, ci, dimpotrivă, acest miraj al plecării în Filipine a fost ceea ce, de fapt, i-a grăbit sfârşitul. Chemarea la Congres 1-a decis să se opereze, iar după operaţie nu s-a mai refăcut decât în parte. Apoi, încet-încet, a venit marea plecare.

încheierea misiunii

"Simt c-am ajuns Ia o răscruce, că mult trudită vieţii cale coboară-n liniştea ce-aduce sfârşitul zbuciumării sale." T.Dorz

A pornit spre Cluj joi, 30 martie 1989.
Era o zi frumoasă de primăvară. Luasem bilet de la agenţie, cum făceam întotdeauna, la clasa I şi la geam. Ajungem în gară şi urcăm cu toţii în tren, adică Nina, Chivuţa, eu şi, bineînţeles, fratele Traian. îl ajutăm să se aşeze cât mai bine la geam, înspre peron, cu faţa spre înainte. Era parcă ceva grav, trist şi melancolic în despărţirea aceasta.
Fiind puţină vreme până la plecarea trenului, noi coborâm la peron. Am observat în clipa aceea cum soarele de primăvară îi lumina puternic întregul chip, dând feţei o strălucire neobişnuită şi o expresie aparte. Faţa îi strălucea în lumină, ochii-i ne priveau cu duioşie încercând sa ascundă o uşoară undă de tristeţe. Nina şi Chivuţa observă expresia nemaiobişnuită a ochilor şi a feţei fratelui .şi încep să plângă amândouă. Mă abţin cu greu, emoţiile iau amploare, tensiunea creşte, despărţirea devine dramatică. Parcă ar pleca undeva foarte departe şi pentru multă

vreme, într-un loc necunoscut în care nu putem să-1 însoţim...
Era o clipa aşa de rară, era ceva adânc şi solemn momentul acesta al plecării fratelui. îmi vine greu să povestesc şi să înţeleg. Pierdut în presimţiri şi gânduri de tot felul, priveam la chipul fratelui şi mă uimeam de înfăţişarea care i-o dădea lumina ce-i mângâia şi-i strălucea faţa; priveam laNina şi la Chivuţa şi la ochii lor scăldaţi în lacrimi...
Fratele privea spre noi cu un zâmbet greu de înţeles şi ne făcea semn clătinându-şi mâna. Părea că pleacă la un drum cu mari riscuri, cu multe primejdii sau, mai mult, că merge la o bătălie mare şi decisivă a cărei finalitate e imprevizibilă.
De fapt, pleca în modul cel mai natural şi mai simplu, la Clinică, pentru a se opera. Şi totuşi plecarea aceasta părea că are multe semnificaţii şi ne umplea inima de întristare. Pleca singur; nu mi-a îngăduit să-1 însoţesc. Voia poate să fie un timp numai cu sine înaintea acestei noi încercări. Presimţiri erau, însă nu bănuiam nici unii ce avea să urmeze.
Peste câteva săptămâni, când fratele, slăbit şi bolnav, aştepta să plecăm la spital la Timişoara, am zis:

- Poate era mai bine să nu vă fi operat?!
- Poate!... - a fost răspunsul fratelui.

însă deocamdată pleca să se opereze. Am sunat la Cluj, la fr. Victor, anunţând vagonul şi locul unde se afla fratele, pentru a-1 aştepta la peron. A ajuns cu bine, însă la spital deocamdată nu era loc şi a trebuit să mai aştepte două zile până să fie internat.

A fost operat la clinica Clujana de doctorul chirurg Todor, în ziua de marţi, 4 aprilie 1989. în seara aceleiaşi zile, pe la orele 21 eram lângă patul său. Era lac de sudoare, iar în cameră nu era tocmai cald, şi mai era şi-n patul de la geam. în celălalt pat era cineva de la Certege - satul părintelui Iosif, un om în vârstă care s-a arătat încântat şi surprins a-1

i

cunoaşte mai îndeaproape pe cel ce organizase sărbătoarea de anul trecut din satul său.

Dar pe mine mă interesa mai puţin aceasta. întreb:

- Cum a fost în timpul operaţiei?
- Greu, foarte greu.

Face o pauză lungă, apoi adaugă:

- Mai greu decât mă aşteptam. A durat operaţia, cu pregătire cu tot, aproape două ceasuri.
- Dar cum vă simţiţi acum?
- Mi-au făcut calmante ca să nu mă doară, dar sunt foarte slăbit. Se vede.uşor aceasta. Suportă greu discuţia, îl oboseşte, deşi se

bucură c-am venit. îi spun, spre bucurie, că am călătorit împreună cu dl. prof. Isac şi că dânsul va veni mâine să-1 vadă. Nu are alte treburi la Cluj, ci a venit special pentru a-i face o vizită.

în drum spre gară mi-am amintit ce ne spusese fratele la Felix, după operaţip de prostată de acum doi ani. Chivuţa îl întrebase arunci dacă i-a fost greu la operaţie. A răspuns:

- A fost o operaţie foarte grea şi am avut dureri mari, dar nu atât de mari cât aş fi putut suporta. Puteam să rabd şi mai mult.

Acum însă, operaţia aceasta, considerată de specialişti mai uşoară decât cealaltă, îl sleise de puteri. Am telefonat la Cluj în fiecare din zilele următoare, întrebând despre evoluţia post operatorie, şi mi se răspundea de fiecare dată că nu sunt probleme deosebite şi că va fi bine. Dar că refacerea mai durează. Să avem răbdare.

Sâmbătă, 8 aprilie, când iar telefonez, sora Marta îmi răspunde:

- Este aici, îi spun că ai întrebat de dumnealui.

Peste câteva clipe aud în receptor o voce stinsă, obosită. Am înţeles că se ridicase cu greu ca să vină la telefon.

- Sunt mai multe probleme aici, zice fratele. Acum am avut timp să le aflu. Eu mă refac foarte încet şi sunt tare slăbit. Voi mai sta aici până

marţi. Dacă poţi, să vii marţi după mine. Până atunci sper să mă simt mai bine.

Ce anume va fi aflat fratele despre problemele de la Cluj? Ce nu? Nu ştiu. Dar dacă i se vor fi

spus şi dumnealui câte mi s-au spus mie, pe parcursul a trei ceasuri de discuţie cu U.M. şi V., atunci se explică atât starea de agitaţie cât şi atitudinea energică şi ultimativă a fratelui din zilele următoare.
Fără să-mi fac prea multe gânduri, aşteptam cu dor să vină ziua de marţi ca să merg la Cluj. Duminică după adunare, fr. Didel - un bun frate şi prieten - spunându-i că merg la Cluj marţi după fratele Traian, s-a oferit să mergem cu maşina lui, argumentând că am merge mai repede şi că-i mai larg înăuntru. Nu i-am promis nimic pentru moment.
Luni, 11 aprilie, abia ajung acasă de la serviciu că sunt chemat de fratele la telefon. Părea cam agitat şi puţin supărat.
- Unde ai fost ieri, te-am sunat toată ziua, şi azi dimineaţă am sunat iar.
- Ieri am fost plecat, dar seara m'-am întors, iar azi dimineaţă am fost acasă.
- Uite care-i situaţia: mâine, când vii, să aduci de acolo două icoane, una cu Mântuitorul şi una cu Maica Sfântă. Le ceri la C. şi o să ţi le dea. Să ceri şi un prosop de acela maramureşan. Să le pui şi ramă la icoane, ca să le punem în Casa de adunare, dacă ei n-au fost în stare să-şi pună. Vine şi fratele Vaier?
- Mi-a comunicat că nu poate, e bolnavă sora Aurelia.
- Bine, atunci vii singur şi le aduci. Ar fi bine să fi aici pe la ora 6 seara.
■ Am pregătit totul aşa cum mi s-a spus: icoane, rame, prosoape, tot; însă a doua zi n-am putut să plec la Cluj cu ele aşa cum ne înţelesesem. Iată ce se întâmplase. La uzina unde lucrez de mulţi ani, s-au produs marţi, 12 aprilie, câteva deranjamente electrice aşa de mari cum n-au mai

fost niciodată. în câteva ore, din motive insuficient elucidate, s-au avariat trei transformatoare de mare putere, vitale pentru alimentarea cu energie a uzinei. înlocuirea urgentă a acestora necesita lucrul mai multor echipe, în schimburi prelungite. Mi-era imposibil să lipsesc.
Astfel stând lucrurile la uzină, l-am căutat pe fratele Didel, i-am explicat situaţia, i-am predat lucrurile pregătite şi a pornit singur spre Cluj. M-am. ferit să dau vreo interpretare acestei situaţii. Au sosit acasă după miezul nopţii. Didel era mâhnit şi derutat. Iar fratele prea obosit şi prea întristat ca să mai stea de vorbă cu noi, cum făcea de fiecare dată. Abia în ziua următoare avea să ne spună, în amănunt, ce anume se întâmplase la Cluj în ultimele zile. Iată, pe scurt, ce ne-a spus fratele că s-a petrecut acolo.
în duminica din 9 aprilie 1989 la adunarea de la cort era stabilită pentru predică o temă interesantă şi incitantă: "Dumnezeu în. istorie". Fratele Victor îl informează pe fratele Traian, care era încă în spital, despre acest lucru şi-1 provoacă întrebându-lce să spună el la adunare referitor la tema dată. Era o temă predilectă a fratelui Traian, aşa că-i spune fratelui Victor săb abordeze din perspectiva istoriei noastre, a credinţei noastre şi a poporului nostru. Şi pornind de aici să vorbească de prezenţa lui Dumnezeu în istoria Oastei Domnului şi-n viaţa părintelui Iosif Trifa.
La adunare fratele Victor aşa face, punând mult patos în ce spune şi chiar extinde subiectul, vorbind în special despre viaţa fratelui Traian, ca om al lui Dumnezeu. După ce termină, pleacă la cealaltă adunare din Cluj.
Rămâne însă sora Marta, soţia fratelui Victor, şi este martoră cum imediat s-a ridicat la cuvânt un frate care a răsturnat lucrurile, vorbind împotriva celor spuse frumos de soţul ei. A spus acesta, între altele: "ce înaintaşi? Noi suntem înaintaşii noştri!".
Aflând cele întâmplate la adunare, fratele Traian s-a întristat peste măsură. Adunând acestea cu alte lucruri aflate despre clujeni în zilele

şederii aici, indignat la culme, fratele convocă la Casa de adunare, pentru seara de 11 aprilie, pe principalii reprezentanţi ai adunării. Au mai fost de faţă: fratele Moise de la Arad, fratele Aurel de la Buciumi şi fratele Didel
de la Hunedoara.
Discuţia avută a fost aspră, dură şi ultimativă. Cea mai dură avută în ultima vreme. Li s-a pus în vedere fraţilor de aici, hotărât, categoric şi pentru ultima dată, să revină la calea smerită a Oastei pe care au mers înaintaşii sfinţi ai noştri. în caz contrar, Oastea îşi va retrage tot ce încă mai are aici...
E greu de relatat starea fratelui din zilele următoare sosirii la Hunedoara. Când intram în camera lui îl găseam fie trist, meditând, fie plângând. Când îl invitam la masă, răspundea:
-Mănânc numai fiindcă ştiu că trebuie, dar nu mi-e foame, niciodată şi nu am deloc poftă de mâncare.
- Dar trebuie să mâncaţi - insista Chivuţa.
- Bine, mănânc cât pot.
Se vedea bine că nu are plăcere şi poftă de mâncare şi se mai vedea la fel de bine că nici de viaţă nu prea mai are nici poftă nici plăcere. Era aşa de întristat şi de îndurerat de cele întâmplate că mi se umplea şi mie inima de amărăciune. Se vedea acum ca fiind în faţa unei mari şi grele bătălii şi în acelaşi timp se vedea slăbit şi obosit - el care fusese toată viaţa un viteaz ce nu s-a temut de nimic nicicând. De astă dată se vedea slăbit, bolnav şi aproape singur în faţa acestor tineri energici
şi îndrăzneţi. Zicea:
- Ştiu că Dumnezeu va da biruinţă şi de data asta Lucrării Sale, dar trebuie luptă, trebuie fraţii lămuriţi, trebuie clarificare.
Şi tocmai acestea simţea că nu mai are destulă putere să le facă. Considera că lupta va fi crâncenă şi lungă iar puterea sa de altădată întârzia să-i revină. 116

7. încheierea misiunii

Om sensibil şi bine calculat în tot ce făcea, se gândea numai că poate a fost prea aspru, prea dur în discuţia de la Cluj. Spunea:
- Au fost şi cuvinte aspre, grele - dar nu se putea altfel.
Peste două luni şi jumătate, la Beiuş, la tristul eveniment al înmormântării, un frate localnic mi-a spus că discutase mult cu fratele Traian în săptămâna dintre Paşti şi Florii. Observase din discuţii ce adânc îi părea rău fratelui de cele ce se întâmplaseră la Cluj.
Vineri seara, 15 aprilie, sunt în camera fratelui când sună telefonul. Fratele ridică receptorul şi vorbeşte cu fratele Victor. Când închide, îmi spune:
- Ştii ce-au făcut la Cluj? Au dat jos icoanele care le-am pus noi acolo, şi Victoraş mă întreabă dacă să le ia de acolo sau ce să facă? I-am spus să le lase acolo, chiar dacă le calcă în picioare.
Mi s-a părut deosebit de interesant că această nouă ştire rea nu i-a mărit întristarea, cum ar fi fost de aşteptat, ci dimpotrivă, parcă i-a adus o oarecare despovărare, dând o justificare în plus atitudinii ce-o avusese acolo la Cluj.
în zilele următoare a scris mai multe scrisori fraţilor din Cluj, între care şi aceea intitulată: "Stimate domnule Vasile Suciu". Dat fiind caracterul oarecum documentar al acestei cărţi, ar fi trebuit poate să fie inclusă aici şi scrisoarea respectivă. însă nici aceasta şi nici celelalte scrisori către clujeni nu reprezintă ultimul cuvânt al fratelui în problema respectivă. Evenimentele s-au derulat în continuare şi le vom prezenta aici pe toate, marcând şi evidenţiind gândul ultim al fratelui în această problemă.
Cu toate aceste necazuri pe cap, în cele zece zile în care a fost aici, starea sănătăţii fratelui a cunoscut totuşi o uşoară şi vizibilă ameliorare. Se refăcea încet, dar se refăcea cu fiecare zi câte puţin. Atmosfera

de pace dintre noi, care 1-a stimulat totdeauna, a avut efect şi de data aceasta. A prins iar drag de viaţă, a început iar să lucreze, să facă planuri de viitor, să proiecteze noi lucrări. Depăşise starea critică din conflictul cu clujenii.
Se apropiau Pastile (ultimul) şi ca întotdeauna când a fost posibil, dorea să fie acasă, măcar în prima zi. Plecăm spre Beiuş în sâmbăta Floriilor, 22 aprilie. Ne oprim la Belejeni, cum făceam

adesea, şi fratele le spune celor de la moară care-s ultimele evenimente. O face însă fără a intra în amănunte şi în mod cam detaşat de ele. Prezintă lucrurile ca pe nişte informaţii de ultimă oră, dar fără a fi patetic ori sentimental în timp ce vorbeşte. Apoi pornim spre Beiuş (pentru ultima dată numai amândoi).
în ziua a doua de Paşti, după înţelegerea avută, plec după fratele, îl aflu în casă cu mai mulţi fraţi, aşteptându-mă. Erau fraţi din Săucani, Ogeşti, Cîrpeşti, Oradea.
A fost destul o privire ca să înţeleg cât de slăbit şi de bolnav este. Nu-1 văzusem de-o săptămână şi puteam uşor constata diferenţa. Presimţiri sumbre îmi pătrund pe loc în suflet. îşi adună cu.greu gândurile ca să răspundă la întrebările diverse ale fraţilor, iar la rugăciune observ că nu poate sta drept, ci se clatină pe picioare, forţându-se totuşi să-şi ţină echilibrul. Chiar şi rugăciunea a fost mai scurtă decât altădată...
Trebuia să ne abatem iar pe la Belejeni, dar încărcasem prea mult maşina şi îl luasem şi pe Viorel Clintoc, pastorul baptist de la Beiuş, care mergea la Sibiu. Venise de curând din S.U.A. şi până la Deva, unde a coborât ca să ia trenul, a discutat cu fratele o mulţime de lucruri în legătură cu cele văzute şi auzite prin America. Totuşi, mai mult vorbea fratele decât el. Am observat însă ce consideraţie neobişnuită avea pastorul pentru fratele Traian, ce respect înalt şi ce dorinţă atentă şi receptivă de a-1 ajuta cu ce poate. Crescuse, înfr-un fel, la picioarele fratelui şi se vede că n-a uitat acest lucru.

7. încheierea misiunii

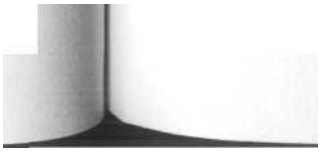

Ascultându-i povestind deschis, pe fratele şi pe pastor, despre America şi despre america'ni. mi-am amintit şi eu de câţiva dintre prietenii din străinătate ai fratelui Traian, care l-au căutat mai des sau cu care a corespondat mai mult în ultima vreme: pastorul Wurmbrand, surorile De-lapeta, fratele Răscol, fratele Dick, fratele Duţu, fratele Sergiu, cunoştinţe vechi. Ori altele mai noi ca fratele Sven, pastorul Brian Morgan.
Anul trecut în primăvară, 1988, a venit la fratele Traian cineva din America şi i-a spus că un grup de creştini din Statele Unite doresc să vină în România şi să se întâlnească cu fraţi de la Oastea Domnului. Fratele Traian i-a explicat străinului cum stau lucrurile pe la noi şi la ce riscuri se expun ei, şi ne expun şi pe noi. Străinul a răspuns că în ce-i priveşte, indiferent de riscuri, dacă fratele este de acord, ei vor veni. Aşa se face că anul trecut în vară, în câteva tabere de munte, fraţi din California au petrecut cu fraţi de la Oastea Domnului stări duhovniceşti deosebite, în cântare, în rugăciune, în poezie, în Cuvânt.
Ne-a impresionat la americani respectul profund ce-1 au ei pentru cântare. La ei cântarea e ca şi rugăciunea. întotdeauna se ridică în picioare când cântă, se ţin de mâini, cu ochii închişi, într-o stare de intensă contemplare.
La rândul nostru i-am impresionat prin dispoziţia noastră sufletească specială pentru poezia religioasă. Nu mai întâlniseră aşa ceva, după fiecare cântare, una sau mai multe poezii. însă au înţeles că harul poetic al fratelui Traian trebuia cumva să se reverse inundând şi alte inimi.
Unul din americanii care a fost cu noi în Retezat era un om cu totul deosebit; avea fire entuziastă şi suflet de poet. îl întâlnise la Cluj pe fratele Traian şi fusese aşa de impresionat de personalitatea şi de starea duhovnicească a fratelui, încât s-a ataşat, puternic şi pe dată, de sufletul fratelui şi s-a oferit să-1 ajute cu ce-ar avea trebuinţă. însă fratele Traian

nu a cerut nimic pentru sine, ci i-a recomandat să ajute, dacă poate, la tipărirea vreuneia din lucrările sale. La plecare americanii ne-au cerut o carte de "Cântări Nemuritoare", ce o văzuseră la noi.
Anul următor, în luna august, la câteva săptămâni după plecarea în veşnicie a fratelui Traian, americanii aceştia au venit din nou. Ne-au spus că au tipărit pentru noi mai multe mii de cărţi cu poezii; să ne rugăm Domnului să le poată aduce în ţară. Au venit schimbările din decembrie 1989, după care, la scurt timp, "Cântările Nemuritoare" ale fratelui Traian, tipărite de pastorul Brian Morgan, au umplut ţara.
Din Deva rămân numai cu fratele. îmi spune despre cele două evenimente ale săptămânii. Primul este acela că a fost iar anchetat de securitate, şi al doilea: l-au vizitat fraţii de la Cluj.
- S-a dat un telefon la sora Greta - zice fratele - în legătură cu sfatul de la Orăştie, ce trebuia să fie azi. Am ştiut imediat că va veni securitatea la mine. Un securist de la Oradea a venit în ziua următoare şi m-a întrebat ce acţiuni pregătim. "Nimic, domnule - i-am zis -. Poate doar că unii dintre fraţi au aflat că sunt bolnav şi vor să vină până la mine. Altceva nimic."
După o pauză, fratele mă întreabă:
- Ştii că a fost arestat Costel de la Cluj?
- Nu, nu ştiu nimic - răspund eu mirat.
- S-au sustras nişte materiale de la depozitul la care era el şef înainte de a veni la Oaste şi i-au arestat pe mai mulţi pentru cercetări.
(Procesul avea să fie peste câteva luni şi pentru o delapidare de

30.000 lei a fost condamnat în mod abuziv la 1] ani închisoare.)
- Au venit la mine zilele trecute: Suciu, Aurel, Ionel, Ion şi Victo-raş. Au venit să-şi ceară iertare pentru cele întâmplate acolo, la Cluj. Apoi şi-au luat angajamente, iar în final m-au rugat să le dau, ca împrumut, două sau trei tablouri frumoase din colecţia părintelui ca să le pună în casa de adunare. Am fost de acord şi le-am promis că o să Ie ducem noi când vom merge la nuntă la Răstolţ. Vom face şi un act de înţelegere frăţească semnat de doi sau trei fraţi din partea Lucrării, că am predat -şi de ei pentru primire. Cred că le-a dat de gândit şi necazul acesta al lui Costel.
în timp ce povestea fratele că au venit clujenii să-şi ceară iertare, mi-am amintit răspunsul său la o întrebare ce i-o pusesem când venise la noi, după discuţia aspră de la Cluj. îl întrebasem atunci:
- Cum v-aţi despărţit de ei la plecare? Mi se părea foarte important acest lucru.
- Ei, ne-am despărţit frăţeşte, ne-am rugat împreună, ne-am îmbrăţişat. Ştiu eu ce vor face apoi? Vor primi lupta, vor ieşi pe ring sau îşi vor cere iertare. Vom vedea.
Ce lucru enorm! După o discuţie atât de aspră, să ai totuşi puterea de-a fi om, de-a fi mai departe frate, de a-i îmbrăţişa pe adversari. Despărţirea aceasta frăţească a lăsat deschisă portiţa unei reconcilieri. Astfel că fraţii de la Cluj n-au "ieşit pe ring", ci au ales să-şi ceară iertare.
Ajungem acasă. Până se odihneşte puţin fratele, eu mă duc până la Orăştie să văd care-i situaţia acolo. Aflu casa fratelui David Iile plină de fraţi care-1 aşteptau pe fratele Traian să vină. Le spun despre "vizita" securităţii acasă la Livadă şi ancheta ce-a urmat, însă fraţii nu se tem şi, prin urmare, nu renunţă la a-1 întâlni pe fratele. Riscul cel mare este oricum tot al dumnealui.
împreună cu fratele David punem la cale o strategie

în eventualitatea unei urmăriri: până într-un anume loc îl voi duce eu pe fratele cu Trabantul, iar

de acolo va merge cu Dacia fratelui David. Era un minimum de prudenţă pentru orice eventualitate.
Procedăm aşa, şi-i foarte bine. După ce-i salută pe fraţi, fratele Traian intră direct în subiect informându-i amănunţit despre cele întâmplate la Cluj, cât şi despre vizita ce i-au făcut-o apoi clujenii ca să-şi ceară iertare. Vorbeşte fără să-i scuze şi fără să-i acuze prea tare. Fiecare din cei prezenţi a înţeles şi a preluat, cât a putut, după lumina şi curăţia cugetului său. Pe bandă nu s-a înregistrat nimic.
Odată cu întâlnirea aceasta, relaţia dintre Oaste şi Cluj a depăşit faza tensionată în care a fost de trei săptămâni încoace, intrând într-o fază nouă: aceea a căutării unor soluţii pozitive menite să consolideze înţelegerea ce-a avut loc. Şi un prim gest în acest sens este acceptarea de către fratele Traian a dotării Casei lor de adunare cu trei tablouri mari, trei icoane, ce au aparţinut părintelui Iosif. Le vom duce noi acolo peste două săptămâni.
Venise fratele de acasă cu proiectul unei mari lucrări: acela de revizuire a tuturor cugetărilor sale. Adică din cele 18 mii dorea să aleagă 10 mii şi să le grupeze în zece volume cu câte o mie fiecare. Dorea să înceapă această lucrare imediat, dar încă nu se putea - mâina îi tremura cam tare, iar scrisul, din această cauză, era anevoios. Starea de slăbire nu voia să cedeze.
Mă întrebam adeseori în inima mea întristată ce oare va mai fi în continuare şi cum vom ieşi din starea asta în care ne împinsese boala fratelui. Mă încruntam şi mă cutremura dar nu voiam nicicum să mă gândesc la moarte.
Au urmat două săptămâni de aşteptare încordată. Aşteptam ca fratele să se refacă, să-şi revină tot mai mult în putere, iar acest lucru întârzia să se producă. In fiecare zi starea sa era la fel - nici mai bine, nici mai rău, nici mai slab, nici mai tare decât cu o zi înainte. 122

7. încheierea misiunii

- Ce aţi dori să mâncaţi? - întreb eu în una din zile. De ce mâncare aţi avea plăcere?
- De niciuna. M-aş simţi mai bine dacă n-aş mai mânca nimic. Nu mi-e foame niciodată.

într-una din dimineţi, când intru în camera dumnealui, după obişnuitul schimb de cuvinte, îmi spune privindu-mă atent în ochi:

- Simt că din starea asta eu nu mă mai refac.

Privirea-i vrea să spună: "înţelegi, asta nu mai trece, e finalul"; însă când vede în ochii mei o reacţie promptă şi instinctivă de respingere a gândului morţii, de a nu mă solidariza cu dumnealui la acest gând, mai zice doar:

- Dar nu-i nimic, fie...

Şi începem să discutăm altceva. Poate că ar fi dorit să se destăinuiască, poate ar fi dorit să mă pună în gardă în anumite privinţe -nu ştiu, însă n-am rezistat să discut cu dumnealui dintr-o astfel de perspectivă. Nu concepeam lumea şi Lucrarea fără dumnealui. Nu mă interesau atunci nici una şi nici cealaltă fără fratele Traian.
Chiar şi cu această stare fizică precară, era ferm hotărât să mergem la nuntă în judeţul Sălaj, la Răstolţ. Vedeam cât de slăbit este şi înţelegeam că nu i-ar face bine deloc un drum atât de lung, însă nu am încercat să-l conving să renunţe, deoarece intenţionam să mă folosesc de prilej ca să-i pun în gardă pe medicii prieteni de la Cluj de starea dumnealui. Cât despre Cluj, trebuia să mergem, întrucât pregătisem tablourile promise şi actul de înţelegere frăţească care să-l semneze fraţii de acolo.
Şi caprintr-o minune, vineri dimineaţa, 12 mai, în ajunul plecării la Cluj, fratele se simte ceva mai bine. E prima dimineaţă, de două săptămâni încoace, în care e mai înviorat, mai în putere şi mai bine dispus. Pe la ora 16, când vin eu de la serviciu, fratele e întins în pat, dar îmbrăcat, gata de plecare.

- Eu sunt gata, putem pleca imediat - zice şi se ridică în picioare.

- Bine, şi eu sunt gata imediat.
Nu am mai stat nici măcar să **mănânc** puţin. Plecăm. Mergem acasă la fr. Aurel Bocăneală. El era plecat, însă ne-a primit cu multă atenţie sora Ani şi i-a anunţat pe ceilalţi fraţi, care au sosit imediat. După un timp soseşte şi fratele Aurel. Fratele Traian citeşte actul de înţelegere frăţească, apoi îi întreabă dacă sunt de acord, dacă au obiecţii. N-a fost niciuna, ci erau încântaţi de onoarea ce li se făcea.
Iată câteva fragmente mai semnificative din conţinutul Actului Documentar de înţelegere frăţească:
"Subsemnatul Traian Dorz, care am în proprietatea mea personală, încă din anul 1937, donate de către părintele nostru losifTrifa din Sibiu, printre alte obiecte, foste proprietatea sa personală în timpul vieţii sale, 3 (trei) tablouri mari, icoane reprezentând:
1. Isus Cel Răstignit, icoană pe sticlă, cu ramă aurită, 84/71 cm.
2. Icoană cu Isus plângând Ierusalimul, pictură pe pânză, cu ramă 123/71 cm.
3. Cei doi apostoli, loan şi Petru, dând fuga la Mormânt în Dimineaţa . învierii, pictură pe carton gros, cu ramă sub sticlă, 102/72cm.
Consimt să predau aceste tablouri sub formă de împrumut pentru un anumit timp, în răspunderea fraţilor numiţi mai sus, pentru împodobirea şi înfrumuseţarea^Casei de adunare a Oastei Domnului din Cluj.
... Aceste icoane au o valoare istorică şi sunt destinate a fi aşezate în casa memorială a părintelui, iar când aceasta va putea fi dată în folosinţă, ele vor trebui duse şi aşezate acolo împreună cu celelalte obiecte şi documente ce au aparţinut părintelui nostw.
... Subsemnaţii, fraţi din adunarea Oastei Domnului din Cluj, luăm act de toate aceste condiţii şi ne obligăm să primim şi să păstrăm toate aceste bunuri socotindu-ne răspunzători moral şi material pentru păstrarea lor în bune şi sigure condiţii.
Drept pentru care am încheiat prezentul act documentar de
124
înţelegere frăţească în faţa Domnului şi a fraţilor, astăzi, duminică 14 mai 1989, în două exemplare originale semnate de noi cu mână proprie pentru întocmire, cunoaştere, acceptare şi împlinire de către toţi. Cluj, la 14 mai 1989
Am predat: Am primit:
55. *Traian Dorz* \. *Bocăneală Aurel*
2. Suciu Vasile
3. Pop Ion
4. Suciu Ionel în faţa noastră:
Beg Ion Iile Ionatan Bratu Tudorel
Domnul să ne ajute să trăim cu toţii şi pe totdeauna numai după Voia şi Dragostea Lui. Amin. Slăvit să fie Domnul."
Plecăm apoi cu toţii la Casa de adunare a Oastei Domnului din Cluj (cum scrie fratele în act) şi după rugăciunea făcută de fratele, dumnealui indică locul unde să se pună fiecare tablou.
- Vedeţi ce frumoasă este acum această casă? - zice fratele. Oricine intră aici întâlneşte în faţă icoana cu Isus Cel Răstignit, - şi ochii fratelui se umplu de lacrimi.
Făcea parte din planul meu ca peste noapte să rămânem la fratele Victor, căci el cunoştea mulţi medici din Cluj. îi spun lui că fratele e foarte bolnav dar nu-i de acord să meargă acum la medic. Va trebui să vorbim cu unul din medicii prieteni să vină să-1 consulte. Fratelui îi vom spune că

medicul respectiv de mult dorea să-1 întâlnească şi că a întrebat mereu de dumnealui.
125

Traian Dorz, la capăt de călătorie
Vine doctorul Pop. îl consultă şi constată că are pneumonie. Procurăm în grabă medicamentele prescrise şi după ce ia o doză de atac, împreună cu fratele Tudorel Bratu pornim spre nuntă.
A fost deosebit de inspirat fratele Tudorel că a venit la Cluj. A rămas mereu împreună cu fratele Traian, începând de vineri scara, apoi sâmbătă toată ziua şi duminică până seara. Au stat mult de vorbă depanând cu savoare amintiri mai vechi sau mai recente. De asemeni, analizează împreună situaţia de la Cluj şi fac planuri de viitor.
(Am putut să observ în aceste zile cât de mult se iubesc şi ce minunată e dragostea lor. Fratele Traian îl iubea pe fratele Tudorel ca pe copilul său, ca pe un fiu bun şi ascultător. Cu toate că-i iubea mult pe toţi fraţii, totuşi doar pentru câţiva puţini mai avea o aşa preţuire ca pentru fratele Tudorel. Era o delectare sufletească să-i asculţi stârtd de vorbă. Despre evenimentele de la Cluj, cu el, cu fratele Tudorel, a stat de vorbă cel mai mult fratele Traian. Am fost de faţă tot timpul.)
La nuntă nu am putut sta decât puţin, din pricina sănătăţii fratelui. Cortul fiind foarte mare şi plin de lume iar staţia de amplificare defectuoasă, fratele a trebuit să se forţeze ca să se facă auzit şi, ca urmare, spre finalul vorbirii i s-a făcut rău şi s-a oprit din vorbire. Pe la ora 22^ pornim spre Cluj, lăsând în urmă cortul nunţii plin de fraţi.
Duminică dimineaţa, 14 mai 1989, cu fratele Traian şi fratele Tudorel mergem la cabinetul doctorului Pop, pentru o consultaţie mai amănunţită. După ce-şi spune fratele Tudorel problema lui de sănătate, spre surprinderea mea, fratele Traian mă îndeamnă să spun şi eu ce probleme am. Nu aveam nimic deosebit, venisem doar să-i aduc cu maşina, însă, forţat de împrejurări, am spus ceva legat de somnul meu insuficient. Apoi a venit rândul fratelui. Şi-a descris boala, cu o oarecare sfială, în câteva cuvinte. Deşi era atât de evidentă pe chipul său starea ce-o avea, se jena totuşi să spună că-i bolnav, că-i slăbit, că nu se simte bine.
126
7. încheierea misiunii
Acum era mai bolnav decât cu o zi înainte, mâinile îi tremurau, era alb la faţă şi avea o uşoară legănare a capului. Doctorul Pop îl duce pentru consultaţie şi la un neurolog, apoi decide:
- Nu vă pot lăsa să plecaţi din Cluj în starea asta. Conştiinţa mea de medic nu-mi permite. Vă duc la mine acasă şi cu mâna mea vă fac injecţiile. Apartamentul meu are o frumoasă vedere spre Grădina Botanică.
Fratele nu a obiectat, a acceptat, sau mai bine-zis, a cedat insistenţelor medicului, însă a precizat că va rămâne numai câteva zile. S-au înţeles că va merge la doctor acasă luni dimineaţa.
După masă mergem la Casa de adunare unde seara pusesem pe perete tablourile părintelui. Dată fiind starea sănătăţii fratelui, s-a hotărât ca adunarea să nu fie prea lungă. Vor vorbi numai fratele Aurel, fratele Ionatan şi fratele Traian.
începe adunarea. Se cântă acele cântări ce-i sunt foarte dragi fratelui, lucru ce-l mişcă şi-l emoţionează adânc. Fratele cântă şi dumnealui cu câtă putere mai are. Primul vorbeşte fr. Ionatan. Face o aluzie la însemnătatea cocorului care zboară în faţă, conducând stolul spre ţara însorită.
Fiind Duminica Mironosiţelor, vorbirea fratelui Traian are ca temă femeile Bibliei. Este o mostră deelocinţă,de profunzime şi coerenţă tot ce spune fratele. înflăcărarea cu care vorbea l-a făcut să uite de boală pe parcursul celor 40 de minute cât a durat predica. Fratele Suciu Vasile a avut o frumoasă inspiraţie de la Domnul filmând în întregime cuvântul fratelui şi astfel râmâne un

document de mare însemnătate.
Concentrarea şi efortul maxim din timpul predicii l-au epuizat pe fratele în aşa măsură încât la sfârşit a fost nevoie de ajutorul fraţilor ca să coboare de la amvon.
A fost o predică de excepţie într-o adunare de excepţie, pregătită special de Domnul Isus, ca să încununeze şi să marcheze încheierea

ca o închisoare a spiritului. De fapt era prima neputinţă premergătoare plecării.
Ne-a spus fratele că luni, 15 mai, a fost la mai multe consultaţii; apoi seara a mers la doctorul Pop. A rămas aici şi a făcut încontinuu tratament până joi, când a plecat la fratele Victor, iar vineri au venit la Hunedoara. Tratamentul nu a avut nici un efect, nu a simţit în urma kii nici o ameliorare.
Arăta acum ca un om grav bolnav. Era şi mai palid la faţă, mai slăbit şi mai trist, iar poftă de rrîâncare nu avea deloc. De la Cluj ni se comunicase că tratamentul început acolo trebuie continuat câteva zile. Fratele ne spune:
- Nu mai puteam să stau la Cluj, trebuia să vin aici. Găsim noi pe cineva să ne facă injecţiile în continuare.
- Bineînţeles că găsim. Nu-i asta o problemă.
Seara ne-am aşezat la masă amândoi şi am fost plăcut surprins cât de bine a mâncat. Ştiam cât de puţin mâncase la Cluj. Vedeanrînsă că nu mănâncă cu poftă ca altădată, ci se forţează, conştient că-i nevoie de mâncare pentru a prinde cât de cât putere.
Şi minune, a doua zi îi este ceva mai bine, adică a prins puţină putere şi a început să scrie, tremurător, este adevărat, dar scria. Şi era un motiv de îmbărbătare şi curaj în a nu depune armele în faţa bolii. Dar starea aceasta mai bună nu durează decât două zile şi iar cade în imposibilitatea de a scrie.
Cu tot tratamentul adecvat, cu toată odihna multă, cu mâncarea bună, cu băile zilnice - totuşi boala avansa şi era imposibil de stăvilit. Nici tratamentul, nici rugăciunile noastre insistente n-au putut-o opri.
Sâmbătă, 20 mai, au venit la noi fratele dr. David şi sora Doina de la Orăştie. Trecuse pe la ei fratele, venind încoace de la Cluj, şi-i rugase să vină să-i pună o perfuzie. Sosesc apoi şi fraţii de la Simeria, şi mai ales Tabita insistă ca fratele să meargă la ei şi-i vor face acolo

tratamentul exact aşa cum a fost prescris.
- Bine, zice fratele în final - dacă trebuie, am să vin, dar numai începând de luni.
îmi părea rău că pleacă, dar mă supuneam voinţei Domnului, înţelegând clar că aşa este mai bine.-Motivele care mă fac să cred aceasta sunt mai multe, iar unele nu pot fi nici măcar sugerate. Ştiu că Domnul tn-a pus aici ca să tac şi să înţeleg, nu ca să vorbesc şi să pun întrebări.
Mai insistase Tabita şi altădată ca fratele să mai stea şi la ei, dar îi răspunsese atunci:
- Am atâtea lucruri aici de care am permanentă nevoie şi nu le pot muta când într-un loc când în altul.
Acum însă era cu totul altceva. Am plecat la Simeria duminică seara. Ne aşteptau acolo fratele Ionatan şi sora Violeta. Veniseră special pentru a se interesa de starea sănătăţii fratelui. Când îi vede fratele se bucură, stau mult de vorbă, iar în final îi dictează lui Ionatan o cerere adresată Mitropoliei din Sibiu pentru delegarea unui preot de la Catedrală care să oficieze slujba de pomenire la mormântul părintelui Iosif în ziua de Rusalii. Dat fiind caracterul de ultimă creaţie a fratelui, reproducem în întregime conţinutul acestui act-document.

"înalt Prea Sfinţite Părinte Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Sibiu.
Cu cea mai adâncă smerenie fiiască sărutăm dreapta.
Subsemnatul Traian Dorz din Livada Bciuşului nr.9,jud. Bihor, cu adânc respect vă rugăm să binevoiţi a ne asculta şi a ne aproba următoarea cerere fiiască:

Cu *ocazia praznicului Sfintelor Rusalii, cunoaşteţi tradiţia noastră pentru o slujbă de pomenire la mormântul părintelui nostru sufletesc losif Trifa, din cimitirul ortodox din Sibiu. Cum în ultimii ani ne-aţi ascultat cu părintească înţelegere, dându-ne binecuvântarea arhierească pentru îndeplinirea acestui act solemn şi numindu-ne dintre preoţii Catedralei pe unul sau doi să îndeplinească slujba sfântă pentru acest act de recunoştinţă, vă rugăm în cel mai respectuos fel să binevoiţi a ne delega şi anul acesta un preot de la Catedrală care să oficieze slujba acestui parastas. Am dori ca acest preot să fie scutit de orice altă obligaţie în ziua de 18 iunie a.c. între orele 10-12, pentru a putea răspunde cât mai bine solicitării noastre, în speranţa bunăvoinţei Î.P.S. Voastre, pentru buna reuşită a acestui act divin, vă mulţumim anticipat şi vă asigurăm de totala noastră recunoştinţă.*
Cu smerită supunere fiiască
sărutăm dreapta

Livada Beiuşului 21 mai 1989"

S-a întocmit în două exemplare, ambele semnate de către fratele Traian. Semnătura aceasta este cea din urmă semnătură a sa pusă pe un act; pentru ultima oară înseila înscrisul ce devenise o emblemă scumpă şi bine cunoscută. Se observă însă tremurul mâinii, mai ales la scrierea literei "z".

Luni, 22 mai 1989, doctorul Stoica din Simeria (prieten bun cu fratele Vaier) îl consultă pe fratele, îi face o radiografie la plămâni şi în final îi prescrie un tratament complex pentru următoarele 60 de zile. Fratele Vaier, uzând de toate relaţiile lui, procură medicamentele şi e

bucuros că tratamentul poate începe imediat. De acum fratele va urma tratamentul acesta, al doctorului Stoica: până acum îl urmase pe al doctorului Pop din Cluj. Mai târziu, când am ajuns la Timişoara, medicii de la clinica universitară a spitalului Victor Babeş au apreciat ca foarte indicat tratamentul complex prescris de doctorul Stoica.

Aici la Simeria s-a încercat tot ceea ce omeneşte se putea face. Fratele stătea în apartamentul fratelui Gicu şi era îngrijit permanent de sora soţiei lui, de Estera, cum nici o soră de caritate, din nici un spital din lume, n-ar fi făcut-o mai bine. S-au procurat medicamentele toate, majoritatea de provenienţă străină şi se administrau mai exact decât oriunde în altă parte. Nu era deranjat, decât foarte rar, de cei ce veneau să-l vadă. Era nelipsită mâncarea cea mai potrivită recomandată de medic, i se făceau regulat frecţii... Şi totuşi boala înainta; încet, dar înainta continuu.

Marţi, 23 mai, când ajung la Simeria, o întreb pe Estera ce şi cât anume mănâncă fratele. îmi răspunde exact, dar îngândurată şi nemulţumită. Era departe de vremurile bune ceea ce-mi spunea că mânca acum.

Fraţii care veneau să-l viziteze erau primiţi cu bucurie şi îmbărbătaţi să nu lase calea Domnului; de boala sa nu spunea nici un cuvânt. Dacă era întrebat, căuta să convingă cum că nu-i nimic grav, că ce-a fost greu a trecut deja...

I-am spus fratelui că tatăl meu a fost la Hunedoara şi ar fi dorit să-l vadă.

- Mi-au spus că a fost şi pe aici, însă eu dormeam şi nu m-au trezit. îmi pare rău. Aş fi dorit şi eu să-l văd pe fratele Tudorică. De atâta vreme ne cunoaştem.

- Acum, ce să facem? Poate altădată.
în dreptul zilei de 23 mai am notat în jurnalul meu următoarele: "Se *arată bine dispus faţă de toţi cei ce vin să-l vadă.*
- *Cum vă mai simţiţi? - întreabă sora Aurelia.*

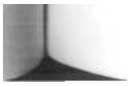

- Ceva *mai bine. Simt că începe să se lumineze,* aşa, tot mai clar. *Vorbeşte gesticulând larg, artistic, închizând ochii...*
Va trebui să stau şi eu mai mult în preajma dumnealui ca să vorbesc cu fraţii, să-i previn. Domnul a vrut să nu plece în veşnicie din casa *noastră. Dacă tot se va întâmpla, ar ti mai bine să se întâmple acasă,*
la Beiuş.
0, Doamne, cât aş dori să mai trăiască măcar doi ani!"
După câteva zile, chiar aveam să-i spun fratelui acest gând:
- Aş fi dorit mult să mai putem lucra împreună măcar doi ani! A clătinat din cap şi a răspuns:
- Şi eu aş fi vrut!...
M-a zdrobit această afirmaţie.
Şi totuşi, în această zi de marţi, 23 mai, cu toate evidenţele, m-am lăsat şi eu amăgit şi antrenat de starea optimistă a celorlalţi şi am prins să cred că e mai bine, că-i o uşoară ameliorare ce speram să continue. Dar...
Miercuri, 24 mai, l-am dus la Simeria şi pe dl. prof. Isac. Au stat împreună de vorbă cam un ceas, cât stăteau cam de fiecare dată. Au stat şi acum ca-n vremurile bune.
- Mâine să nu mai vii - îmi spune fratele la plecare. Să vii vineri, ca să mergem acasă. Tabita a împărţit pe zile, în pliculeţe, toate pastilele. Putem face şi acasă tratamentul pe care-1 fac aici.
- Bine, cum consideraţi, dar, dacă pot, vin şi mâine.
- Dragul meu frate! - îmi zice strângându-mi mâna, cu ochii
înlăcrimaţi.
Joi am venit iar şi am privit cu un ochi mai realist situaţia. Am văzut lămurit că nu s-a schimbat nimic în bine, că boala nu cedează, ci

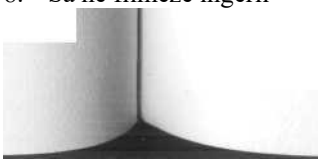
dimpotrivă. Nu s-a bucurat văzându-mă, cum făcea altădată, ci mi-a spus cu tristeţe:
- De o săptămână fac tratament aici fără nici o ameliorare a stării generale. O săptămână am făcut şi la Cluj tratament cu injecţii de patru ori pe zi şi cu pastile. Aici iar, cu pastile de trei ori pe zi, cu cele mai tari antibiotice, şi degeaba.
Ce să zic, ce să-i spun, când ştiam că aşa este. Mă durea inima văzându-l cum se sfârşeşte iar eu nu pot să fac nimic. De mai multe ori m-am rugat Domnului cu disperare cerându-I să-i mai prelungească viaţa măcar cu doi ani şi în schimb să-mi ia mie 10 sau 20 din anii ce probabil îi mai am eu de trăit. Dar am simţit că Domnul nu mă ascultă...
- Vă doare ceva, aveţi dureri? - întreb, ca să zic totuşi ceva.
- Mă dor toate. Nu mă doare ceva anume, dar statul acesta îndelungat în pat face să mă doară tot

corpul. Când am fost la Cluj, doctorul Pop m-a dus la consultaţie şi la un specialist oncolog, dar nu 1-a găsit pe cel pe care-1 căuta. De ce mă va fi dus acolo, nu ştiu.
- Frate Traian, dacă mâncaţi bine, dacă vă odihniţi şi dacă luaţi tratament adecvat, nu se poate să nu vă faceţi bine. Orice boală ar fi, nu se poate să nu cedeze.
- Şi totuşi, am făcut tratament încontinuu, de două săptămâni, am încercat şi să mănânc, dar...
Vorbele mele erau doar argumente logice, însă dumnealui îşi simţea sfârşitul apropiindu-se.
Seara am sunat-o pe Nina să-i spun care-i situaţia fratelui şi am rugat-o să o anunţe şi pe Florica, să ştie, să fie pregătită, eventual să vină până la Hunedoara. Eram aşa de încurcat şi de emoţionat, încât nu mai Ştiam ce decizii să iau.
Vineri la ora 17 sunt la Simeria. Văd acum şi mai clar situaţia bolii, privind cu câtă greutate fratele se ridică şi se îmbracă să plecăm. "Parcă-mi sunt de cauciuc picioarele", spusese cu două zile în urmă, iar

acum abia îl sprijineam sâ stea drept, cu toate că se rezema cu o mână de balustradă şi cu cealaltă de umărul meu. Bastonul nu-i mai era de nici un folos. în mâini mai avea totuşi ceva forţă, dar picioarele nu-1 mai ascultau decât cu mare greutate.
Deşi aranjasem scaunul maşinii ca să se poată sta cât mai comod, totuşi cu greu se putea menţine şi se legăna uşor, aproape încontinuu. Nu mai povestea ca altădată, nu mă mai întreba cum merge Trabantul, ci o tăcere prevestitoare de nimic bun domnea în maşină în timp ce ne apropiam de Hunedoara. Presiinţcam că pentru ultima dată ne aflăm împreună în această maşină şi într-un fel mă bucuram că măcar un an am putut s-o folosim împreună.
Opresc, deşi nu era voie, chiar în staţia de autobuz din faţa blocului, pentru a fi cât mai aproape de uşa liftului. Mergea de data asta!
Sărmană maşinărie, este o întreagă poveste şi cu liftul ăsta. Când ştiam că va veni fratele aici, mă rugam Domnului cu o săptămână ori cu câteva zile înainte să meargă liftul în ziua respectivă. Era uzat, se învechise. Iniţial fuseseră proiectate două ascensoare pentru cele 66 de apartamente ale blocului, însă constructorii făcuseră economii. în primii ani acest lucru nu s-a făcut simţit, însă, cu timpul, uzându-se, liftul nostru era tot mai mult timp în reparaţie, ori defect. Şi totuşi, când trebuia să meargă, mergea săracul. Era uneori defect timp îndelungat, însă de multe ori, când am avut neapărată nevoie de el, ca prin minune, a funcţionat. Se întâmpla şi să nu funcţioneze, iar atunci cele 7 etaje până la apartamentul nostru le urcam pe scări.
- Mergi înainte, mi-e mai uşor dacă te văd în faţă - zicea fratele, urcând încet în urma mea,ţinându-se de balustradă şi ajutându-se cu bastonul.
Un lucru este sigur: acela că nu a renunţat niciodată să vină la noi pentru că nu funcţiona liftul. Niciodată nu m-a întrebat dinainte dacă funcţionează ori nu, nu constituia aceasta un impediment în urmarea

programului său, ci era doar o chestiune secundară şi a rămas aşa până în ultima clipă.
Seara ne-au vizitat Nina şi Victor, astfel am putut să-i spun mai clar lui Nina temerile mele. Dar nu era nevoie, Nina se aştepta şi ea la ce-i mai rău.
Cred că pentru fratele zilele acestea din urmă treceau greu de tot, mai ales din pricina faptului că nu mai putea nici scrie şi nici citi. Pentru dumnealui, care toată viaţa, când a fost liber, încontinuu a scris şi a citit, a nu mai putea face niciuna din aceste doua îndeletniciri de bază, însemna ceva aproape mai greu decât însăşi moartea.
Pe o hârtiuţă din Biblia dumnealui am aflat câteva versuri scrise în aceste zile, cu o mână puternic

tremurândă. Păreau indescifrabile şi doar cu mare greu am reuşit să le citesc doar pe ultimele două ce erau puţin mai clare: "Ultimul regret la moarte / nimănui nu-i foloseşte".
Sunt oare acestea ultimele versuri plămădite de imensa dumnealui forţă de creaţie care acum abia mai pâlpâie, şî scrise de mâna aceasta care acum cu greu mai ţine stiloul? Posibil.
Sâmbătă, 27 mai, la masa de prânz a mâncat doar puţin împreună cu mine, iar până să vin eu acasă nu se vedea să fi luat ceva. Era acesta un semn rău. Seara nu a mai putut mânca nimic. Masa aceasta sumară de la prânz, luată împreună, avea să rămână "ultima cină" printre noi. în continuare, ultimele trei săptămâni pe care le-a mai trăit a fost alimentat zilnic cu perfuzii şi uneori cu puţin ceai ori supă strecurată.
- Cât poate trăi un om numai cu perfuzii? - am întrebat-o într-o zi pe Violeta, când eram cu fratele în spital la Timişoara.
- Destul de mult, însă dacă evoluează spre bine, spre refacere, bolnavul începe să se alimenteze pe cale normală. Iar dacă evoluează spre rău, dacă boala înaintează...

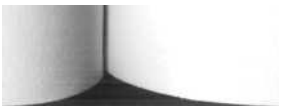

După masă, după ultima masă, îmi spune ce să fac cu unele din lucrurile dumnealui, ce să dau, cui anume şi ce să păstrez. Priveam uluit la dumnealui cum stă de calm şi de liniştit în faţa destinului şi cum îşi face rânduială în toate lucrurile. Vorbea rar şi cu pauze mari din pricina oboselii. Orice îl obosea, chiar şi discuţia cu mine. Era însă perfect lucid şi conştient.
La un moment dat îmi spune:
- Aveam de legat trei exemplare din Vol.4 de Istorie. Sunt acolo pe raft. Unul îl iau cu mine acasă, unul îl las să-1 ai, iar celălalt îl punem bine.
- Bine, le leg imediat.
- După ce te mai odihneşti pifţin - zice şi se întoarce cu greu spre perete.
- Aţi obosit.
- Da, am obosit - spune cu glas stins şi adoarme imediat. Legam mai departe, când s-a trezit.,
- Frate - zic - dacă nu puteţi scrie, poate vreţi să înregistraţi ceva. Putem pune o casetă.
- Ce să înregistrez?
- Ceva, vreo scrisoare.
- în patru volume de Istorie am spus ce-am avut de spus. Dacă vrea cineva să asculte - bine, dacă nu - iar bine.
După o pauză continuă:
- Vor trebui culese şi adunate cuvintele testamentare ale părintelui Iosif. Acestea sunt învăţăturile de bază pentru Oaste. Ce-a spus el despre biserică, despre împărtăşanie, despre problemele acestea care nasc discuţii. Cred că lucrarea aceasta o va face domnul profesor când va avea toate cărţile părintelui.
Seara a venit la noi fratele Aurel de la Buciumi şi au stat mult de vorbă împreună. Un timp am fost şi eu de faţă şi am înregistrat pe o casetă o parte din discuţie; importantă şi interesantă. Era aşa de trist Aurel la un

moment dat. Plângea cu hohote, cerându-şi iertare la fratele Traian. Zicea printre altele: "Am greşit vrând să fac bine şi nu rău. Rău n-am vrut să fac niciodată".

La plecare i-a cerut fratelui voi. 3 de Istorie şi l-a primit imediat. Mi s-a părut că i-a făcut chiar plăcere fratelui să i-l dea, să-i facă un ultim dar.
De câteva nopţi am dormit foarte puţin. Nu mai am somn. Mă trezesc des şi mă duc la uşa camerei fratelui. O deschid cu grijă, ascult, privesc. Doarme liniştit şi totuşi e foarte obosit tot timpul zilei, e tot mai obosit. Cu toate că tratamentul e administrat permanent, procesul de slăbire înaintează zi de zi, în pofida tratamentului şi a rugăciunilor noastre insistente. Dureri mari nu are, dar puterile îi scad cu fiecare zi, cu fiecare ceas. Până când oare? Cât de mult poate slăbi un om?
Duminică, 28 mai, de dimineaţă nu mănâncă nimic, şi nici mai târziu. După masă sosesc fraţii de la Simeria şi odată cu ei fratele Ionatan şi sora Violeta. I-am primit ca întotdeauna: bucuros, zâmbind. Ionatan însă m-a privit trist şi. oarecum mustrător, parcă deranjat de zâmbetul meu. M-a întrebat încă din uşă:
- A mâncat ceva azi?
- Nu, nimic. De ieri de la prânz, nimic.
- Nu-l putem lăsa aşa. Aceasta înseamnă moarte sigură. M-am înţeles cu Violeta să-i propunem să mergem la Timişoara. Este acolo un medic foarte bun, pe care-l cunoaştem bine.
Mi-am dat seama câtă dreptate avea Ionatan. I-am spus fratelui şi a fost cu totul de acord, dar s-a hotărât să mergem totuşi mai întâi pe acasă. Urma să plecăm luni la Beiuş, iar marţi la Timişoara. împreună cu Ionatan şi Violeta mai erau în casă: fratele Vaier, sora Aurelia, Gicu, Estera, Ligia, când fratele îmi spune:

- Frate Nelu, pune, te rog, caseta aceea cu adunarea de la Cluj. Vreu să o văd împreună cu voi... (şi-1 podidesc lacrimile) - ultima adunare când eram încă în putere.
O vedea acum pentru a doua oară şi urmărea atent imaginile, clătinând din cap şi lăcrimând. Mai târziu, când a venit Nina şi cu dl. prof. Isac, iar a cerut să punem caseta, singura de fapt care o aveam. Se bucura mult de înregistrarea aceasta reuşită care va rămâne pentru viitor. Seara târziu, a venit sora Lenuţa de la Buşteni şi a rămas toată noaptea în camera fratelui, în vreme ce dumnealui dormea. Dimineaţa sora Lenuţa a plecat devreme.
Ziua aceasta de 28 mai rămâne ultima zi pe care fratele a petrecut-o în întregime în casa noastră, aici unde a avut multă linişte, bucurie, . aşa cum mărturisise adesea.
Luni dimineaţa, 29 mai, ne sculăm devreme. îi pun termometrul şi-i număr pulsul. Temperatura corpului era 36,5 adică normală, iar pulsul 76, adică normal şi el. Nu făcuse deloc febră de când se îmbolnăvise.
îmi spusese fratele încă de ieri să am pregătite pentru dimineaţa asta o casetă bună şi casetofonul, ca să înregistrăm înainte de plecare, un ultim cuvânt testamentar. Prin urmare, pun caseta şi înregistrăm cuvântul fratelui.
Mai întâi citeşte un act documentar privind răscumpărarea casei părintelui Iosif, la care mai adaugă un punct conţinând hotărârea sa cu privire la mai multe aparate, cărţi şi alte lucruri ce-i aparţineau. De asemeni expune în termeni cât se poate de clari hotărârea sa finală privind dreptul de autor după,4oate lucrările sale scrise. Redăm aici câteva paragrafe mai importante în care fratele spune:
"încredinţez fratelui Nelu Beg aparatul de video şi de magnetofon, precum şi aparatul de înregistrări Philips. Acestea vor fi total în grija fratelui şi numai el va avea dreptul să le poarte acolo unde vor trebui

făcute înregistrările.

... La fel încredinţez fratelui Nelu Beg şi sorei Chivuţa toate lucrurile Domnului şi ale mele care sunt în grija lor. Ele vor forma dreptul de proprietate al lor şi vor fi mai departe în totala lor răspundere.
Dreptul de autor după toate lucrările mele scrise va reveni celor trei fraţi şi anume: Ionatan Iile, Gicu Gogan şi Nelu Beg, în drepturi egale şi dânşii vor dispune de folosirea lor, fiecare după cum va crede.
Acest act l-am încheiat în faţa Domnului şi tot în faţa Lui l-am semnat de bunăvoie fiecare dintre noi, cu mână proprie, în deplină cunoştinţă de cauză, fiecare dintre noi, azi, în ziua de 29 mai 1989."
Urmează apoi un moment de o adâncă intimitate şi, de aceea, mai greu de redat în cuvinte. Fratele îşi ia rămas bun de la noi, ne spune cuvinte calde, de preţuire. Ni se adresează pe rând fiecăruia şi spunem şi noi câte ceva. Este cea mai dramatică şi mai emoţionantă dintre toate stările noastre împreună. Ne spune ultimele sale dorinţe, mai intime, şi facem împreună un legământ pentru veşnicie.
Suntem cu toţii numai lacrimi. La încheiere, fratele ne spune: *"Cu tot sufletul şi cu toată fiinţa mea vă sărut în Numele Domnului şi vă promit că oriunde voi fi, să mijlocesc pentru voi înaintea Tatălui, înaintea Domnului Isus şi înaintea Duhului Sfânt."*
Suntem copleşiţi, nu mai putem vorbi, ci numai plânge. Ne mai spune că, indiferent cum vor evolua lucrurile cu dumnealui în continuare, aceste hotărâri ale sale rămân definitive. E mai lucid ca noi, e lucid perfect.
Abia ne abţinem, lângă pat, să nu ne prăbuşim. Ne îmbrăţişează pe fiecare şi-1 îmbrăţişăm şi noi. Un ultim sărut sfânt, o ultimă strângere de mână. Un moment unic, neuitat şi ultim din casa noastră şi din lumea aceasta.
Era aproape sigur că-şi trăieşte ultimele zile,.ultimele săptămâni Şi că nu va mai reveni niciodată în această casă şi-n această ambianţă. Ceva trist, ceva dureros şi adânc pluteşte în atmosfera casei noastre în

dimineaţa aceasta.
La ora 6^5 plec la serviciu să depun cerere de concediu. Cu un an în urmă fusesem programat pentru luna iunie... Eram în 29 mai, aşa încât cererea mi se aprobă imediat. Sunt hotărât să-! urmez pe fratele la spital ,1a Timişoara şi în continuare, până în 19 iunie, când se va termina concediul. După aceea, vom mai vedea. Dacă la bine am fost alături de dumnealui, se impunea să fiu şi acum la greu. Era nu numai o datorie, ci era o obligaţie sfântă pe care o înţelegeam şi o acceptam întru totul.
Facem bagajul fratelui. Unele din lucrurile sale le punem în geantă, iar altele le lasă aici. Mă bucur că-mi lasă mie ceasul său de buzunar...
I-am anunţat pe unii din fraţii din Hunedoara, că vom pleca la Beiuş cu fratele şi i-am rugat să vină şi ei, la plecare, până la noi. La ora 11 sunt deja în casă toţi care au putut fi anunţaţi. Erau: fratele Vaier, sora Aurelia, Gicu şi Tabita, sora Cristina, Nicu şi Daniela, Didel şi Suzi, Ariton cu Mariana şi sora Rozalia, Maricica. Cu fiecare stă de vorbă şi fiecăruia îi mulţumeşte că a venit să-1 vadă, aşa cum profetic scrisese cândva: "Vă-ntind mâna tuturora / şi v-o strâng pe-a tuturor".
Cea mai impresionantă scenă este când i se adresează sorei Rozalia Tăbăcaru:
-.Soră Rozalia, când o" să-1 văd pe fratele Ioan, îi voi spune că acea casă care el a zidit-o pentru Domnul şi pentru adunare, şi soţia lui o păstrează tot aşa. Şi copiii lui se luptă să păstreze credinţa ca să ajungem odată toţi Acolo.
Se adresează apoi tuturor celor din casă, zicând:

- Domnul să binecuvinteze pe cei ce mă petrec şi pe cei ce mă aşteaptă. Cred că mă aşteaptă acolo la Domnul Isus scumpii noştri, începând cu părintele Iosif, fratele Marini şi ceilalţi pe care i-am petrecut cu dragoste şi eu, pe rând, Acasă. Cred că mă aşteaptă şi ne vom bucura cu toţii când am să le spun că şi ceilalţi ai lor au rămas credincioşi până la sfârşit. Şi vom ruga pe Domnul să vină mai curând după toţi fraţii şi

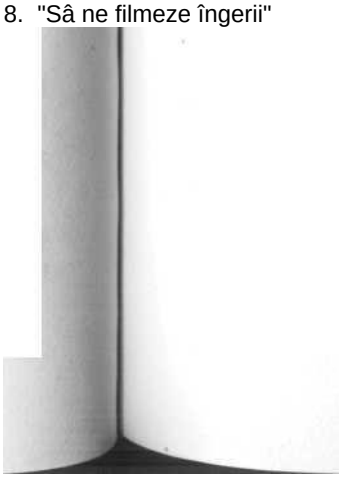

surorile noastre. Vă mulţumesc foarte mult la toţi fraţii. Dacă Domnul va vrea, ne tfom mai revedea aici. Dacă nu, ne vom revedea Acolo cu toţii. Ce bine când ne vom revedea părinţii, copiii, - care şi i-au trimis înainte la Domnul. Şi pe toţi cei care vam putut petrece credincioşi acasă.

Starea sănătăţii fratelui nu-i mai permitea acum să se ţină pe picioare nici chiar sprijinit din ambele părţi. Şi de aceea se ridica o problemă şi anume aceea a coborârii fratelui până jos la maşină. Cu targa pe scări nu mi se părea o rezolvare fericită, aşa încât am renunţat şi am optat pentru soluţia cu scaunul. L-am ajutat pe fratele să se aşeze într-un fotoliu din casă şi împreună cu fratele Didel am ridicat fotoliul cu fratele în el şi l-am dus la lift. Apoi de jos de la lift tot aşa până la maşina lui Victor ce aştepta, cu scaunul lăsat, în faţa blocului.

Ce impresionantă este plecarea.aceasta! Fraţii ce fuseseră sus, coborâseră cu toţii, şi mai veniseră şi alţii, aşa că era un grup mare în jurul maşinii cu care urma să plece fratele. De asemeni, impresiona numărul mare de maşini cu care veniseră fraţii şi care umpleau strada, sporind uimirea trecătorilor şi locatarilor din blocul nostru şi din blocurile apropiate. Cu toţii se uitau miraţi căutând să vadă ce se întâmplă.^

Nu se întâmpla însă nimic interesant pentru ei. Doar că pleca cineva mult drag nouă, de care ne despărţeam cu greu, cu multă durere, cu multe lacrimi. Pentru străini nu însemna aproape nimic, pentru noi însemna aproape torul...

Nu mă mai puteam gândi la nimic şi nu-mi mai păsa de nimeni. Ce aveam eu mai scump pe lume pleca acum de la mine. Aşadar totul s-a încheiat, torul s-a sfârşit. Nu pot să cred, nu pot să accept. Mă voi duce după dumnealui până la capăt. Numai moartea ne poate despărţi, sau nici chiar ea. Da, nici chiar ea...

Ce gol şi ce pustiu îmi va fi sufletul fără dumnealui. Un gol ce nu-l va mai umple nimeni niciodată. Mângâierea că i-am fost apropiat

până la capăt şi că nimic n-a umbrit legătura noastră duhovnicească, este puţin lucru acum. Deocamdată trăiesc intens plecarea.

Lângă fratele, în maşina lui Victor mai urcă Nina şi fratele Vaier, în urmă, cu Trabant-ul meu, vom merge eu şi Gicu. La Bârcea Mare, un grup de 10 fraţi din Simeria, între care fratele Cornel Rusu şi fr. lulică, ne aşteptau la marginea şoselei. Aflaseră că fratele, grav bolnav, va trece pe aici, şi doreau să-1 mai vadă o dată. Pentru ei toţi avea să fie popasul acesta, ultima lor întâlnire cu fratele Traian.
Făceam drumul spre Beiuş cu o oarecare strângere de inimă. Mă gândeam la întâlnirea cu Florica, fiica cea mare a fratelui. Cum mă va privi oare, văzându-1 pe fratele în starea aceasta? Plecase de acasă la 1 Mai, ziua a doua de Paşti, pe picioare, deşi foarte slăbit, iar acum se întorcea întins pe banchetă, poziţie de care se jena şi. dumnealui.
S-a comportat însă cu maturitate Florica. Nici o imputare în priviri, nici un reproş în cuvinte. încep să vină fraţii şi în discuţii se lansează ideea că ar fi mai bine să mergem la Oradea şi nu la Timişoara. Ca argumente se aduceau că sunt şi acolo medici buni, că-i mai aproape. însă dacă noi am fost cu iniţiativa plecării la spital, tot noi va trebui să şi decidem.
La ora 18 am înţelegere telefonică cu Violeta. îi spun şi ei ce se discută, apoi 'decidem împreună: vom merge la Timişoara. Doctorul Negruţiu va fi plecat din oraş miercuri şi joi, aşa încât va trebui să ajungem la spital marţi, înainte de ora 9. Şi dacă trebuie, vom ajunge.
Mai trebuie să spun că, la puţin timp după ce am ajuns cu fratele la Livadă, au sosit şi fraţii de la Cluj. Erau: fratele Vasile cu sora Ani, fratele Ion Pop cu sora Luci, şi doctorul Pop. Au venit să-1 vadă pe fratele şi să-1 filmeze acum înainte de plecarea la spital. îşi instalează aparatele şi încep filmarea.

La început îl filmează pe fratele singur, vorbindu-ne. Vorbeşte slab, încet, dar coerent şi perfect lucid. Le mulţumeşte fraţilor de la Cluj, şi tuturor celor prezenţi, că au venit "să ne înregistrăm împreună".
... între altele fratele spune: "Sunt fericit de aceste suflete scumpe de fraţi şi surori cu care am dorit să fim de la început şi până la sfârşit. Pentru toate aceste lucruri vă mulţumesc şi vă doresc ca Domnul să vă binecuvinteze şi, încă o dată, în cele mai fericite momente în cer, să ne filmeze îngerii Domnului, când vom trăi primul moment fericit din veşnicia noastră cu Domnul Isus.
... Acum sunt plin de bucurie şi aştept cu mare speranţă bucuria întâlnirilor noastre cereşti de unde nu ne vom mai despărţi niciodată. Mă bucur din inimă de toate acestea şi vă doresc din inimă, la toţi fraţii aceştia minunaţi care m-aţi ajutat, să rămâneţi credincioşi până la sfârşit şi să vă dăruiască Domnul, tuturor, lumina bucuriei veşnice până ne vom întâlni definitiv cu toţii acasă la Domnul şi în părtăşia noastră binecuvântată".
Vin apoi la patul fratelui, singuri sau în grupuri, pe rând, toţi cei prezenţi în casă şi se leagă câte un scurt dialog între ei şi fratele. Sunt imagini document de o mare însemnătate şi valoare prin unicitatea lor. între altele, ele reprezintă şi cuvântul cel din urmă al fratelui Traian către fraţii de la Cluj, şi în special către fratele Vasile Suciu.
Deşi slăbit foarte şi cu glasul stins, mintea aceasta uimitoare este încă perfect limpede şi spontană. Printr-un efort maxim, fratele reuşeşte să reziste la aproape două ore de filmări şi discuţii. Dar la capătul lor este complet epuizat. Mă întreabă când rămânem singuri:
- Ce facem acum?
- Ar trebui să vă odihniţi, ca dimineaţă, la ora patru, să putem pleca la Timişoara.
- Bine, atunci să ne odihnim. Şi adoarme aproape imediat.

Au rămas în casă, lângă dumnealui, toată noaptea, fratele Vaier şi fratele Vasile, veghindu-i

somnul. Eu şi Gicu ne-am pus să ne culcăm puţin. Dimineaţă vom porni spre Timişoara.

La Timişoara - pe patul suferinţei

"Se şterge-ncet, încet din minte pământul părăsit departe cu toata lupta lui fierbinte, cu toate uriie-i deşarte." T.Dorz

Ajungem la Timişoara cu puţin înainte de ora 9, ora limită fixată de medic pentru sosirea noastră. Suntem împreună cu fratele Traian: Nina, pr. Cornel, fr. Vaier, fr. Moise, Gicu, Violeta şi eu. Clădirea spitalului este o construcţie nu tocmai nouă, cu mai multe corpuri într-o curte mare, cu multe alei, cu spaţii verzi, copaci ornamentali. Lucrul specific marilor spitale, care se resimte şi aici, este vigilenţa portarilor, care cu multă greutate permiteau cuiva intrarea în curtea spitalului. De pe bancheta maşinii părintelui Cornel, pe fratele îl aşezăm direct pe targa şi va rămâne întins pe ea până la ora prânzului, când avea să fie internat. Aşa îl ducem în cabinetul doctorului Negruţiu, pentru o primă consultaţie şi primele analize. Suntem trimişi apoi la mai multe cabinete, în clădiri diferite şi la etaje diferite, pentru alte şi alte consultaţii, începe astfel deplasarea fratelui cu targa pe coridoare, pe scări, pe afară,

aşteptatul pe la uşi... Doamne, câte trebuie să îndure omul acesta!

Până să facem noi toate analizele recomandate, locul rezervat fratelui în secţia doctorului Negruţiu se ocupă, iar acesta fiind plecat, nu se mai poate face nimic. însă Violeta intervine şi reuşeşte internarea în secţia de terapie intensivă a doctorului Vîlceanu. Şi până la urmă, poate că a fost mai bine aşa.

Stabilim ca deocamdată să rămână lângă patul fratelui doar Nina şi Violeta, iar noi ceilalţi să ieşim în parcul din curtea spitalului. Discutăm aprins impresii, păreri, speranţe... După un timp vine Violeta.

- Deocamdată sunt liniştită. Bine că am reuşit internarea. Oricum, este o clinică universitară, este sub observaţie. Am informat că nu a mâncat nimic de mai multe zile, şi i-au pus imediat perfuzie. începem să fim optimişti. Chiar şi eu. Mă ruşinez şi-mi fac reproşuri pentru uşurinţa cu care am acceptat ideea că nu se mai poate face nimic.

Seara Violeta trebuie să plece acasă. Pleacă şi fratele Vaier şi fratele Moise. Rămânem noi ceilalţi, adică Nina, pr. Cornel, Gicu şi eu. Ne-am înţeles ca peste noapte să rămân eu de veghe la patul fratelui. Am reuşit s-o conving, de data asta, şi pe Nina să meargă undeva să se odihnească, dar în continuare nu va mai accepta să plece rămânând mereu în salon.

Secţia de terapie intensivă, unde a fost internat fratele, era de fapt un salon mare, la parter, cu patru paturi pe o parte şi patru pe cealaltă. Fratele este în primul pat din stânga; vizavi, un copil plângând mereu, în vârstă de numai un an, între viaţă şi moarte, cu o formă avansată de hepatită. în acest salon pregătesc asistentele tratamentul pentru întreg parterul. E multă mişcare, agitaţie, forfotă.

Aşadar, rămân doar eu cu fratele în această primă noapte. E un început, nu îndrăznim mai mult deocamdată. Fratele doarme, perfuzia picură normal, iar eu stau lângă pat, pe un scaun, trăind o gamă largă de

emoţii. îmi amintesc cum, în urmă cu câteva zile, la Hunedoara, în timpul unei perfuzii, fratele, privind picăturile cum cad ritmic din pungă, ia un moment dat a spus:

- Când mă uit cum picură perfuzia asta, parcă aud şoarecii în pod cum îmi rod cărţile.

Picură perfuzia la fel, şi aici la Timişoara, însă fratele doarme liniştit. Nu-i încă miezul nopţii

când vine doctoriţa de gardă, iar fratele se trezeşte. Este o femeie la 35 de ani, înaltă, blondă, sobră, parcă prea sigură de sine, cu stetoscopul după gât.
- Taicule - zice ea -, te ridici puţin să te consult?
îl ajut să se ridice, să stea în poziţia potrivită. Doctoriţa îl ascultă cam mult la plămâni.
- La plămâni nu-i mare lucru, dar trebuie răbdare, multă răbdare - zice doctoriţa.
Dacă ar fi putut auzi ea, prin stetoscop, cât au răbdat plămânii aceştia şi inima aceasta şi sufletul acesta, n-ar mai vorbi nimic despre răbdare.
După ce-l consultă şi pe copil, doctoriţa pleacă, iar fratele adoarme din nou. E liniştit în somn, însă din când în când se dezveleşte şi trebuie să-1 acopăr. Ori să-1 ajut dacă are nevoie de altceva. Stau lângă pat privind la fratele, privind la pefuzie. Perfuzia îmi pare o clepsidră molatică ce măsoară alene timpul ce-l vom sta aici.
Cam după un ceas doctoriţa de gardă vine iar. I se pare că perfuzia curge prea repede şi o reglează, apoi mă trimite să mă culc. I se pare că-i inutil să stau de veghe, însă eu n-aş vrea să plec. E schimbul meu, sunt şi eu de gardă, nu pot pleca. Când vine iar, mă află tot aici, şi iar mă trimite să mă culc, după un timp, la fel.
îmi este jenă; crede că-mi face bine, însă mă simt ca un soldat scos mai devreme din post, fără motiv. Mă întind pe patul liber de lângă geam, dar fără să adorm şi sar imediat, la orice mişcare. încet, se face

dimineaţă şi vine asistenta cu injecţia - ampicilina cu cloramfenicol.
- Taicule, te întorci puţin să facem o injecţie, bine?
- Dumneata ştii câte e de bine - zice, spiritual, fratele, întoreân-du-se încet pentru injecţie.
Asistenta, puţin contrariată, ezită o clipă, neştiind cum sa ia un asemenea răspuns neobişnuit şi neaşteptat. Oarecum derutată, îşi face meseria fără să mai spună ceva.
E dimineaţă, miercuri, 31 mai. Vin: Nina, pr. Cornel, Gicu. Le spun cum a petrecut noaptea şi ne înţelegem c-ar fi bine ca ziua să stea lângă fratele Nina şi pr. Cornel, iar noaptea eu şi Gicu. De asemenea, noi vom fi şi ziua în curtea spitalului.
După un timp părintele Cornel vine afară:
- A venit doctorul Vîlceanu la vizită. Am stat de vorbă şi-i mulţumit că tătuţa-i cooperant. A mai zis: "Facem tot ce se poate, părinte, dar nu excludem nici o posibilitate".
Şi ziua trece, iar fratele nu-i cu nimic mai bine decât ieri.
A început să se ştie printre fraţii din Timişoara şi din împrejurimi că fratele Traian e internat aici, iar unii vin la spital. Stăm de vorbă cu cei mai cunoscuţi dintre fraţi: cu fratele Cornel, cu fratele Petrică, cu fratele Ionică, şi-i rugăm să le spună tuturor că fratele-i aici şi că-i grav bolnav. De asemeni, să le spună că pot ajuta cu câte ceva, dar mai ales cu rugăciunea, şi că sunt rugaţi, pe cât se poate, să nu vină la spital, deoarece fratele nu- poate vorbi cu ei. Şi nici n-am dori să creăm probleme personalului de aici.
Au înţeles fraţii mai mult decât am spus noi, şi fără să dea buzna la spital, au îngrijit de toate trebuinţele noastre. Astfel fratele Ureche vine în fiecare dimineaţă cu ceai cald şi supă strecurată, cu tot ce mai ceream noi ca fiind necesar pentru fratele. Fratele Ionică ajută cu ce poate şi doreşte mereu să-1 vadă pe fratele, chiar şi dormind, privindu-1 din uşa salonului. Sora Mărioara, farmacista spitalului, procură medicamentele

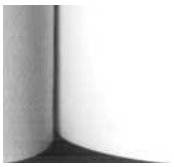
necesare, iar nouă ne aduce în fiecare dimineaţă mâncare, fructe.
- Sună mereu telefonul, spune ea. Se interesează fraţii din toată ţara de starea fratelui. Le spun la toţi că e foarte grav şi că e nevoie numai de rugăciune.
Au fost totuşi unii fraţi, mai de aproape ori mai de departe, care nu s-au mulţumit doar să întrebe carc-i starea sănătăţii fratelui, ci au dorit să vadă cu ochii lor. Prin urmare, în zilele următoare cât am stat aici, au continuat să vină câte unul, sau în grupuri mici, la spital, pentru unii dintre ei trebuind să intervenim ca să poată trece de poartă. Astfel că mulţi doritori, care au ţinut neapărat, l-au putut vizita pe fratele chiar şi-n zilele acestea de spitalizare, când era bolnav, suferind, în slăbiciune.
între alţi vizitatori, l-am aminti pe părintele Negruţiu, duhovnicul de la Mănăstirea Timişeni, unchiul doctorului la care venisem noi. A venit, în două rânduri, la căpătâiul fratelui, însoţit de doctor, s-a rugat, a stat puţin. Nu s-a întristat văzându-l pe fratele bolnav, ci îl privea într-un mod ciudat de calm şi de liniştit - parcă îl vedea trecut, deja, Dincolo.
Mai mulţi fraţi din Timişoara s-au oferit să stea şi ei de veghe odată cu noi sau chiar să ne înlocuiască, dacă este nevoie. Le-am mulţumit şi le-am explicat respectuos că deocamdată e bine să rămânem noi, care ne cunoaştem deja cu personalul medical, cu portarii, cu familia fratelui. Dacă va dura mult spitalizarea, şi va fi nevoie, îi vom solicita.
De mare utilitate mi-a fost în aceste zile maşina. O parcasem chiar în faţa spitalului, ca să fie la îndemână pentru toate drumurile la gară, la poştă, la fratele Ureche.
Noaptea următoare, 31 mai spre 1 iunie, când lângă fratele au rămas Nina şi Gicu, a fost o noapte mai grea decât cea precedentă. Copilul de alături a plâns aproape încontinuu, împiedicându-1 pe fratele să doarmă, iar dimineaţa când vine doctorul la vizită, fratele nu mai cooperează. Rămâne în starea aceasta tot timpul zilei astfel încât avea sa

fie ziua aceasta, de întâi iunie, cea mai grea, cea mai pesimistă din cele zece petrecute aici, la Timişoara. Pe la ora 9 sosesc fratele Vaier şi fratele Moise. Cădem cu toţii în întristare. Considerăm noi că şansele s-au redus la minimum, deoarece slăbirea merge înainte, atingând azi faza critică. Numai Domnul ştie ce va fi mâine, dacă va mai fi un "mâine" pentru fratele! Dar mâine vine doctorul NegnJsţiu şi ne agăţăm de acest lucru ca de o speranţă. Ce altceva putem
face?
Pe la prânz vine Violeta. Ce bine c-avenit! Ea aduce mai mult decât speranţă, aduce încredere. A venit la timp, căci la ultimul (al treilea) flacon de perfuzie, fratele face frisoane, temperatură. Violeta opreşte perfuzia, cere asistentei să-i injecteze ceva în venă şi după câteva minute fratele se liniştеşte. Violeta îi numără pulsul, îi ascultă inima, plămânii şi rămâne încrezătoare - organele vitale funcţionează normal. (Doamne, ce organism robust şi puternic are! Forţa aceasta teribilă nici chiar moartea n-o poate anihila chiar dintr-o dată, ci doar încet, încet...) Fratele Moise şi fratele Vaier pleacă trişti, conştienţi că orice este posibil.
Rămân peste noapte, lângă fratele, Nina şi Violeta. îl veghează, se roagă, iar dimineaţa, ca prin minune, fratele este iarăşi conştient. Chiar discută cu medicul, la vizită, şi-i promite acestuia un volum de poezii "Momente printre monumente".
Ne renasc speranţele. Discutăm aprins şi considerăm că a trecut momentul critic. Starea de slăbire s-a tot accentuat, până la această precomă de ieri, dar viaţa a învins, momentul critic a trecut şi va urma de acum refacerea. Precis aşa va fi - credeam noi.

Şi într-adevăr, în zilele următoare, fratele e mai bine, vorbeşte cu fraţii care vin, cu asistentele, cu doctorii. E tot mai lucid şi mai în forţă. Prinde putere şi vrea să se ridice singur, dar îl jenează perfuzia şi faşă ce-i ţine mâna legată de pat.

- Stau aici ca într-o carceră; toată viaţa am stat tot legat - spune fratele trist şi parcă mustrător.

în spital lucrează pe diferite funcţii (infirmiere, asistente, medici) mulţi credincioşi. Toţi ne asigură că se roagă pentru sănătatea fratelui: baptişti, penticostali, adventişti, lutherani, toţi îl cunosc ori au auzit de dumnealui şi s-au unit cu toţii în această lucrare comună. Ne asigură că în bisericile lor se fac slujbe speciale pentru fratele şi că-i sunt alături toţi credincioşii din Timişoara. Toţi sunt plini de încredere.

Ne lăsăm şi noi în iureşul acesta de optimism generalizat şi aşteptăm de la o zi la alta să se săvârşească minunea.

Vineri, 2 iunie, sosesc David-medicul, Estera şi Ligia. David consultă fişa fratelui, apoi discută cu personalul medical de serviciu: asistente, medic de gardă. Concluzia lui e următoarea: "Să zicem că este o şansă, dar una mică".

Cum adică, e doar o mică şansă, acum când noi suntem convinşi că se va face bine? Nu se poate - îmi zic - , se înşală el, pentru că nu ştie cum era cu două zile în urmă - aşa că nu e cazul să-l contrazic. Nu-l contrazic din prietenie şi din respect pentru profesionalismul său, dar sunt convins că greşeşte.

Şi într-adevăr cineva greşea, dar acela eram eu; profesionistul din el nu se înşela. Noi însă, uitând adesea de lucruri evidente, eram când prea optimişti, când foarte pesimişti.

După câteva ore, David pleacă. Venise doar să vadă care-i situaţia reală şi eventual să ajute cu ceva, să propună ceva. Ligia rămâne până a doua zi şi va sta peste noapte lângă fratele, împreună cu Nina şi Gicu, iar Estera va rămâne până la capăt lângă fratele.

Deşi Violeta era mai tot aici, Ionatan, soţul ei, a venit şi el de mai multe ori până la Timişoara să-l vadă pe fratele.

Duminică, 4 iunie, soseşte de la Livadă, Florica, fiica cea mare a

fratelui. Venise cu intenţia vădită de a ne propune să mergem acasă, însă după ce-1 vede pe fratele şi stau de vorbă împreună, se convinge că e spre bine şi înfloresc speranţe în sufletul ei. Stă tot timpul lângă fratele şi e foarte atentă la tot ce are nevoie. Fratele e conştient, discută cu Florica probleme de familie. Noi suntem mai liniştiţi acum. ştiind-o pe Florica aici, iar Florica s-a putut convinge singură că fratele e îngrijit cât se poate de bine, atât de personalul medical cât şi de către noi, toţi ceilalţi.

Sosesc duminică fratele Vaier şi fratele Moise. Sunt surprinşi plăcut de ameliorarea vizibilă faţă de joi, când fuseseră iarăşi aici împreună. Vor pleca acasă cu veşti bune, dar care, din nefericire, vor fi repede infirmate.

Duminică după masă pleacă Nina şi Gicu. Gicu şi-a terminat concediul, iar Nina vrea "să vadă ce mai este pe acasă şi să-şi rezolve cu serviciul în continuare.

Florica va mai sta până marţi, când se va întoarce Nina, apoi va pleca, odată cu părintele Cornel, ginerele ei, convinsă că evoluţia sănătăţii fratelui e favorabilă.

De fapt pentru zilele de duminică, luni şi marţi s-ar putea consemna o evoluţie oarecum liniară, adică staţionară, cu un oarecare maxim în ziua de luni.

Duminică noaptea rămânem de veghe lângă fratele eu şi Violeta. S-a odihnit bine până pe la miezul nopţii, când s-a trezit şi mi-a spus că doreşte să meargă la toaletă.

M-a surprins această solicitare, căci nu mai stătuse pe picioarele sale de când venise de la Simeria înapoi la Hunedoara. Am chemat-o pe Violeta şi l-am ajutat să se ridice din pat şi să şadă pe margine. Schimbarea asta de poziţie, după atâta timp, 1-a tulburat puţin, dar şi-a revenit. Ne-am

aşezat de-o parte şi de alta, iar dumnealui,rezemându-se cu mâinile de noi amândoi, a reuşit, e adevărat cu greu, să facă cei câţiva paşi până la toaletă şi înapoi...
154
Era mult? Era puţin? Era totuşi o performanţă! Păcat că a fost ultima. Paşii aceştia câţiva, au fost ultimii paşi pe care i-a mai făcut prin lumea noastră. Următorii îi va face în lumea sa, adică în lumea cealaltă. Atunci însă nu mă gândeam la acest lucru...
Dimineaţa am spus şi celorlalţi, adică sorei Marioara, fratelui Ureche, cele întâmplate. Că fratele a reuşit să se ridice, că e tot mai în forţă, mai vioi şi ne-am bucurat cu toţii. Am plecat imediat în oraş să cumpăr un baston, căci bastonul dumnealui rămăsese la Hunedoara. Am adus la pat bastonul, papucii de casă, sperând puternic în derularea minunii.
Luni, 5 iunie, suntem optimişti cu toţii. Eu chiar nu mai aveam răbdare. Voiam să-i dăm fratelui mâncare consistentă ca să capete putere, şi nu doar supă strecurată, de legume, cum recomanda Violeta. începuse fratele să aibă poftă de mâncare, cerea de mâncare - ceea ce nu făcuse toată viaţa. Şi ce era mai dificil pentru noi, cerea să mergem acasă, adică să facem cumva şi să plecăm din spital. încerca să se ridice singur din pat şi atunci vedea că ameţeşte şi că nu are totuşi destulă putere. Ne zicea oarecum mustrător:
- Cum putem sta aici atâta vreme fără să facem nimic!
Mi se rupea inima când îl auzeam spunând aceasta şi mai ales când ne cerea să mergem acasă. Eram aşa de încurcat, îmi era aşa de milă. L-am ascultat întotdeauna cu sfinţenie în tot ce mi-a spus. Am fost ascultător adesea, când situaţia o cerea, până la capăt. Doresc să-l ascult şi acum, aici, dar cum? Cum să plecăm în starea asta? Este adevărat că acum e mai bine decât fusese cu câteva zile în urmă, dar e încă departe de "'bine" cu adevărat. De aici nu mai avem unde merge, prin urmare nu putem pleca decât dacă e într-adevăr bine, ori dacă e rău de tot. Dar cum să-i spun asta fratelui?
Luni spre marţi, este o noapte mai agitată. Vechea sa constipaţie crea acum din nou probleme. Cu toate supozitoarele şi pastilele luate, nu s-a rezolvat nimic. Doar dimineaţa, după ce a venit doctorul, a rezolvat
155
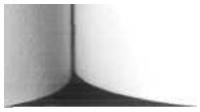

oarecum inimoasa asistentă Florica.
Odată trecut hopul acesta, la care ne-am aşteptat şi de care ne era teamă, speranţele noastre cresc. Când nu avea cine să ni le alimenteze, ni le alimentam noi singuri. Doar Violeta gândea ca un doctor şi simţea ca un frate. Ea discuta cu medicii de gardă, îl căuta mereu pe doctorul Ne-gruţiu, îl întreba pe doctorul Vîlceanu, se consulta cu doctorul Tudorache. A mai contactat şi alţi medici din spital însă unii, de teamă, refuzau să se întreţină cu ea, sau chiar o evitau.
De asemeni, Violeta sărea oricând în ajutorul oricărui bolnav din salon, dacă acesta avea nevoie. Mai ales însoţitoarele copilului bolnav de alături, aflând că-i medic pediatru şi văzând-o amabilă şi pricepută, nu se mai duceau la medicul de gardă ci apelau la ea când copilul făcea crize. Făcea tot ce putea Violeta ca să nu supere pe nimeni, dar totuşi, o anumită categorie de medici şi asistente se simţea deranjată. Căci Violeta nu era doar medic, ci orice - de la infirmieră şi până la medic specialist. Făcea orice era nevoie, cu aceeaşi blândeţe şi competenţă. Toţi bolnavii o iubeau şi erau uimiţi de dăruirea ei în a-1 îngriji pe acest unchi bătrân şi bolnav.
Pe întreaga perioadă a bolii fratelui Traian, Violeta a avut rolul cel mai greu şi mai însemnat din echipa de îngrijire. Ce am văzut la ea în acele zile, mă va face să o admir şi să o respect toată viaţa mea.
într-una din zile, Violeta, cam nemulţumită, îi spune doctorului Negruţiu:
- Cred că nu suntem pe tratament.

- Şi ce vrei să fac? - zice doctorul cam nervos.Spune-mi dumneata ce să fac, şi fac!
- Am venit la dumneavoastră fiindcă vă consider mai deştept decât mine. Dacă ştiam, făceam eu.
- Da' e mai bine azi decât ieri?
- E mai bine!
- Atunci de ce nu eşti mulţumită? Judecă cu mintea, ca un doctor,

şi nu cu inima.
- Judec cu mintea, dar nu pot să nu judec şi cu inima. Apoi, pe un ton resemnat şi împăciuitor:
- Eu sunt obişnuită cu copiii care azi sunt bolnavi de moarte, iar mâine zburdă pe stradă.
Marţi, 6 iunie, au plecat acasă Florica şi pr. Cornel, au plecat optimişti şi încrezători. Dar noaptea de marţi spre miercuri a fost o noapte foarte agitată pentru fratele.
In prima parte a nopţii a stat de veghe Nina, până la miezul nopţii. Aşa făcea mereu. Stătea ea până la ora 1 sau 2 noaptea, apoi dormea şi ea câteva ore. Dar în noaptea aceasta, deşi venise doar ieri de acasă, a sculat-o pe Violeta mai devreme ca de obicei...
Violeta o linişteşte şi o asigură că rămâne ea de veghe mai departe; o roagă să se odihnească.
• Doamne, cu cât calm îl îngrijea Violeta, cu câtă dragoste, cu câtă răbdare! Mă uitam când la fratele, când la Violeta. Ce bolnav deosebit îngrijim noi şi ce doctor deosebit o face! Ce minunat doctor e Violeta, mai ales acum! De fapt pe fratele l-am iubit cu toţii mai mult decât pe propriul nostru părinte. Iar el, la rândul lui, ne-a iubit cu o dragoste la fel de mare.
- Rămâi tu aici puţin - îmi spune, după un timp, Violeta. Mă duc să chem asistenta să-i facă o injecţie.
Durează ceva până să vină asistenta, era cam ora două noaptea. Rămân singur cu dumnealui... Dragul meu frate Traian, ce zile şi ce nopţi frumoase am petrecut noi împreună în ultimii ani! De multe ori te-am privit dormind, prin uşa ce-o lăsai voit întredeschisă. Ce liniştit şi ce dulce îţi era somnul atunci! Aveai un control aproape absolut chiar şi al somnului. Adormeai imediat ce puneai capul pe pernă şi te trezeai, oricât de obosit ai fi fost, la ora care ţi-ai propus. Mecanismul tău interior funcţiona perfect atunci... De multe ori m-am rugat lângă patul în care dormeai, ca

Domnul să-ţi vegheze şi munca şi odihna. Iar acum, iată-mă aici, tot lângă patul tău şi tot rugându-mă, dar câtă deosebire... Vine asistenta şi-i face injecţia.
- Nu are diazepam - zice Violeta -, i-a făcut fenobarbital. Nu-i chiar bine. Diazepamul îşi face efectul complet imediat şi nu are efecte secundare. Fenobarbitalul însă îşi face efectul maxim numai a cincea zi după doză repetată. Să sperăm că totuşi se va linişti.
După un timp îmi spune:
- Culcă-te şi tu. N-are rost să stăm amândoi. Eu nu mă mai culc deloc. Şi apoi eu mă duc mâine până acasă, iar tu rămâi. Culcă-te.
M-am întins pe un pat liber din salon şi am dormit câtva. Când m-am trezit, Violeta era întinsă şi ea pe un pat, dar nu dormea, ci se uita la fratele.
- Cum mai este?
- Injecţia nu şi-a făcut deloc efectul. Atunci n-am mai ştiut ce sa fac şi am început să mă rog. Şi m-am rugat până ce s-a liniştit. De vreun ceas doarme liniştit.
- Aşa terapie numai tu ştii face! - am reuşit doar să mai spun... încet, se face dimineaţă. Cu tot zbuciumul nopţii, totuşi când
vine medicul la vizită, fratele e conştient. Doctorul e mulţumit, iar noi suntem încrezători mai departe, însă ceva mai ponderat.
I se pune iarăşi perfuzia şl totul merge bine, iar la prânz Violeta pleacă. însă la ultima pungă cu

glucoza, face iar frisoane, temperatură... Doamne, ce cumplit e să-1 vezi suferind şi tremurând aşa!
Asistenta opreşte perfuzia şi-i face o injecţie. Nina şi Esteraîl frecţionează şi după un timp se linişteşte. Recade însă în starea de inconştienţă aparentă, asemănătoare cu cea din primele zile de aici, dar poate nu atât de profundă.
Ar mai fi de consemnat că unii din bolnavii din salon, cu care ne ,obişnuiserăm şi care se obişnuiseră şi ei cu noi, au fost transferaţi în alte

secţii şi au venit aici la reanimare alţii în stări mai grave. Azi s-au internat încă doi aşa că sunt ocupate toate paturile. Situaţia noastră devine astfel mai complicată şi mai delicată. Nu vom mai putea sta lângă fratele decât unul singur şi doar după-amiaza şi noaptea. De asemeni, deşi am fost cât se poate de atenţi cu personalul secţiei, aceştia parcă s-au cam săturat de noi şi de grija noastră exagerată (după părerea lor) pentru bătrânul nostru unchi.
In noaptea de miercuri spre joi rămânem de veghe eu şi Nina; Nina în salon, eu afară, în maşină, chiar sub geamul reanimării. Pe la ora IO seara, Nina mă cheamă s-o ajut să-1 întoarcem pe fratele. Cam peste două ore vine şi-mi spune că-i grav. în această situaţie nu are rost să mai rămânem în spital, ci să ajungem cât mai repede acasă. Ea e hotărâtă ca dimineaţă, când vine doctorul, să-i ceară externarea. Eu ce zic?
Ce să zic? E abia miezul nopţii şi până dimineaţă mai e ceva timp. După ce pleacă Nina, cobor din maşină şi pornesc îngândurat pe o alee, apoi pe alta. Nu sunt disperat, dar sunt foarte derutat. Tot am sperat că va fi bine şi acum iată că totul se prăbuşeşte, toate iluziile, toate speranţele noastre pier. O întristare adâncă îmi coboară peste suflet. Oare este chiar finalul? Ce să-i spun lui Nina, ce să decid? De fapt a decis ea şi n-are rost să mă împotrivesc. Mă rog Domnului să mă lumineze şi să mă călăuzească. Dacă lucrurile stau aşa cum se spune, atunci nu avem nici un motiv să mai rămânem. Condiţiile de aici sunt tot mai grele, oricum mult nu mai putem sta. Dacă starea fratelui o cere, atunci e bine să ajungem cât mai repede acasă, căci nu vrem ca sfârşitul să fie la spital, cu nici un chip. Aşadar, dacă Nina e decisă să plecăm, vom pleca şi apoi facă-se voia Domnului, căci în Mâna Lui suntem.
Se face dimineaţă, e ziua de 8 iunie, sărbătoarea înălţării Domnului. Să fie oare o sărbătoare semnificativă?
îmi amintesc acum că, înainte de plecarea din Hunedoara, Remus, cumnatul meu, mi-a spus:

- Să aveţi grijă în preajma zilei de înălţarea Domnului. Dacă Domnul îl cheamă Acasă, s-ar putea să fie pe atunci.
Am uitat de acest lucru, însă acum mi-1 amintesc perfect şi mă îngrijorez şi mai tare. Să fie oare chiar aşa? Să fi prevăzut Remus exact cum are să se întâmple? Facă-se voia Domnului...
Pe noapte a plouat, dar acum cerul e senin şi curat ca lacrima. Mă plimb pe alei şi inspir un aer răcoros şi înviorător, contrastând puternic cu starea mea sufletească. E o vreme aşa de clară, de limpede, o dimineaţă splendidă! Cum să mori când începe o zi ca asta?
Mă uit atent pe cer, de jur împrejur, să văd un semn, o arătare, ceva... Nu văd nimic neobişnuit. Cântă păsărelele, răsare soarele, lumea începe să circule pe stradă. Viaţa îşi urmează cursul.
în salon fratele se trezeşte şi cu glas şoptit se roagă de parcă vorbeşte cu cineva. Mă suiprinde gestul acesta şi instinctiv mă aplec să aud ce spune. Desluşesc doar finalul rugăciunii, pe care îl rosteşte clar de

două ori:
- ... Ajută-ne, Părinte, ca aşa cum am pornit pe calea aceasta, aşa să şi umblăm pe ea până la sfârşit. Amin. Amin. Amin.
Deschide apoi ochii şi mă vede lângă pat.
- Tu unde ai fost în noaptea asta?
- Aici şi afară în maşină.
- Maşina unde-i?
- La poarta spitalului.
Intră în salon doctorul Vîlceanu şi asistenta Florica. Nina le explică ce s-a întâmplat peste noapte şi cere insistent externarea. După o oarecare împotrivire, doctorul acceptă.
Soseşte de la Cluj Viorel, băiatul fratelui. Nina îi explică situaţia şi Viorel nu obiectează. Dar se pune întrebarea cu ce să plecăm, cu ce maşină? Trabantul nu e cel mai potrivit într-o împrejurare ca aceasta. Telefonez la prietenul nostru, fratele Ureche.

- Extraordinar, chiar nu mai e nici o speranţă?!
- Nu ştiu, dar s-a hotărât să plecăm. Ai putea să-l duci pe fratele?
- Cum să nu, chiar sunt liber astăzi. Vin imediat. Doamne, cum se potrivesc lucrurile uneori!
Asistentele şi brancardierii ne ajută să-l aranjăm cât mai comod pe fratele în maşină, pe scaunul din dreapta făcut canapea. Ne-am luat rămas bun de la toţi cei care au venit să ne petreacă şi am mulţumit fiecăruia. Plângeam cu toţii, tot personalul a ieşit după noi pe scări, toţi păreau că regretă plecarea noastră. Mai ales asistenta Florica nu se putea nicicum despărţi de Nina. Cu lacrimi în ochi, Nina urcă pe bancheta din spate, lângă tatăl ci, şi cu fratele Ureche la volan, Dacia 1410 demarează puternic.
După cinci minute soseşte Violeta.
- Au plecat, l-a externat Nina şi au plecat la Beiuş.
- Cum aşa, nu înţeleg!?
îi explic în amănunt ce s-a întâmplat ieri după ce a plecat ea şi mai ales azi-noapte; că asistentele ziceau că-i melenă.
- Dar de unde ştiu ele? Nu trebuia să se ia Nina după ce zic asistentele - zice supărată Violeta. De ce nu aţi aşteptat să vin şi eu?
- S-a grăbit, cică e vorba de ore. Şi oricum, aici nu mai puteam sta.
La acest ultim argument Violeta nu mai obiectează. După o tăcere cam lungă, spune doar:
- Mă duc să vorbesc cu doctorul Vîlceanu şi vreau să-l caut şi pe doctorul Tudorache să-i spun că am plecat.
Acest doctor Tudorache este un bun medic şi un bun creştin. S-a interesat tot timpul de starea fratelui şi ar fi dorit să-l transfere la el în secţie dacă ar fi fost posibil. într-o zi, când Violeta l-a căutat la cabinet, l-a aflat împreună cu soţia, plângând şi rugându-se pentru sănătatea fratelui Traian. A spus atunci cu tristeţe:

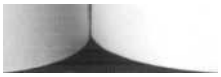

9. La Timişoara - pe patul suferinţei
- Atât de mult am dorit să-l cunosc pe fratele Dorz şi iată că l-am întâlnit acum când e aşa bolnav.
Trec pe la fratele Cîra Ionică, buna noastră gazdă, a mea şi a lui Gicu, să iau ce mai aveam la el. îi las un bilet scurt: "Am plecat cu Unchiu" la Beiuş". Atât, fără nici o explicaţie, fără nici un

cuvânt de mulţumire. însă aveam să le mulţumesc tuturor fraţilor din Timişoara, cu prilejul unei nunţi în localitate, la puţin timp după plecarea fratelui în veşnicie.
Pe la ora 11 pornim şi noi spre Beiuş. Eram: Violeta, Estcra, Viorel şi eu. Trişti, îngânduraţi, învinşi, mergeam tăcuţi spre Livadă. Mergeam acasă cu fratele în stare mai gravă decât plecasem. Am stat aici în Timişoara zece zile cu multe speranţe şi cu multe decepţii, iar acum plecam descurajaţi şi foarte, foarte trişti.
Violeta rupe tăcerea:
- Când ajungem acasă pun să fac o supă de orez şi o să-i dau fratelui împotriva diarcii. Nu poate fi melenă. E urmarea pastilelor şi a supozitoarelor luate.
- Tu tot mai ai speranţe?
- Bineînţeles, dacă inima e bună, dacă respiraţia şi pulsul sunt normale...
Ne oprim la farmacia din centrul Beiuşului ca să cumpere Violeta medicamente, iar imediat ce ajungem la Livadă pune să fiarbă supa de orez. Ca prin minune, odată ajuns acasă, fratele e ceva mai bine. E conştient, vorbeşte cu Florica, cu Viorel.
Fraţii din sat şi din împrejurimi află că ne-am întors acasă şi încep să sosească. Fratele îi recunoaşte, vobeşte câteva cuvinte cu fiecare. Vine şi preotul şi pentru că fratele nu mâncase nimic, îl împărtăşeşte cu Sf. Cuminecătură. Vine apoi fr. Sabin de la Belejeni, morarul pe care îl vizitam mereu. Nu se poate împăca deloc cu gândul sfârşitului şi, cunoscându-se bine cu doctorul Mureşan, şeful secţiei Chirurgie a spitalului

din Beiuş, îl aduce pe acesta acasă la fratele pentru o consultaţie.
- E complet deshidratat - conchide doctorul. Dimineaţă trimit salvarea şi-l internăm la Beiuş. Trebuie să-l punem pe picioare.
Se încheie astfel un episod şi va începe mâine un altul. Va dura şi acesta, ca şi cel de la Timişoara, tot cam zece zile, însă de aici vom pleca şi mai descurajaţi.

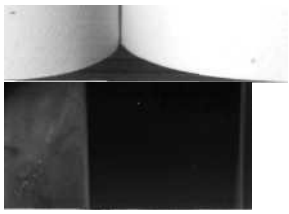

10. Ultimul praznic de Rusalii

10

Ultimul praznic de Rusalii

"De-oriunde-aş fi, de ziua asta să vin în trup, ori duh, ori vis să-mbrăţişez cu flori şi lacrimi mormântul sfânt - cum i-am promis". *T.Dorz*

Doctorul Mureşan s-a ţinut de cuvânt, aşa încât a doua zi, vineri 9 iunie, pe la ora 9, salvarea soseşte în faţa casei fratelui. Şi iarăşi îl luăm pe braţe ca să-1 aşezăm pe targa apoi cu targa în salvare.
Doamne, în ce condiţie umilă i-a fost dat să ajungă trupului acestuia, atât de robust cândva, peste care au trecut atâtea poveri şi torturi fără să-1 poată răpune. Acum însă este atât de slăbit şi fără putere.
îl ducem direct pe masa de operaţie, unde i se implantează o sondă pentru urină şi una pentru perfuzie, apoi în salonul 114.

Ce deosebire mare între condiţiile de la Timişoara şi cele de aici! Totul aici este atât de curat, în salon sunt numai două paturi, iar medicul ne asigură că nu va mai interna pe nimeni în al doilea. Doctorul Mureşan e foarte amabil, ne asigură de asemenea că vom putea veni la fratele oricând dorim, iar după ce stă de vorbă cu Violeta şi-i este sugerată necesitatea unui consult neurologic al fratelui, doctorul este imediat, de acord.

Şi iarăşi, ca printr-o minune, starea fratelui se ameliorează puţin: diareea se opreşte, începe să guste câte ceva mâncare, este lucid, vorbeşte - aşa încât iar ne renasc speranţele. Oare pentru a câta oară?
Farmacia spitalului primise medicamente doar zilele trecute şi între altele, şi câteva flacoane cu perfuzie - *Sahiamn*- exact ceea ce noi aveam acum nevoie. Astfel că tratamentul poate începe imediat.
în salon suntem numai noi, fratele e puţin mai bine şi pentru ca atmosfera să devină şi mai caldă, Violeta şi Estera încep să cânte încet, plăcut, duios, cum numai ele ştiu. Atmosfera devine înălţătoare, solemnă, sfântă, parcă suntem în adunare, într-o adunare de adio. Fratele se bucură plângând, plâng şi surorile, plânge şi Nina, plângem toţi. Starea înălţătoare ne stimulează încrederea în minunile lui Dumnezeu - speranţele noastre dau muguri, lăstari. înfloresc...La Domnul sunt toate cu putinţă. Se încheie astfel prima zi în spitalul din Beiuş, o zi dătătoare de speranţe.
Sâmbătă, IO iunie, este iar o zi bună, cea mai bună a fratelui din cele zece petrecute aici în spital. De dimineaţă sosesc în salon fraţii din Braşov. Fratele îi recunoaşte pe fiecare şi le dă o mulţime de îndrumări menite să le sporească încrederea în "această lucrare minunată pe care Domnul o va desăvârşi". Pleacă optimişti şi ei şi încrezători în puterea lui Dumnezeu.
Luciditatea aceasta şi-o păstrează fratele toată durata zilei, când vin să-l vadă şi alţi fraţi. Fratele Plăcintă şi sora Otilia din Haţeg îl cău-taseră la Timişoara şi, neaflându-l acolo, au venit aici, la Beiuş. Fratele se bucură, le mulţumeşte. Vine apoi sora Florica.
- Tătuţă, să ştii că te faci bine. Mi-a spus doctorul că n-ai nici a boală gravă care să nu se vindece. Dar trebuie curaj.
- Nu mă încuraja tu pe mine, Florica! Am eu destul curaj.
- Iartă-mă, tătuţă. N-am vrut să spun asta dar şi tu ne-ai încurajat destul pe noi.
Nici chiar în această situaţie, fratele nu se dezminte. Are încă

putere să stea cu fruntea sus chiar şi în faţa morţii şi să-şi privească în ochi destinul.
Atmosfera în salon devine tot mai caldă şi înaltă, surorile Violeta şi Estera cântă mai frumos ca niciodată, tot ce aveau mai dulce şi mai cald în suflete puneau în fiecare cântare. Asistentele vin şi ele să asculte iar de pe coridor ascultau bolnavi şi vizitatori. Tuturor le place cântarea duioasă, orice suflet poartă în el o durere, o rană ce are nevoie de balsam.
- Vă rog - spune fratele la un moment dat - dacă ştiţi să cântaţi numai două strofe din cântarea *"îţi mulţumesc că mi-ai venit I Lumina mea cea bună".*
- Desigur că ştim, şi o s-o cântăm întreagă!
Ce minunată-i cântarea aceasta! Fratele însă nu cântă, cum făcea altădată când îi plăcea în mod deosebit o cântare, ci ascultă plângând. Ascultă ca şi cum cântarea n-ar mai veni din lumea asta ci dintr-o lume cerească, ca şi cum ar fi fost doar începută aici apoi continuată de dincolo. Plutea în aer ceva adânc şi tainic, ceva puternic şi duios, trăiam un timp suprem, absolut, un timp atât de dens şi greu încât abia-1 puteam străbate.
După masă sosesc pr. Cornel şi Maia. Se bucură fratele că-i vede, şi-i spune nepoatei, între altele:

- Cât de mult tc-am iubit eu pe tine, Maia... Mă bucur acum că eşti credincioasă.
O roagă apoi pe Maia să o aducă şi pe sora Mana, soţia sa, până la spital. Când o vede îl podidesc lacrimile şi-i vorbeşte ca pentru ultima oară încheind cu cuvintele: "Să rămâi credincioasă şi să-1 iubeşti pe Domnul Isus".
Mai târziu când rămân cu fratele doar Violeta şi Estera, le spune acestora referitor la sărbătoarea Rusaliilor: "Să meargă Nelu la Sibiu, să pregătească parastasul, să vină fraţii, să fie frumos".
Ziua aceasta de sâmbătă, 10 iunie, a fost o zi dătătoare de mari

speranţe pentru toţi câţi l-au văzut pe fratele, a fost cea mai bună zi din perioada spitalizărilor; a fost lucid şi treaz şi comunicativ ziua întreagă.
Totuşi discuţiile multe l-au cam obosit, iar peste noapte nu s-a odihnit suficient. Şi poate că din cauza asta, ori poate că în pofida speranţelor şi a aparenţelor, boala îşi urma cursul, în ziua următoare, dimineaţa, fratele nu mai este la fel de dispus ca ieri. Vorbeşte mai puţin şi mai încet, ochii îi ţine mai mult închişi, dar înţelege tot ce se întâmplă în jurul său.
Mă apropii încet de patul fratelui. Mă simte şi deschide ochii.
- Frate Traian, eu voi pleca acum la Hunedoara căci mâine trebuie să o duc pe sora mea din Haţeg la spital la Timişoara. Şi de acolo vin iar aici. Apoi voi pleca joi din nou ca vineri să merg, împreună cu Gicu, la Sibiu să pregătim parastasul de Rusalii. Să nu fiţi întristat că nu puteţi veni şi dumneavoastră de data asta. Nu-i nimic. O să mergem cu toţii anul viitor când va fi o mare sărbătoare de care puţini ştiu. Se vor împlini atunci 60 de ani de când aţi făcut dumneavoastră legământ la Oastea Domnului.
Două lacrimi s-au prelins din ochii blânzi ce s-au deschis să mă privească. Apoi strângându-mi mâna în mâinile dumnealui a spus doar:
- Nelu, dragul meu!
Cuvintele acestea trei - "Nelu, dragul meu" - sunt ultimele cuvinte ce mi-au fost adresate mie de gura fratelui Traian, sunt ultimele cuvinte ce le-am auzit eu de la dumnealui. Cât de mult mi-a vorbit fratele altădată, şi cât de mult a vorbit el atâtor fraţi! Câte ore, câte zile, ani... câte vorbe înţelepte, câte răspunsuri, câte clarificări! Doamne, şi ce răbdare avea cu orişicine să-i explice, să-1 lămurească, chiar dacă despre acelaşi lucru mai vorbise de sute de ori. Gura fratelui, ori poate sufletul său mi-a adresat de data asta doar aceste trei cuvinte.
Şi ochii aceştia mici şi albaştri, vioi şi minunaţi ce m-au privit întotdeauna cu dragoste şi încredere, mă priveau acum cu duioşie şi o

undă de tristeţe, de durere, de melancolie. Privirea lor de altădată, adâncă şi pătrunzătoare, era atunci stimulativă pentru oricine o întâlnea. Acum însă privirea fratelui era tot adâncă dar avea în plus o anume detaşare tainică, avea ceva ca un dor rupt în două, avea o resemnare şi o acceptare pentru orice va trebui să fie.
Minutele acestea, de lângă patul fratelui din salonul 114 Chirurgie - Beiuş, au rămas ultima noastră părtăşic în lumea aceasta, ultima confesiune, ultima stare împreună. Ceea ce începuse în urmă cu mulţi ani şi continuase neîntrerupt atât de frumos, de cald şi dulce, se încheia acum tot frumos şi tot cald, însă cu o undă de întristare şi cu resemnare în faţa unei voinţe şi decizii Superioare.
într-un fel cuvintele acestea trei, cu cele două lacrimi şi cu tot ce era dincolo de ele, sintetizau esenţa şi exprimau ceva din taina părtăşiei noastre pe care nimic nicicând nu a putut-o frânge. Trei cuvinte şi două lacrimi mi-au rămas ca moştenire... Ce mult pot ele încape, ce adâncimi uriaşe pot cuprinde, ce

semnificaţii nuanţate şi înalte pot avea...
Era însă timpul să plec. îl îmbrăţişez cu sfială pe fratele, îmi iau rămas bun de la Florica şi împreună cu Violeta şi Nina plecăm, prin Arad, spre Hunedoara.
Lipsisem de acasă două săptămâni, timp în care dădusem telefon doar de două ori. Când ajung, prima întrebare pe care mi-o pune Chivuţa este, bineînţeles: "Cum se simte fratele?", iar după ce-i spun că nu e bine,
spune:
- Dacă-i aşa, atunci de ce-ai venit? Trebuia să mai stai!
- Dar trebuie să o duc mâine pe Mărioara la Timişoara la spital, iar de acolo mă duc iar la Beiuş.
- Aşa da, dacă te duci iar... M-a surprins plăcut gestul ei.

Cu sora mea şi cu părintele, soţul ei, călătorim bine până la Timişoara. Când trecem pe lângă spitalul "Victor Babeş" unde fusese internat fratele, amintiri recente îmi inundă sufletul. Totul a fost degeaba, singurul câştig pare a fi acela... că am învăţat oarecum să circul prin acest mare oraş.
Pe Mărioara o internează imediat pentru operaţie şi avea să treacă printr-o foarte grea intervenţie chirurgicală chiar a treia zi de Rusalii, 20 iunie, zi în care acasă, la Beiuş, fratele Traian pleca în Veşnicie.
Plec spre Sîmbăteni. Stabilisem cu Violeta să trec pe la ei ca să mergem a doua zi împreună la Beiuş. Ionatan tocmai lucra la casa ce era în renovare şi norma] ar fi fost să-l ajut şi eu în cele câteva ore ce mai erau până să fie seară. Eram însă aşa de abătut şi bulversat, încât nu l-am putut ajuta cu nimic. Am observat însă că nici el nu prea era cu gândul la ceea ce făcea, căci i-au trebuit vreo două ore ca să obtureze o conductă de la încălzire, lucru ce altădată i-ar fi luat doar câteva minute.
A doua zi, marţi, o ajut pe Violeta să-şi termine lucrul cu bolnavii, ducând$_v$-o cu maşina din casă în casă, prin tot satul; apoi plecăm. Mergem direct la spital. Erau de veghe Nina şi Estera.
- Cum se simte? - întreabă imediat Violeta, scoţându-şi stetoscopul din geantă.
- Dimineaţa e conştient, chiar şi azi dimineaţă a schimbat câteva cuvinte cu doctorul, apoi cade într-o stare de inconştienţă, dar cred că-i doar aparentă, căci de fapt am impresia că ne aude tot ce vorbim.
Violeta îl ascultă la piept cu stetoscopul, apoi cu urechea direct pe corp.
- Nu e nici o schimbare. Organele vitale funcţionează normal. Contrar aparenţelor, e tot mai clar că boala avansează iar, lent dar
sigur. Perioada în care e conştient se restrânge din ce în ce mai mult iar cea de inconştienţă devine tot mai adâncă, parcă ar fi comă. Dar Violeta spune că de fapt nu-i comă ci este doar o stare precomatoasă.

Seara sosesc: fr. Vaier, Gicu, David, Tabita. Violeta le descrie în amănunt evoluţia bolii de la internarea la Beiuş, cu acea stare promiţătoare din primele zile şi apoi cu avansarea din nou abolii. De fapt evoluţia stării de boală a fratelui a fost pe toată durata ei una ondulatorie, cu maxime şi minime ce s-au succedat la intervale de timp aproximativ regulate. însă pe măsură ce timpul trecea, maximele erau tot mai scurte şi mai joase, iar minimele tot mai lungi şi mai adânci.
Miercuri, 14 iunie, dimineaţa ajung la spital odată cu Florica.
- Ce e nou? - întrebăm imediat ce intrăm în salon.
- Ieri - zice Violeta - a fost pe aici medicul neurolog şi spunea că azi o să vină iar pentru un test. Nu era deloc optimist.
Şi într-adevăr optimismul primelor zile a început să ne părăsească pe toţi, inclusiv, şi poate cel dintâi, pe doctorul Mureşan. în ce mă priveşte, mai aveam doar foarte vagi speranţe şi acelea impuse de dorinţa mare de a-1 mai avea printre noi pe fratele.
Am hotărât să plec azi acasă, şi nu mâine, joi, cum programasem. Joi voi merge până acasă la părinţi, iar vineri, la Sibiu. Aşadar voi încerca în felul meu să-mi iau rămas bun de la fratele în după-amiaza aceasta.
Mă apropiu de parul său şi-1 privesc îndelung. Nu mă mai simte, ca data trecută, nu mai deschide

ochii, nu-mi mai spune nici acele trei cuvinte dragi... Nu-mi spune nici două, nici măcar un cuvânt, nici un clipit din ochi, nici o tresărire. Doar cu trupul mai e în lumea noastră, căci sufletul său pare că s-a detaşat deja de ea.
îl privesc îndelung şi mă rog îndelung; iar îl privesc şi iar mă rog. Ceva mă ţine să mai stau şi ceva mă îndeamnă şi-mi spune că trebuie să mă duc. îl voi mai revedea oare în viaţă? Mă rog Domnului să mă ajute. A devenit tot mai clar că finalul este inevitabil şi foarte aproape, poate că n-ar trebui să plec tocmai acum, dar ce să fac? Vin Rusaliile -trebuie!
Stând lângă pat, îmi amintesc ce mult a dorit fratele să poată

merge şi anul acesta la mormânt. La Timişoara, într-o zi în care s-a simţit ceva mai bine, a întrebat-o pe Violeta:
- Soră Violeta, am putea, cu perfuzia aceasta, să facem un drum aşa mai lung, de câteva sute de km.?
Era clar că se referea la sărbătoarea Rusaliilor.
- Sperăm ca până atunci să-l putem face fără perfuzie - i-a răspuns, încurajator, Violeta.
Acel "până atunci" e aproape la final, iar boala fratelui nu mai îngăduie, nici măcar celor optimişti decât foarte vagi speranţe. Dorinţa aceasta mare de a mai fi încă o dată lângă mormântul celui drag avea să nu se mai împlinească.
Plec de lângă patul fratelui stăpânit de o nelinişte profundă. Ce va fi oare cu dumnealui când eu nu voi fi aici? Cum vor fi oare Rusaliile acestea fără fratele Traian? Sunt primele Rusalii la care dumnealui nu poate participa nici măcar cu rugăciunea, sau cine ştie...
Plec împreună cu Estera. Ea va reveni în ziua următoare şi va rămâne lângă fratele până la capăt, uimindu-i cu devotamentul ei pe doctori, pe asistente, pe familia fratelui. Vocaţia ei de soră de caritate şi-a aflat acum o fericită împlinire.
(Mai ales pe Florica a impresionat-o aşa de tare comportamentul Esterei, încât dorea să o recompenseze cumva, să-i facă un cadou mare, important. Mi-a spus Florica în timpul privegherii fratelui, că au anunţat-o de la Poşta Beiuş că a sosit pe adresa fratelui suma de o mie şi ceva de dolari, reprezentând costul călătoriei la conferinţa de la Manila-Filipine. Ştiind funcţionarii de la Poştă că fratele a murit, au returnat banii. Regreta Florica acest lucru, căci ar fi dorit să-i fi scos şi să-i cumpere Esterei, cu cel puţin jumătate din ei, un cadou frumos din partea familiei.)
în Simeria îl caut pe Gicu şi stabilim plecarea la Sibiu pentru mâine la prânz. Acasă Chivuţa sare imediat cu întrebările: - Cum e fratele?

-... Destul de grav.
- Vorbeşte?
- Puţin, tot mai puţin şi mai slab.
- Arunci de ce-ai venit? Trebuia să mai stai.
Joi, în drum spre Ruşor, satul meu natal, îl întâlnesc pe fratele Gică Plăcintă din Haţeg. îi spun care este situaţia şi mă înţeleg cu el să telefoneze zilnic de două ori la spital la Beiuş, apoi să sune la Sibiu şi să ne informeze care-i situaţia. Dacă e cazul, anulăm parastasul şi plecăm cu toţii la Beiuş. Fratele Gică s-a ţinut de cuvânt, informându-ne cu tot ce se
întâmpla.
Vineri, 16 iunie, ajungem la Sibiu şi mergem direct la cimitir. E iarbă mare în jurul mormântului, însă pe mormânt sunt flori înflorite. Se vede de departe că este un mormânt îngrijit. Seara ne prinde acasă la fr. Andrei.
Sâmbătă dimineaţa, pe la ora opt şi jumătate, suntem în faţa

Mitropoliei.
- Intru numai singur? - zice Gicu întrebător.
- Cred că e mai bine să intrăm împreună. Numele noastre nu le spun lor nimic, însă dacă suntem doi, e totuşi altceva.
Intrăm. Gicu în faţă, eu după.
- Cu părintele secretar am dori să vorbim - zice Gicu către femeia ce bătea la maşină.
- N-a venit încă, reveniţi după ora 9.
După un timp intrăm iar. Lângă femeia tânără, îmbrăcată în galben, ce bătea la maşină, stătea acum un bărbat blond, cam la 40 de ani, îmbrăcat în reverendă.
- Suntem de la Oastea Domnului si am venit în baza unei cereri pe care fratele Traian Dorz a adresatrQ. Mitropoliei Sibiului pentru delegarea 49 unui preot care să oficieze o shijbă de pomenire la rnoţjflâjitul părintelui losif Trifa din Cimitirul Ortodox din Sibiu. Fratele^Ţraian eşîe acum grav

bolnav şi ne-a rugat pe noi să venim.
- Da, cererea este înregistrată la noi. Mergeţi la părintele consilier Sămârghiţan, în clădirea de peste drum şi el vă rezolvă problema.
Intrăm la părintele Sămârghiţan, ne spunem păsul şi aşteptăm. Continuă să se uite la noi cu o privire binevoitoare, apoi spune:
- Mă bucur că sunteţi oameni tineri, cu frică de Dumnezeu. Mergeţi la Biserică?
- Mergem, părinte. De mici am fost crescuţi în spiritul respectului faţade Biserica străbună. Avem preoţi în familie, am două surori căsătorite cu preoţi şi suntem în relaţii foarte bune.
-Da?
- Da, părinte.
- Bine. Iată care-i situaţia. Cererea este la noi. Am delegat pe părintele Gherontie, care a mai fostla parastas, să oficieze dânsul. Mergeţi şi vorbiţi cu el, îl găsiţi la Catedrală.
- Vă mulţumim mult, părinte consilier.
Ieşim. Respirăm uşuraţi. Parcă o grea povară ni se luase de pe umeri.'Mă temeam de momentul acesta al primei confruntări cu oficialitatea clericală. De data aceasta aveam totuşi un atu - fratele Traian era încă în viaţă şi exista şi o cerere cu semnătura dumnealui. Dar când acestea nu vor mai fi?
De fapt, aflarea unui preot care să accepte să oficieze slujba de parastas la mormântul părintelui, a fost tot timpul o grea problemă. Zile întregi umblam cu fratele Traian şi a/fr. Gicu prin Sibiu de la o adresă la alta şi de la o biserică la alta, căutând un preot binevoitor şi curajos care să vrea să răspunsă solicitării noastre. Şi cu foare mare greu aflam, deşi fratele Traian lua asupra lui tot riscul şi se oferea să suporte cheltuiala în mod onorabil. Chiar şi preoţii din ţară care simpatizau cu Oastea, nu acceptau să vină, fie că nu puteau lipsi din parohie în această zi, fie că nu cutezau să se expună riscului de a fi sancţionaţi.

Deocamdată suntem bucuroşi şi mulţumiţi. îl găsim acasă pe părintele Ghcrontie şi stabilim ca mâine, la ora 12, să-1 aşteptăm cu o maşină în faţa Catedralei.
- Cantor nu mai aduc - zice părintele. Cântaţi dumneavoastră, am
văzut că ştiţi.
- Poate e mai bine să aduceţi. Noi cântăm ca pe la noi, fiecare
cum se cântă în zona lui.
Până seara mergem iar la cimitir şi tăiem iarba, pregătim ţăruşii pentru cordoane, stăm de vorbă cu fraţii de la Matca, cei care au pregătit parastasul. Constatăm că s-au gândit la tot ce-i necesar, inclusiv la o atenţie faţă de familia părintelui Trifa. Spre seară are loc în cimitir o frumoasă adunare - preludiul celei ce va fi mâine.
Duminică, 18 iunie, prima zi de Rusalii, la ora 6 suntem în cimitir. Dar nu suntem primii; câteva zeci de fraţi aşteptau cântând în jurul mormântului, iar alţii mulţi erau pe drum venind. în scurt

timp se ocupă locul din faţa mormântului, apoi mulţimea se întinde pe alee, printre morminte, peste tot. E lume multă şi totuşi e o linişte adâncă. Absenţa trist motivată a fratelui Traian ne marchează pe toţi şi obligă la tăcere şi
meditaţie.
începe adunarea. Vorbitorii îl evocă în cuvintele lor parcă mai mult pe fratele Traian, care acum, cu sufletul său, este mai aproape de părintele decât de noi. Cuvântul este tot mai înflăcărat şi mai puternic, atmosfera se încinge, adunarea e în clocot. Peste tot sunt numai ochi înlăcrimaţi, inimi copleşite de bucurie şi durere deodată. Prezenţa Duhului e puternică, se revarsă fără măsură.
Un singur incident: inspectorul Cultelor, dl. Bogdan Silviu, m-a chemat să mă apostrofeze că nu s-au respectat mormintele din preajmă şi s-au pus bagaje pe ele. Cred că a ţinut să-şi semnaleze prezenţa în faţa noastră şi totodată să-şi arate vigilenţa în faţa mai marilor săi.
Adunarea continuă într-o ţinută înalt duhovnicească. Parcă nu a

fost nicicând aşa mulţime şi aşa o linişte. Tot fratele Traian e cel prin care Domnul lucrează şi de data asta. în final se face chemare la legământ şi se vede că nu a fost fără rod ploaia de har revărsată azi. Adunarea se încheie cu legăminte şi, bineînţeles, cu rugăciune de mulţumire.
Urmează apoi parastasul la ale cărui cântări, alături de cântăreţ, participă şi toţi fraţii şi surorile din apropierea mormântului şi până departe pe alee.
Se continuă astfel atmosfera din timpul adunării, înălţătoare şi fierbinte.
Constatăm şi o primă lipsă, aceea a pomelnicului,pe care însă fr. Gicu o rezolvă imediat, cunoscând numele tuturor fraţilor şi copiilor părintelui. Constatăm apoi lipsa busuiocului, când se face slujba de sfinţirea apei. Recurgem Ia un frumos buchet de flori cu care sunt botezaţi în Numele Tatălui, al Fiului şi al Duhului Sfânt, toţi cei ce trec pe la părintele.
La ora 15 cimitirul e gol, fraţii toţi au plecat. Iarba e călcată, semn că a trecut multă lume pe aici, dar locul a rămas curat. Strângem cordoanele, scoatem ţăruşii, apoi mulţumim Domnului şi pentru această frumoasă adunare şi pomenire plină de har.

11

Plecarea în veşnicie

"Iar când, opri-mi-vei timpul în maiul însorit dâ-mi harfhTemă cheamă de dincolo de vreme să-Ţi cânt peste milenii, de ah tărâm trăit, din altă amintire - Eternele Poeme." T. Doa

Şi iată că am ajuns cu depăiiarea> evenimentelor la neuitata, la zbuciumata şi dramatica zi de 19 iume\i989. Mă înfior, mă cutremur, iar ochii mi se umezesc de lacrimi când Sui amintesc ce stări sfâşietoare am
trăit atunci.
Ziua de 19 iunie, a doua zi de Rusalii, era ultima mea zi de concediu, după care trebuia să încep lucrul. îmi luasem concediul în ziua în care plecasem la Timişoara cu fratele la spital, iar acum concediul se termina. Dar hotărâsem încă de la plecarea de lângă patul fratelui la Sibiu pentru parastas, ca să revin acolo în această ultimă zi.
Cu două zile înainte de Rusalii se zvonise printre fraţi că fr. Traian ar fi trecut la Domnul şi mulţi au pornit în grabă spre Beiuş. Unii întâlnindu-se pe drum cu fraţi mai bine informaţi, s-au întors îndărăt, însă au fost şi unii care au mers până acasă la Livadă. De acolo s-au întors la parastas la Sibiu; apoi, după două zile, au pornit din nou spre Beiuş.

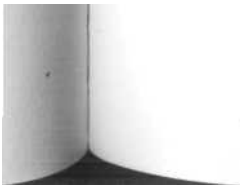

în această zi dramatică de 19 iunie, chiar de dimineaţă lucrurile încep să se precipite în ce mă priveşte şi să ia un alt curs decât cel pe care îl programasem şi-1 pregătisem cu.
Prima schimbare era aceea că nu putem pleca de dimineaţă spre Beiuş; Chivuţa dorea mult să meargă şi ea de data aceasta la fratele, astfel că am convenit să plecăm imediat ce va ieşi ea din serviciu. Apoi noaptea va trebui să ne întoarcem acasă ca dimineaţa să putem începe iar lucrul.
Acesta era programul nostru pentru ziua de 19 iunie. Nu ştiam că pentru ziua aceasta mai exista de multă vreme, poate chiar din veşnicie, un alt program care ne includea şi pe noi, dar care era al Providenţei. Şi programul care se va derula de acum înainte, luându-ne şi pe noi cu sine, va fi programul acestei Providenţe.
La ora 7 sună telefonul. Fratele Gică de la Haţeg sunase iar la Beiuş şi mă anunţă că Estera doreşte să-mi spună ceva. Sun la spital şi aflu de la ea că Violeta trebuie să vină la Beiuş neapărat, şi nu are cu ce - sunt rugat să fac tot ce pot s-o aduc.
Nici nu închid bine telefonul până ce acesta sună iar. De astă dată e sora Cristina care mă roagă insistent să o iau şi pe dânsa dacă merg la Beiuş. în situaţia aceasta nou creată, cu ocolirea pe la Simeria şi Sîmbăteni, consider că nu mai pot aştepta până la ora 15, când termină lucrul Chivuţa, ci ar trebui să plec mai repede.
Aşadar mă duc la fabrică la Chivuţa şi o rog să caute să se învoiască. încearcă, dar nu poate. Dar nici nu-i de acord să plecăm fără ea. Mă întristez puţin, dar n-am ce face, trebuie să aştept. Abia mai târziu aveam să înţeleg că nu era nimic întâmplător, că Domnul era Cel care lucra astfel şi tot ce se întâmpla era în planul Lui şi era menit să ne facă să fim prezenţi lângă fratele în clipa supremă.
La ora 15 plecăm şi ajungem cu bine la Sîmbăteni. Violeta ne aştepta de mult, gata de plecare. Era tristă, abătută şi grăbită să plecăm

imediat. Aveam să aflu mai târziu că Estera îi telefonase spunându-i că starea fratelui s-a agravat şi chemând-o să vină la spital cât mai repede posibil.
Pe la ora 21 suntem în faţa spitalului din Beiuş. Până să coborâm noi din maşină şi să luăm ce aveam de luat, Violeta dispare pur şi simplu. Nimeni dintre noi nu a **observat-o** când a plecat. Dar când ajungem în salon, o aflăm deja în halat alb, cu stetoscopul la urechi, consultân-du-1 atentă şi îngrijorată pe fratele. Nu spune nimic, dar se vede că e nemulţumită şi că nu-i deloc bine.
Mai erau în salon: Florica, Maia şi Estera. Florica ne spune că în urmă cu două zile a venit medicul oftalmolog, care este credincios, şi a plâns la căpătâiul fratelui.
- Nu are rost să-1 mai chinuie cu injecţii. Au început să apară răni la şolduri, la un călcâi... Mâine vreau să-i cer medicului să-1 externeze şi să-1 ducem acasă. Vezi şi tu **care-i** situaţia - zice Florica.
Şi situaţia era într-adevăr cumplit de deprimantă.
- A mai vorbit ceva în ultimele zile?
- De câteva zile, nu, de două zile.
Venind spre Bciuş, discutasem mult cu sora Cristina despre fratele. Atât ea cât şi Chivuţa, care

nu-1 văzuseră de când plecase de la Hunedoara, erau optimiste şi credeau că, în ciuda acestei boli grele, totuşi Domnul îl va face bine şi va reveni între fraţi, ca Moise după ce a stat pe munte 40 de zile.
Şi din nou am simţit şi-n sufletul meu încolţind speranţe... Starea lor de optimism exagerat m-a molipsit şi pe mine într-o oarecare măsură, oare pentru a câta oară?
Este oare această exaltare o dovadă de slăbiciune sufletească sau este o trăsătură normală, care te face ca în situaţii limită să te agaţi de orice, chiar şi de un fir de iarbă? Nu ştiu, dar cred că dragostea e aceea care umbreşte adesea simţul raţiunii şi al realităţii. Şi apoi trăim doar în

lumea minunilor lui Dumnezeu, a viselor.
Acum însă,când vede starea de boală a fratelui, sora Cristina zice si ea că ar fi mai bine să-l ducem acasă. însă acum numai Violeta poate decide, iar eu numai pe ea o ascultam; ce va zice ea, aceea vom face.
ÎI privesc îndelung pe fratele, îl privesc frământat şi întristat profund, întrebându-mă oare de ce trebuie să treacă dumnealui prin starea asta cumplită iar noi să nu putem face nimic să-1 ajutăm?! Singur a trebuit să străbată întreg pustiul acesta al bolii şi al neputinţei.
Dacă de trăit se poate trăi împreună cu alţii, însoţit de alţii, ajutat de alţii - de murit nu se poate muri decât singur. Oricât te-ar iubi cei din jurul tău,în faza asta a vieţii nu te mai poate ajuta nimeni. Moartea trebuie s-o treci de unul singur. Iar fratele era acum, în faţa acestui fapt suprem.
între timp sosesc la spital fratele Nicolae şi fratele Vasile. A mai sosit şi sora Silvia. Vor să rămână ei lângă fratele peste noapte, aşa cum mai făcuseră, iar Violeta şi Estera să meargă la Silvia să se odihnească.
- Eu nu plec în noaptea asta de aici - zice Violeta. Am venit să rămân, nu să mă culc.
Dar nici fraţii nu se grăbesc să plece. Ceva parcă-i reţine, ceva parcă-i îndeamnă să mai rămână. însă Violeta este hotărâtă: va rămânea ca şi, bineînţeles, Estera. Aşa încât ceilalţi n-avea rost să mai stea, pe rând se vor retrage.
Devotamentul Esterei dovedit în zilele spitalizării la Beiuş, i-a impresionat la culme pe fraţi şi într-un fel anume chiar i-a derutat. La un moment dat unul din fraţi a spus: "Dacă rămâne Estera, ce rost are să mai stea şi Violeta? Doar nici ea nu poate face mai mult..."
Un lucru însă este sigur: nimeni n-ar fi făcut mai bine decât Estera ceea ce trebuia atunci făcut, împăcând toate spiritele, adică: medici, asistente, fraţi, familie.
Pe la ora 23 fratele Vasile şi fratele Nicolae pleacă, pleacă apoi şi

Silvia, pleacă şi Maia, plec şi eu s-o duc pe Florica acasă la Livadă. Nu înainte de-a observa cât de agitată şi neliniştită este Violeta. îi lua încontinuu pulsul şi-i asculta inima.
- Frate Nelu - zice Florica după ce urcăm în maşină - tătuţă nu mai e de trăit. Numai îl chinuie la spital. Mi-a spus asistenta că moare şi e mai bine să-l ducem acasă. Doctorul Mureşan a promis că oricând cerem salvarea, ne-o dă imediat.
Când auzeam iar de moarte, mă îngrozeam. Cum adică, să-l ducem acasă şi să aşteptăm să moară? Nu, nu se poate...
Ajung din nou la spital cam la ora 12 noaptea. Violeta tocmai intra în salon. E mai tristă şi mai agitată ca înainte.
- Unde ai fost?
- La camera de gardă să Ic spun asistentelor să-l cheme pe medicul de gardă. Nu vor să-l cheme.
- De ce?

- Spun că n-are rost, că şi aşa moare.
Iarăşi moartea asta... Doamne, oare e chiar pe aici pe aproape? După un timp intră asistenta în salon. Este o femeie blondă, tânără, potrivită ca statură. Pare binevoitoare şi pricepută.
- Ce anume doriţi să-i facă medicul? Spuneţi-mi mie şi-i fac eu. -Să-i faceţi... (enumera Violeta nişte medicamente, doza, modul
de administrare).
- Bine, doamna doctor, îi fac ce spuneţi dumneavoastră. Şi într-adevăr îi face, dar...
- Spune-mi şi mie care-i situaţia, e grav de tot?
- Nu-i bine deloc -îmi răspunde Violeta. Respiraţia e slabă, pulsul e accelerat şi slab, inima lucrează anormal.
Iau în mâinile mele mâna fratelui să-i simt şi eu pulsul. Ştiam cum e normal, de fapt ştie oricine. Acum era des, slab şi neregulat.
- De ce-i oare aşa de slab?

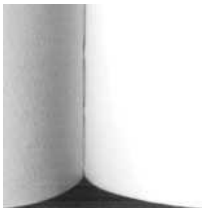
- Inima nu mai poate lucra.
începe să-i crească temperatura. Ajunge la 40^C. Medicamentele injectate în venă nu-şi mai fac efectul, urina nu se mai elimină.
Violeta îşi pune iar stetoscopul şi-i ascultă îndelung inima, plămânii. Pe faţa şi-n gesturile ci se poate citi o concentrare maximă şi în acelaşi timp o încordare, o luptă a două stări contrarii. Medicul din ea constată profesional şi competent că-i ultima fază a bolii, că nu mai c nimic de făcut, că nu mai este nici o speranţă de viaţă şi că, în continuare, totul este o pură chestiune de timp, de o oră sau două. în privinţa aceasta medicul Violeta nu are nici o îndoială.
Dar sora Violeta, adică omul credincios şi iubitor care este ca, refuză să accepte constatarea rece şi profesională a medicului. Şi, uzând tot de cunoştinţele medicale, insistă, nu se împacă cu gândul morţii, nu-1 acceptă. Mai caută ceva de care să se agate, un motiv, oricât de firav, care să-i mai admită o cât de mică şansă, să-i mai îngăduie o cât de vagă speranţă. Ascultă mult, mult. Lasă stetoscopul şi ascultă cu urechea direct pe corp, apoi iarăşi cu stetoscopul, minute în şir... Zadarnic însă, nimic nu se mai poate face, hotărârea destinului a fost deja luată.
Cu un gest tipic grăbit, Violeta îşi ia stetoscopul de la urechi şi aproape că îl trânteşte pe masă. Se aşează apoi pe patul de alături, îşi lasă capul în mâini şi o copleşeşte un plâns sfâşietor. Plânge,plânge cu suspine. Nu se mai poate stăpâni şi nici nu mai încearcă să o facă.
Acum nu mai e medic Violeta, ci un copil scump, care ştie că-1 va pierde pe părintele lui drag şi că nu mai poate face nimic ca să-l salveze. Cât de curate şi de sfinte sunt aceste lacrimi! Le va mai fi vărsat Violeta doar în urmă cu opt ani, la căpătâiul fratelui Sabin, tatăl ei.
Ne uităm la ea îngroziţi şi căutăm să înţelegem. Deşi nu spune nimic, înţelegem că totul s-a sfârşit. A făcut tot ce-a putut până acum, iar de acum i-a mai rămas doar plânsul.

Totuşi se stăpâneşte. Se uită iar la punga cu urină, e tot goală. în sfârşit vine medicul de gardă - noi ieşim afară. Rămân doar Violeta şi Estera. Medicul îi pune, ca pentru o ultimă încercare, o perfuzie. îi măsoară tensiunea arterială - e cincizeci cu zero, apoi pleacă.

Intrăm noi. Violeta e lângă perfuzie şi cu mâna pe dispozitivul de reglare. Vin lângă ea şi mă uit şi eu atent la punga cu lichid. în zilele lungi ale spitalizării de la Timişoara mă obişnuisem cu ritmul normal de cădere a picăturilor. Acum văd cum cade o picătură, a doua întârzie, dar cade, următoarea nu mai cade. Aşteptăm, mă uit întrebător şi derutat la Violeta.
- Ce se întâmplă, e înfundat tubul?
- Nu, organismul nu mai primeşte - spune Violeta, abia stăpâ-nindu-şi durerea.
- Şi cum, asta-i ultima fază, nu se mai poate face nimic?
- ... Nu.
- Şi totuşi, ce se întâmplă?
- Inima nu mai lucrează normal, sângele nu se oxigenează şi nu circula suficient...
Şi continuă Violeta cu nişte explicaţii care pe mine mă depăşesc. Medicul din ea era din nou pe rol.
Cu mâna ei, Violeta îi scoate perfuzia şi-i extrage tubul pentru alimentaţie, iar asistenta îi scoate sonda.
- Vă rog să chemaţi salvarea - spune Violeta asistentei, începem să ne strângem lucrurile de prin salon. Se adunaseră
cam multe în cele zece zile de aici. Mă duc apoi la telefon să-1 sun pe fratele Vasilc, răspunde sora Greta:
- E tot mai grav fratele. Am chemat salvarea să plecăm acasă.
Aud în receptor un plâns stăpânit, apoi închid. în salon brancardierii intră cu targa. Sunt doi bărbaţi zdraveni şi nu par deloc supăraţi că i-am deranjat la o oră aşa de nepotrivită. Am senzaţia că se aşteptau

să-i chemăm.
Se făcuse deja ora două şi jumătate. Ora două ar fi fost ora limită la care să plecăm la Hunedoara ca să ajungem dimineaţa la lucru. Dar în această situaţie, cum să mai plecăm?
îi ajut pe brancardieri să-l aşeze pe fratele pe targa, să coboare scările, să-l urce în salvare.
- Dumneata mergi înainte cu maşina, iar noi venim după dumneata - îmi spune unul din brancardieri, care era şi şoferul salvării.
Surorile urcă toate în salvare lângă fratele, iar eu pornesc singur cu maşina. Singur..., sunt aşa de singur şi emoţionat şi tulburat. Nu ştiam cum merg, cu greu îmi stăpâneam reacţiile. Farurile salvării mă priveau triste în ochi, prin retrovizoare.
Opresc sub geamul casei fratelui, iar salvarea în urma mea. Bat în geam la Florica şi lumina se aprinde imediat. Miron, soţul ei, deschide poarta dar nu mă întreabă nimic, nici Florica. Se uită doar la mine, probabil la figura mea zdrobită, şi înţeleg situaţia. Le spun doar:
- E mai rău, am venit acasă.
Pe fratele îl luăm pe mâini şi-l aşezăm în parul său, în casa lui. în acest moment deschide ochii, ochii aceştia dragi care ne-au privit atât de cald de atâtea ori, care de câteva zile nu s-au mai deschis. Priveşte ca din altă lume. O ultimă privire spre această lume.
- Frate Traian - zic aplccându-mă spre dumnealui - suntem la Livadă, la dumneavoastră acasă.
Instantaneu am avut cu toţii impresia că am făcut o mare greşeală venind acasă, deoarece ar mai fi fost speranţe. Oare să fi acceptat şi acum prea repede ideea morţii? însă după câteva clipe respiraţia devine din nou neregulată, recade iar în inconştienţă şi această ultimă îndoială se risipeşte şi ea.
Fratele stă întins în patul său din camera în care a lucrat atât de mult, în care s-a rugat, a plâns şi a suferii de asemenea mult de tot. Dar

^

tot aici a avut multe din marile sale revelaţii şi multe trăiri cereşti în întâlnirile cu fraţii.
Stăm cu toţii pe lângă pat, în picioare, pe scaune sau în genunchi. Miron stă tot timpul în picioare şi plânge încontinuu. Nu s-a aşezat pe scaun şi nu a ieşit din casă până nu s-a sfârşit totul.
Sora Cristina începe o rugăciune cu voce tare. De fapt era rugăciunea ce o murmuram fiecare în sufletele noastre. Se roagă Domnului pentru fratele care se află în acest ultim ceas, şi-1 mulţumeşte că ne-a ajutat să fim şi noi acum împreună cu dumnealui. Eram: Florica, Miron, Violeta, Estcra, sora Cristina, Chivuţa şi eu. Abia mai târziu aveam să-mi dau seama că de fapt eram singurul frate, numai cu surorile, prezent acolo în acele clipe. Ce mare har şi ce mare responsabilitate. Violeta are aleasa inspiraţie de-a începe să cânte: *"ACASĂ MEA,* ce ***grai*** *divin de dulce şi fierbinte, ce lacrimi şi fiori* ***îmi*** *vin când mi te-aduc aminte"*.
Doamne, ce mult îi plăcea fratelui cântarea aceasta. O scrisese la Covasna, în urmă cu patru ani, şi mi-o trimisese în plic, cu recomandarea să ajungă la Violeta. Şi Violeta i-a compus imediat o foarte frumoasă şi potrivită melodie. De multe ori a cântat-o împreună cu fratele... iar acum o cânta pentru el.
Atmosfera devine tot mai copleşitoare şi mai încărcată de emoţie. Cântăm cu toţii, plângem şi cântăm. Cântăm din toată inima, poate puţin cam prea tare: "Dar *nu-i niciunde ca la noi I în dulcea mea Acasă"...*
Fratele respiră din ce în ce mai greu. Solul morţii este printre noi dar nu ne e îngăduit să-1 vedem. începem o altă cântare şi cântăm mai încet şi mai cald:

"ÎŢI *MULŢUMESC CĂ MI-AI VENIT,*
Lumina mea cea bună,
că ceasul nostru mult dorit,
ni-1 vom petrece fericit,
rugându-ne-mpreună".
Este cântarea cerută de fratele în spital, cu câteva zile în urmă şi într-un anume fel este ultima sa dorinţă. Atunci a ascultat-o plângând, acum tăcând şi-n pragul ultimului ceas. Zice cântarea:
"Atunci vom merge amândoi
pe-o rază luminoasă
şi-al îngerilor dulce roi,
cântând ne vor petrece-apoi
până intrăm Acasă".
Acel "atunci vom merge amândoi" a devenit "acum vom merge amândoi", iar raza luminoasă poate că-i deja întinsă ca scara lui Iacov de altădată.
Ne folosim de un aparat de pozat cu bliţ pentru a face câteva poze. Dar lumina bliţ-ului şi sunetul ce-1 face aparatul nu cadrează cu atmosfera sfântă din cameră şi cu "Lumina mea cea bună" despre care cântam noi, şi renunţăm. Tensiunea momentului trăit nu permite decât cântarea şi rugăciunea, dar mai ales cântarea. Aşa încât Violeta începe să cânte iar:
"CÂND AI SĂ VII CA SĂ MĂ IEI,
Te voi primi în casa plină
şi-Ţi voi aduce-n ochii mei
cea mai netulbure lumină..."
Doamne, cât de potrivită este cântarea aceasta acum, parcă numai pentru acest moment al plecării sale în veşnicie a fost scrisă. Casa.este într-adevăr plină, dar *lumina netulbure din ochi* părea să fi plecat deja la Tatăl.

'"Cu *cele mai cereşti cântări*
îţi voi întâmpina privirea.
Şi-n toate-a-inimii cămări

va străluci, arzând, iubirea."
Ce bine-i că Violeta ştie pe de rost toate aceste *"cereşti cântări".* Ar fi fost complet nepotrivit să răsfoim acum o carte, fie ea şi a fratelui Traian. La nici o cântare nu s-a încurcat Violeta, cu toată emoţia ce-o copleşea şi cu toată durerea ce-o avea în suflet. N-a omis nici o strofă, n-a greşit nici un cuvânt, ca şi când le avea pe toate nu doar în memorie, ci şi-n inimă, împreună cu durerea şi cu tristeţea acestor clipe. Şi cât de mult insista fratele ca poeziile şi cântările să se înveţe pe de rost, iată că unii au înţeles.
Pulsul e tot mai slab, se dă o luptă cumplită între viaţă şi moarte. Cât de greu se smulge viaţa din acest organism aşa de puternic cândva. Doamne, facă-se Voia Ta, dar este atât de cumplit acest moment - poate fiindcă-i ultimul.
După o scurtă tăcere, tot cântarea e cea care ne însoţeşte în acest ultim ceas. Cântăm:
*"**N-AŞ** VREA DECÂT, CÂND VINE SEARA,*
să-mi fi sfârşit ce-aveam să fac
să-mi pot lăsa-mpăcat povara
când aripile-o să-mi desfac..."
Aripile sunt desfăcute spre Domnul Isus Hristos, căci numai El poate să-1 primească. Nu un heruvin sau un înger, ci de bună seamă Domnul, El însuşi îi va deschide Marea Poartă. Dar aici, după sufletul său, cine oare va veni?
"N-aş vrea decât, când îţi voi cere
un loc de-odihnă, obosit,
să mă primeşti, cum, cu plăcere,
primeşti un oaspe mult dorit..."

Mă uit în jur, ca şi la Timişoara, să văd un semn, ceva neobişnuit care să certifice prezenţa Domnului reală în acest loc. Dar nu văd nimic, cu fratele totul decurge simplu şi natural: plămânii sunt tot mai inundaţi de apă, respiraţia e tot mai grea şi mai rară.
Şi iată că, încet, cântând, am ajuns la ultima cântare. Cântăm mai mult cu sufletele cântarea ce sintetizează transfigurat viaţa fratelui: *-DIN ZORII ZILEI MELE în lanul Tău m-am dus culegător de spice,* aşa *cum Tu mi-ai spus. Cântau secerătorii, eu îi urmam tăcut, sfios şi singuratic, şi lăcrimând ca Rut..."* Ce sublimă e cântarea aceasta şi ce potrivită şi ea pentru acest moment. Respiraţia devine mai crispată şi mai rară. Sora Florica aprinde o lumânare mare şi o pune în mâna dreaptă a fratelui. Ţinem cu toţii de lumânare şi de mâna dumnealui... De mâna aceasta muritoare, care a scris atâtea lucrări nemuritoare. Mâna aceasta care a ţinut condeiul şi atunci când de ea atârnau cătuşe, mâna aceasta pe care nimeni şi nimic nu a putut-o opri să lucreze, luminând minţile oamenilor, mâna aceasta ţine acum o lumânare aprinsă, ca-n Dimineaţa învierii. Ţinând de lumânare, continuăm să cântăm. Cântarea curge încet şi lin, viaţa fratelui se scurge tot aşa. Cântăm:
[u]Intindc-Ţi peste mine veşmântul tău plăcut la sfintele-Ţi picioare să-adorm şi cu ca Rut. Iar mâine dimineaţă mă scoală fericit, să-ntâmpin bucuria spre care-am suferit". încă două respiraţii mai sacadate şi plămânul nu mai primeşte aer. Ciclul respirator de-o viaţă opreşte aici. Dar inima nu cedează, mai bate încă. Inima aceasta care a bătut ca nici o altă inimă, care a cântat iubirea într-un chip unic şi ceresc, inima aceasta care era gata să-1 îmbrăţişeze şi pe vrăşmaş, ***"privindu-1** frate şi făcându-l I aceloraşi comori părtaş",*

inima aceasta nu se lasă nici acum, nu încetează, ci continuă să mai bată încă timp de câteva

minute. Atunci, ca într-o descătuşare, ori o prăbuşire, am dat frâu liber la întreg focul dragostei şi al durerii din suflet, în cea mai zguduitoare rugăciune ce-am făcut-o vreodată.
Nu pot reproduce ce-am spus. Erau atât de cereşti acele clipe şi eram adânc marcat de emoţia întâlnirii cu misterul morţii şi al eternităţii. A încerca o formă scrisă pentru un aşa moment, ar fi o impietate.
Ştiu doar că I-am mulţumit Domnului că mi-a ascultat rugăciunile şi m-a ajutat să rămân lângă fratele, necurmat până la capăt. Iar la încheiere, preluând ideea din relatarea morţii părintelui Iosif, am spus: "Cred că Tu, Doamne Isuse ai fost acum aici, căci numai Tu ai putut veni după acest iubit şi mare suflet ca să-1 smulgi dintre noi. Şi pentru că eşti aici, Te rugăm ajută-ne să fim demni în continuare de dragostea Ta şi de dragostea fratelui Traian,"
Era ora 4^{10}, marţi dimineaţa, 20 iunie 1989. Anul acesta va rămâne în amintire, ca anul morţii fratelui Traian Dorz.
împreună cu Violeta şi Chivuţa, facem primele pregătiri în vederea înmormântării, lucruri intime pe care am ţinut sale facem tot noi. Apoi, când fratele a fost gata îmbrăcat şi bărbierit, am spus sorei Florica, că noi va trebui să plecăm de-acum. Să mergem până acasă să rezolvăm cu serviciul, ca să venim apoi pentru priveghi. Florica înţelege. Ne mulţumeşte. Ne despărţim plângând.
Poate n-ar fi trebuit să plecăm chiar acum, dar nu puteam nici să mai rămânem. Starea de tensiune şi încordare maximă la care am fost supuşi de aseară şi până acum ne-a epuizat total. Personal, simţeam că nu mai am nici o putere, că nu mai pot gândi nimic, că nu mai pot să fac nimic.
Pe de altă parte, consideram că, odată ce lucrurile- legate de trupul fratelui în vederea înmormântării au fost terminate, datoria noastră s-a cam încheiat şi că munca ce trebuia s-o facem noi cam până aici a

fost. De acum vor veni alţii care vor dori să facă ei celelalte multe treburi ce se cercau a fi făcute. Consideram că aşa e bine, să nu-i lipsim pe fraţii localnici de implicare în munca şi alergarea ce le comportă funeraliile de o asemenea dimensiune. Aşa încât, am ales să le lăsăm lor, cu totul, această bucurie înlăcrimată.
O grea durere mi se lăsase pe suflet odată cu moartea fratelui. Dar undeva, în adâncul insondabil al fiinţei, simţeam şi ceva ca o eliberare, ca o detaşare de prezent. Ceva, la cu totul alte dimensiuni, dar în genul a ce a simţit David când a primit trista veste că a murit fiul iubit al Bat-Şebci. Tot aşa şi noi simţeam că de acum pentru fratele, ca om, nu mai putem face absolut nimic. Câtă vreme a fost în viaţă, deşi bolnav grav, mai aveam totuşi o nădejde, o speranţă care ne mobiliza şi ne întărea oricât de trişti şi de obosiţi eram adeseori. Acum însă, când fratele nu mai e, am demobilizat complet. Trebuia deci să ne retragem.
Numai Estera nu pleacă, şi este bine că ea poate să mai rămână, într-un fel ne va reprezenta şi pe noi în timp ce vom lipsi.
Pe fratele Vasile Pavel din Beiuş îl găsisem gata pregătit să vină la Livadă, iar ceilalţi ai casei toţi treji. Când ne văd, înţeleg imediat situaţia şi devin aşa de trişti, încât e necesar să-i mângâiem noi şi să-i îmbărbătăm.
Necesitatea de primă importanţă şi urgenţă era acum anunţarea fraţilor cât mai repede, în cât mai multe locuri. Primul număr format este la Simeria. Violeta anunţă simplu şi exact: *"Violeta la telefon. A murit tratele Traian. înmormântarea e joi. Anunţaţi şi pe ceilalţi.[1]'* Doamne, ce aspru sună acest "a murit".
Sunăm apoi la Hunedoara. Eu formez, iar Violeta anunţă cu aceeaşi formulă. Apoi la Cluj, la

Galaţi, la Bacău, la Timişoara, la Arad, la Haţeg. Fraţii din ţară, ştiind de boala fratelui, erau într-o tristă şi evlavioasă aşteptare. S-au anunţat repede unii pe alţii peste tot. Dar unele

zone. mai izolate, ca Valea Jiului de exemplu, au rămas uitate.
S-a aflat repede şi la Bucureşti şi în ziua următoare a apărut un anunţ simplu în "România liberă". Un altul, mult mai amplu şi mai din inimă avea să apară în acelaşi ■ziar, în chiar ziua înmormântării. Am aflat mai târziu că a fost dat de fratele Daniel Munteanu care împrumutase banii pentru achitarea taxei de- publicare.
Trişti, îngânduraţi, obosiţi, pornim spre Hunedoara, însă prin Arad, ca s-o ducem acasă şi pe Violeta. La Sîmbăteni, când ajungem, se ştia deja, şi fraţii se pregăteau să plece spre Beiuş. La fel şi la Simeria, Gicu şi Tabita erau gata de plecare.
La Hunedoara, eu rezolv relativ uşor cu serviciul pentru încă două zile libere. Pentru Chivuţa însă se părea a fi mult mai greu. Dar iată că a intervenit ceva. Cu două zile în urmă, la Sibiu la mormânt, o muşcase ceva de picior, probabil o albină, şi i se umflase piciorul foarte tare. Medicul de la cabinet când o vede, vrea s-o interneze, şi pentru că ea refuză, îi prescrie nişte medicamente şi-i dă concediu medical 3 zile. Nici n-am cumpărat măcar medicamentele şi a doua zi umflătura a dispărut.
Fraţii din Hunedoara taxaseră un autobuz care avea să plece la Beiuş miercuri la ora 16. Am reţinut un loc şi pentru tata. Am aflat mai târziu că a plecat de acasă dimineaţa la ora 9,ca nu cumva să întârzie. Dl. profesor Isac, faţă de care aveam obligaţie să-1 anunţ, ştia şi-şi reţinuse un loc la autobuz.
Miercuri dimineaţa, 21 iunie, primesc un telefon de la Cluj. Mă sună părintele ieromonah dr. Silvestru Prunduş, pr. călugăr greco-catolic, prieten şi admirator al fratelui Traian. Mă întâmpină cu cuvintele: "'Condoleanţe, frate Nelu". Şi se scuză că, fiind bolnav, nu poate veni la funeralii, va trimite însă o telegramă familiei.
Şi într-adevăr a transmis o lungă şi interesantă telegramă. Iată conţinutul ei:

"Familiei îndoliate, Dorz,\ Livada Beiuşului nr.9,jud. Bihor.
Trecerea în eternitate M fratelui 'Traian, mărturisitor eroic al credinţei, constituie pentru noi toţi, legătura peste ceata suferitoare cu biserica glorioasă a martirilor şi mărturisitorilor care din veac au bineplăcut lui Dumnezeu, între care şi cei din zilele şi de pe plaiurile noastre. Fiind bolnav, mă unesc de departe în rugăciune fierbinte cu întreaga familie îndoliată şi odată cu îndătinatele condoleanţe, prin mijlocirea Maicii Sfinte, armonios lăudate în cartea "Minune şi Taină", implor cu foc de la Domnul, urmaş vrednic spre edificare tuturor.
Ieromonah Silvestru Prunduş"
Au mai sosit telegrame şi de la alţi prieteni şi admiratori. Aceştia, deoarece nu au putut să vină la înmormântare, au dorit să fie totuşi prezenţi în acest fel şi să transmită familiei compasiunea lor.
Ţara toată era în frământare, căci fratele era bine cunoscut în multe cercuri, şi toţi cei ce l-au cunoscut cândva, indiferent de împrejurare, îl regretau şi parcă se temeau de ceea ce, din superstiţie sau din premoniţie, credeau c-o să urmeze.
Dar arunci nu mă puteam gândi la toate acestea, mă gândeam numai că trebuie să ajung înapoi la Beiuş cât mai degrabă.

12

Funeraliile

"Acolo undc-afla-mi-voi odihnire un veşnic Mai va înflori mereu, cu cald veşmânt de cântec şi iubire acoperind cu drag mormântul meu." T. Don

Pe la ora 9, miercuri dimineaţa, pornim spre Beiuş. Ajungem cu bine şi, aşa cum era de aşteptat, la ieşirea din oraş spre Livadă, Miliţia oprea toate maşinile. Ne opreşte şi pe noi, ne verifică actele, verifică maşina, notează numărul, apoi mă întreabă:

- Mergeţi la mort?
- Da, aici la Livadă.
- Bine, sunteţi liberi.

Avea să mă oprească şi noteze de mai multe ori în drumurile mele de la Beiuş la Livadă. La fel i-a oprit şi pe alţii. Pe unii chiar i-a amendat pentru deficienţe, reale sau pretinse, la maşini. Dar n-au întors pe nimeni îndărăt, ci pe toţi câţi au venit, i-au lăsat să treacă.

Primul lucru ce izbea privirile, de cum intrai în sat, era numărul mare de maşini, parcate peste tot pe unde s-a găsit loc. Toate uliţele şi toate curţile din sat erau pline, iar maşini continuau să sosească. Sătenii

erau foarte amabili. Parcă dintr-odată deveniseră toţi prieteni ai fratelui Traian. Căci abia acum, văzând numărul mare de oameni şi de maşini, care sosiseră din toate colţurile ţării, aveau să înţeleagă mai bine cine fusese *acela* pe lângă care şi-au trăit viaţa lor fără să înţeleagă mare lucru din viaţa lui.

Fratele era depus în casa din dreapta, în camera mare de la stradă. Nu i s-a schimbat deloc faţa, a rămas aşa cum era când am plecat noi, şi aşa avea să rămână, până s-a închis sicriul. Fără pic de înnegrire şi fără pic de miros, deşi eram la începutul verii. *"Lipsa totală a mirosului* -zicea un preot, - *este unul din semnele sfinţeniei. Sfinţii nu putrezesc."*

La capul fratelui era un sfeşnic în care ardea- o lumânare, cum se obişnuieşte. Iar de sfeşnic atârna bastonul pe care-l cumpărasem de la Timişoara. Mai mulţi fraţi bătrâni aveau să-1 ceară pentru ei, dar primul 1-a cerut fratele Hoza de la Dej şi Florica i 1-a dat lui.

Pe peretele din spatele sfeşnicului era un tablou cu părintele Iosif şi cele două calfe: Marini şi Dorz. Iar dedesubt, scris impecabil, per o hârtie galbenă lucioasă, ultima strofă din poezia: *"Solia vieţii mele": "Şi chiar din Porţile Divine spre voi îmi mai întorc privirea căci şi-n pământ şi-n cer, cu mine, întreagă, eu vă duc iubirea."*

în jurul sicriului se formează un şir lung şi neîntrerupt de fraţi ce vin să-1 mai vadă odată pe fratele. Mă apropiu şi eu de sicriu. Ce şocantă este imaginea aceasta a fratelui, stând întins pe spate. De fiecare dată când intra cineva în casa lui, fratele se ridica în picioare, îi întindea mâna şi îl primea zâmbind bucuros. Acum însă stă nemişcat şi ■ indiferent la toate gesturile şi reacţiile fraţilor.

Unii vin lângă sicriu, şi acolo fac o rugăciune, ori păstrează un moment de reculegere. Alţii însă izbucnesc în plâns, încă de la uşă, ori chiar de cum intră în curte. Unii îl sărută pe frunte ori îi sărută mâna, cum

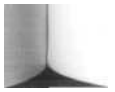

Traian Dorz, la capăt de călătorie

făceau altădată. Alţii doar îl ating, păstrând o oarecare distaaţă faţă de sicriu. Reacţiile fraţilor sunt diferite, potrivit cu structura sufletească, plămădită în timp, a fiecăruia. însă ele sunt spontane şi mai ales naturale. Absolut toate exprimă durere, amărăciune, preţuire fără margini, păreri de rău...

Lângă sicriu se fac încontinuu poze. Fiecare doreşte o poză cu fratele, ca o ultimă amintire, o poză de pe urmă, pe care să o pună lângă celelalte ce le are cu fratele. Căci, fiind fratele un om atât de iubit şi de preţuit în Oastea Domnului, orice frate sau soră, de cum veneau în Lucrare, doreau să aibă în casa lor o poză a dumnealui. Aşa se face că^ circulau printre fraţi tot felul de poze de-ale fratelui, făcute fie la vârsta cea mai fragedă (16 ani) ori în diferite perioade mai bune, ori mai triste ale vieţii sale. De asemeni, la nunţi sau la adunări, când apărea fratele, dacă situaţia

permitea, era ţinut ore întregi în faţa obiectivelor şi a. bliţurilor de tot felul, unele chiar foarte ieftine, pentru a imortaliza un eveniment. Unii fraţi au albume întregi cu poze ale fratelui Traian, sau ale lor cu dumnealui. De aceea acum, când pleca pentru totdeauna dintre ei, mai doreau o poză, o ultimă poză ca amintire şi ca dovadă că au fost la funeralii.
Şirul de fraţi în jurul sicriului rămâne neîntrerupt toată noaptea, iar şirul de fraţi ce vin de la Beiuş spre Livadă, este cam tot aşa. Vin şi vin mereu. Astfel că joi dimineaţa mulţimea care umple curtea, strada; satul, era cu adevărat impresionantă.
Din pricina aglomeraţiei, cu greu se mai putea intra în casă, dar cine dorea cu tot dinadinsul şi insista - putea totuşi să intre.
Miercuri după masă, înaintea începerii programului, se ţine un mic sfat frăţesc, primul fără fratele Traian. S-a discutat despre înmormântare, despre nevoia de ordine în program şi de atenţie în vorbire. Eram însă cu toţii aşa de trişti şi de marcaţi de eveniment, încât greu se legau discuţiile între noi. Aşa că odată stabilite cele câteva lucruri, am ieşit cu toţii la program.

S-a făcut puţină evanghelizare la priveghiul fratelui. Făcuse el toată viaţa numai evanghelizare, foarte rar vorbea despre sine. Acum toţi vorbitorii, fără excepţie, elogiau personalitatea celui plecat în veşnicie, găsind inspirate asemănări cu marii oameni ai Bibliei. De asemenea, îşi aminteau mulţi fraţi întâmplări ori discuţii mai deosebite avute cu fratele. Dar, mai ales, fiecare în felul său voia să-şi ai un rămas bun, un "la revedere" până când vom fi iar împreună.
Impresionează mult relatările celor două surori, Violeta şi Estera, despre perioada spitalizării la Timişoara, apoi la Beiuş, şi despre plecarea fratelui în veşnicie.
Ascultam şi eu emoţionat, căci cu ochii minţii revedeam aievea tot ce trăisem şi eu puţin timp mai devreme.
S-a făcut o rugăciune de încheiere, pe la ora 2 noaptea, însă programul a continuat până dimineaţa, cu cei care continuau să sosească.
Joi, ziua înmormântării, la ora 6 dimineaţa, programul reîncepe cu toată puterea dată de importanţa ultimei zile. Se înregistrează tot şi se filmează cât se poate. Dar nici microfonul, nici aparatul foto, nici camera video nu pot reda în întregime ceea ce inundă acum sufletele. Căci niciodată fraţii aceştia nu au mai plâns şi nu au mai cântat aşa. N-au trăit nicicând şi nu vor mai trăi niciodată o emoţie atât de puternică şi înaltă ca cea pe care o trăiesc acum.
O poză mare a fratelui, cu bandă de doliu, îi străjuieşte pe cei ce se perindă la microfon, şi obligă la responsabilitate. Cei mai cunoscuţi fraţi au rămas să vorbească în această zi de pe urmă. Vor mai vorbi, de asemenea, unii prieteni şi admiratori, ai fratelui.
Astfel vicarul greco-catolic de la Cluj, părintele Langa, aduce salutul bisericii sale fraţilor din Oastea Domnului. începe cu versetul: "Doamne, buzele mele voi deschide şi gura mea va vesti lauda Ta". Şi continuă: *"căci a vorbi astăzi despre fratele meu mai mare, Traian Dorz,*

înseamnă a-mi deschide buzele ca să vestesc lauda lui Dumnezeu.
L-am cunoscut pe fratele Traian aşa cum poate puţini dintre dvs. l-aţi cunoscut, căci în anul 1950, ne aflam amândoi în aceeaşi celulă întunecoasă care nu avea numai zăbrele, ci avea şi obloane de scânduri, ca să nu pătrundă lumina. Uitându-se că în spatele obloanelor şi a zăbrelelor se afla lumina. Acea lumină era în sufletele noastre, acea lumină o răspândea în jurul său fratele Traian.

... Puţine lucruri ne-a vorbit fratele Traian atunci, pentru că gurile ne erau ferecate. Puţine poate că şi dumneavoastră veţi putea vorbi. Nu aveţi cu toţii la îndemână amvoane, nu aveţi cu toţii la îndemână tibune, dar aveţi la dispoziţie un cuvânt mai puternic decât orice vorbă, aveţi la dispoziţie rugăciunea, aveţi la dispoziţie dragostea, aveţi la dispoziţie fapta bună.
... Acest lucru 1-a făcut fratele Traian în închisoare: a iubit, a iubit, a iubit."
Un medic de la Cuj, dr.Horea, pe care fratele Traian 1-a vizitat de mai multe ori în drumurile sale pe la fraţi, a ţinut să împărtăşească impresia puternică pe care i-a produs-o personalitatea fratelui Traian arunci când 1-a cunoscut:
"*... Cu mulţi ani în urmă, tânăr fiind, am ajuns să cunosc poeziile lui Traian Dorz. Nu ştiam ce vârstă are, dar mi-au plăcut poeziile şi le-am citit de multe ori. Au auzit despre el în Moldova, la Fălticeni, şi am dorit să-1 cunosc. Am trecut apoi ani de zile şi am tot dorit să-1 întâlnesc. S-a întâmplat însă să-1 cunosc pe fratele Bratu din Moldova, care mi-a dat o fotografie cu fratele Traian. M-am bucurat când am văzut fotografia. Şi l-am privit, şi l-am privit... Cum poate omul acesta să se adreseze sufletelor, inimilor, aşa de frumos, aşa de adânc? N-am crezut că am să-1 văd vreodată şi i-am pus poza în albumul familiei mele.*
Dar într-o zi, eram la cabinet şi consultam, şi cine credeţi că intră? Nu-mi venea să aed! Se prezintă un om simplu, un om modest, dar

cu o faţă care strălucea ca faţa lui Ştefan, ca a lui Moise! Era Traian Dorz! Mi-a tremurat mâna când n dat mâna cu mine.
- Bunul meu, dragul meu - am zis -, de 40 de ani aştept să te cunosc...
... Ce am văzut în el? Un om care risipea înjur blândeţe, bunătate, gingăşie, dragoste de Dumnezeu şi de aproape."
Domnul profesor Isac de la Hunedoara, îl elogiază pe fratele ca personalitate de cultură aleasă:
"... S-a *spus că a fost un om simplu, un plugar. A pornit din această casă modestă, dar vă rog, acordaţi-mi creditul, că l-am cunoscut din conversaţii şi din ceea ce-a scris. Să ştiţi că a fost unul din oamenii de cea mai înaltă cultură şi formaţie culturală pe care-i avem astăzi. Adică, ca autodidact, cunoştea istorie, filozofie, literatură naţională şi universală, încât putea rivaliza şi susţine o discuţie cu cei mai înalţi oameni de cultură pe care-i avem la ora actuală. De altfel, o să vedeţi pe parcurs, că are o gândire de filozofia istoriei cu care va fi invidiat de cei mai mari gânditori în domeniul istoriei."*
Programul e aşa de plin, de bogat, de emoţionant, pe întreaga lui durată. Pe la ora 12 se face o chemare la legământ, apoi rugăciunea. Se fac multe legăminte. Momentul e cât se poate de potrivit pentru o astfel de hotărâre.
De acum urma să se săvârşească rânduiala bisericească a înmormântării. 0 va face un sobor de 9 preoţi, între care vicarul episcopal, protopopul de Beiuş, preotul local, şi alţi preoţi din împrejurimi. Preoţilor veniţi din alte zone, nu li s-a permis să oficieze. Totuşi, părintele Ungur Iosif de la Cluj, s-a îmbrăcat pentru slujbă şi s-a strecurat între ceilalţi preoţi, puţin mai în spate. Iar-când avea prilejul, făcea să răsune vocea lui puternică. Dacă a îndrăznit, a reuşit, nimeni nu i s-a opus.
Prima predică o ţine vicarul, care îl prezintă şi îl laudă puţin pe fratele ca: "bun român şi bun creştin"; atât. Apoi protopopul, tot cam la

fel, nici un cuvânt despre viaţa fratelui, despre vasta sa operă poetică şi în proză, li citează parcă

ostentativi pe Eminescu, pe Milton, citează o legendă populară însă nici un vers din opera dorziană. Doar preotul local are o vorbire ceva mai de la suflet şi după ce citeşte o scurtă biografie întocmită de fr. Gicu, încheie cu poezia fratelui:

"EU NU ŞTIU, DOAMNE, UNDE ÎNCĂ
îmi vei mai duce paşii mei,
dar ştiu că Tu vei fi oriunde
lumină sfântă pentru ei.
... Eu nu ştiu, Doamne, viitorul,
dar ştiu că el e-n mâna Ta,
ajută-mi să nu uit aceasta,
ca liniştit să-Ţi pot urma."

S-a putut vedea acum marea deosebire între predicile oficiale ale unor preoţi şi cele de suflet ale fraţilor, dintre vorbirile celor ce l-au cunoscut şi ale acelora care l-au şi iubit, dintre o vorbire rostită din obligaţie ori din complezenţă, şi alta izvorâtă dintr-o inimă inundată de iubire şi durere.

De la Livadă până la Mizieş, unde este cimitirul, se poate merge fie pe drum, spre Beiuş, până la asfalt şi mai departe pe şosea, distanţa fiind cam de 7km., fie pe o scurtătură, peste câmp, ce reduce drumul cam la jumătate. Fraţii au hotărât să se meargă pe drumul cel mai lung, iar sicriul să fie purtat, descoperit, pe umerii fraţilor. "Şi fratele Traian ne-a purtat destul pe umerii săi" argumentau cu tărie fraţii Petrescu de la Suceava.

La înmormântare, fraţii au venit rând pe rând, fiecare când a putut ajunge, şi au stat pe unde şi-au putut găsi un loc, fie în curte, fie în coridor, în grădină, ori chiar în stradă, cei ce-au venit maila urmă. Şi de

oriunde ai fi privit, tot nu-i puteai vedea pe toţi cei prezenţi. Abia acum, la plecare, când toţi pornesc spre cimitir, uimitor cât de multă lume este! Coloana de fraţi se întinde pe mai mulţi km., iar cea de maşini, tot cam la fel. Niciodată nu a mai văzut Beiuşul ceva asemănător. Vede acum. Căci mulţi oameni din oraş veniseră la intersecţie să privească mulţimea ce nu mai contenea trecând. Fără să ştie, trăiseră aşa de aproape de un om atât de mare. A trebuit ca el să moară pentru ca ei să afle cine a fost. Viaţa lui nu' le spusese nimic, moartea lui, însă, îi obliga acum,la meditaţie atentă. De o săptămână plouase pe aici aproape încontinuu. Urmele şuvoaielor se vedeau la tot pasul. însă de ieri de la prânz, ploaia s-a oprit, iar cerul s-a înseninat. Astfel că vremea fiind frumoasă, şi fiindcă la capătul drumului ne aştepta un gol", o groapă adâncă şi întunecoasă, nu ne grăbeam să ajungem repede la cimitir.

Locul pentru mormânt fusese ales de către preot, prin consultare cu fraţii şi familia fratelui. Şi era cel mai potrivit posibil din întreg cimitirul: singur, numai cu Domnul,cum fusese de multe ori şi-n viaţă. Iar înjur verdeaţă, multă verdeaţă. Au ales alţii pentru dumnealui, căci fratele nu se preocupase de lucrul acesta în timpul vieţii. Mai ales în ultima vreme, lăsase să se înţeleagă că nu dă mare importanţă acestui lucru. Spusese de mai multe ori şi chiar scrisese undeva: "Unde voi muri, acolo să mă îngropaţi". Dar nu insistase în mod deosebit nici în această privinţă. Avusese totuşi fratele o dorinţă tainică în acest sens, ca un vis.

Nu ştiu de când îl preocupa, dar se interesase într-o vreme de locul liber de lângă mormântul părintelui, de la Sibiu. Rugase pe un frate să se intereseze şi să încerce să-1 cumpere pentru dumnealui. Fratele respectiv încercase până la un punct şi-i spusese fratelui cum stau lucrurile, apoi se abandonase problema.

Pe când a început să stea la noi, era preocupat de acel vis de care vorbeam. Era o dorinţă tainică a sa, pe care cu greu a destăinuit-o. Dorea fratele să meargă la Ierusalim să vadă locurile sfinte. Să

vadă pe unde a

călcat Mântuitorul, apoi să rămână şi să moară acolo. Nu-1 interesa să trăiască la Ierusalim, ci doar să moară şi să fie înmormântat la locurile sfinte. Dar n-a fost să fie aşa. Domnul a vrut altfel. Iar pentru că fratele a murit aici, şi nu la Ierusalim, va trebui să devină Mizieşul un Ierusalim. Dacă dumnealui nu a putut să ajungă acolo, ni 1-a creat nouă aici, iar ceea ce se întâmplă azi la Mizieş, este de bună seamă începutul...
Cimitirul c plin de lume. Fraţii cântă cântările fratelui Traian, cum de altfel au cântat începând de acasă pe tot parcursul drumului, iar acum nu se îndură să plece. Sunt însă foarte obosiţi. Veniseră de departe cei mai mulţi. Slujba durase mult. Drumul până aici fusese totuşi lung şi deşi e seară, fraţii încă nu pleacă. Mai vor ceva. Mai vor un cuvânt la marginea gropii, un cuvânt de despărţire. Dar nu pleacă nici preoţii. Şi ei sunt obosiţi, dar nu vor să plece înaintea fraţilor, ci îi tot îndeamnă pe fraţi, zicându-le: "Haideţi să mergem, e târziu!"
Se înţelegea din spusa aceasta că nu vor pleca decât odată cu fraţii. Era condiţionată plecarea unora de a celorlalţi. Aşa încât la mormânt nu s-a mai predicat de către nimeni, ceea ce precis's-ar fi întâmplat dacă preoţii ar fi plecat mai repede.
Se cântă însă continuu. Se termină o cântare şi după o scurtă pauză, se începe alta. Ar fi încăput şi ar fi fost potrivită o predică sau două. Dar nu s-a putut. Aşa că fraţii, fiind aşa obosiţi încât aproape nu mai puteau nici cânta nici plânge, la apelul repetat al vicarului de la Oradea, în grupuri mici de doi sau trei, încep să plece.
Sunt tot mai puţini în cimitir. Se astupă groapa şi se aşează deasupra coroanele de flori. Ce multe şi ce frumoase sunt! Le aşezăm cât se poate mai frumos, şi trecându-le pe toate prin mâini, citim ce scrie pe fiecare panglică. Prin urmare trecem în revistă pe toţi cei ce au fost aici. Constatăm şi în acest fel durerea unanimă a fraţilor de pretutindeni şi le

mulţumim în gând tuturor.
Am mai rămas puţini lângă mormânt. Se fac încă fotografii, se mai cântă încă, iar peste lunca Beiuşului, încet, coboară seara.
Fraţii au plecat cu toţii. Se ajunge şi se pleacă greu din acest colţ de ţară. Plecăm şi noi, cei câţiva care am rămas mai la urmă. Plecăm lăsând în urma noastră un mormânt şi-o cruce şi atâtea doruri şi atâtea lacrimi. Mormântul pare un munte de flori cu o cruce în vârf. "Nu-mi acoperiţi mormântul cu cununi, ci cu iubire" scrisese cândva fratele. Doamne, ce gol mi-a rămas sufletul...
Se încheia astfel cel mai extraordinar eveniment din viaţa mea de până acum. Se încheia o viaţă de om cu totul neobişnuită şi unică, despre care se va vorbi şi se va scrie mult de acum încolo. Se încheia şirul suferinţelor fratelui Traian, şir început în anii tinereţii şi culminând cu ultimele trei săptămâni când a fost purtat de la un spital la altul, de la un doctor la altul, dar totul a fost în zadar.
Spusese cândva fratele: "Data naşterii şi data morţii sunt hotărâte de Dumnezeu cu mult înainte de a ne naşte noi. Data naşterii o cunoaştem, dar a morţii nu o ştie nimeni, ci numai Dumnezeu."
Şi data plecării fratelui Traian în veşnicie fusese demult hotărâtă de Dumnezeu să fie aceasta: **20 iunie 1989.**

Epilog

"De *veţi afla acest mormânt vreodată mergând Ia el, să v-amintiţi mereu căci va grăi-n tăcerea-i necurmată de tot ce-a spus odată graiul meu." T.Dorz*

De mai mult timp, pe masa unde scriu se află o fotografie, făcută de fratele Ionatan la Felix în 1987, cu fratele Traian avâhdu-ne de-o parte şi de alta pe mine şi pe fratele Vasile Suciu. în fotografie fratele Traian îl ţine de braţ pe fratele Vasile iar faţa îi este luminată de un zâmbet cald. E una din puţinele poze în care fratele nu-i trist, ci are faţa senină, voioasă.

Atâtea amintiri nespuse îmi răscoleşte poza şi imaginea aceasta a fratelui. îmi aduce în faţă, în amănunt, o mulţime din stările frumoase, înalt trăite acolo la Felix. Mi le aduce înaintea ochilor şi le face de neuitat. Şi totuşi acum să nu mai existe oare fratele? E posibil acest lucru?

Am fost lângă el mai tot timpul bolii. L-am văzut murind în patul său din casa de la Livadă. Am purtat sicriul pe braţe şi pe umeri spre cimitir. Şi totuşi nu pot crede c-a murit. Oare nu spunea el: "Cel ce-a cântat şi-a suferit / pentru Isus cel răstignit / acela-n veci nu moare"?.

Am fost de mai multe ori la Mizies la mormânt, dar parcă nu pot crede că cel ce-a fost fratele Traian este acolo în pământ.

Am fost de asemenea acasă la Livadă. Sora Mărie era singură prin curte. Am intrat în casă să-1 caut pe fratele, dar el nu era acolo.

Am intrat în camera fratelui de aici de la noi. Intru în fiecare zi. Uneori aştept la uşă înainte să deschid. Ascult atent să aud ceva - o răsuflare, o mişcare, un foşnet de carte, un glas de rugăciune. Aştept, dar nu aud nimic.

înăuntru nu este nimeni. Patul său e gol. Pe fotoliul de lângă pat care era plin altădată cu multe din lucrurile sale nu mai este acum nimic. In cuierul de lângă uşă nu mai este fâşul cel negru. Nu mai este nici haina, nici căciula. Nu mai sunt la locul lor nici papucii nici bastonul. Deci fratele nu-i nici aici.

Nu-i nici la Simeria, nu-i nici la Cluj, nu-i nici la Sîmbăteni. Dar unde-i, unde-i acum fratele Traian?

*

L-au iubit mulţi pe fratele Traian ca poet, ca scriitor, ca gânditor creştin, ca frate credincios, ca pe unul care a suferit mult. Dar noi, care l-am cunoscut bine şi i-am fost apropiaţi, l-am putut iubi ca om. Am iubit în el OMUL, omul ales, omul superior celor din jur şi prin acest fapt mă consider un om privilegiat.

Alţii au făcut poate lucruri mai importante pentru ei şi mai utile în aceşti ani (cam şapte cât a stat fratele pe aici, de la eliberarea din închisoare, în ianuarie 1983, la care se mai adaugă vreo doi ani, de prin 1978-1979. Ultimii cinci i-a stat efectiv la noi). Eu, în schimb, am ales să fiu la dispoziţia fratelui.

Am fost în toţi aceşti ani, pe cât mi-a stat în putinţă, la dispoziţia sa, în orice vreme, la orice ceas din zi sau din noapte. Treceau uneori trei sau patru nopţi la rând în care nu dormeam decât două sau trei ore pe noapte, dar niciodată nu am zis: nu mai pot, sau e prea greu. Nici n-ar fi fost nevoie, fratele ar fi sesizat imediat şi s-ar fi retras discret.

Simţeam în acele zile că pot rezolva bine şi relativ uşor problemele variate ce erau şi se iveau mereu în jurul fratelui astfel încât "ici el şi nici Lucrarea Domnului să nu aibă de suferit. Simţeam că aici e

locul meu. că acesta-i darul meu, acesta-i talantul meu, unul singur, pe care J-am primit şi eu de la Domnul...

Fratele Traian îmi spunea despre sine multe lucruri, unele chiar foarte intime. îmi spunea despre fraţi o mulţime de amănunte, de intimităţi ale lor, îmi spunea unele lucruri grele pe care doar el le ştia, îmi spunea părerea sa despre unii fraţi apropiaţi ca şi despre cei care veneau pe la noi.

Eu însă nu i-am împărtăşit niciodată intimităţile, nu voiam să-1 încarc cu ele. De asemeni, problemele mele mi le-am rezolvat întotdeauna singur, fără să apelez la fratele. Necazurile mele, frământările mele nu i le-am împărtăşit niciodată, păstrând o distanţă sfântă faţă de persoana sa.

Iar acum când aş avea şi eu nevoie, când aş vrea să-i spun şi să-1 întreb atâtea lucruri, unde se află oare acum fratele Traian?

De ce oare viaţa mea a fost una nu tocmai obişnuită?

De ce am fost mereu un suflet singur chiar dacă mai tot timpul meu l-am petrecut între fraţi şi-n adunări?

Anii aceştia petrecuţi cu fratele au fost cei mai buni, cei mai luminoşi şi cei mai importanţi din viaţa mea. Au fost anii de vârf ai vieţii mele.
Oare doar pentru aceşti ani am fost şi eu creat de Dumnezeu şi m-am născut pe lume; ca să fiu unul din oamenii de care fratele Traian şi Oastea Domnului au avut atunci nevoie?
Acesta a fost timpul meu, acesta a fost destinul meu, acesta a fost rostul vieţii mele.
Oare aici, cu sfârşitul vieţii fratelui şi cu scrierea acestei cărţi se încheie definitiv misiunea mea şi rostul meu pământesc?
Privesc mereu vitrina cu cele câteva obiecte, rămase aici, care i-au aparţinut fratelui Traian şi încerc să mă reculeg. Toate lucrurile fratelui stau încremenite aşa cum le-am pus. Nimic nu s-a clintit din loc,

nimic nu lipseşte. Acele ceasului fratelui stau moarte şi ele la ora la care a murit el. Bastonul nu-1 mai plimbă, ochelarii nu-1 mai privesc.
Mă uit prin cărţile primite de la fratele şi privesc atent data când mi-a fost dăruită fiecare. Le răsfoiesc, caut prin ele, caut prin fotografii, caut prin notiţe. Poate aflu ceva, o însemnare, o reţetă, o dedicaţie ulterioară datei morţii...
Nu găsesc însă nimic dar continui să caut, să răsfoiesc, să privesc, să retrăiesc...
Şi totuşi, unde-i fratele Traian acum? "Unde sunt cei care nu mai sunt?" - se întreba cândva, căutând răspuns, Nichifor Crainic.
Mi-a vorbit odată fratele despre viaţa de Dincolo şi a spus că cerul nu poate fi locul unei inactivităţi totale. Imagina moduri în care Acolo sufletele îl vor slăvi şi îl vor preamări pe Dumnezeu în permanenţă iar aceasta va fi pentru ele un izvor de bucurie şi fericire nesfârşită.
Privesc iar spre fotografia în care fratele zâmbeşte: "De ce te miri că zâmbesc?" parcă-1 aud spunându-mi. "Zâmbesc pentru tine, să nu mai fi trist.
Tu nu m-ai întristat niciodată, nici nu m-ai supărat niciodată. Ci mi-ai făcut numai bucurie şi m-ai făcut adesea să zâmbesc.
Ţi-am spus, doar, de atâtea ori: niciunde nu m-am simţit aşa de bine ca la voi şi nimeni nu m-a îngrijit niciodată aşa cum m-aţi îngrijit voi în aceşti ani ai bătrâneţii mele. Domnul vă va da şi vouă un sprijin la neputinţă, un ajutor, aşa cum aţi fost şi voi pentru mine.
Ştii că ţi-am spus la plecare că mă voi ruga pentru voi oriunde voi fi. Mă voi ruga Tatălui, mă voi ruga Fiului, mă voi ruga Duhului Sfânt. Aşa că nu mai fi trist şi nu mai fi îndurerat.
Vă aduceţi aminte cum m-aţi dus pe braţe la Cluj la spital, atât eram de bolnav?
Apoi cum la Felix oamenii din jur priveau miraţi de grija şi dragostea voastră pentru mine. A ta şi a sorei Chivuţa. Şi mă întrebau ce

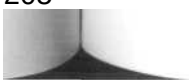

rude suntem. Sunt fiii mei, le răspundeam, fiul şi fiica mea! Aşa că nu te mai necăji, nu mai fii trist şi nu uita: ţie îţi zâmbesc şi-ţi voi zâmbi mereu. Pentru că ai rămas până la capăt lângă mine. Şi adu-ţi mereu aminte: eu, în Domnul, voi trăi deapururi. Mă voi ruga pentru voi, şi te aştept. Căci am atâtea să-ţi mai spun. Şi să-ţi arăt... Nelu, dragul meu..."
Amin. Slăvit să fie Domnul!
Hunedoara
Decembrie 1990

Lista volumelor de poezii şi proză scrise de fratele Traian Dorz

Cîntări Nemuritoare
Vol.I
Vol.II
Voi. III
Voi. IV
Vol.V
Voi.VI
Vol.VII
Vol.VIII
208
1 - Cîntările Dintîi
2 - Cîntări îndepărtate
3 - Cîntări Luptătoare
4 - Cîntările Bibliei
5 - Cîntările Psalmilor
6 - Poemele lui Solomon
7 - La Izvoarele Luminii
8 - Comori Universale
9 - Pe cărările Luminii
11 - Cîntarea îngeraşilor
12 - Cîte-o poveste mică
13 - Cîntă-mi, mamă,
- Cîntările Domnului (peste 2.000 cîntări)
14 - Cîntările Anilor
15 - Cîntările Roadelor
16 - Cîntări de Drum
17 - Cîntări Nemuritoare
18 - Cîntarea Cîntărilor mele
19 - Cîntările din Urmă
20 - Cîntarea învierii
21 - Cîntarea Veşniciei
22 - Cîntarea Biruinţei
400 poezii
400 poezii
7.000 proverbe versificate şi comentate
320 poezii ilustrate pentru copii
-colecţia de cîntări a Oastei Domnului
600 poezii
650 poezii
700 poezii
Lista volumelor de poezii si proză scrise de fratele Traian Dorz
23 - Cîntări Uitate Voi. IX *24 - Cîntări de Sus*
25 - Cîntări Noi
26 - Cîntările Căinţei VoLX *27 - Cîntările Eterne*
28 - Cîntarea Viitoare
600 poezii
600 poezii
***ISUSHRISTOS,* Dumnezeul nostru** (meditaţii la Evanghelia după Ioan)
Voi. 1 - cap. 1, 2 şi 3
Voi. 2 - cap. 4, 5 şi 6
Voi. 3 - cap.. 7, 8 şi 9
Voi. 4 - cap. 10, 11 şi 12
Voi. 5 - cap. 13, 14 şi 15
Voi. 6 - cap. 16, 17 şi v18

Voi. 7 - cap. 19, 20 şi 21.
***HRISTOS* - Pîinea noastră zilnică**
scurte meditaţii zilnice pentru toate zilele anului (de la 1 ian. pînă la 31 dec.)
***HRISTOS* - Comoara Psalmilor** (meditaţii zilnice la Psalmi)
Voi. 1 - De la 1 ianuarie la 30 iulie Voi. 2 - De la 1 iulie la 31 decembrie
HRISTOS* - Comoara înţelepciunii** (meditaţii la poemele lui Solomon) ***Cugetări Nemuritoare
1 - Prietenul Tinereţii mele Vol.I 2 - Mărgăritarul Ascuns 3 - Piatra Scumpă

L

(Rînduri culese cu gînduri alese de meditaţii şi dulci revelaţii)
209
Traian *Dorz,* la capăt de călătorie
4 - Lumina iubitului fiu Voi. 2 5 - Calea bunului urmaş
6 - Avuţia sfântului moştenitor
7 - Păşunile dulci Voi. 3 8 - Săgeţile biruitoare
9 - Cununile slăvite
10 - Poruncile Iubirii Voi. 4 11 - Răsplata Ascultării
12 - Strălucirea Biruinţei
13 - Crucea Mîntuitoare Voi. 5 14 - Eterna Iubire
15 - Mărturisirea Strălucită
16 - Porţile Veşniciei Voi. 6 17 - Numele biruitorului
18 - Garanţia netrecătoare
19 - Lupta cea bună
Voi. 7 20 - Alergarea cea stăruitoare
21 - Credinţa cea încununată
22 - La Ţărmul Intîlnirii Voi. 8 23 - La Ospăţul Veşniciei
24 - La Strălucirea Viitoare
25 - întâi să fim Voi. 9 26 - Dorim să fim
27 - Acum să facem
Voi. 10 28 - Semănaţi Cuvântul Sfânt (rămas neterminat)
210
Lista volumelor de poezii si proză scrise de fratele Traian Dorz
îndrumări nemuritoare
1 - Cărarea Tinereţii curate
2 - Scumpele noastre surori
3 - împreună lucrători cu Dumnezeu
4 - 3 zile şi adevăruri - 12 sept. 1937 - 12 feb. 1938 - 7 nov. 1976
5 - Sfinţii noştri înaintaşi.
6 - Dreptarul învăţăturii sănătoase
Povestiri Nemuritoare
1 - Pe genunchii lui Isus
2 - Leagănul de Aur
3 - Ţara Minunată
4 - Cireşul înflorit
Proverbe versificate
1 - Cărarea înţelepciunii - 1 voi.
2 - La Izvoarele Luminii - 4 voi.
3 - Comori universale - 2 voi.
***HRISTOS* - Puterea apostoliei** (meditaţii la apostolele anului)
Voi. 1 - Apostolele din prima jumătate a anului Voi.2 - Apostolele din a doua jumătate a anului.

Piese *şi montaje religioase:*
1 - *Vine Domnul Copilaş*
2 - Hristos S-a născut
3 - *Hristos a înviat*
program de Crăciun pentru copii petrecere de Crăciun petrecere de Paşti.
211
Traian Dorz, la capăt de călătorie
Pentru Istoria unei Jertfe:
Voi. 1 - Grăuntele Voi. 2 - Cernerea Voi. 3 - Rugul Voi.4 - Pârga
HRISTOS, mărturia mea - Lucrare autobiografică ***Stingeţi fărîmiturile:***
Voi. 1 - Cuvîntări frăţeşti la nunţi şi adunări Voi. 2 - Alte cuvîntări frăţeşti la nunţi şi adunări Voi.3 - Alte cuvîntări...

O scurtă istorie în date a vieţii fratelui Traian Dorz

212

"Când m-am născut cu trupul acesta printre voi era şi nor şi noapte şi iarnă şi război"
T. Dorz

La 25 decembrie 1914, ziua întâia de Crăciun, în satul Livada Beiuşului, jud.Bihor, se naşte fratele Traian Dorz, singurul copil al lui Constantin şi al Măriei, ţărani înstăriţi din acest sat, de religie ortodoxă. Tot în acest an începe primul război mondial. Constantin, tatăl, este dus pe front. Se întoarce acasă în 1919, aflându-şi copilul mărişor, de aproape 5 ani.
1923. La Sibiu ia fiinţă mişcarea religioasă "Oastea Domnului", puternic şi total nou curent de renaştere şi trăire evanghelică în Biserica Ortodoxă şi poporul român.
1930. Fratele Traian Dorz termină şcoala primară, însă cu doi ani mai târziu pentru că, din cauza lipsei de cadre, şcoala a stat închisă doi ani. A fost premiat, iar preotul care îi predase religia, i-a dat ca premiu din partea lui cartea "Corabia lui Noe" scrisă de părintele Iosif Trifa din Sibiu, conducătorul Oastei Domnului.
în ziua de 8 iunie, prima zi de Rusalii, terminând de citit cartea părintelui Trifa este adânc pătruns de adevărurile cuprinse în ea. Ca răspuns

213

la chemarea de la sfârşitul cărţii, copleşit, face un legământ de predare în mâinile şi în voinţa lui Dumnezeu şi totodată de aderare la mişcarea Oastea Domnului. Cere de la Sibiu organul de publicitate şi învăţătură al Oastei, gazeta "Lumina satelor", cere biblii, cărţi religioase şi începe activitatea misionară în sat şi în împrejurimi, pe o arie tot mai largă, antrenând o puternică mişcare în masă pe linia renaşterii spirituale a poporului.
•1933. Plecările repetate în misiune atrag nemulţumirea părinţilor, care, pentru a-1 lega total şi definitiv de casă şi de viaţa de la sat, hotărăsc să-1 căsătorească. Căsătoria, cu o fată din sat, are loc în ianuarie, îndată ce împlineşte 18 ani. Se supune voinţei părinţilor, însă este hotărât să-şi ţină cu orice preţ legământul de a-I sluji lui Dumnezeu mai înainte de toate.
Scrie şi trimite la Sibiu primele poezii. Primeşte încurajări odată cu publicarea poeziilor vădindu-se în el un adevărat talent. De la primele apariţii, poeziile sale atrag atenţia redacţiei, şi-i fac cunoscut numele.
1934. în luna ianuarie face prima vizită la Sibiu,, dorind să-1 întâlnească pe părintele Trifa, însă părintele este în spital, bolnav. La redacţie este primit de ceilalţi cu o oarecare indiferenţă. Se întoarce acasă doar cu un alt pachet mare de cărţi pentru misiunile sale.
Pe la mijlocul lunii decembrie primeşte o scrisoare de la Sibiu. Se reorganiza redacţia părintelui Trifa şi, prin plecarea unora, se făcuse un loc pe care era chemat să-1 ocupe spre a lucra aici la centrul Oastei Domnului.
întâlnirea cu părintele Trifa este providenţială şi determinantă pentru tânărul poet obligându-1 la un înalt salt valoric. Este meritul său că nu se intimidează şi nici nu-i ameţit de înălţimea la care a fost ridicat dintr-odată, ci se acomodează degrabă cu munca pretenţioasă de redacţie. Marea sa putere de muncă şi de sacrificiu precum şi spiritul creator îl ajută să recupereze rapid şi în scurt timp devine un colaborator

apreciat şi de nădejde al părintelui Trifa.

1935. La Sibiu începe o luptă pe faţă, nedreaptă şi inegală urmărind nimicirea curentului înnoitor al Oastei Domnului. Sunt contestate meritele şi munca iniţiatorului şi conducătorului Oastei, părintele Trifa, care este considerat schismatic. Se urmăreşte de către centrul mitropolitan de la Sibiu caterisirea lui. Fiindu-i confiscate gazetele "Lumina satelor" şi "Oastea Domnului", părintele Trifa scoate o nouă gazetă: "Isus Biruitorul" la redactarea căreia este invitat să lucreze şi fratele Traian Dorz.
Tot în acest an i se tipăreşte prima carte de poezii "La Golgota", cuprinzând o parte din poeziile publicate şi multe altele noi.
1936. în aprilie este încorporat activ în armată la Oradea. Corespondează permanent cu redacţia, trimite articole, poezii, iar cele două luni de concediu din vară le "petrece în întregime la Sibiu ajutându-şi părintele spiritual.
1937.1 se tipăreşte a două carte de poezii intitulată sugestiv: "Pe drumul crucii".
Se produc la Sibiu lucruri incredibile. Printr-o judecată pătimaşă şi nedreaptă, părintele Trifa este caterisit, iar gazeta "Isus Biruitorul" interzisă. Părintele face apel, face' recurs, dar sentinţa rămâne definitivă. Scoate o nouă gazetă dar este şi aceasta interzisă de cenzură. Scoate alta şi alta care sunt pe rând interzise la puţin timp după apariţie.
1938. Părintele Trifa, acest profet al neamului românesc, în urma multor lovituri trupeşti şi sufleteşti, la numai 50 de ani, în dimineaţa zilei de 12 februarie, trece în veşnicie.
La puţin timp după această pierdere, cei doi ucenici credincioşi ai părintelui: Traian Dorz şi Ioan Marini, sunt obligaţi să părăsească Sibiul.
1939. După căutări îndelungi, fratele Traian Dorz reuşeşte să scoată la Oradea gazeta "Ogorul Domnului". Dar nu pentru mult timp, căci în toamna aceluiaşi an, aceeaşi potrivnici reuşesc să sisteze şi gazeta aceasta.
Cântând mereu o cale nouă, paşii îl duc pe fratele Traian la Cluj unde-1 află pe preotul greco-catolic Vasile Chindriş care avea o mică

tipografie în care tipărea gazeta "Viaţa Creştină". Preotul Chindriş pune cu drag şi gazeta şi tipografia la dispoziţia fratelui Traian Dorz.
Era aici la Cluj un frumos avantaj: entuziastul preot nu mai era sub autoritatea Mitropolitului ortodox de la Sibiu, devenit vrăşmaşul Oastei, ci sub cea de la Blaj. Astfel fratele Trian şi preotul Chindriş lucrează nestingheriţi sub oblăduirea oficialităţii bisericii greco-catolice tipărind pe lângă gazetă mai multe ediţii de cărţi de cântări, cărţi de poezii. Totul decurge mulţumitor şi în bună rânduială până în noiembrie 1940, când Ardealul de Nord, inclusiv Clujul, este cedat Ungariei. începe al doilea război mondial.
1940-1943. Fratele Traian este concentrat la comandamentul unei divizii motorizate, în Bucureşti. Având o oarecare libertate de mişcare, se foloseşte de situaţia creată de război ca să obţină autorizaţie pentru o nouă gazetă, cu redacţia în casa părintească de la Livadă. Aici se mută imediat preitenul şi colaboratorul Ioan Marini şi împreună, cât era posibil, vreme de mai bine de doi ani, în plin război, scot fără întrerupere revista "Familia Creştină". Dar în 1943, printr-un ordin al cenzurii, este suspendat şi înăbuşit şi acest glas.
Tot în acest timp, la solicitarea conducătorului evreilor creştini din România, cu care se cunoscuse la Bucureşti, pastorul Richard Wurmbrand, tipăreşte la Beiuş broşuri creştine pentru evrei. Este arestat imediat, însă, trebuind să plece pe front, dosarul se clasează.
Cu unitatea lui de luptă, Traian Dorz ajunge în Rusia, înspre cursul Donului. Cunoaşte aici din plin ororile războiului. Se îmbolnăveşte grav de inimă şi este demobilizat: "ca să moară acasă" - i se spune. Primeşte ca recunoaştere, din partea comandamentului, decoraţia "Crucea Serviciului Credincios".
1943 - 1945. în vara lui 1943 se angajează ca funcţionar comunal în Mizieş. La rugămintea aceluiaşi pastor, Wurmbrand, riscându-şi libertatea sau chiar viaţa, îi procură acestuia mai multe imprimate în alb,

pentru buletine de identitate spre salvarea unor evrei ameninţaţi.
Şi încet, mai cu greu sau cu mai puţin greu, anii lungi ai războiului se sfârşesc şi aceştia până la urmă.
1945. Războiul s-a încheiat, lăsând în urmă multe răni, trupeşti şi sufleteşti. Este atâta nevoie, acum după război, de un balsam pentru sufletele îndurerate şi adânc răvăşite. Fratele Traian Dorz încearcă la Sibiu sa scoată o nouă serie a revistei "Isus Biruitorul", însă gazeta este confiscată chiar din tipografie. Revine la Beiuş şi reuşeşte să scoată iar "Familia Creştină".
1946.' După o secetă îndelungată izbucneşte foametea în Moldova. Prin gazetă, Traian Dorz şi Ioan Marini organizează ajutorarea celor năpăstuiţi. Un judeţ din Ardeal sau din Banat ajuta un judeţ din Moldova sau Bucovina. Mulţi copii şi mulţi tineri aduşi cu acel prilej, au rămas definitiv în Ardeal sau Banat, fiind înfiaţi de familii înstărite sau întemeind familii în aceste locuri.
1947. Foametea trupească a trecut. Se încearcă şi se reuşeşte să se scoată iasrăşi la Sibiu "Isus Biruitorul". Situaţia pare promiţătoare. însă la 2 februarie, bolnav de tifos luat de la copiii aduşi din Moldova, la numai 39 de ani, iubitul prieten şi colaborator, distinsul învăţător Ioan Marini trece la Domnul. Traian Dorz rămâne de acum singur la redacţia gazetei şi singurul îndrumător pe ţară al Oastei Domnului. Avea 33 de ani.
Cu toată pierderea avută, anul 1947 este un an bun pentru Oaste. Se refac adunările, se refac legăturile între fraţi, creşte numărul ostaşilor, cresc solicitările pentru abonamente, pentru cărţi. Se organizează adunări mari, vizite la spitale, la închisori. Traian Dorz e prezent peste tot. Prin felul său de a fi şi prin munca folositoare ce o face el se identifică tot mai mult cu fiinţa neamului său, călcând pe urmele marelui său înaintaş, părintele Trifa.
La 30 decembrie, odată cu proclamarea Republicii şi cu schimbarea, regimului politic din ţară, Traian Dorz este arestat ca un mare conducător

al maselor populare. Toate organizaţiile religioase din ţară sunt desfiinţate şi interzise. începe calvarul României comuniste.
Este şi începutul calvarului fratelui Traian Dorz. Noaptea de revelion o petrece într-o celulă îngheţată. Se împlineau 25 de ani de Oaste. De Anul Nou, în loc de gazetă, ostaşii primesc ştirea arestării conducătorului lor.
1948-1949. în stare de arest, este dus la Oradea, apoi la Gherla, fără să fie judecat, şi rămâne închis până la sfârşitul lunii aprilie, când este eliberat. însă trebuie să se prezinte din două în două zile la Poliţia Beiuş, pentru şicane şi ameninţări, străbătând pe jos cei 12 km. de drum. Aproape că era mai rău decât la închisoare. După un timp este iar reţinut şi dus la Oradea, apoi iar eliberat cu ordinul de a se prezenta la Poliţie. Aşa trec anii aceştia amândoi cu persecuţii şi arestări.
1950. în 12 februarie este iar arestat. în absenţă i se face acasă o percheziţie necruţătoare şi i se confiscă toată bogăţia de cărţi, corespondenţă, manuscrise. S-a ridicat atunci de la domiciliul său un camion de cărţi. Este anchetat îndelung privitor la materialele confiscate, e bătut cumplit în mai multe rânduri. Rămâne închis şi chinuit până în noiembrie 1950.
1951-1952. Percheziţii, anchete, şicane neîntrerupte. Pentru a-şi scuti familia de teroarea persecuţiilor şi a ameninţărilor, cât şi pentru a-şi proteja munca misionară, încearcă să se angajeze la vreo întreprindere de Stat, undeva departe de casă. Este refuzat peste tot."Până la urmă reuşeşte angajarea Ia Simeria, ca mic funcţionar la birourile CFR. De aici, din Simeria, organiza activitatea în Oaste acum când nu mai exista

gazeta.
însă în 25 decembrie 1952, în ziua în care împlinea 38 de ani, este din nou arestat.
1952-1956. învinuirile ce i se aduc şi de această dată sunt cele dintotdeauna şi pentru totdeauna: că organizase adunărule Oastei, că ţinuse consfătuiri cu conducătorii Oastei pe ţară, că scrisese şi răspândise cărţi

religioase, că făcuse şi primise vizite.
Condiţiile din închisoare între timp s-au mai schimbat şi sunt acum mai grele ca-n 1948. Nu numai că mâncarea e mai slabă şi programul mai sever, dar e interzis să mai aibă hârtie şi creion sau stilou pentru scris. Sănătatea i se şubrezeşte, boala de inimă se agravează.
Şi totuşi spiritul său nu poate sta blocat, fără să lucreze. începe să compună şi să înmagazineze în memorie mai multe poezii. La început, când sunt puţine le repetă zilnic, să nu le uite. Când se adună câteva zeci, apoi sute, le repetă doar titlurile. Şi pornind de aici cu "Solia vieţii mele-apuse", cu "O, strop de cer", cu "Noapte în Ghenă", cu "Astăzi, lângă mine a căzut o frunză", se deschide seria lungă a "Cântărilor Nemuritoare". Din închisoarea aceasta va ieşi volumul "Cântările Surghiunului". Din celelalte închisori, alte şi alte cântări nemuritoare.
în 2 martie 1952 se află la Bucureşti în lagărul Ghencea, cu alţi 500 de deţinuţi. Atunci scrie:
"Plantonul doar mai mişcă târându-şi prin unghere
o umbră uriaşă de schelet străveziu;
cum trece, parcă-i moartea ce numără-n tăcere
cinci sute de cadavre închise-ntr-un sicriu".
Pe 2 noiembrie 1953 este mutat la închisoarea Caransebeş, unde rămâne până în 2 iulie 1954, când este deportat cu domiciliu obligatoriu la Ciulniţa, în Bărăgan. Aici rămâne exilat doi ani, până în 2 iulie 1956.
1956-1958. într-o libertate supravegheată, încearcă, la îndemnul viclean al autorităţilor de Stat, o legalizare a Oastei. Face mai multe drumuri şi demersuri la Patriarhie, la Interne, la Culte, însă se izbeşte de indiferenţa unora şi rea-credinţa celorlalţi. Domnul a îngăduit să fie astfel.
1959-1964. Sunt şase ani grei de temniţă pentru mai mult de o sută de ostaşi, în frunte cu fratele Traian Dorz. Se voia lichidarea Oastei cu orice preţ. După lungi anchete şi după o judecată formală în care se cere pentru el închisoare 25 de ani, rămâne condamnat la 16 ani muncă

silnică, confiscarea averii şi 10 ani interdicţie. în 22 iunie 1964, bolnav, slăbit şi îmbătrânit înainte de vreme, este eliberat, odată cu ceilalţi ostaşi, în urma unui decret de graţiere.
îşi află copiii toţi căsătoriţi, fiecare cum a putut şi pe unde s-a putut. Casa de la Sînicoară - pe care o construise şi unde încercase să se stabilească - o află confiscată, Oastea răvăşită.
1964-1974. Sunt 10 ani de interdicţie la domiciliu. Nu poate pleca de acasă şi nu se poate angaja niciunde. Lucrează la CAP-ul din sat, la toate muncile care se cer. Seara se culcă devreme iar după miezul nopţii, când urmăritorii săi dorm şi ei, se scoală şi, la lumina palidă a lămpii cu gaz, scrie până către dimineaţă. Fraţii vin la el tot noaptea, iau caietele şi le transcriu. La început cu scris de mână, apoi la maşină, iar mult mai târziu, chiar la xerox.
în felul acesta începe să funcţioneze, în subteran; o aşa zisă instituţie, un fel de editură, având drept obiect de activitate multiplicarea şi răspândirea scrierilor sale. Nimeni nu o numeşte, nimeni nu ştie cine-s lucrătorii ei, însă ea funcţionează şi mulţi, riscându-şi libertatea şi cheltuindu-şi banii, contribuie la bunul ei mers.
Când au apărut Ia noi magnetofoanele şi preţul lor a devenit accesibil, "Editura" şi-a diversificat activitatea, mulţi fraţi cumpărându-şi câte un magnetofon. Nopţi întregi, în cămăruţa lui de la

Livadă, Traian Dorz stătea în faţa microfonului înregistrând. Au început să circule acum benzile în locul caietelor şi în felul acesta fronturile Oastei primeau hrană proaspătă. Editura Traian Dorz funcţiona cu mult folos duhovnicesc.
în anii aceştia de interdicţie, cu viaţa izolată şi austeră pe care o ducea, faptul că se multiplicau şi se răspândeau scrierile sale era singura lui bucurie. Şi totodată un puternic îndemn de a continua să scrie. Căci dacă lucrările nu s-ar fi răspândit, poate n-ar mai fi scris atât. Dacă n-ar fi fost mereu vase goale, poate uleiul n-ar mai fi curs.
Dar percheziţiile şi anchetele n-au încetat nici în acest timp. în 220

mai multe rânduri i se confiscă tot ce se găseşte în casă, material religios, însă câştigul este evident, Oastea se reface graţie muncii neobosite a fratelui Traian Dorz şi se aşează tot mai stabil pe făgaşul ei bun de la început.
Tot în această perioadă începe lucrul la "Istoria unei jertfe", operă monumentală, în patru volume, pe care o va finaliza doar în ultimul an al vieţii.
1974-1977. în loc de o nouă arestare, este obligat să se angajeze ca arhivar la protopopiatul Beiuş, cu jumătate de normă. însă nu primeşte locuinţă şi nici nu i se îngăduie să lucreze câte 8 ore în trei zile din săptămână, ci este nevoit să vină zilnic, pe jos sau cu bicicleta, pentru 4 ore, cei 12 km. După trei ani de chin, se îmbolnăveşte grav de tromboflebită. are dureri cumplite luni de zile şi nu mai poate continua serviciul.
1977-1983. După ce se reface puţin din boală, continuă să scrie. De asemeni participă la adunările mari ale Oastei. Face călătorii misionare prin ţară, uneori câte o săptămână. I se tipăresc în străinătate mai multe cărţi de poezie pe care, venite în ţară, le distribuie fraţilor.
O bună parte din anii 1978-1979 o petrece în Hunedoara la o familie prietenă cu familia fiicei sale Nina. De aici ţine mai uşor legătura cu ţara. în cameră are telefon, nu este deranjat de nimeni şi lucrează în linişte.
în vara lui 1982 este din nou arestat şi dus la Satu Mare. Venise din străinătate un transport de Biblii şi cărţi de ale sale. Nu apucă să le distribuie căci le află Securitatea. Este anchetat îndelung apoi condamnat la 2 ani de temniţă. A fost cea mai cumplită închisoare; fiind considerat deţinut de drept comun, a fost pus la un loc cu răufăcătorii de tot felul. Este eliberat în ianuarie 1983, în urma unui decret de graţiere.
1983-1989. Ani de intensă activitate misionată. Organizează periodic sărbători literare, cultivând preocuparea tineretului pentru poezia şi
221

cântarea religioasă. Organizează la mormântul părintelui Trifa, de Rusalii, adunarea anuală pe ţară aOastei Domnului. Strânge, de pe unde s-a mai păstrat, arhiva Oastei şi o aşează la loc sigur. îşi scrie testamentul încredinţând la trei fraţi tineri sarcina păstrării şi administrării bunurilor sale şi ale Oastei, lăsate lor.
Anul 1988, când se împlinesc 100 de ani de la naşterea părintelui Trifa şi 50 de ani de la moartea lui, îl decalră An Jubiliar şi au loc largi manifestări frăţeşti, la care participă nemijlocit.
Locuieşte mai mult la Hunedoara în această perioadă. Sunt ani buni, pentru fratele Traian şi pentru Oastea Domnului, anii aceştia de pe urmă. Totul decurge minunat până în luna mai 1989, când puterile îi scad.
în dimineaţa zilei de 29 mai 1989, cu puterile fizice slăbite, dar cu plinătatea puterilor psihice şi spirituale, în deplină luciditate, cu limbă de moarte, odată cu alte rânduieli, lasă celor trei fraţi din testament drepturile de autor după toate operele sale scrise. Precizează că indiferent ce se va mai întâmpla cu el, cele hotărâte şi spuse acum rămân definitive.
Este spitalizat la Timişoara şi Beiuş, şi este încontinuu sub tratament. însă puterile îi scad, fără putinţă de oprire.
Trece la Domnul în dimineaţa zilei de 20 iunie 1989, ora 4 şi 10 minute, acasă la Livadă. Avea 74 de ani şi

jumătate de viaţă.
Dar ce viaţă...

Mi-aşa de dor

Mi-e un dor nesfârşit şi arzător de tine, scump frate Traian şi nimic nu mi-1 poate frânge. Odată cu tine s-a prăbuşit o lume, s-a sfârşit un mit, s-a împlinit un veac, s-a încheiat un mileniu.
De ce oare ai fost aşa
de mare între toţi încât plecarea ta să lase un aşa imens gol? De ce-ai fost aşa de bun, de înţelept, de plin de daruri?
Am avut "nefericirea" de a te cunoaşte prea îndeaproape, de a te întâlni prea des, de a călători prea mult cu tine.
De aceea mi-e un dor sfâşietor de tine acum, drag frate Traian.
Mi-e dor pe orice drum mă duc.
Mi-e dor spre casă când mă-ntorc.
Mi-e dor când stau la masă singur.
Mi-e dor de vremea când venind de la muncă te aflam acasă aşteptându-mă. Discuţiile cu tine erau ca un zbor înalt printre stele, ca o plutire peste abisuri.
Mi-e dor de timpul când privind prin uşa ce-o lăsai întredeschisă te vedeam scriind, sau rugându-te, sau citind o carte, sau privind soarele ce se ivea la orizont. Era o fereastră spre un tărâm înalt, era o punte lăsată jos cu generozitate spre citadela sufletului tău.
Mi-e dor de glasul tău, mi-e dor de îmbrăţişarea ta, mi-e dor de privirea ta adâncă, senină, expresivă.

Mi-e dor de ochii tăi albaştri, deschişi doar pe jumătate. Ce vedeai oare cu jumătatea cealaltă ce nu privea spre lumea asta?
Mi-e dor de mâna ta vânjoasă şi puternică cu care făceai totuşi lucruri atât de delicate: scriai poezii, mângâiai copiii, băteai la uşile caselor şi sufletelor noastre.
Te deranja că, scriind mult, se termina adesea cerneala din stilou. Nu-ţi plăcea să tragi cerneală. în glumă o considerai "o operaţie cam murdară". Ştergeai insistent stiloul până se curăţa bine şi te spălai pe mâini până dispărea orice urmă de cerneală.
Mi-e dor de deranjul încântător ce era în casă când stăteai aici. Peste tot cărţi, foi, ciorne, creioane, scrisori, poze, manuscrise. Umpleai camera, umpleai casa, umpleai sufletul, umpleai lumea.
Mi-e dor de primul semn al prezenţei tale la noi. Chiar dacă nu era nici o urmă la iveală, de cum intram în casă simţeam că ai venit. Simţeam că-ţi place să vii, că vei pleca şi vei veni mereu. Şi ai tot plecat şi ai tot venit.

... Până în 29 mai 1989. Atunci, bolnav, ai plecat ultima dată şi am simţit că nu vei mai reveni. Că dorul meu, oricât de mare ar fi, nu te va mai putea aduce iarăşi.
De ziua aceea de 29 mai 1989 nu-mi este dor. Şi nici de cele ce-au urmat-o...
Mi-e dor, dragă frate Traian, să te mai întreb câte ceva. Mi-e dor să-ţi cer un sfat, mi-e dor să-ţi dau o veste bună. Cât de adânc şi curat gustai o bucurie! Cum îngenunchiai imediat şi-i mulţumeai cu lacrimi Domnului.
Mi-era aşa de dor să-ţi mai scriu o scrisoare, fie ea şi imaginară ca aceasta. Scriind am vaga percepţie şi speranţă că, într-un fel sau altul, voi primi răspuns. în poza de alături pare că citeşti o scrisoare...
Ţi-aş scrie de bucuriile mari din anul acesta. De bucurii, iar de

necazuri nu ţi-aş scrie nimic. Ţi-aş scrie, ca să te bucuri, ce bun şi fain şi dulce a fost până acum anul acesta.
Ţi-aş scrie de speranţele pentru anul ce vine. Ţi-aş spune că aşteptăm de la centru un crâmpei de dorinţă de împăcare, sau chiar o iniţiativă în acest sens. Sau măcar un răspuns bun la o eventuală iniţiativă a noastră.
Mi-era dor şi sunt bucuros să-ţi spun că "Oastea Domnului" a păşit în al cincelea an al ei. Că fratele Ionatan şi sora Violeta sunt legaţi suflet şi trup de revistă. Că noi, ceilalţi, facem ce putem să meargă bine.
Mi-e dor, scump frate Traian, de pacea de atunci din Lucrare, de dragostea din timpul tău, de unitatea din vremea aceea.
Mi-e dor de o seară de înregistrări la Cărpiniş, de un cenaclu la Baia Mare, de o nuntă la Văl ani, de o adunare la Valea Dîlji. Mi-e dor de o sărbătoare a strugurilor la Sîmbăteni şi de o întâlnire cu fraţii din Maramureş sau Moldova.
Mi-e dor de o zi la Felix, când te opreai să priveşti nuferii plutind pe lacuri. Ceva din tine parcă plutea împreună cu ei.
Mi-e dor de un ceas la Tîrgu Jiu când cu privirea (şi cu o parte din suflet) urcai din treaptă în treaptă Coloana lui Brâncuşi, Infinită ca şi tine.
Mi-e dor să te privesc mergând,
Mi-e dor să te mai văd lucrând,
Mi-e dor să te aud cântând.
Aveai un mers al tău, un viers al tău, un cânt al tău. Nimeni nu cânta ca tine "Ce *binc-i printre voi, iubiţii şi dragi sufletului meu".* Căci nimeni nu trăia ca tine bucuria părtăşiei cu Dumnezeu şi cu fraţii.
Ce oare făcea să fim atunci toţi una, să ne fie dor ia toţi unii de alţii, să plângem la venire şi la plecare.
Cine oare plătea atunci preţul atâtor binecuvântări? Şi care ar fi preţul ce s-ar cere acum? Ce jertfă, ce ofrandă sau câte ar trebui aduse ca să piară gândul rău din inimile bune?

Aş vrea să pot spune şi eu ca apostolul Petru: *"Doamne, eu îmi voi da viaţa pentru Tine!"* (Ioan 13:37). Dar sunt prea slab, nu pot, şi de aceea mi-e şi mai dor de vremea aceea, de Oastea Domnului de atunci.
Iar acum spre final, dragă frate Traian, după ce am mărturisit atâtea doruri ce mâ mistuie şi nu mă lasă să te uit, însă nereuşind să le epuizez pe toate, stau şi mă întreb dacă dorul, acest fior divin ce bântuie fiinţa, creşte sau descreşte când e transpus în cuvinte. Cămările dorului devin mai goale

ori mai pline când sufletul se revarsă mistuit de dor?!
Dintre dorurile multe, spuse ori nespuse aici, dorul cel mai mare, mai stăruitor şi mistuitor, dorul dorurilor noastre este acela de a vedea odată Faţa Domnului şi de a ne reîntâlni pentru veşnicie cu tine.
Şi atunci vom afla răspuns deplin la întrebarea: *"Oare când afla-mi-voi stâmpăr I dorului ce-mi arde-n dor?"*.
Slăvit să fie Domnul, frate DOR z.
"Oastea Domnului" ianuarie -februarie 1997, pag. 15

"Cât de târziu, odată va fi să mă dezgroape o spadă, ori o harfă, ori un avânt slăvit - si s-or mira urmaşii cât le eram de-aproape, câţi m-au ucis prin veacuri şi totuşi n-am murit"
T.Dorz

226
227
^

Toate drepturile asupra textului şi fotografiilor sunt rezervate Editurii "Traian Dorz" Simeria
Coperta şi aranjarea grafică: *Ionatan Iile* Tehnoredactarea computerizată: *Elisabeta Oprean*

CRÎMPEIE DIN VIAŢA POETULUI TRAIAN DORZ

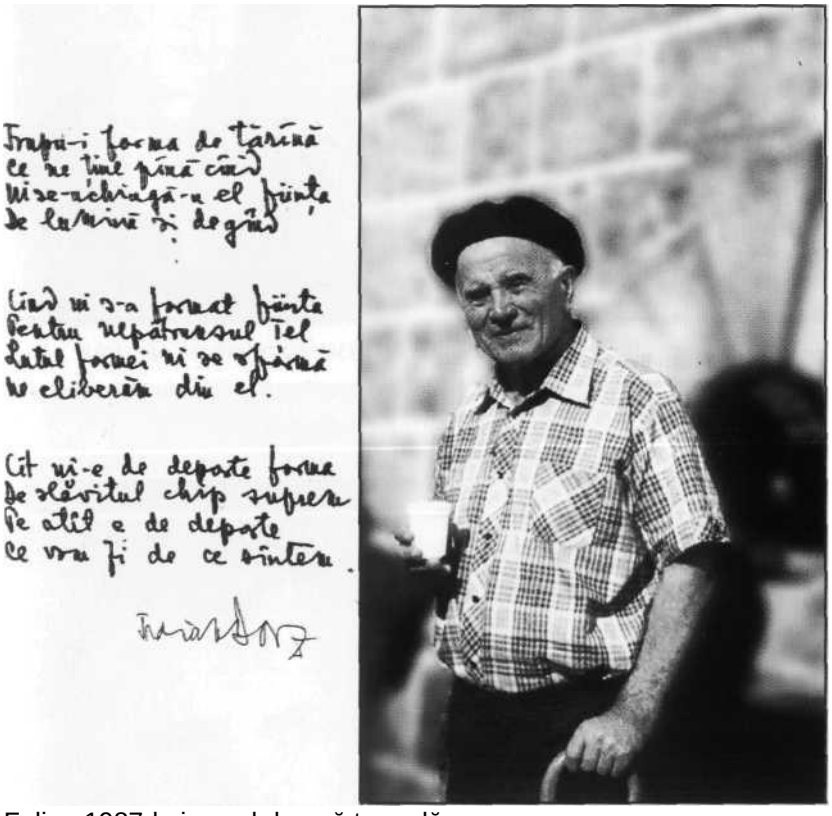
Frapu-i forma de tărînă
ce ne ține până cînd
Mire-nchinăgă-n el ființa
de lumină și de gînd
Cînd mi s-a format ființa
pentru nepătrunsul Tel
Latul formei mi se sfărmă
ne eliberăm din el.
Cît mi-e de departe forma
de slăvitul chip supreu
Pe atît e de departe
ce voiu fi de ce sînteu.
Felix - 1987-la izvorul de apă termală